RITUALE STRIGONIENSE

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE ÆVORUM
condita a Ladislao Juhász

SERIES NOVA
condita ab Antonio Pirnát

Tomus ???

Consilium editorum
Andreas Vizkelety præses,
Blasius Déri, Ladislaus Havas, Iosephus Jankovics, Petrus Kulcsár,
Editha Madas, Clara Pajorin, Georgius Székely

Seriem redigunt

Enikő Békés et Ladislaus Szörényi

Subseries

MONUMENTA RITUALIA HUNGARICA

Tomus ???

Subseriem redigit
Blasius Déri

Institutum Litterarum Academiæ Scientiarum Hungaricæ
Sectio Litterarum Renascentium

Universitas de Rolando Eötvös nominata
Facultas Artium
Institutum Antiquitatis
Cathedra Litterarum Latinarum

http://latin.elte.hu/mrh

MONUMENTA RITUALIA HUNGARICA ???
Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Ævorum

Rituale Strigoniense

Seu formula agendorum in administratione sacramentorum ac ceteris Ecclesiæ oublicis functionibus, iussu et auctoritate illustrissimi ac reverendissimi domini Petri Pázmány, archiepiscopi Strigoniensis etc. nunc recenter editum

(Posonii, in aula archiepiscopali, anno Domini MDCXXV)

recentius edidit
BENIAMIN VARGA

Argumentum Kiadó
BUDAPEST · 2015

Published with the financial support
of the Hungarian Scientific Research Fund Programmes (OTKA)
under the project numbered K 109058

Edited and introduced by
BENJÁMIN VARGA

Supervision by
MIKLÓS ISTVÁN FÖLDVÁRY

Scrutinised by
EDIT MADAS

English translations by
ERVIN J. ALÁCSI

English translations scrutinised by
DANIEL MICHAEL SEAGER-SMITH

Cover design by
MÁRIA HODOSI

Cover: XXX

HU ISSN 0133-6711 (BSMRÆ)
HU ISSN 2060-6796 (MRH)
ISBN XXX-XXX-XXX-XXX-X (OetR)

© Argumentum Publishing House, 2015
© Benjámin Varga, 2015

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, photoprint, microfilm, microfiche, digital copy or any other means without written permission from the publisher.

PRINTED IN HUNGARY

Index titulorum

[Introductio] 2

Index huius Ritualis 3

I. De iis, quæ in sanctorum administratione generaliter servanda sunt 6

II. De sacramento baptismi rite administrando 7

De materia baptismi 7

De forma baptismi 8

De ministro baptismi 8

De baptizandis parvulis 8

De patrinis 9

De tempore et loco administrandi baptismum 10

De sacris oleis et aliis requisitis 10

Ordo baptismi parvulorum 11

De baptismo adultorum 19

Ordo baptismi adultorum 20

Ordo supplendi ommissa super baptizatum 34

Ritus servandus, cum episcopus baptizat 35

Benedictio fontis baptismi extra sabbatum Paschæ et Pentecostes, cum aqua consecrata non habetur 35

Benedictio fontis in casu necessitatis 37

III. De sacramento pœnitentiæ 38

Ordo ministrandi sacramentum pœnitentiæ 39

Absolutionis forma 40

De absolutione ab excommunicatione in foro exteriori 41

Ritus absolvendi excommunicatum iam mortuum 42

De modo absolvendi a suspensione vel ab interdicto, extra vel intra sacramentalem confessionem 43

IV. De sanctissimo Eucharistiæ sacramento 44

Ordo ministrandi sacram communionem 45

De communione Paschali 47

De communione infirmorum 48

V. De sacramento extremæ unctionis 51

Ordo ministrandi sacramentum extremæ unctionis 52

De visitatione et cura infirmorum 56

Modus iuvandi morientes 66

Ordo commendationis animæ 67

In exspiratione 78

VI. De exsequiis 79
Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam 80
Exsequiarum ordo 81
Ordo sepeliendi parvulos 89
VII. De sacramento matrimonii 94
Ritus celebrandi matrimonii sacramentum 96
Benedictio annulorum 98
Benedictio nubentium 99
De secundis nuptiis 104
Ritus introducendi novam nuptam in templum post nuptias 105
De benedictione mulieris post partum 106
VIII. De benedictionibus 109
Regulæ generales 109
Ordo ad faciendam aquam benedictam 110
Benedictio candelarum extra diem Purificationis Beatæ Mariæ Virginis 111
Benedictio domorum in sabbato sancto Paschæ 112
Benedictio domorum alio tempore facienda cum aspersione aquæ benedictæ 112
Benedictio loci 113
Alia benedictio domus novæ 114
Benedictio thalami 114
Benedictio novæ navis 115
Benedictio communis super fruges et vineas 115
Benedictio peregrinorum ad loca sancta prodeuntium 116
Benedictio peregrinorum post reditum 118
Benedictiones esculentorum præsertim in Pascha 119
Benedictio communis ad omnia 122
Benedictio vini in festo sancti Ioannis evangelistæ 123
Benedictio trium munerum pretiosorum in Festo Epiphania 125
Benedictio pomorum in festo sancti Blasii episcopi et martyris 126
Benedictio novæ uvæ in festo Transfiguratio Dominis 127
Benedictio herbarum in festo Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis 128
IX. Benedictiones ab episcopis vel aliis facultatem habentibus faciendæ 128
Benedictio sacerdotalium indumentorum in genere 128
Benedictio mapparum sive linteaminum altaris 129
Benedictio corporalium 130
Benedictio tabernaculi seu vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda 131
Benedictio novæ crucis 131

Benedictio imaginum Iesu Christi Domini nostri,
Beatæ Virginis Mariæ et aliorum sanctorum 132
Ritus benedicendi et imponendi primarium lapidem pro ecclesia ædificanda,
servandus a sacerdote facultatem habente ab episcopo 132
Ritus benedicendi novam ecclesiam seu oratorium publicum,
ut ibi sanctissimum missæ sacrificium celebrari possit 137
Ritus reconciliandi ecclesiam violatam, si nondum erat ab episcopo consecrata 140
Ritus benedicendi novum cœmeterium per sacerdotem ab episcopo delegatum 142
Ordo reconciliandi cœmeterium violatum sive ecclesiæ contiguum sit,
sive separatum, ubi ecclesia non est polluta 143
X. De processionibus 144
Ordo in sacratissima nocte Resurrectionis Christi servandus 145
Ordo servandus in litaniarum maiorum processione,
quæ die festo sancti Marci celebratur, quo et segetes benedicuntur 147
De processionibus in diebus rogationum 154
De processione in festo sanctissimi Corporis Christi 159
De processione ad petendam pluviam 167
Processio ad postulandam serenitatem 169
Preces ad repellendam tempestatem 170
Preces dicendæ tempore penuriæ et famis 172
Processio tempore mortalitatis et pestis 173
Preces dicendæ in litaniis tempore belli 174
Processio in quacumque tribulatione 178
Preces dicendæ in processione pro gratiarum actione 179
De processione in translatione sacrarum reliquiarum insignium 185
XI. De exorcizandis obsessis a dæmonio 185
[Ritus exorcizandi obsessos a dæmonio] 187
XII. Formulæ scribendæ in libris habendis apud parochos, ut infra notatur 205
Forma describendi baptizatos in primo libro 206
Forma describendi confirmatos in secundo libro 206
Forma describendi coniugatos in tertio libro 207
Forma describendi statum animarum in quarto libro 208
Forma describendi defunctos in quinto libro 209

TEXTUS

„Omnia autem honeste
et secundum ordinem fiant."
(1Cor 14:40)

[Introductio]

PETRUS Pázmány, Dei et apostolicæ sedis gratia archiepiscopus ecclesiæ metropolitanæ Strigoniensis legatus natus primas Hungariæ ac summus cancellarius etc. reverendissimis, venerabilibus, horabilibus in Christo dilectis, episcopis, abbatibus, præpositis, archidiaconis, canonicis, parochis, sacellanis et quarumvis ecclesiarum rectoribus, metropolitanæ ecclesiæ nostræ Strigoniensis mediate vel immediate subiectis salutem a Deo sempiternam.

Cum ea, quæ a Deo sunt, ordinata esse sciamus, non immerito summa semper sollicitudine eo studia conatusque suos direxit Ecclesia, ut cum ceteris in rebus universis, tum in iis maxime, quæ administrationem sacramentorum attingunt, decenter omnia, et secundum ordinem perageret, ac in rebus etiam quæ vulgo minores videri possent, tramitem apostolicarum traditionum premeret. Hinc factum, ut libros rituales, quibus formula Agendorum contineretur, exstare voluerit, severe interdicendo, ne quid in ritibus pro cuiusque arbitrio mutaretur.

Et licet ex antiquissimis ac usu probatis ecclesiæ Strigoniensis consuetudinibus, reverendissimus Nicolaus Olahus archiepiscopus Strigoniensis æterna memoria dignissimus anno salutis 1560. ordinem agendorum vulgaverit: postea vero anno 1583. laudatissimus præsul et administrator archiepiscopatus Strigoniensis, Nicolaus Telegdi iterato cultius recudi ritualem librum curaverit. Quia tamen eiusmodi libri pauci ac vetustate usuque contiuo attriti supersunt, necessitati publicæ hac in parte consultum volentes, accurate excudi curavimus Rituale Strigoniense, et quidem in administratione sacramentorum per omnia Rituali Romano conformatum, si modo exscipias, primas infantium baptizandorum interrogationes, et peculiarem quamdam ab ipsa conversione gentis Hungaricæ usitatam consuetudinem matrimonio copulandi: quæ sine offensione variari haud potuerunt.

Vos igitur, fratres dilectissimi, paterne in Domino hortamur, atque etiam in virtute sanctæ obœdientiæ mandamus, ut isto recens excuso agendorum libro in administratione sacramentorum utamini: neque quisquam alios excogitare vel sequi præsumat ritus, sed intra cancellos cærimoniarum hic positos, omnes se contineant. In reliquis etiam ritibus, quantum loci ac temporis commoditas patietur, omnia et singula ex huius Ritualis præscripto peragentes, metropolitanæ huic ecclesiæ tamquam matri vos conformare studeatis. Valete, nostri in orationibus memores.

Datum Posonii, in curia nostra archiepiscopali, 16. Iulii anno salutis 1625.

Index huius Ritualis

De servandis in sacramentorum administratione	Pag. 1.
De sacramento baptismi rite administrando	5.
De materia baptismi	6.
De forma baptismi	7.
De ministro baptismi	7.
De pabtizandis parvulis	8.
De patrinis	10.
De tempore et loco administrandi baptismum	10.
De sacris oleis et aliis requisitis	11.
Ordo baptismi parvulorum	14.
De baptismo adultorum	25.
Ordo supplendi omissa super baptisatum	46.
Ritus servandus cum episcopus baptizat	49.
Benedictio fontis baptismi extra sabbatum Paschæ et Pentecostes, cum aqua consecrata non habetur	50.
Benedictio fontis in casu necessitatis	53.
De sacramento pœnitentiæ	55.
Absolutionis forma	59.
De absolutione ab excommunicatione in foro exteriori	60.
Ritus absolvendi excommunicatum iam mortuum	63.
De modo absolvendi a suspensione vel ab interdicto extra vel intra sacramentalem confessionem	64.
De sanctissimo Eucharistiæ sacramento	65.
Ordo ministrandi sacram communionem	67.
De communione Paschali	70.
De communione infirmorum	71.
De sacramento extremæ unctionis	77.
Ordo ministrandi sacramentum extremæ unctionis	79.
De visitatione et cura infirmorum	85.
Modus iuvandi morientes	100.
Ordo commendationis animæ	102.
In exspiratione	122.
De exequiis	124.
Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam	126.
Exsequiarum ordo	127.
Ordo sepeliendi parvulos	139.
De sacramento matrimonii	145.
Ritus celebrandi matrimonii sacramentum	150.
Benedictio annulorum	152.
Benedictio nubentium	153.
De secundis nuptiis	158.

Ritus introducendi novam nuptam in templum post nuptias 160.
De benedictione mulieris post partum 162.
De benedictionibus
Regulæ generales 165.
Ordo ad faciendam aquam benedictam 166.
Benedictio candelarum extra diem Purificationis Beatæ Mariæ Virginis 169.
Benedictio domorum in Sabbato Sancto Paschæ 169.
Alia benedictio domorum alio tempore facienda 170.
Benedictio loci 171.
Alia benecictio domus novæ 171.
Benedictio thalami 172.
Benedictio novæ navis 172.
Benedictio communis super fruges et vineas 173.
Benedictio peregrinorum ad loca sancta prodeuntium 173.
Benedictio peregrinorum post reditum 176.
Benedictiones esculentorum, præsertim in Pascha 177.
Benedictio agni Paschalis 177.
Benedictio ovorum 177.
Benedictio panis 178.
Benedictio novorum fructuum 178.
Benedictio ad quodcumque comestibile 179.
Benedictio olei simplicis 179.
Benedictio communis ad omnia 180.
Benedictio vini in festo sancti Ioanni evangelistæ 180.
Benedictio trium munerum pretiosorum in festo Epiphaniæ Domini 184.
Benedictio pomorum in festo sancti Blasii episcopi et martyris 185.
Benedictio novæ uvæ in festo Transfigurationis Domini 186.
Benedictio herbarum in festo Assumptionis Beata Virginis Mariæ 187.
Benedictiones ab episcopis vel aliis facultatem habentibus faciendæ
Benedictiones sacerdotalium indumentorum in genere 188.
Benedictio mapparum sive linteaminum altaris 189.
Benedictio corporalium 190.
Benedictio tabernaculi seu vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda 190.
Benedictio novæ crucis 191.
Benedictio imaginum Iesu Christi Domini nostri, Beatæ Mariæ Virginis et aliorum sanctorum 192.
Ritus benedicendi et imponendi primarium lapidem pro ecclesia ædificanda, servandus a sacerdote facultatwm habente ab episcopo 192.
Ritus benedicendi novam ecclesiam seu oratorium publicum, ubi sanctissimæ missæ sacrificium celebrari possit 198.
Ritus reconciliandi ecclesiam violatam, si nondum erat ab episcopo consecrata 203.

Ritus benedicendi novum cœmeterium
per sacerdotem ab episcopo delegatum 206.
Ordo reconciliandi cœmeterium violatum sive ecclesiæ contiguum fit,
sive separatum, ubi ecclesia non est polluta 208.
De processionibus 210.
Ordo in nocte Resurrectionis Christi 211.
Ordo in litaniis maioribus festo sancti Marci,
quo et segetes benedicuntur 214.
Litaniæ maiores 216.
De processionibus in diebus Rogationum 227.
De processione in festo sanctissimi Corporis Christi 232.
De processione ad petendam pluviam 243.
Processio ad postulandam serenitatem 244.
Preces ad repellendam tempestatem 245.
Preces dicendæ tempore penuriæ et famis 247.
Processio tempore mortalitatis et pestis 248.
Preces dicendæ in litaniis tempore belli 249.
Processio in quacumque tribulatione 253.
Preces dicendæ in processione et gratiarum actione 254.
De processione in translatione sacrarum reliquiarum insignium 262.
De exorcizandis obsessis a dæmonio 263.
Formulæ scribendæ in libris habendis apud parochos, ut infra notatur 292.
Forma scribendi baptizatos in primo libro 293.
Forma describendi confirmatos in secundo libro 294.
Forma scribendi coniugatos in tertio libro 294.
Forma describendi statum animarum in quarto libro 297.
Forma describendi defunctos in quinto libro 298.
Decreta synodi provincialis Tyrnaviæ habitæ, anno 1611. 301.

I. De iis, quæ in sanctorum administratione generaliter servanda sunt

1. Ut ea, quæ ex antiquis catholicæ Ecclesiæ institutis, et sacrorum canonum summorumque pontificum decretis, de sacramentorum ritibus ac cærimoniis hoc libro præscribuntur, qua par est diligentia ac religione custodiantur, et ubique fideliter serventur in provinciis metropolitanæ ecclesiæ Strigoniensis, illud ante omnia scire, et observare convenit, quod sacrosancta Tridentina synodus de iis ritibus decrevit in bæc verba (Sess. 7. Can. 13.): „Si quis dixerit receptos et approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus in sollemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse: anathema sit."

2. Cum igitur in Ecclesia Dei nihil sanctius, aut utilius, nihilque excellentius, aut magis divinum habeatur, quam sacramenta ad humani generis salutem a Christo Domino instituta; parochus, vel quivis alius sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse in primis debet, se sancta tractare, atque omni temporis momento ad tam sanctæ administrationis officium paratum esse oportere.

3. Quamobrem illud perpetuo curabit, ut integre, caste, pieque vitam agat; nam etsi sacramenta ab impuris coinquinari non possunt, neque a pravis ministris eorum effectus impediri: impure tamen et indigne ea ministrantes, in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo, si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit), ad sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat; sed si habeat copiam confessarii, et temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.

4. Quacumque diei ac noctis hora ad sacramenta ministranda vocabitur, nullam officio suo præstando (præsertim si necessitas urgeat) moram interponat. Ac propterea populum sæpe, prout sese offert occasio, præmonebit, ut cum sacro ministerio opus fuerit, se quamprimum advocet, nulla temporis, aut cuiuscumque incommodi habita ratione.

5. Ipse vero antequam ad huiusmodi administrationem accedat, paullulum, si opportunitas dabitur, orationi, et sacræ rei, quam acturus est, meditationi vacabit, atque ordinem ministrandi, et cæremonias pro temporis spatio prævidebit et perleget.

6. In omni sacramentorum administratione superpelliceo sit indutus, et desuper stola eius coloris, quem sacramenti ritus exposcit; nisi in sacramento pœnitentiæ ministrando occasio, vel consuetudo, vel locus interdum aliter suadeat.

7. Adhibebit quoque unum saltem, si habeat, vel plures clericos, prout loci et sacramenti ratio postulabit, decenti habitu, et superpelliceo pariter indutos.

8. Curabit etiam, ut sacra supellex, vestes, ornamenta, linteamina, et vasa ministerii integra, nitidaque sint et munda.

9. In sacramentorum administratione eorum virtutem, usum, ac utilitatem, et cæremoniarum significationes, ut Concilium Tridentinum præcepit, ex sanctorum patrum et Catechismi Romani doctrina, ubi commode fieri potest, diligenter explicabit.

10. Dum sacramentum aliquod ministrat, singula verba, quæ ad illius formam et ministerium pertinent, attente, distincte, et pie, atque clara voce pronunciabit. Similiter et alias orationes et preces devote ac religiose dicet; nec memoriæ, quæ plerumque labitur, facile confidet, sed omnia recitabit ex libro. Reliquas præterea cæremonias ac ritus ita decenter, gravique actione peraget, ut adstantes ad cælestium rerum cogitationem erigat, et attentos reddat.

11. Ad ministrandum procedens, rei quam tractaturus est, intentus sit, nec de iis, quæ ad ipsam non pertinent, quidquam cum alio colloquatur; in ipsaque administratione actualem attentionem habere studeat, vel saltem virtualem, cum intentione faciendi, quod in eo facit Ecclesia.

12. Illud porro diligenter caveat, ne in sacramentorum administratione aliquid quavis de causa vel occasione, directe vel indirecte exigat, aut petat; sed ea gratis ministret, et ab omni simoniæ, atque avaritiæ suspicione, nedum crimine, longissime absit. Si quid vero nomine eleemosynæ, aut devotionis

studio, peracto iam Sacramento, sponte a fidelibus offeratur, id licite pro consuetudine locorum accipere poterit, nisi aliter episcopo videatur.

13. Fidelibus alienæ parochiæ sacramenta non ministrabit, nisi necessitatis causa, vel de licentia parochi, seu ordinarii.

14. Omnes autem, qui sacramenta suscipiunt, loco et tempore opportuno monebit, ut remoto inani colloquio, et habitu actuque indecenti, pie ac devote sacramentis intersint, et ea, qua par est, reverentia suscipiant.

15. Librum hunc Ritualem (ubi opus fuerit) semper cum ministrabit, secum habebit, ritusque et cæremonias in eo præscriptas diligenter servabit.

16. Ceterum illorum tantum sacramentorum, quorum administratio ad parochos pertinet, ritus hoc opere præscribuntur, cuiusmodi sunt, baptismus, pœnitentia, Eucharistia, extrema unctio, et matrimonium. Reliqua vero duo sacramenta confirmationis, et ordinis, cum propria sint episcoporum, ritus suos habent in Pontificali præscriptos. Et ea, quæ de iis, atque aliis sacramentis scire, servare, et docere parochi debent, cum ex aliis libris, tum præcipue ex Catechismo Romano sumi possunt. Siquidem hic de iis fere tantum agere instituti operis ratio postulat, quæ ad ipsorum quinque sacramentorum ritus pertinent.

17. Postremo quisquis sacramenta administrare tenetur, habeat libros necessarios ad officium suum pertinentes, eosque præsertim, in quibus parochialium functionum notæ ad futuram rei memoriam describuntur, ut ad finem huius Ritualis habetur.

II. De sacramento baptismi rite administrando

1. Sacrum baptisma, Christianæ religionis et æternæ vitæ ianua‹m›, quod inter alia novæ legis sacramenta a Christo instituta primum tenet locum, cunctis ad salutem necessarium esse, ipsa Veritas testatur illis verbis: „Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.”[1] Itaque summa ad illud opportune, riteque administrandum ac suscipiendum diligentia adhibenda est.

2. Cum autem ad hoc sacramentum conferendum alia sint de iure divino absolute necessaria, ut materia, forma, minister; alia ad illius sollemnitatem pertineant, ut ritus, ac cærimoniæ, quas ex apostolica et antiquissima traditione acceptas et approbatas, nisi necessitatis causa, omittere non licet; de iis aliqua præmonenda sunt, ut sacrum hoc ministerium rite et sancte peragatur.

De materia baptismi

3. Ac primum intelligat parochus, cum huius sacramenti materia sit aqua vera ac naturalis, nullum alium liquorem ad id adhiberi posse.

4. Aqua vero sollemnis baptismi sit eo anno benedicta in Sabbato Sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes, quæ in fonte mundo nitida et pura diligenter conservetur; et hæc quando nova benedicenda est, in ecclesiæ, vel potius baptisterii sacrarium effundatur.

5. Si aqua benedicta tam imminuta sit, ut minus sufficere videatur, alia non benedicta admisceri potest, in minori tamen quantitate.

6. Si vero corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, parochus in fontem bene mundatum ac nitidum, recentem aquam infundat, eamque benedicat ex formula, quæ infra præscribitur.

[1] Io 3.

7. Sed si aqua conglaciata sit, curetur, ut liquefiat: sin autem ex parte congelata sit, aut nimium frigida, poterit parum aquæ naturalis non benedictæ calefacere, et admiscere aquæ baptismali in vasculo ad id parato, et ea tepefacta ad baptizandum uti, ne noceat infantulo.

De forma baptismi

8. Quoniam baptismi forma his verbis expressa: Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, omnino necessaria est, ideo eam nullo modo licet mutare , sed eadem verba uno et eodem tempore, quo fit ablutio, pronuntianda sunt.

9. Latinus presbyter Latina forma semper utatur.

10. Cum Baptismum iterare nullo modo liceat, si quis sub conditione, de quo infra, sit baptizandus, ea conditio explicanda est hoc modo: Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, etc. Hac tamen conditionali forma non passim aut leviter uti licet, sed prudenter; et ubi, re diligenter pervestigata, probabilis subest dubitatio, infantem non fuisse baptizatum.

11. Baptismus licet fieri possit aut per infusionem aquæ, aut per immersionem, aut per aspersionem; primus tamen, vel secundus modus, qui magis sunt in usu, pro ecclesiarum consuetudine retineantur; ita ut trina ablutione caput baptizandi perfundatur, vel immergatur in modum crucis uno et eodem tempore, quo verba proferuntur, et idem sit aquam adhibens et verba pronuntians.

12. Ubi vero baptismus fit per infusionem aquæ, cavendum est, ne aqua ex infantis capite in fontem, sed in sacrarium baptisterii prope ipsum fontem exstructum defluat, aut in aliquo vase ad hunc usum parato recepta, in ipsius baptisterii, vel in ecclesiæ sacrarium effundatur.

De ministro baptismi

13. Legitimus quidem baptismi minister est parochus, vel alius sacerdos a parocho, vel ab ordinario loci delegatus; sed quoties infans, aut adultus versatur in vitæ periculo, potest sine sollemnitate a quocumque baptizari in qualibet lingua, sive clerico, sive laico etiam excommunicato, sive fideli, sive infideli, sive catholico, sive hæretico, sive viro, sive femina, servata tamen forma et intentione Ecclesiæ.

14. Sed si adsit sacerdos, diacono præferatur, diaconus subdiacono, clericus laico, et vir feminæ, nisi pudoris gratia deceat feminam potius, quam virum baptizare infantem non omnino editum, vel nisi melius femina sciret formam et modum baptizandi. Quapropter curare debet parochus , ut fideles, præsertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant et servent.

15. Pater aut mater propriam prolem baptizare non debent, præterquam in mortis periculo, quando alius non reperitur, qui baptizet; neque tunc ullam contrahunt cognationem, quæ matrimonii usum impediat.

De baptizandis parvulis

16. Opportune Parochus hortetur eos, ad quos ea cura pertinet, ut natos infantes, sive baptizandos, sive baptizatos, quamprimum fieri poterit, ea qua decet Christiana modestia sine pompæ vanitate deferant ad ecclesiam, ne illis sacramentum tantopere necessarium nimium differatur cum periculo salutis, et ut iis, qui ex necessitate privatim baptizati sunt, consuetæ cærimoniæ, ritusque suppleantur, omissa forma et ablutione.

17. Nemo in utero matris clausus baptizari debet. Sed si infans caput emiserit, et periculum mortis immineat, baptizetur in capite, nec postea si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emiserit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; et tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus eo modo, quo supra dictum est: Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, etc. Si vero ita baptizatus, deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri.

18. Si mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimum caute extrahatur, ac si vivus fuerit, baptizetur; si fuerit mortuus, et baptizari non potuerit, in loco sacro sepeliri non debet.

19. Infantes expositi et inventi, si, re diligenter investigata, de eorum baptismo non constat, sub conditione baptizentur.

20. In monstris vero baptizandis, si casus eveniat, magna cautio adhibenda est, de quo si opus fuerit, ordinarius loci, vel alii periti consulantur, nisi mortis periculum immineat.

21. Monstrum, quod humanam speciem non præseferat, baptizari non debet, de quo si dubium fuerit, baptizetur sub hac conditione: Si tu es homo, ego te baptizo, etc.

22. Illud vero, de quo dubium est, unane, aut plures sint personæ, non baptizetur, donec id discernatur: discerni autem potest, si habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora; tunc enim totidem erunt corda et animæ, hominesque distincti, et eo casu singuli seorsum sunt baptizandi, unicuique dicendo: Ego te baptizo, etc. Si vero periculum mortis immineat, tempusque non suppetat, ut singuli separatim baptizentur, poterit minister singulorum capitibus aquam infundens omnes simul baptizare, dicendo: Ego vos baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Quam tamen formam in iis solum, et in aliis similibus mortis periculis, ad plures simul baptizandos, et ubi tempus non patitur, ut singuli separatim baptizentur, alias numquam, licet adhibere.

23. Quando vero non est certum in monstro esse duas personas, quia duo capita et duo pectora non habet distincta; tunc debet primum unus absolute baptizari, et postea alter sub conditione, hoc modo: Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

De patrinis

24. Parochus, antequam ad baptizandum accedat, ab iis, ad quos spectat, exquirat diligenter, quem, vel quos susceptores seu patrinos elegerint, qui infantem de sacro fonte suscipiant, ne plures quam liceat, aut indignos, aut ineptos admittat.

25. Patrinus unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus et una adhibeantur, ex decreto Concilii Tridentini; sed simul non admittantur duo viri, aut duæ mulieres, neque ipsius baptizandi pater aut mater.

26. Hos autem patrinos saltem in ætate pubertatis, ac sacramento confirmationis consignatos esse, maxime convenit.

27. Sciant præterea parochi, ad hoc munus non esse admittendos infideles, aut hæreticos, non publice excommunicatos, aut interdictos, non publice criminosos, aut infames, nec præterea qui sana mente non sunt, nec qui ignorant rudimenta fidei. Hæc enim patrini spirituales filios suos, quos de baptismi fonte susceperint, ubi opus fuerit, opportune docere tenentur.

28. Præterea ad hoc etiam admitti non debent monachi, vel sanctimoniales, neque alii cuiusvis ordinis regulares a sæculo segregati.

De tempore et loco administrandi baptismum

29. Quamvis baptismus quovis tempore, etiam interdicti, et cessationis a divinis, præsertim si urgeat necessitas, conferri possit; tamen duo potissimum ex antiquissimo Ecclesiæ ritu sacri sunt dies, in quibus solemni cæremonia hoc sacramentum administrari maxime convenit: nempe sabbatum Sanctum Paschæ, et Sabbatum Pentecostes, quibus diebus baptismalis fontis aqua rite consecratur. Quem ritum, quatenus fieri commode potest in adultis baptizandis, nisi vitæ periculum immineat, retineri decet, aut certe non omnino prætermitti, præcipue in metropolitanis aut cathedralibus ecclesiis.

30. Ac licet, urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat; tamen proprius baptismi administrandi locus est ecclesia, in qua sit fons baptismalis, vel certe baptisterium prope ecclesiam.

31. Itaque, necessitate excepta, in privatis locis nemo baptizari debet, nisi forte sint regum, aut magnorum principum filii, id ipsis ita deposcentibus, dummodo id fiat in eorum capellis seu oratoriis, et in aqua baptismali de more benedicta.

32. Baptisterium sit decenti loco et forma, materiaque solida, et quæ aquam bene contineat, decenter ornatum, et cancellis circumseptum, sera et clave munitum, atque ita obseratum, ut pulvis, vel aliæ sordes intro non penetrent, in eoque, ubi commode fieri potest, depingatur imago sancti Ioannis Christum baptizantis.

De sacris oleis et aliis requisitis

33. Sacrum chrisma et sanctum oleum, quod et catechumenorum dicitur, quorum usus est in baptismo, eodem anno sint ab episcopo de more benedicta feria quinta in Cœna Domini.

34. Curet parochus, ut ea suo tempore quamprimum habeat, et tunc vetera in ecclesia comburat.

35. Veteribus oleis, nisi necessitas cogat, ultra annum non utatur: ac si deficere videantur, et chrisma, aut oleum benedictum haberi non possit, aliud oleum de olivis non benedictum adiiciatur, sed in minori quantitate.

36. Chrisma et oleum sacrum sit in suis vasculis argenteis, aut saltem stanneis, bene obturatis: quæ vascula sint inter se distincta, et propriam unumquodque inscriptionem habeat, maiusculis litteris incisam, ne quis error committatur.

37. Ad usum vero cottidianum minora habeantur vascula ex argento, si fieri potest, aut stanno, sive separata, sive etiam coniuncta: apte tamen distincta, et bene cooperta, et cum suis inscriptionibus, ut supra, ne parochus aberret, ut unum pro altero sumat, quod cavere debet diligenter.

38. In ea igitur ex maioribus vasculis chrismatis et olei, quod sufficiat, infundatur, atque ut effusionis periculum caveatur, commodum erit, in his vasculis bombacium, seu quid simile habere, oleo sacro, et chrismate separatim perfusum, in quæ[1] pollex, cum opus est, ad inungendum immittatur.

39. Hæc vascula ita parata in loco proprio, honesto, ac mundo, sub clave, ac tuta custodia decenter asserventur, ne ab aliquo, nisi a sacerdote, temere tangantur, aut eis sacrilege quisquam abuti possit.

40. Parochus, quantum fieri potest, curet, ne per laicos, sed per se, vel alium sacerdotem, vel saltem per alium ecclesiæ ministrum hæc olea deferantur: caveat item, ne de iis quidquam ulli unquam tribuat cuiusvis rei prætextu.

41. Sal, quod in os baptizandi immittendum est, sit benedictum sua peculiari benedictione, quæ infra præscribitur; neque utatur sale exorcizato ad benedicendam aquam; sitque prius bene confractum et attritum, siccum ac mundum. Sal ita benedictum nemini tradatur, neque etiam iis, qui benedicendum attulerint, reddatur, sed ad alios baptizandos servetur, aut in sacrarium abiiciatur.

42. Cum igitur baptismi sacramentum iam administrandum est, hæc in promptu esse debent: vascula sacri olei catechumenorum, et chrismatis; vasculum cum sale benedicendo, vel iam, ut dictum est,

[1] *Malim:* quo.

benedicto; vasculum, seu cochleare ex argento, vel alio metallo nitidum, ad aquam baptismi fundendam super caput baptizandi, quod nulli præterea alii usui deserviat; pelvis, seu bacile ad excipiendam aquam ex capite defluentem, nisi statim in sacrarium defluat; gossipium, alio nomine bombacium, seu quid simile ad abstergenda loca sacris oleis inuncta; medulla panis, qua inuncti sacerdotis digiti, cum manus lavat, abstergantur; et vas pro manuum lotione post baptismum, quod huic tantum usui deservire debet; alba vestis in modum pallioli. seu linteolum candidum, infantis capiti imponendum; cereus, seu candela cerea, baptizato ardens tradenda; hic denique Ritualis liber sit paratus; et item liber baptismalis, in quo baptizati describuntur.

43. Omnibus igitur opportune præparatis, sacerdos ad tanti sacramenti administrationem, lotis manibus, superpelliceo, et stola indutus accedat, clericum unum, seu plures, si potest, secum adhibeat superpelliceo pariter indutos, qui sibi ministrent.

44. Ita paratus accedat ad limen ecclesiæ, ubi foris exspectant qui infantem detulerunt.

45. Interroget, nisi de his bene sibi constet, an sit suæ parochiæ, masculus an femina, an sit domi baptizatus, et a quo, et quam rite, et qui sint compatres, qui infantem teneant, pro eoque respondeant; quos pie ac decenter assistere, ac, prout opus fuerit, pro baptizando ad interrogationes respondere admoneat.

46. Et quoniam iis qui baptizantur, tamquam Dei filiis in Christo regenerandis, et in eius militiam adscribendis, nomen imponitur, curet, ne obscœna, fabulosa, aut ridicula, vel inanium deorum, vel impiorum ethnicorum hominum nomina imponantur, sed potius, quatenus fieri potest, sanctorum, quorum exemplis fideles ad pie vivendum excitentur, et patrociniis protegantur.

47. His igitur expeditis, infante super brachium dextrum illius, qui eum defert, posito, parochus ad baptismum procedat, in hunc, qui sequitur, modum interrogando.

Ordo baptismi parvulorum

48.

Quis vocaris?	Ki neved?	Wie heistu?	Yakoty meno?

49. Respondet patrinus:

Ioannes vel Catherina vel N.	János vagy Katalin vagy N.	Iohannes oder Katarina, etc.	Yán, lebo Katharina, etc.

50. Sacerdos pergit interrogationem:

N., abrenuntias Satanæ?	N., ellene mondasz-e az ördögnek?	N., Widersagest du dem Teuffel?	N., odriekassis se Satanassovivi?

51. Respondet patrinus:

Abrenuntio.	Ellene mondok.	Ich Widersag.	Odriekam.

52. Sacerdos:

Et omnibus operis eius?	Ellene mondasz-e minden cselekedetinek?	Und allen seinen Wercke?	Y w ssetkým skutkom geho?

53. Patrinus:

Abrenuntio.	Ellene mondok.	Ich Widersag.	Odriekam.

54. Sacerdos:

Et omnibus pompis eius?	Ellene mondasz-e minden pompájának?	Und aller seiner Hoffart?	Y wseckei pÿchi gecho?

55. Patrinus:

Abrenuntio.	Ellene mondok.	Ich Widersag.	Odriekam.

56. Sacerdos:

N., Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ?	N., Hisz[el]-e a Mindenható Atya Istenben, mennynek és földnek teremtőjében?	N., glaubstu in Gott Vater Allmechtigen, Schöpfer Himmels und der Erde?	N., werysli w Boha Otce w ssehmohuciho, stvvoritele nebe y zeme?

57. Patrinus:

Credo.	Hiszek.	Ich glaub.	Werym.

58. Sacerdos:

N., Credis et in Iesum Christum, Filium eius unicum, Dominum nostrum, natum et passum?	N., Hisz[el]-e Jézus Krisztusban, ő egy Fiában, mi Urunkban, ki e világra született és kínt halált szenvedett?	N., Glaubstu in Iesum Christum, seinen einigen Sohn, unsern Herrn, der geborn ist un gelitn hat?	N., Werysli w Gezu Krista, syna geho gedineho, pana nasseho, narozeneho y umuczeneho?

59. Patrinus:

Credo.	Hiszek.	Ich glaub.	Werym.

60. Sacerdos:

N., Credis et in Spiritum Sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, et vitam æternam?	N., Hisz[el]-e Szentlélekben, közönséges keresztyén Anyaszentegyházat, szenteknek egyességét, bűnöknek bocsánatját, testünknek feltámadását, örök életet?	N., Glaubstu in den Heiligen Geist, die allgemeine Christliche Kirchen, Gemeinschaft der Heiligen, Vergebung der Sünden, Auferstehung des	N., Werysli y w Ducha Swateho, swatu cyrkev w sseobecnu, swatÿch obcovvany, hriechow odpusstèny tèla skrysseny, y zàwot weczny?

Fleisches, ein evvigs Leben?

61. Patrinus:

Credo. Hiszek. Ich glaub. Werym.

62. Deinde ter exsufflet leniter infantis, et dicat semel:

Exi ab eo (ea) immunde Spiritus, et da locum Spiritui Sancto paraclito.

63. Postea pollice faciat signum crucis in fronte et in pectore infantis, dicens:

N., accipe signum sanctæ crucis tam in fronte, ✠ quam in corde: ✠ sume fidem cælestium præceptorum, et talis esto moribus, ut templum Dei iam esse possis.

64. Oremus.

PRECES nostras, quæsumus, Domine, clementer exaudi, et hunc electum tuum (hanc electam tuam), N., crucis dominicæ, cuius impressione signatum (signatam), perpetua virtute custodi: ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

65. Oremus.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum (famulam tuam), N., quem (quam) ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo (ea) expelle, disrumpe omnes laqueos Satanæ, quibus fuerat colligatus (colligata). Aperi ei, Domine, ianuam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus (imbuta), omnium cupiditatum fœtoribus careat, et ad suavem odorem præceptorum tuorum lætus (læta) tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem. Per eundem Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

66. Deinde sacerdos benedicat salem, si non habeatur benedictus: si vero semel benedictus habeatur, alias ad eundem usum deservire potest. Benedictio salis:

EXORCIZO te, creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis, ✠ et in caritate Domini nostri Iesu Christi, ✠ et in virtute Spiritus Sancti. ✠ Exorcizo te per Deum vivum, ✠ per Deum verum, ✠ per Deum sanctum: ✠ per Deum, ✠ qui te ad tutelam humani generis procreavit, et populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari præcepit: in nomine sanctæ Trinitatis efficiaris salutare sacramentum ad effugandum inimicum! Proinde rogamus te, Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis sanctificando sanctifices, ✠ et benedicendo benedicas, ✠ ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum: in nomine eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos et sæculum per ignem. ℟. Amen.

67. Deinde immittat modicum salis benedicti in os infantis, dicens:

N., accipe salem sapientiæ, propitiatio sit tibi in vitam æternam. ℟. Amen.

68. Sacerdos:

Pax tecum. ℟. Et cum spiritu tuo.

69. Oremus.

DEUS patrum nostrorum, Deus universæ conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuam (hanc famulam tuam), N., respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cibo expleatur cælesti, quatenus sit semper, spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens; perduc eum (eam), Domine, quæsumus ad novæ regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

70.

EXORCIZO te, immunde spiritus, in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus ✠ Sancti, ut exeas et recedas ab hoc famulo (hac famula) Dei, N.. Ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, et Petro mergenti dexteram porrexit.

71.

ERGO maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Iesu Christo, Filio eius, et Spiritui Sancto, et recede ab hoc famulo (hac famula) Dei, N., quia istum (istam) sibi Deus et Dominus noster Iesus Christus ad suam sanctam gratiam et benedictionem, fontemque baptismatis vocare dignatus est, Hic pollice in fronte signat infantem, dicens: et hoc signum sanctæ crucis, ✠ quod nos fronti eius damus, tu, maledicte diabole, numquam audeas violare! Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. ”

72. Mox imponit manum super caput infantis, et dicit: Oremus.

ÆTERNAM ac iustissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, auctor luminis et veritatis, super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), N., ut digneris illum (illam) illuminare lumine intelligentiæ tuæ: munda eum (eam) et sanctifica, da ei scientiam veram, ut dignus (digna) gratia baptismi tui effectus (effecta), teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

73. Legat sacerdos sequens evangelium.
Sacerdos: Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.
Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. ℟. Gloria tibi, Domine.

IN illo tempore. Oblati sunt Iesu parvuli, ut manus eis imponeret, et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus vero ait illis: „Sinite parvulos, et nolite eos prohi-

bere ad me venire, talium est enim regnum cælorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde. ℟. Laus tibi, Christe.

74. Finito Evangelio, monentur patrini et circumstantes, ut genibus flexis dicant:

Pater noster. Ave, Maria. Credo.

75. Exorcismus:

EXORCIZO te, omnis spiritus immunde, in nomine Dei Patris omnipotentis, ✠ et in nomine Iesu Christi, Filii eius, Domini et Judicis nostri, ✠ et in virtute Spiritus ✠ Sancti, ut discedas ab hoc plasmate Dei, N., quod Dominus noster ad templum sanctum suum vocare dignatus est, ut fiat templum Dei vivi, et Spiritus Sanctus habitet in eo. Per eumdem Christum Dominum nostrum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos et sæculum per ignem. ℟. Amen.

76. Postea sacerdos sumat parum pulveris in volam sinistræ manus, cum sputo suo faciat lutum, et tangat aures et nares infantis: tangendo vero aurem dexteram et sinistram, dicat:

Effeta, quod est adaperire.

77. Deinde tangat nares, dicens:

IN odorem suavitatis. Tu autem effugare, diabole, appropinquabit enim iudicium Dei.

78. Postea vero sacerdos imponit extremam partem stolæ super infantem, et introducit eum in ecclesiam, dicens:

Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Christo in vitam æternam. ℟. Amen.

79. Ubi perventum fuerit ad baptisterium, infante constituto in manibus patrini vel matrinæ, sacerdos interrogat:

Estne infans baptizatus?	Megkereszteltetett-e e gyermek?	Ist das Kindlein getaufft?	Kresteneli gest dýte?

80. Respondet patrinus vel matrina:

Non.	Nem.	Nein.	Neny.

81. Sacerdos:

Quis vocaris?	Ki neved?	Wie heistdu?	Yakoty meno?

82. Respondet patrinus:

Ioannes vel Catharina, etc.	János vagy Katalin, etc.	Iohannes oder Catarina, etc.	Yan, lebo Katharina, etc.

83. Sacerdos:

N., abrenuntias Satanæ?	N., ellene mondasz-e az ördögnek?	N., Widersagest du dem Teuffel?	N., odriekassli se Satanassovvi?

84. Respondet patrinus:

Abrenuntio.	Ellene mondok.	Ich Widersag.	Odriekam.

85. Sacerdos:

Et omnibus operibus eius?	És minden cselekedetinek?	Und allen seinen Wercken?	Y w ssetkym skutkom geho?

86. Patrinus:

Abrenuntio.	Ellene mondok.	Ich Widersag.	Odriekam.

87. Sacerdos:

Et omnibus pompis eius?	És minden pompáinak?	Und aller seiner Hoffart?	Y wseckei pÿchi gecho?

88. Patrinus:

Abrenuntio.	Ellene mondok.	Ich Widersag.	Odriekam.

89. Deinde scerdos intingit pollicem in oleo catechumenorum, et infantem ungit in pectore, et inter scapulas, in modum crucis, dicens:

EGO te linio ✠ oleo salutis ✠ in Christo Iesu Domino nostro, ut habeas vitam æternam. ℟. Amen.

90. Subinde pollicem et inuncta loca abstergit bombacio vel re simili, et interrogat expresso nomine baptizandum, patrino respondente. Sacerdos:

N., Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ?	N., Hisz[el]-e a Mindenható Atya Istenben, mennynek és földnek teremtőjében?	N., glaubstu in Gott dem Vater Allmechtigen, Schöpffer Himmels und der Erden?	N., werÿssli w Boha Otce w ssehmohuciho, stvvoritele nebe y zeme?

91. Patrinus:

Credo.	Hiszek.	Ich glaub.	Werym.

92. Sacerdos:

N., Credis et in Iesum Christum, Fi-	N., Hisz[el]-e Jézus Krisztusban, ő egy	N., Glaubstu in Iesum Christum, sei-	N., Werysli w Gezu Krista, syna ge-

lium eius unicum, Dominum nostrum, natum et passum?	Fiában, mi Urunkban, ki e világra született, és kínthalált szenvedett?	nen einigen Sohn, unsern Herrn, der geborn ist un gelitten hat?	ho gedineho, Pana nasseho, narozeneho y umuczeneho?

93. Patrinus:

Credo.	Hiszek.	Ich glaub.	Werym.

94. Sacerdos:

N., Credis et in Spiritum Sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam æternam?	N., Hisz[el]-e Szentlélekben, közönséges keresztyén Anyaszentegyházat, szenteknek egyességét, bűnöknek bocsánatját, testnek feltámadását, örök életet?	N., Glaubstu in den Heiligen Geist, die allgemeine Christliche Kirchen, Gemeinschafft der Heiligen, Vergebung der Sünden, Auferstehung des Fleisches, ein evvigs Leben?	N., Werysli y w Ducha Swateho, swatu cyrkev w sseobecnu, swatých obcowany, hriechov odpusstèny tèla skrýsseny, zìwot weczny?

95. Patrinus:

Credo.	Hiszek.	Ich glaubs.	Werym.

96. Subinde expresso nomine baptizandi, sacerdos dicit:

N., vis baptizari?	N., akarsz-e keresztelkedni?	N., wil[s]tu getaufft werden?	N., chcessli se krstiti?

97. Respondet patrinus:

Volo.	Akarok.	Ja, ich will.	Chcem.

98. Tunc patrino vel matrina vel utroque (si ambo admittantur) ifnantem tenente, sacerdos vasculo seu urceolo accipit aquam baptismalem, et de ea ter fundit super caput infantis in modum curcis, et simul verba proferens, semel tantum distincte et attente dicit:

N., ego te baptizo in nomine Patris ✠ fundat primo et Filii ✠ fundat secundo et Spiritus ✠ Sancti fundat tertio.

99. Si vero dubitatur, an infans fuerit baptizatus, utatur hac forma:

N., si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus ✠ Sancti.

100. Deinde intingit pollicem in sacro chrismate, et tingit infantem in summitate capitis in modum crucis, dicens:

DEUS omnipotens, Pater Domini nostri Iesu Christi, qui te regeneravit ex aqua et Spiritu Sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum: hic inungit ipse te liniat chrismate salutis ✠ in eodem Christo Iesu, Domino nostro, in vitam æternam. ℟. Amen.

101. Sacerdos:

Pax tecum. ℟. Et cum spiritu tuo.

102. Tum bombacio, aut re simili, abstergit pollicem suum, et locum inunctum, et imponit capiti eius linteolum candidum loco vestis albæ, dicens:

ACCIPE vestem candidam, quam immaculamat perferas ante tribunal Domini nostri Iesu Christi, ut habeas vitam æternam. ℟. Amen.

103. Postea dat ei vel patrino candelam accensam, dicens:

ACCIPE lampadem ardentem, et irreprehensibilis custodi baptismum tuum, serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis ei occurrere ei una cum omnibus sanctis in aula cælesti, habeasque vitam æternam, et vivas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

104. Postremo dicit:

N., vade in pace, et Dominus sit tecum. ℟. Amen.

105. Si vero fuerint plures baptizandi, sive masculi, sive feminæ, in catechismo masculi statuantur ad dexteram, feminæ vero ad sinistram, et omnia pariter dicantur ut supra, in proprio genere, et numero plurali. Verum prima nominis interrogatio, exsufflatio, crucis impressio seu signatio, tactus aurium et narium cum saliva, abrenuntiationis interrogatio, unctio olei catechumenorum, interrogatio de fide seu symbolo, et ipse baptismus, inunctio chrismatis, candidæ vestis impositio, atque accensæ candelæ traditio, singulariter singulis, et primum masculis, deinde feminis fieri debent.

106. Si infans vel adultus ægrotus adeo graviter laboret, ut periculum immineat, ne pereat, antequam baptismus perficiatur, sacerdos omissis, quæ baptismum præcedunt, eum baptizet, ter, vel etiam semel infundens aquam super caput eius in modum crucis, dicens:

Ego te baptizo in nomine Patris ✠ etc. (23.)

107. Si non habeatur aqua baptismalis, et periculum impendeat, sacerdos utatur aqua simplici. Deinde habeat chrisma, liniat eum in vertice, dicens:

Deus omnipotens, Pater Domini nostri Iesu Christi, etc. (23.)

108. Postea dat ei linteolum candidum, dicens:

Accipe vestem, etc. (23.)

109. Ac demum det ei ceream candelam accensam, dicens:

Accipe lampadem, ut supra.

110. Si supervixerit, suppleantur alii ritus omissi.

111. Admonendi sunt susceptores de spirituali cognatione, quam contraxerunt cum baptizato, baptizatique patre et matre; quæ cognatio impedit matrimonium, ac dirimit.

112. Curet parochus parentes infantis admoneri, ne in lecto secum ipsi, vel nutrices parvulum habeant, propter oppressionis periculum, sed eum diligenter custodiant, et opportune ad christianam disciplinam instituant.

113. Commonendi sunt etiam parentes, et alii, si opus fuerit, ne filios Hebræis aliisve infidelibus vel hæreticis mulieribus ullo modo lactandos tradant.

114. Antequam infans ex ecclesia asportetur, aut susceptores discedant, eorum nomina et alia de administratio baptismo ad præscriptam formam in baptismali libro parochus accurate describat.

De baptismo adultorum

115. Si quis adultus sit baptizandus, debet prius secundum apostolicam regulam in christiana fide ac sanctis moribus diligenter institui, et per aliquot dies in operibus pietatis exerceri, eiusque voluntas et propositum sæpius explorati, et non nisi sciens et volens, probeque instructus baptizari.

116. At vero si quis, dum instruitur, in mortis periculum incidat, baptizarique voluerit, habita ratione periculi vel necessitatis, baptizetur.

117. Adultorum baptismus, ubi commode fieri potest, ad episcopum deferatur, ut si illi placuerit, ab eo sollemnius conferatur, alioquin parochis ipse baptizet, stata cærimonia.

118. Decet autem huiusmodi baptismum ex apostolico instituto, in Sabbato sancto Paschatis, vel Pentecostes, sollemniter celebrari.

119. Quare si circa hæc tempora catechumeni sint baptizandi, in ipsos dies, si nihil impediat, baptismum differri convenit.

120. Verum si circa, seu post tempus Pentecostes aliqui conversi fuerint, qui ægre ferant suum baptisma in longum tempus differri, et ad illud festinent, instructique, ac rite parati esse noscantur, citius baptizari possunt.

121. Catechumenus instructus baptizetur in ecclesia, seu in baptisterio. Patrinus ei assistat, et ipse catechumenus ad sacerdotis interrogationes respondeat; nisi mutus fuerit, aut omnino surdus, vel ignotæ linguæ; quo casu, vel per patrinum, si illum intelligat, aut alium interpretem, vel nutu consensum explicet suum.

122. Pro huius autem veneratione sacramenti, tam sacerdotem, qui adultos baptizabit, quam ipsos adultos, qui sani sunt, convenit esse ieiunos.

123. Quare non post epulas, aut prandia, sed ante meridiem (nisi ex rationabili causa aliter faciendum esset) eorum baptisma celebretur.

124. Admonendus est cathecumenus, ut peccatorum suorum pæniteat.

125. Amentes et furiosi non baptizentur, nisi tales a nativitate fuerint: tunc enim de iis idem iudicium faciendum est, quod de in fantibus, atque in fide Ecclesiæ baptizari possunt.

126. Sed si dilucida habeant intervalla, dum mentis compotes sunt, baptizentur, si velint. Si vero, antequam insanirent, suscipiendi baptismi desiderium ostenderint, ac vitæ periculum immineat, etiamsi non sint compotes mentis, baptizentur.

127. Idemque dicendum est de eo, qui lethargo, aut phrenesi laborat, ut tantum vigilans, et intelligens baptizetur, nisi periculum mortis impendeat, si in eo prius apparuerit baptismi desiderium.

128. Sacerdos diligenter curet, ut certior fiat de statu, et conditione eorum, qui baptizatur petunt, præsertim exterorum. De quibus facta diligenti inquisitione, num alias, ac rite sint baptizati, caveat, ne quis iam baptizatus, imperitia, vel errore, aut ad quæstum, vel ob aliam causam, fraude, dolove iterum baptizari velit.

129. Omnes autem, de quibus, re diligenter investigata, probabilis dubitatio est, an baptizati fuerint, si nihil aliud impediat, sub conditione baptizentur.

130. Hæretici vero ad catholicam Ecclesiam venientes, in quorum baptismo debita forma, aut materia servata non est, rite baptizandi sunt: sed prius errorum suorum pravitatem agnoscant, et detestentur, et in fide catholica diligenter instruantur: ubi vero debita forma, et materia servata est, omissa tantum suppleantur, nisi rationabili de causa aliter episcopo videatur.

131. Ceterum legantur et serventur, quæ supra de baptismo in communi præscripta sunt fol. 6.

Ordo baptismi adultorum

132. In primis sacerdos, paratis his, quæ supra de observandis in administratione sacramenti baptismi parvulorum dicuntur, indutus superpelliceo et stola, vel etiam pluviali violacei coloris, cum suis clericis accedit ad gradus altaris, et genibus flexis, pias mente ad Deum preces effundit, ut tantum sacramentum digne valeat ministrare; et ad implorandum divinum auxilium, surgens se signat, et si temporis ratio ferat, dicit:

℣. Deus, in adiutorium meum intende.
℟. Domine, ad adiuvandum me festina.

Gloria Patri. Sicut erat.

133. Postea incipiat, prosequentibus clericis, antiphonam:

Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, dicit Dominus.

134. Psalmus 8.:

DOMINE, Dominus noster, *
quam admirabile est nomen tuum in universa terra;
Quoniam elevata est magnificentia tua *
super cælos.
Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, *
ut destruas inimicum et ultorem;
Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum, *
lunam et stellas, quæ tu fundasti.
Quid est homo, quod memor es eius, *
aut filius hominis, quoniam visitas eum?

Minuisti eum paulo minus ab angelis, †
gloria et honore coronasti eum, *
et constituisti eum super opera manuum tuarum.
Omnia subiecisti sub pedibus eius, †
oves et boves universas, *
insuper et pecora campi;
Volucres cæli et pisces maris, *
qui perambulant semitas maris.
Domine, Dominus noster, *
quam admirabile est nomen tuum in universa terra!
Gloria Patri.
Sicut erat.

135. Psalmus 28.:

AFFERTE Domino, filii Dei, *
afferte Domino filios arietum!
Afferte Domino gloriam et honorem, †
afferte Domino gloriam nomini eius, *
adorate Dominum in atrio sancto eius!
Vox Domini super aquas, †
Deus maiestatis intonuit, *
Dominus super aquas multas.
Vox Domini in virtute, *
vox Domini in magnificentia.
Vox Domini confringentis cedros, *
et confringet Dominus cedros Libani;
Et comminuet eas tamquam vitulum Libani, *
et dilectus quemadmodum filius unicornium.
Vox Domini intercidentis flammam ignis, †
vox Domini concutientis desertum, *
et commovebit Dominus desertum Cades.
Vox Domini præparantis cervos et revelabit condensa, *
et in templo eius omnes dicent gloriam.
Dominus diluvium inhabitare facit, *
et sedebit Dominus rex in æternum.
Dominus virtutem populo suo dabit, *
Dominus benedicet populo suo in pace.
Gloria Patri, etc.
Sicut erat, etc.

136. Psalmus 41.:

QUEMADMODUM desiderat cervus ad fontes aquarum, *
ita desiderat anima mea ad te, Deus.

Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum. *
Quando veniam et apparebo ante faciem Dei?
Fuerunt mihi lacrimæ meæ panes die ac nocte, *
dum dicitur mihi cottidie: Ubi est Deus tuus?
Hæc recordatus sum et effudi in me animam meam, *
quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.
In voce exsultationis et confessionis *
sonus epulantis.
Quare tristis es, anima mea, *
et quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, *
salutare vultus mei et Deus meus!
Ad meipsum anima mea conturbata est, *
propterea memor ero tui de terra Iordanis et Hermoniim, a monte modico.
Abyssus abyssum invocat *
in voce cataractarum tuarum.
Omnia excelsa tua et fluctus tui *
super me transierunt.
In die mandavit Dominus misericordiam suam, *
et nocte canticum eius.
Apud me oratio Deo vitæ meæ, *
dicam Deo: Susceptor meus es.
Quare oblitus es mei, *
et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?
Dum confringuntur ossa mea, *
exprobraverunt mihi, qui tribulant me inimici mei;
Dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est Deus tuus? *
Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, *
salutare vultus mei et Deus meus!
Gloria Patri.
Sicut erat.

137. Et repetitur antiphona:

Effundam super vos aquam mundam.

138. Qua repetita, dicitur:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

139. Oremus.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloria agnoscere, et in potentia maiestatis adorare unitatem: quæsumus, ut eiusdem fidei firmitate, ab omnibus semper muniamur adversis.

140. Oratio.

ADESTO supplicationibus nostris, omnipotens Deus: et quod humilitatis nostræ gerendum est ministerio, tuæ virtutis impleatur effectu.

141. Oratio.

DA, quæsumus, Domine electo nostro (electæ nostræ), ut sanctis edoctus (edocta) mysteriis, et renovatur fonte baptismatis, et inter Ecclesiæ tuæ membra numeretur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

142. Si plures fuerint baptizandi, hæc tertia oratio dicatur in numero plurali.

143. Deinde sacerdos procedit ad fores Ecclesiæ, et stat in limine, cathecizandus vero extra limen. Et si sunt plures, mares et feminæ, illi ad dexteram sacerdotis, hæ vero ad sinistram statuantur, et sacerdos interrogat:

Quo nomine vocaris? Cathecumenus respondet: N.
Sacerdos: N., quid petis ab Ecclesia Dei? ℟. Fidem.
Sacerdos: Fides quid tibi præstat? ℟. Vitam æternam.
Sacerdos: Si vis habere vitam æternam, serva mandata. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et proximum tuum, sicut te ipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet, et prophetæ. Fides autem est, ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate venereris, neque confundendo personas, neque substantiam separando. Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti, sed horum trium una est substantia, et non nisi una Divinitas.

144. Et rursus interrogat:

N., abrenuntias Satane? ℟. Abrenuntio.
Interrogat: Et omnibus operibus eius? ℟. Abrenuntio.
Interrogat: Et omnibus pompis eius? ℟. Abrenuntio.

145. Deinde sacerdos interrogat de symbolo fidei, dicens:

Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ? ℟. Credo.
Interrogat: Credis et in Iesum Christum, Filium eius unicum, Dominum nostrum, natum et passum? ℟. Credo.

Interrogat: Credis et in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, et vitam æternam? ℟. Credo.

146. Tunc sacerdos exsufflat ter in faciem eius, semel dicens:

Exi ab eo, spiritus immunde, et da locum Spiritui sancto Paraclito.

147. Hic in modum crucis halet in faciem ipsius, et dicat:

N., accipe Spiritum bonum per istam insufflationem, et Dei benedictionem. ✠

148.

Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo.

149. Deinde facit crucem cum pollice in eius fronte, et in pectore, dicens:

N., accipe signum sanctæ crucis tam in fronte, ✠ quam in corde: ✠ sume fidem cælestium præceptorum. Talis esto moribus, ut templum Dei iam esse possis: ingressusque (ingressaque) Ecclesiam Dei, evasisse te laqueos mortis lætus (læta) agnosce, [horresce idola, respue simulacra] cole Deum Patrem omnipotentem, et Iesum Christum Filium eius unicum, Dominum nostrum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

150. Hic advertendum est, quod dicta verba: horresce idola, respue simulacra, dicantur catechumeno, qui venit de gentilitatis errore, seu de ethnicis et idolatris. Cathecumeno vero Iudæo sive ex Hebræis venienti, loco horum verborum dicatur: horresce Iudaicam perfidiam, respue Hebraicam superstitionem. Saraceno autem vel Turcæ aut Persæ, sive alii ex Mahumetanis ad fidem venienti catechumeno, loco eorundem verborum dicatur: horresce Mahumeticam perfidiam, respue pravam sectam infidelitatis.

151. At hæretico ad catholicam Ecclesiam venienti, qui, si in eius baptismo debita forma servata non est, baptizari debet, dicatur: horresce hæreticam pravitatem, respue nefarias sectas impiorum. Vel exprimatur proprio nomine secta, de qua cathecumenus venit.

152. Si plures sunt electi, omnia supradicta dicuntur singillatim super singulis.

153. Oratio: Oremus.

Te deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, ut huic famulo tuo (famula tua), N., qui (quæ) huius sæculi nocte vagatur incertus (incerta) ac dubius (dubia) viam veritatis et agnitionis tuæ iubeas demonstrari: quatenus referatis oculis cordis sui, te unum Deum Patrem in Filio, et Filium in Patre cum Spiritu sancto recosnoscat, atque huius confessionis fructum et hic, et in futuro sæculo percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

154. Si plures sint electi, præcedens oratio dicatur in numero plurali. (Sequentes autem signationes fiant cum suis verbis singillatim super singulos.)

155. Deinde signet electum signo crucis cum pollice in fronte, dicens:

Signo tibi frontem, ✠ ut suscipias crucem Domini.

156. In auribus:

Signo tibi aures, ✠ ut audias divina præcepta.

157. In oculis:

Signo tibi oculos, ✠ ut videas claritatem Dei.

158. In naribus:

Signo tibi nares, ✠ ut odorem suavitatis Christi sentias.

159. In ore:

Signo tibi os, ✠ ut loquaris verba vitæ.

160. In pectore:

Signo tibi pectus, ✠ ut credas in Deum.

161. In scapulis:

Signo tibi scapulas, ✠ ut suscipias iugum servitutis eius.

162. In toto corpore, illud non tangens manu, producit signum crucis, dicens:

SIGNO te totum (totam) in nomine Patris, ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti, ✠ ut habeas vitam æternam, et vivas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

163. Oratio: Oremus.

PRECES nostras, quæsumus, Domine, clementer exaudi, et hunc electum tuum (hanc electam tuam), N., crucis dominicæ, cuius impressione eum (eam) signamus, virtute custodi: ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

164. Oratio: Oremus.

DEUS, qui humani generis ita es conditor, ut sis etiam reformator, propitiare populis adoptivis, et novo testamento sobolem novæ prolis adscribe: ut filii promissionis, quod non potuerunt assequi per naturam, gaudeant se recepisse per gratiam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

165. Tunc imponit manum super caput electi, et dicit: Oremus.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), N., quem (quam) ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo (ea) expelle, disrumpe omnes laqueos Satanæ, quibus fuerat colligatus (colligata). Aperi ei, Domine, ianuam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus (imbuta), omnium cupiditatum fœtoribus careat, et ad suavem odorem præceptorum tuorum lætus (læta) tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem, ut idoneus (idonea) efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui, percepta medicina. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

166. Si plures sint, hæc, et præcedens oratio Preces nostras dicantur in numero plurali. Deinde sacerdos beneidicit salena. Benedictio salis dandi catechumeno:

EXORCIZO te, creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis, ✠ et in caritate Domini nostri Iesu Christi, ✠ et in virtute Spiritus Sancti. ✠ Exorcizo te per Deum vivum, ✠ per Deum verum, ✠ per Deum sanctum: ✠ per Deum, ✠ qui te ad tutelam humani generis procreavit, et populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari præcepit: in nomine sanctæ Trinitatis efficiaris salutare sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te, Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis sanctificando sanctifices, ✠ et benedicendo benedicas, ✠ ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum: in nomine eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos et sæculum per ignem. ℟. Amen.

167. Tunc pollice et indice accipit de ipso sale, et immittit in os catechumeni, dicens:

N., accipe salem sapientiæ, propitiatio tibi sit in vitam æternam. ℟. Amen.

168. Sacerdos:

Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo.

169. Oratio: Oremus.

DEUS patrum nostrorum, Deus universæ conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuam (hanc famulam tuam), N., respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cibo expleatur cælesti, quatenus sit semper, spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum (eam), Domine, quæsumus ad novæ regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

170. Si plures, dicatur singulis: N., accipe salem, etc. et præcedens oratio, Deus patrum nostrorum in numero plurali.

171. Quod si catechumenus fuerit gentilis, seu ex idololatris venerit ad fidem, benedicto sale, priusquam eius medicinam gustet, sacerdos addat sequentem orationem, dicens:

DOMINE sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui es, qui eras, et qui permanes usque in finem, cuius origo nescitur, nec finis comprehendi potest: te supplices invocamus super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), N., quem (quam) liberasti de errore gentilium, et conversatione turpissima; dignare exaudire eum (eam), qui (quæ) tibi cervices suas humiliat ad lavacri fontem, ut renatus (renata) ex aqua et Spiritu sancto exspoliatus (exspoliata) veterem hominem, induat novum, qui secundum te creatus est, accipiat vestem incorruptam et immaculatam, tibique Deo nostro servire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

172. Si plures sint, præcedens oratio dicatur in numero plurali.

Signatio super masculum, primo

173. Deinde sacerdos dicat super masculum tantum:

Ora, electe, flecte genua, et dic Pater noster.

174. Et electus genuflexo orat, et dicit:

Pater noster.

175. Et cum oraverit, et dixerit Pater noster, usque ad Sed libera nos a malo, inclusive, sacerdos subiungit:

Leva, comple orationem tuam, et dic Amen.

176. Et ille respondet:

Amen.

177. Et sacerdos dicit patrino:

Signa eum.

178. Deinde electo:

Accede.

179. Et patrinus pollice signat eum in fronte, dicens:

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

180. Tum quoque sacerdos facit crucem in fonte eius, ita dicendo:

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

181. Et imponit manum super eum, et dicit:

DEUS Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, Deus, qui Moysi famulo tuo in monte Sinai apparuisti, et filios Israel de terra Ægypti eduxisti, deputans eis angelum

pietatis tuæ, qui custodiret eos die ac nocte: te quæsumus, Domine, ut mittere digneris sanctum angelum tuum de cælis, qui similiter custodiat et hunc famulum tuum N., et perducat eum ad gratiam baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

182. Exorcismus:

ERGO maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Iesu Christo, Filio eius, et Spiritui Sancto, et recede ab hoc famulo (hac famula) Dei, N., quia istum (istam) sibi Deus et Dominus noster Iesus Christus ad suam sanctam gratiam, fontemque baptismatis vocare dignatus est: et hoc signum sanctæ crucis, ✠ quod nos fronti eius damus, tu, maledicte diabole, numquam audeas violare! Per eumdem Christum Dominum nostrum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

183. Sed si plures sint catechumeni, hic, et in sequentibus, sacerdos dicat in numero plurali: Orate, electi, flectite genua, etc., ut supra, usque ad finem præcedentis exorcismi, qui incipit: Ergo, maledicte diabole.

Super masculum, secundo

184. Item super unum secundo dicat: Ora, electe, flecte genua, et dic Pater noster, et reliqua, ut supra, fol. 37., usque ad orationem Deus Abraham, exclusive.

185. Deinde imponit manum super eum, ac dicit: Oremus.

DEUS, immortale præsidium omnium postulantium, liberatio supplicum, pax rogantium, vita credentium, resurrectio mortuorum, te invoco super hunc famulum tuum, N., qui baptismi tui donum petens, æternam consequi gratiam spirituali regeneratione desiderat: accipe eum, Domine, et quia dignatus es dicere: « Petite, et accipietis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis », petenti præmium porrige, et ianuam pande pulsanti, ut æternam cælestis lavacri benedictionem consecutus, promissa tui muneris regna percipiat. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas, Deus in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

186. Exorcismus:

AUDI, maledicte Satana, adiuratus per nomen æterni Dei, et Salvatoris nostri, Iesu Christi, Filii eius, cum tua victus invidia tremens gemensque; discede; nihil tibi fit commune cum servo Dei, N. iam cælestia cogitante, renuntiaturo tibi, et sæculo tuo, et beatæ immortalitati victuro. Da igitur honorem advenienti Spiritui sancto, qui ex summa cæli arce descendens, proturbatis fraudibus tuis, divino fonte purgatum pectus, sanctificatum Deo templum et habitaculum perficiat, ut ab omnibus penitus noxiis præteritorum criminum liberatus servus Dei, gratias perenni Deo referat semper, et benedicat nomen sanctum eius in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Super masculum, tertio

187. Item super unum masculum tertio dicat, ut supra: Ora, electe, flecte genua, et dic Pater noster, etc., usque ad orationem Deus Abraham, exclusive, deinde imponit manum super eum, dicens:

188. Exorcismus:

EXORCIZO te, immunde spiritus, in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus ✠ Sancti, ut exeas et recedas ab hoc famulo Dei, N., ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, et Petro mergenti dexteram porrexit.

189. Exorcismus:

Ergo, maledicte diabole, etc., et repetit totum, ut supra habetur.

Signatio super feminam, primo

190. Super feminam vero sacerdos dicit: Ora, electa, flecte genua, et dic Pater noster, etc., ut supra, usque ad orationem Deus Abraham, exclusive, deinde imponit manum super eam, et dicit:

191. Oratio: Oremus.

DEUS cæli, Deus terræ, Deus angelorum, Deus archangelorum, Deus patriarcharum, Deus prophetarum, Deus apostolorum, Deus martyrum, Deus confessorum, Deus virginum, Deus omnium bene viventium, Deus, cui omnis lingua confitetur, et omne genu flectitur, cælestium, terrestrium et infernorum: te invoco, Domine, super hanc famulam tuam, N., ut eam custodire et perducere digneris ad gratiam baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

192. Deinde dicatur exorcismus:

Ergo, maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, etc., ut supra (38.).

193. Si plures fuerint feminæ catechumenæ, hic et in sequentibus sacerdos dicat in numero plurali: Orate, electæ, flectite genua, et dicite Pater noster, et reliqua, ut supra, usque ad orationem Deus Abraham, exclusive. Deinde imponit manum super capita singularum et postea in eodem numero plurali dicit orationem Deus cæli Deus terræ, etc. Et exorcismum Ergo maledicte diabole, etc., ut supra (38.).

Super feminam, secundo et tertio

194. Interim super unam tantum, secundo et tertio repetit: Ora, electa, flecte genua, et dic Pater noster, et reliqua, ut supra (fol. 37.), usque ad finem orationis Deus Abraham. Qua finita, imponit manum super caput eius, et post tertiam signationem dicit:

EXORCIZO te, immunde spiritus, per Patrem ✠ et Filium ✠ et Spiritum Sanctum, ✠ ut exeas et recedas ab hac famula Dei, N., ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui cæco nato oculos aperuit, et quatriduanum Lazarum de monumento suscitavit.

195.

Ergo, maledicta diabole, etc., totum, ut supra.

196. Super utrum que, sive masculum, sive feminam, imponit manum super caput eius, et dicit: Oremus.

ÆTERNAM ac iustissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, auctor luminis et veritatis, super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), N., ut digneris eum (eam) illuminare lumine intelligentiæ tuæ: munda eum (eam), et sanctifica, da ei scientiam veram, ut dignus (digna) efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

197. Si plures fuerint electi, sive mares, sive feminæ, præcedentes orationes et exorcismi dicantur in numero plurali, et in genere proprio, ut superius dictum est.

198. His peractis, sacerdos sinistra manu apprehendens dexteram electi prope bracchium, vel ei porrigens extremam partem stolæ, introducit eum in ecclesiam, dicens:

N., ingredere in sanctam ecclesiam Dei, ut accipias benedictionem cælestem a Domino Iesu Christo, et habeas partem cum illo, et sanctis eius. ℟. Amen.

199. Si plures fuerint, dicat in numero plurali:

Ingredimini in sanctam ecclesiam Dei, etc., et introducat eos, ut supra.

200. Et ingressus electus procumbit, seu prosternit se in pavimento, et adorat.

201. Deinde surgit, et sacerdos imponit manum super caput eius, et electus cum eo recitat symbolum apostolorum, et orationem Dominicam. Ita etiam, si plures fuerint, omnes surgunt, et simul recitant:

CREDO in Deum, Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ, et in Iesum Christum, Filium eius unicum, Dominum nostrum, qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus et sepultus, descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis, ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Patris omnipotentis, inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Credo in Spiritum Sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam æternam. Amen.

202.

PATER noster, qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua, sicut in cælo, et in terra. Panem nostrum cottidianum da nobis hodie, et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. Amen.

203. Tunc rursus sacerdos imponat manum super caput electi, et dicat: Exorcismus.

NEC te latet, satana, imminere tibi pœnas, imminere tibi tormenta, imminere tibi diem iudicii, diem supplicii sempiterni; diem, qui venturus est velut clibanus ardens, in quo tibi atque universis angelis tuis præparatus sempiternus erit interitus. Proinde damnate, atque damnande, da honorem Deo vivo et vero, da honorem Iesu Christo Filio eius, da honore mSpiritui sancto paraclito, in cuius nomine atque virtute præcipio tibi, quicumque es spiritus immunde, ut exeas et recedas ab hoc famulo (hac famula) Dei, N., quem (quam) hodie idem Deus et Dominus noster Iesus Christus ad suam sanctam gratiam et benedictionem, fontemque baptismatis dono vocare dignatus est, ut fiat eius templum per aquam regenerationis in remissionem omnium peccatorum. In nomine eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

204. Similiter si plures fuerint, imponit manum super capita singulorum, et dicit eumdem exorcismum in numero multitudinis et genere suo.

205. Postea sacerdos pollice et indice sumit parum pulveris in volam sinistræ manus, cum saliva oris sui facit lutum, et tangit aures et nares electi: tangendo vero aurem dextram et sinistram, dicat.

Ephpheta, quod est, adaperire.

206. Deinde tangendo nares, dicat:

In odorem suavitatis.

207. Et subdit:

Tu autem effugare, diabole, appropinquabit enim iudicium Dei.

208. Deinde interroget electum:

Quis vocaris?

209. Et ipse respondet:

N.

210. Interroget:

N., abrenuntias satanæ? ℟. Abrenuntio.

211. Interroget:

Et omnibus operibus eius? ℟. Abrenuntio.

212. Interroget:

Et omnibus pompis eius? ℟. Abrenuntio.

213. Tunc sacerdos intingit pollicem dextræ manus in oleo sancto catechumenorum, et inungit electum, primum in pectore, deinde inter scapulas, in modum crucis, dicens:

Ego te linio ✠ oleo salutis ✠ in Christo Iesu Domino nostro in vitam æternam.
℟. Amen.

214.

Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo.

215. Mox bombacio vel re simili tergit pollicem et loca inuncta, et subiungit, dicens:

Exi, immunde spiritus, et da honorem Deo vivo et vero. Fuge, immunde spiritus, et da locum Iesu Christo, Filio eius. Recede, immunde spiritus, et da locum Spiritui sancto paraclito.

216. Quando plures sunt electi, idem fit circa singulos eorum. Et ducitur electus ad baptisterium, ubi, si ob aliquam causam non habeatur, sive præparata non fuerit aqua baptismalis, fiat benedictio fontis, ut infra ponitur. Et cum fuerit prope fontem, sacerdos interrogat:

Quis vocaris?

217. Respondet:

N.

218. Interroget:

N., Credis in Deum, Patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ?
℟. Credo.

219. Interroget:

Credis et in Iesum Christum, Filium eius unicum, Dominum nostrum, natum et passum? ℟. Credo.

220. Interroget:

Credis et in Spiritum sanctum, sanctam ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, et vitam æternam?
℟. Credo.

221. Interroget:

N., quid petis? ℟. Baptismum.

222. Interroget:

Vis baptizari? ℟. Volo.

223. Tunc patrino vel matrina vel utroque (si ambo admittuntur) admota manu, tenente seu tangente electum vel electam, aperto capite, et laxatis a collo vestibus inclinatum, sacerdos vasculo vel urceolo hau-

rit aquam baptismalem de fonte, et cum ea sub trina supra caput in modum crucis infusione baptizet electum seu electam, in nomine sanctissimæ Trinitatis, sic dicens:

EGO te baptizo in nomine Patris ✠ fundat primo et Filii ✠ fundat secundo et Spiritus sancti ✠ fundat tertio.

224. Si aqua, quæ ex capite baptizati defluit, non dilabitur in sacrarium baptisterii, recipiatur in subiecta aliqua pelvi, et in illud post modum proiciatur. Cum plures sunt electi, singillatim singuli interrogantur, et baptizantur, ut supra. Si sunt mares, et feminæ, primum mares, deinde feminæ.

225. Verum si probabiliter dubitetur, an electus fuerit alias baptizatus, dicat sacerdos:

SI non es baptizatus, ego te te baptizo in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti. ✠

226. Deinde sacerdos intingat pollicem dextrum in sacrum chrisma, et perungat verticem electi in modum crucis, dicens:

DEUS omnipotens, Pater Domini nostri Iesu Christi, qui te regeneravit ex aqua ex Spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum, ipse te liniat chrismate salutis ✠ in eodem Christo Iesu Domino nostro in vitam æternam.
℟. Amen.

227. Versiculus:

Pax tecum.

228. Responsum:

Et cum spiritu tuo.

229. Tunc bombacio vel re simili pollicem tergit, et imponit capiti electi chrismale seu candidum linteolum, et dat illi vestem candidam, dicens:

ACCIPE vestem candidam et immaculatam, quam perferas ante tribunal Domini nostri Iesu Christi, ut habeas vitam æternam. ℟. Amen.

230. Et electus deponit priores vestes, et induitur novis albi coloris, vel saltem exteriore candida, quam a sacerdote accepit. Postea dat ei sacerdos cereum, seu candelam accensam manu dextra, dicens:

ACCIPE lampadem ardentem, et irreprehensibilis custodi baptismum tuum: serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei in aula cælesti in vitam æternam. ℟. Amen.

231. Ipse vero neophytus eumdem cereum accensum manibus teneat usque in finem, præterquam dum confirmatur. Postea sacerdos dicit:

N., vade in pace, et Dominus sit tecum. ℟. Amen.

232. Si adsit episcopus, qui id legitime præstare possit, ab eo neophyti sacramento confirmationis initiantur: deinde, si hora congruens fuerit, celebratur missa, cui neophyti intersunt, et sanctissimam eucharistiam devote suscipiunt.

Ordo supplendi ommissa super baptizatum

233. Cum urgente mortis periculo, vel alia cogente necessitate, sive parvulus sive adultus, sacris precibus ac cærimoniis prætermissis, fuerit baptizatus, ubi convaluerit, vel cessaverit periculum, et ad ecclesiam delatus fuerit, omissa omnia suppleantur: idemque ordo ac ritus servetur, qui in baptismo parvulorum (si fuerit parvulus), se adultorum (si fuerit adultus), præscriptus est. Excepto, quod interrogatio, an velit baptizari, formaque baptismi et ablutio prætermittuntur, et quædam orationes et exorcismi suo quique loco immutati, ut infra, dicuntur.

234. Sacerdos igitur, antequam immittat salem in os baptizati, manum super caput eius imponens, dicit; oratio: Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum (famulam tuam), N., quem (quam) dudum ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo (ea) expelle, disrumpe omnes laqueos satanæ, quibus fuerat colligatus (colligata). Aperi ei, Domine, ianuam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus (imbuta), omnium cupiditatum fœtoribus careat, et ad suavem odorem præceptorum tuorum lætus (læta) tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem, ut idoneus (idonea) fit frui gratia baptismi tui, quem suscepit, salis percepta medicina. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

235. Deinde postea quam modicum salis immittit in os baptizati, dicens:

N., accipe salem sapientiæ, propitatio sit tibi in vitam æternam. ℟. Amen.

236. Dicit: Oremus.

Deus patrum nostrorum, Deus universæ conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuam (hanc famulam tuam), N., respicere digneris propitius, et hoc pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cibo expleatur cælesti, quatenus sit semper, spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens; et quem (quam) ad novæ regenerationis lavacrum perduxisti, quæsumus, Domine, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

237. Post hæc facto signo crucis in fronte baptizati, dictisque illis verbis:

Et hoc signum crucis, ✠ quod nos fronti eius damus, tu, maledicte diabole, numquam audeas violare. Per eumdem Christum, Dominum nostrum. ℟. Amen.

238. Mano super caput eius imposita, dicat:

Æternam ac iustissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, auctor luminis et veritatis, super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), N., ut digneris eum (eam) illuminare lumine intelligentiæ tuæ: munda eum (eam) et sanctifica, da ei scientiam veram, ut dignus (digna) sit frui gratia baptismi tui, quem suscepit, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam san-

ctam, ut aptus (apta) fit ad retinendam gratiam baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

239. In baptismo autem adultorum, præter illa, quæ supra notata sunt, quando supplentur omissa, hæc mutari debent. Primum in exorcismo Audi maledicte satana, ubi dicitur: habitaculum perficiat, dicatur: habitaculum perfecit, deinde in exorcismo Nec te latet, ubi dicitur: ut fiat, dicatur: ut fieret.

Ritus servandus, cum episcopus baptizat

240. Si episcopus, vel Sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis parvulos vel adultos baptizare voluerit, parantur et servantur omnia, ut superius de ordine baptismi dictum est, atque hæc præterea, quæ infra notantur.

241. Adsint capellani vel alii presbyteri et clerici superpelliceis induti, qui ei assistant ac ministrent.

242. Ipse vero super rochetum sive superpelliceum, si est regularis, accipiat albam et cingulum et stolam et pluviale violacei coloris ac mitram; atque ita paratus cum ministris procedat ad baptismi ministerium.

243. Et dum interrogat: N., quid petis ab Ecclesia Dei, ac dum facit reliquas interrogationes, sedet cum mitra; cum vero exsufflat, dicendo: Exi ab eo immunde spiritus, surgit cum mitra. Rursus sedet, cum signat catechumenum signo crucis in fronte et in pectore, vel dicit: Accipe signum crucis, etc., et cum dicit orationes, quæ præcedunt, vel sequuntur benedictionem salis, surgit deposita mitra, similiter cum ipsum salem benedicit. Cum autem salem benedictum immittit in os baptizandi, mitram accipit, et sedet. Cum vero legit exorcismos, et dum saliva aures et nares catechumeni tangens dicit: Ephpheta, ac dum introducit eum in ecclesiam, stat cum mitra. Cum autem dicit: Credo in Deum Patrem, etc., et Pater noster super catechumenum, stat sine mitra. Sed cum nomen quærit, et interrogat: N., abrenuntias satanæ, etc., et baptizandum oleo sacro in pectore et inter scapulas inungit, sedet cum mitra, quo facto accipit stolam et pluviale album. Et cum rursus interrogat de fide: Credis Deum, etc., Vis baptizari, etc., et cum baptizat, sedet cum mitra. Cum demum chrismate verticem baptizati linit, et dat ei vestem candidam, et candelam accensam, ac dicit: Vade in pace, etc., sedet cum mitra.

244. Si autem pontifex quempiam a presbytero iam catechizatum tantum baptizare voluerit, sic paratus vestibus albis incipiat, postquam ad baptisterium deventum fuerit, dicens: Quo nomine vocaris? ℟. N., episcopus interrogat: N., credis in Deum, Patrem omnipotentem, etc., et prosequitur usque in finem, iuxta ordinem baptismi, ut supra.

Benedictio fontis baptismi extra sabbatum Paschæ et Pentecostes, cum aqua consecrata non habetur

245. Primum lavatur et mundatur vas baptisterii, deinde limpida aqua repletur. Tum sacerdos cum suis clericis, vel etiam aliis presbyteris, cruce et duobus cereis præcedentibus ac turibulo et incenso cum vasculis chrismatis et olei catechumenorum, descendit ad fontem, et ibi, vel ante altare baptisterii, dicit litaniam ordinariam.

246. Et ante versum Ut nos exaudire digneris, dicat, et secundo repetat sequentem versum:

Ut fontem istum ad regenerandam tibi novam prolem benedicere ✠ et consecrare ✠ digneris. Te rogamus, audi nos.

247. Potest etiam dici litania brevior, ut in missali in Sabbato Sancto, et dicto ultimo Kyrie eleison, sacerdos dicat: Pater noster, et Credo in Deum, etc., omnia clara voce. Quibus finitis dicat:

℣. Apud te, Domine, est fons vitæ.
℟. Et in lumine tuo videbimus lumen.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

248.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, adesto magnæ pietatis tuæ mysteriis, adesto sacramentis, et ad recreandos novos populos, quos tibi fons baptismatis parturit, spiritum adoptionis emitte: ut quod nostræ humilitatis gerendum est ministerio, virtutis tuæ impleatur effectu. Per Dominum nostrum Iesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

249. Exorcismus aquæ:

EXORCIZO te, creatura aquæ, per Deum vivum, ✠ per Deum verum, ✠ per Deum sanctum, ✠ per Deum qui te in principio, verbo separavit ab arida, cuius super te spiritus ferebatur, qui te de paradiso manare iussit, hic manu aquam dividat, et deinde de ea effundat extra marginem fontis versus quattuor orbis partes, prosequens: et in quattuor fluminibus totam terram rigare præcepit: qui te in deserto amaram per lignum dulcem fecit atque potabilem; qui te de petra produxit, ut populum, quem ex Ægypto liberaverat, siti fatigatum recrearet. Exorcizo te et per Iesum Christum, Filium eius unicum, Dominum nostrum, qui te in Cana Galilææ signo admirabili sua potentia convertit in vinum: qui super te pedibus ambulavit, et a Ioanne in Iordane in te baptizatus est: qui te una cum sanguine de latere suo produxit, et discipulis suis iussit, ut credentes baptizarent in te, dicens: « Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti »; ut efficiaris aqua sancta, aqua benedicta, aqua, quæ lavat sordes, et mundat peccata. Tibi igitur præcipio omnis spiritus immunde, omne phantasma, omne mendacium, eradicare et effugare ab hac creatura aquæ, ut qui in ipsa baptizandi erunt, fiat eis fons aquæ salientis in vitam æternam, regenerans eos Deo Patri et Filio et Spiritui sancto: in nomine eiusdem Domini nostri, Iesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

250. Oratio: Oremus.

DOMINE, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus, aquarum spiritualium sanctificator, te suppliciter deprecamur, ut ad hoc ministerium humilitatis nostræ respicere digneris, et super has aquas abluendis et purificandis hominibus præparatas, angelum sanctitatis emittas, quo peccatis vitæ prioris ablutis, reatuque deterso, purum sancto Spiritui habitaculum regenerati effici mereantur. Per Dominum nostrum Iesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

251. Tunc sufflet ter in aquam, versus tres partes, secundum hanc figuram: Ψ. Deinde imponit incensum in turibulo, et fontem incensat. Postea infundens de oleo catechumenorum in aquam in modum crucis, clara voce dicit:

SANCTIFICETUR et fœcundetur fons iste oleo salutis renascentibus ex eo in vitam æternam, in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti. ✠ ℟. Amen.

252. Deinde infundit de chrismate, modo quo supra, dicens:

INFUSIO chrismatis Domini Iesu Christi et Spiritus sancti paracliti, fiat in nomine sanctæ Trinitatis. ℟. Amen.

253. Postea accipit ambas ampullas dicti olei sancti et chrismatis, et de utroque simul in modum crucis infundendo dicit:

COMMIXTIO chrismatis sanctificationis et olei unctionis et aquæ baptismatis pariter fiat in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti. ✠ ℟. Amen.

254. Tum deposita ampulla, dextera manu oleum sanctum et chrisma infusum miscet cum aqua, et spargit per totum fontem. Deinde medulla panis manum tergit, et si quis baptizandus est, eum baptizat, ut supra. Quod si neminem baptizat, statim manus abluat, et ablutio effundatur in sacrarium.

Benedictio fontis in casu necessitatis

255. Si fontem benedictum non habet sacerdos, benedicat hoc modo:

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Domine, exaudi, orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

256. Oratio: Oremus.

EXAUDI nos, quæsumus, omnipotens Deus, et in huius aquæ substantiam, tuam immisce virtutem, ut abluendus per eam, et sanitatem simul et vitam mereatur

accipere æternam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

257. Exorcismus:

EXORCIZO te, creatura aquæ, in nomine Dei Patris ✠ omnipotentis, et in caritate Domini nostri, Iesu Christi, ✠ Filii eius, et in virtute Spiritus sancti: ✠ omnis virtus adversarii, omnis incursio satanæ, omnis phantasia dæmonum eradicare, et effugare ab hac creatura aquæ: ut fiat fons aquæ salientis in vitam æternam, et qui ex ea baptizatus fuerit, fiat templum Dei vivi, et Spiritus sanctu habitet in eo, in remissionem omnium peccatorum. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

258. Tunc sacerdos misceat sacrum oleum, si habet, cum aqua, ad modum crucis infundens, et dicens:

Fœcundetur et sanctificetur ✠ fons iste renascentibus ex eo in vitam æternam.
℟. Amen.

259. Similiter et sanctum chrisma, si adest, infundens per modum crucis, dicat:

PER infusionem chrismatis, in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti, ✠ fiat fons aquæ salientis in vitam æternam. ℟. Amen.

III. De sacramento pœnitentiæ

1. Sanctum pœnitentiæ sacramentum, ad eos, qui post baptismum lapsi sunt, in gratiam Dei restituendos a Christo Domino institutum, eo diligentius administrandum est, quo frequentior est eius usus, et quo plura requiruntur ad illud recte, digneque tractandum, ac suscipiendum. Cum autem ad illud constituendum tria concurrant, materia, forma, et minister: illius quidem remota materia sunt peccata, proxima vero sunt actus pœnitentis, nempe contritio, confessio et satisfactio. Forma autem, illa absolutionis verba: Ego te absolvo, etc. Minister denique est sacerdos, habens potestatem absolvendi vel ordinariam, vel delegatam. Sed si periculum mortis immineat, approbatusque desit confessarius, quilibet sacerdos potest a quibuscumque censuris et peccatis absolvere. In eius ministro requiritur etiam bonitas, scientia, atque prudentia, cum sigillo secretæ confessionis sub exacto, perpetuoque silentio. Quibus et aliis ad id opportunis, ut optime sint instructi, omni studio curare debent Confessarii.

2. In primis meminerit confessarius, se iudicis pariter et medici personam sustinere, ac divinæ iustitiæ simul et misericordiæ ministrum a Deo constitutum esse, ut tamquam arbiter inter Deum et homines, honori divino, et animarum saluti consulat.

3. Ut ergo recte iudicare queat, discernens inter lepram et lepram, et tamquam peritus medicus animarum morbos prudenter curare, et apta cuique remedia applicare sciat, quantam potest maximam ad id scientiam atque prudentiam, tum assiduis ad Deum precibus, tum ex probatis auctoribus, præsertim e Catechismo Romano, et prudenti consilio peritorum studeat sibi comparare.

4. Sciat casus et censuras Sedi Apostolicæ, et Ordinario suo reservatas, et suæ cuiusque ecclesiæ constitutiones, easque diligenter observet.

5. Deinde huius sacramenti doctrinam omnem recte nosse studebit, et alia ad eius rectam administrationem necessaria. Atque in hoc ministerio ita procedat, ut infra præscribitur.

Ordo ministrandi sacramentum pœnitentiæ

6. Sacerdos ad audiendam confessionem vocatus, prom[p]tum facilemque se præbeat, ac priusquam ad audiendum accedat, si tempus suppetat, ad hoc ministerium recte sancteque obeundum, divinum auxilium piis precibus implorabit.

7. In ecclesia, non autem in privatis ædibus, confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare.

8. Habeat in ecclesia sedem confessionalem, in qua sacras confessiones excipiat, quæ sedes patenti, conspicuo, et apto ecclesiæ loco posita, crate perforata inter pœnitentem et sacerdotem sit instructa.

9. Superpelliceo, et stola violacei coloris utatur, prout tempus vel locorum feret consuetudo.

10. Pœnitens, si opus fuerit, admoneatur ut qua decet humilitate mentis et habitus accedat, et flexis genibus signo crucis se muniat.

11. Mox confessarius inquirat de illius statu (nisi aliter notus fuerit), et quampridem sit confessus, et an impositam pœnitentiam adimpleverit; num rite atque integre alias confessus fuerit; num conscientiam suam, ut debet, prius diligenter discusserit.

12. Quod si pœnitens aliqua censura, vel casu reservato sit ligatus, a quo ipse non possit absolvere, non absolvat, nisi prius obtenta facultate a superiore.

13. Si vero confessarius, pro personarum qualitate, cognoverit pœnitentem ignorare Christianæ fidei rudimenta, si tempus suppetat, eum breviter instruat de articulis fidei, et aliis ad salutem cognitu necessariis, et ignorantiam eius corripiat, illumque admoneat, ut ea postmodum diligentius addiscat.

14. Tum pœnitens confessionem generalem Latina vel vulgari lingua dicat: scilicet Confiteor, etc., vel saltem utatur his verbis: Confiteor Deo omnipotenti et tibi, pater. Peccata sua exinde confiteatur, adiuvante, quotiescumque opus fuerit, sacerdote, qui confitentem non reprehendet, nisi finita, ut dicetur, confessione; neque interpellabit, nisi opus fuerit aliquid melius intelligere: proinde fiduciam ei præbeat, et humaniter suggerat, ut omnia peccata sua rite et integre confiteatur, remota stulta illa quorumdam verecundia, qua præpediti, suadente diabolo, peccata confiteri non audent.

15. Si pœnitens numerum, et species, et circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum sacerdos prudenter interroget.

16. Sed caveat, ne curiosis, aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim iuniores utriusque sexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interrogans, ne scandalum patiantur, indeque peccare discant.

17. Demum, audita confessione, perpendens peccatorum, quæ ille admisit, magnitudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna caritate adhibebit, et ad dolorem et contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet.

18. Postremo salutarem et convenientem satisfactionem, quantum spiritus et prudentia suggesserint, iniungat, habita ratione status, conditionis, sexus, et ætatis, et item dispositionis pœnitentium. Videatque, ne pro peccatis gravibus levissimas pœnitentias imponat, ne si forte peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id vero ante oculos habeat, ut satisfactio non sit tantum ad novæ vitæ remedium, et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum castigationem.

19. Quare curet, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis pœnitentias iniungat, veluti avaris eleemosynas, libidinosis ieiunia, vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia. Rarius autem vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut sæpe, puta semel in mense, vel certis diebus sollemnibus, confiteantur, et si expediat, communicent.

20. Pœnitentias pecuniarias sibi ipsis confessarii non applicent, neque a pœnitentibus quidquam tamquam ministerii sui præmium petant, vel accipiant.

21. Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam pœnitentiam non imponat.

22. Videat autem diligenter sacerdos, quando, et quibus conferenda, vel deneganda, vel differenda sit absolutio, ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces: quales sunt, qui nulla dant signa doloris, qui odia et inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata relinquere, et vitam in melius emendare nolunt: aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, et scandalum tollant: neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt superioribus reservata.

23. Si vero quis confiteatur in periculo mortis constitutus, absolvendus est ab omnibus peccatis et censuris quantumvis reservatis (cessat enim tunc omnis reservatio): sed prius, si potest, cui debet, satisfaciat: ac, si periculum evaserit, et aliqua ratione superiori, a quo alias esset absolvendus, se sistere teneatur; cum primum poterit, coram eo se sistat, quidquid debet præstiturus.

24. Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox et loquela ægrum deficiat, nutibus et signis conetur, quoad eius fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere: quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.

25. Meminerit porro sacerdos, ægris non esse iniungendam gravem, aut laboriosam pœnitentiam; sed indicendam tantum illam, quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim iuxta gravitatem morbi, aliqua oratione, aut levi satisfactione imposita, et accepta, absolvantur, prout opus fuerit.

Absolutionis forma

26. Cum igitur pœnitentem absolvere voluerit, iniuncta ei prius, et ab eo acceptata salutari pœnitentia, primo dicit:

Misereatur tui ommpotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam, amen.

27. Deinde dextera versus pœnitentem elevata, dicit:

Indulgentiam, absolutionem, et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, et misericors Dominus, amen.

28.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat: et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, et interdicti, in quantum possum, et tu indiges. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti, amen.

29. Si pœnitens sit laicus, omittitur verbum: suspensionis.

Passio Domini nostri Iesu Christi, merita beatæ Mariæ Virginis, et omnium sanctorum, quidquid boni feceris, et mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, et præmium vitæ æternæ, amen.

30. In confessionibus autem frequentioribus, et brevioribus omitti potest: Misereatur, etc., satis erit dicere: Dominus noster Iesus Christus, etc. ut supra, usque ad illud: Passio Domini, etc. Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit: Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis in nomine Patris, etc.

De absolutione ab excommunicatione in foro exteriori

31. Si potestas absolvendi ab excommunicationis sententia sacerdoti commissa fuerit a superiore, et in mandato certa forma sit præscripta, illa omnino servanda est: si vero in mandato seu commissione dicitur: In forma ecclesiæ consueta absolvat; hæc servanda sunt.

32. Primo, ut excommunicatus ei, ob cuius offensam in excommunicationem incurrit, prius, si potest, satisfaciat. Quod si tunc non possit, sufficientem cautionem præbeat, aut saltem, si eam præstare non potest, iuret se, ut primum poterit, satisfacturum.

33. Secundo, si crimen, ob quod in excommunicationem incidit, sit grave, iuramentum ab eo exigatur de parendo mandatis Ecclesiæ, quæ illi fient pro tali causa: ac præcipue ne deinceps delinquat contra illum canonem vel decretum, contra quod faciendo censuram incurrit.

34. Formula autem iuramenti usitata hæc est, quando quis legitime citatus, noluit coram iudice ecclesiastico comparere vel sententiæ sub excommunicatione latæ obœdire:

ISTEN tégedet úgy segéljen, Boldogasszony és mind a többi szentek, hogy ennek utána a te egyházi bírád előtt törvényhez állasz, az anyaszentegyháznak engedelmes lész, és amit a törvény szerint tenéked a bíró parancsol, azt megműveled: Isten tégedet úgy segéljen.

35. Si vero ob alios casus excommunicatus fuerit, in hunc modum iurabit:

ISTEN tégedet úgy segéljen, Boldogasszony és mind a többi szentek, hogy ennek utána engedelmes lész az anyaszentegyháznak, és a te lelkipásztorodnak, és Istennek segítségével megoltalmazod magadat efféle vétektől, melyért ezúttal átokba estél volt: Isten tégedet úgy segéljen.

36. Denique hinc absolvendi ritum observabit. Pœnitentem coram se utroque genu flexo, in humero (si vir fuerit) usque ad camisiam exclusive denudato, virga aut funiculis sedens leviter percutit, dicendo totum psalmum:

Miserere mei Deus, etc. cum Gloria Patri, etc.

37. Deinde surgit, et aperto capite dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvum (salvam) fac servum tuum (ancillam tuam), Domine.
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Nihil proficiat inimicus in eo (ea).
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Esto ei, Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

38. Oremus.

DEUS, cui proprium est misereri semper, et parcere: suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), quem (quam) excommunicationis sententia constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

39. Mox sedet, et cooperto capite dicit:

DOMINUS noster, Iesus Christus te absolvat: et ego auctoritate ipsius, et sanctissimi Domini nostri papæ (vel: reverendissimi episcopi N.; vel: talis superioris) mihi commissa, absolvo te a vinculo excommunicationis, in quam incurristi (vel: incurrisse declaratus es), propter tale factum (vel: causam, etc.) et restituo te communioni et unitati fidelium, et sanctis sacramentis Ecclesiæ, in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti.

40. Quod si sacerdoti nulla sit a superiore præscripta forma, nec sibi mandatum, ut in forma Ecclesiæ communi, vel consueta absolvat; tunc nihilominus pro rei gravitate prædictam cæremoniam et preces adhibeat; at vero si res non fuerit adeo gravis, absolvere poterit, dicens:

DOMINUS noster Iesus Christus te absolvat: et ego auctoritate ipsius, et sanctissimi Domini nostri papæ (si a papa fuerit delegatus; vel: reverendissimi episcopi N., vel talis superioris) mihi concessa, absolvo te, etc., ut supra.

41. In foro autem interiori, confessarius habens facultatem absolvendi excommunicatum, absolvat iuxta formam communem supra præscriptam in absolutione sacramentali.

RITUS ABSOLVENDI EXCOMMUNICATUM IAM MORTUUM

42. Si quis excommunicatus ex hac vita decedens, dederit signum contritionis, ecclesiastica ne careat sepultura, sed Ecclesiæ suffragiis, quatenus fieri potest, adiuvetur, absolvi potest hoc modo.

43. Si corpus nondum sepultum fuerit, verberetur, et absolvatur, ut infra; deinde absolutum, in loco sacro sepeliatur.

44. Si vero fuerit sepultum in loco profano, si commode fieri poterit, exhumabitur, et eodem modo verberabitur, et post absolutionem in loco sacro sepelietur; sed si commode exhumari non potest, locus sepulturæ verberetur, postea absolvatur.

45. Quod si in loco sacro sit sepultus, non exhumabitur, sed verberabitur sepulchrum. Dum autem corpus, sive sepulturam verberat, sacerdos dicat antiphonam:

Exsultabunt Domino ossa humiliata. Ps. *Miserere mei, Deus,* etc.

46. Quo facto, absolvatur, dicendo:

AUCTORITATE mihi concessa, ego te absolvo a vinculo excommunicationis, quam incurristi (vel: incurisse declaratus es) propter tale factum, et restituo te communioni fidelium, in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus Sancti, amen.

47. Deinde dicatur psalmus:

De profundis, in fine:

℣. Requiem æternam dona ei, Domine.
℟. Et lux perpetua luceat ei.

48.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. A porta inferi.
℟. Erue, Domine, animam eius.

℣. Requiescat in pace.
℟. Amen.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

49. Oremus.

DA, quæsumus, Domine, animæ famuli tui (famulæ tuæ), quem (quam) excommunicationis sententia constrinxerat, refrigerii sedem, quietis beatitudinem, et superni luminis claritatem. Per Christum, Dominum nostrum. ℟. Amen.

De modo absolvendi a suspensione vel ab interdicto, extra vel intra sacramentalem confessionem

50. Si sacerdoti sit commissa facultas absolvendi aliquem a suspensione, vel interdicto, quamvis nulla verba sint præcipue determinata, uti poterit hac formula.

51. Pœnitens dicat:

Confiteor Deo, etc.

52. Sacerdos:

Misereatur tui, etc. Indulgentiam, etc.

53.

AUCTORITATE mihi ab N. tradita, ego absolvo te a vinculo suspensionis (vel: interdicti), quam (vel: quod) propter tale factum (vel: causam) incurristi (seu: incurrisse declaratus es), in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti, amen.

54. Si vero confessario, sive in foro conscientias, sive extra, data est potestas dispensandi super irregularitate, tunc postquam absolverit a peccatis, addat consequenter:

ET eadem auctoritate dispenso tecum super irregularitate (vel: irregularitatibus, sit sunt[1] plures), in quam (vel: in quas) ob talem causam (vel: tales causas, eas exprimendo) incurristi: et habilem reddo, et restituo te executioni ordinum et officiorum tuorum, in nomine Patris ✠ et Pilii et Spiritus Sancti, amen.

55. Si nullum habet ordinem, dicatur:

Habilem reddo te ad omnes ordines suscipiendos, vel etiam ad alia, iuxta tenorem mandati.

56. Quod si necesse sit titulum beneficii restituere, et fructus male perceptos condonare, subiungat:

ET restituo tibi titulum (seu: titulos) beneficii (seu: beneficiorum), et condono tibi fructus male perceptos, in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti, amen.

57. Advertat autem sacerdos, ne ullo modo in iis facultatis suæ terminos excedat.

[1] *Malim:* si sint.

IV. De sanctissimo Eucharistiæ sacramento

1. Omnibus quidem Ecclesiæ catholicæ sacramentis religiose sancteque tractandis, magna ac diligens cura adhibenda est; sed præcipue in administrando, ac suscipiendo sanctissimo Eucharistiæ sacramento, quo nihil dignius, nihil sanctius et admirabilius habet Ecclesia Dei; cum in eo contineatur præcipuum et maximum Dei donum, et ipsemet omnis gratiæ et sanctitatis fons, auctorque Christus Dominus.

2. Parochus igitur summum studium in eo ponat, ut cum ipse venerabile hoc sacramentum, qua decet reverentia, debitoque cultu tractet, custodiat, et administret; tum etiam populus sibi commissus religiose colat, sancte, frequenterque suscipiat, præsertim in maioribus anni sollemnitatibus.

3. Ideo populum sæpius admonebit, qua præparatione, et quanta animi religione ac pietate, et humili etiam corporis habitu ad tam divinum sacramentum debeat accedere, ut præmissa sacramentali confessione, omnes saltem a media nocte ieiuni, et utroque genu flexo sacramentum humiliter adorent, ac reverenter suscipiant: viri quantum fieri potest a mulieribus separati.

4. Moneantur præterea communicantes, ut sumpto sacramento non statim ab Ecclesia discedant, aut colloquantur, nec statim vagis oculis circumspiciant, aut exspuant, neque de libro statim orationes recitent, ne sacramenti species de ore decidant, sed, qua par est devotione, aliquantisper in oratione permaneant, gratias agentes Deo de tam singulari beneficio, atque etiam de sanctissima passione Dominica, in cuius memoriam hoc mysterium celebratur et sumitur.

5. Curare porro debet, ut perpetuo aliquot particulæ consecratæ eo numero, qui usui infirmorum et aliorum fidelium communioni satis esse possit, conserventur in pyxide ex solida, decentique materia,

eaque munda, et suo operculo bene clausa, albo velo cooperta, et quantum res feret, ornato in tabernaculo clave obserato.

6. Hoc autem tabernaculum conopæo decenter opertum, atque ab omni alia re vacuum, in altari maiori vel in alio, quod venerationi et cultui tanti sacramenti commodius ac decentius videatur, sit collocatum; ita, ut nullum aliis sacris functionibus, aut ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur. Lampades coram eo plures, vel saltem una, die noctuque perpetuo colluceat; curabitque parochus, ut omnia ad ipsius sacramenti cultum ordinata, integra, mundaque sint, et conserventur.

7. Sanctissimæ Eucharistiæ particulas frequenter renovabit. Hostiæ vero, seu particulæ consecrandæ sint recentes; et ubi eas consecraverit, veteres primo distribuat, vel sumat.

8. Fideles omnes ad sacram communionem admittendi sunt, exceptis iis, qui iusta ratione prohibentur. Arcendi autem sunt publice indigni: quales sunt excommunicati, interdicti, manifestique infames, ut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, sortilegi, blasphemi et alii eius generis publici peccatores, nisi de eorum pœnitentia et emendatione constet, et publico scandalo prius satisfecerint.

9. Occultos vero peccatores, si occulte petant, et non eos emendatos agnoverit, repellat, non autem si publice petant, et sine scandalo ipsos præterire nequeat.

10. Amentibus præterea, seu phreneticis communicare non licet: licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, et devotionem ostendant, dum in eo statu manent, si nullum indignitatis periculum adsit.

11. Ita etiam iis, qui propter ætatis imbecillitatem nondum huius sacramenti cognitionem et gustum habent, administrari non debet.

Ordo ministrandi sacram communionem

12. Sacerdos igitur sanctissimam Eucharistiam ministraturus, Hostiis, seu Particulis pro populi multitudine consecratis, vasculoque uno vel pluribus, decenti et commodo loco expositis, cum vino et aqua ad purificationem eorum, qui communionem sumpserint, et ante eos linteo mundo extenso, lotis prius manibus, et superpelliceo indutus, ac desuper stola coloris officio illius diei convenientis, præcedente clerico, seu alio ministro, procedit ad altare manibus iunctis, et accensis cereis, facta prius et postea genuflexione extrahit pyxidem, et illam super corporale depositam, discooperit. Minister genibus flexis nomine populi ad cornu epistolæ facit confessionem generalem, dicens:

Confiteor Deo omnipotenti, etc.

13. Tum sacerdos iterum genuflectit, et manibus iunctis ante pectus vertit se ad populum (advertens, ne terga vertat Sacramento), et in cornu evangelii dicit:

Misereatur vestri, etc.

14. Et addit:

Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens et misericors Dominus. ℟. Amen. Dicens: Indulgentiam, etc., manu dextera in formam crucis signat communicandos.

15. Deinde ad altare se convertit, genuflectit, manu sinistra pyxidem prehendit; et duobus digitis, pollice et indice, Sacramentum accipit, elevat conversusque ad populum in medio altari dicit clara voce:

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.

16. Mox subdit:

DOMINE, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea. Quod iterum, ac tertio repetit, qua formula etiam utendum est, cum feminæ communio ministratur.

17. Postea ad communicandum accedit, incipiens ab iis, qui sunt ad partem Epistolæ; sed primo, si sacerdotibus, vel aliis ex clero danda sit Communio, iis ad gradus altaris genuflexis præbeatur, vel si commode fieri potest, intra sepimentum altaris sint a laicis distincti. Sacerdotes vero cum stola communicent.

18. Sacerdos unicuique porrigens Sacramentum, et faciens cum eo signum crucis super pyxidem, simul dicit:

Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam seternam, amen.

19. Ubi vero omnes communicaverint, sacerdos reversus ad altare, dicere poterit:

O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, et futuræ gloriæ nobis pignus datur.

20. Versus:

Panem de cælo præstitisti eis.

21. Minister respondit:

Omne delectamentum in se habentem. Tempore Paschali additur: alleluia.

22. Mox sacerdos dicit:

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

22. Oremus.

DEUS, qui nobis sub sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue, quæsumus, ita nos corporis et sanguinis tui sacra mysteria venerari; ut redemptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui vivis et regnas cum per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

23. Tempore Paschali dicitur oratio:

SPIRITUM nobis, Domine, tuæ caritatis infunde: ut quos sacramentis Paschalibus satiasti, tua facias pietate concordes. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

24. Antequam reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut si aliquod fragmentum digitis adhæserit, illud in pyxidem deponat, et eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluat, et abstergat purificatorio: ablutionem vero sumat, si celebraverit, aut iis, qui tunc communicarunt, sumendam tradat, aut

saltem in sacrarium iniiciat. Postea genuflectens accipit Sacramentum, et conversus, benedicit sacramento iis, qui communicarunt, dicens:

BENEDICTIO Dei omnipotentis, Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti, descendat super vos, et maneat semper. ℟. Amen.

25. Et sic reponit Sacramentum in tabernaculo, et clave obserat.

26. Communio autem populi intra missam, statim post communionem sacerdotis celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causa post missam sit facienda), cum orationes, quæ in missa post communionem dicuntur, non solum ad sacerdotem, sed etiam ad alios communicantes spectent.

27. Itaque sacerdos, sumpto sacratissimo sanguine, antequam se purificet, ponat particulas consecratas in pyxide, vel si pauci sint communicandi, super patenam, nisi in principio positæ fuerint in pyxide; et genuflectit, ministro interim faciente confessionem, ut supra. Postea vertens se ad populum, in cornu Evangelii dicit: Misereatur vestri, etc., et eo, quo supra dictum est, modo, porrigit communicandis Eucharistiam, incipiens a ministris altaris, si velint communicare.

28. Finita Communione, revertitur ad altare, nihil dicens: et non dat eis benedictionem, quia illam dabit in fine missæ. Deinde dicit secreto: Quod ore sumpsimus, etc., ut in missali, se purificat, et missam absolvit. Quod si contingat, absoluta missa, statim aliquos interdum communicare, tunc sacerdos adhuc planeta indutus, sacram Communionem eo modo, quo supra dictum est, ministrabit.

De communione Paschali

29. Curet autem parochus, ut in Quadragesima per se, vel per alios concionatores populo opportune denuntietur constitutio concilii Lateranensis sub Innocentio III, quæ sic habet: *« Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio sacerdoti, et iniunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharisticæ sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum, alioquin et vivens ab ingressu ecclesiæ arceatur, et moriens Christiana careat sepultura. »*

30. Ut igitur hoc salutare concilii decretum inviolabiliter servetur, descripta parochus habeat nomina suorum parochianorum; et qui dicto tempore non communicaverint, et post octavam Paschæ eos, qui propriæ salutis immemores sæpius admoniti non obtemperaverint, ordinario suo denuntiet.

31. Dabit quoque operam parochus, quoad fieri potest, ut in ipso die sanctissimo Paschæ communicent; quo die ipse per se, nisi legitime impediatur, parochiæ suæ fidelibus hoc sacramentum ministrabit. Alienæ vero parochiæ fideles ad proprium parochum remittet, præter peregrinos et advenas, et qui certum domicilium non habent, quibus ipse sacram præbebit communionem, si ad illum accesserint rite parati; vel ubi est ea consuetudo, eos ad cathedralis ecclesiæ parochos remittet. In ceteris vero servabit ea, quæ in libro de statu animarum, ut infra, præscribuntur.

32. Ægrotis quoque parochialibus, etiamsi communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam deferet ac ministrabit.

De communione infirmorum

33. Viaticum sacratissimi Corporis Domini nostri, Iesu Christi summo studio ac diligentia ægrotantibus, opportuno tempore, procurandum est, ne forte contingat illos tanto bono, parochi incuria, privatos decedere. Cavendum autem in primis est, ne ad indignos cum aliorum scandalo deferatur, quales sunt publici usurarii, concubinarii, notorie criminosi, nominatim excommunicati, aut denuntiati, nisi sese prius sacra confessione purgaverint, et publicæ offensioni, prout de iure, satisfecerint.

34. Hortetur parochus infirmum, ut sacram communionem sumat, etiam si graviter non ægrotet, aut mortis periculum non immineat, maxime si festi alicuius celebritas id suadeat, neque ipse illam ministrare recusabit.

35. Pro viatico autem ministrabit, cum probabile est, quod eam amplius sumere non poterit. Quod si æger, sumpto viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, et communicare voluerit, eius pio desiderio parochus non deerit.

36. Potest quidem viaticum brevi morituris dari non ieiunis; id tamen diligenter curandum est, ne iis tribuatur, a quibus ob phrenesim, sive ob assiduam tussim, aliumve similem morbum, aliqua indecentia cum iniuria tanti Sacramenti timeri potest. Ceteris autem infirmis, qui ob devotionem in ægritudine communicant, danda est Eucharistia ante omnem cibum et potum, non aliter ac ceteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinæ ante aliquid sumere licet.

37. Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cuiusvis rei prætextu ad ostendendum non deferatur.

38. Deferri autem debet hoc sanctum sacramentum ab ecclesia ad privatas ægrotantium domos decenti habitu, superposito mundo velamine, manifeste atque honorifice, ante pectus cum omni reverentia et timore, semper lumine præcedente.

39. Parochus igitur processurus ad communicandum infirmum, aliquot campanæ ictibus iubeat convocari parochianos, seu confraternitatem sanctissimi Sacramenti (ubi fuerit instituta), seu alios pios Christifideles, qui sacram Eucharistiam cum cereis, seu intorticiis comitentur, et umbellam, seu baldachinum, ubi haberi potest, deferant. Præmoneat, ut ægri cubiculum mundetur, et in eo paretur mensa linteo mundo cooperta, in quo sanctissimum Sacramentum decenter deponatur.

40. Parentur luminaria, ac duo vascula, alterum cum vino, alterum cum aqua. Præterea linteum mundum ante pectus communicandi ponatur, atque alia ad ornatum loci, pro cuiusque facultate.

41. Ubi vero convenerint, qui Eucharistiam comitaturi sunt, sacerdos indutus superpelliceo et stola, et, si haberi potest, pluviali albi coloris, acolythis, seu clericis, aut etiam presbyteris (si locus feret), superpelliceo pariter indutis comitatus, decenter, et de more acceptas aliquot particulas consecratas, vel unam tantum (si longius, aut difficilius iter sit faciendum), ponet in pyxide, seu parva custodia, quam proprio suo operculo cooperit; et velum sericum superimponit: ipse vero sacerdos, imposito sibi prius ab utroque humero oblongo velo decenti, utraque manu accipiat vas cum sacramento, et deinde umbellam, seu baldachinum subeat, nudo capite progressurus.

42. Præcedat semper acolythus, vel alius minister deferens laternam (noctu autem hoc sacramentum deferri non debet, nisi necessitas urgeat); sequantur duo clerici, vel qui illorum vices suppleant, quorum alter aquam benedictam cum aspersorio, et bursam cum corporali, quod supponendum erit vasculo sanctissimi Sacramenti super mensa in cubiculo infirmi, et cum linteolo purificatorio ad digitos sacerdotis abstergendos; alter hunc librum Ritualem deferat, et campanulam iugiter pulset. Succedant deinde deferentes intorticia. Postremo sacerdos sacramentum gestans elevatum ante pectus sub umbella, dicens psalmum: Miserere, et alios psalmos, et cantica. Quod si longius, aut difficilius iter obeundum sit, et fortasse etiam equitandum, necesse erit vas, in quo sacramentum defertur, bursa decenter ornata, et ad collum appensa, apte includere, et ita ad pectus alligare, atque obstringere, ut neque decidere, neque pyxide excuti sacramentum queat.

43. Ingrediens vero locum, ubi iacet infirmus, dicat:

Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea.

44. Tum depositum sacramentum super mensa, supposito corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus: et mox accepta aqua benedicta, aspergit infirmum, et cubiculum, dicens antiphonam:

Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor; lavabis me, et super nivem dealbabor, et primum versum psalmi: Miserere mei Deus, cum Gloria Patri. Sicut erat, etc. Deinde repetitur Antiphona: Asperges me, etc.

45. Postea:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

46. Oremus.

EXAUDI nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: et mittere digneris sanctum Angelum tuum de cælis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

47. His dictis, accedat ad infirmum, ut cognoscat, num sit bene dispositus ad accipiendum sacrum viaticum, et utrum velit aliqua peccata confiteri; et illum audiat, atque absolvat: quamvis prius deberet esse rite confessus, nisi necessitas aliter urgeat. Postea facta de more confessione generali, sive ab infirmo, sive eius nomine ab alio, sacerdos dicit:

Misereatur, etc. Indulgentiam, etc.

48. Deinde facta genuflexione, accipit sacramentum de vasculo, atque illud elevans ostendit infirmo, dicens:

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.

49. Et more solito ter dicat:

DOMINE, non sum dignus, ut intres sub tectum meum; sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

50. Et infirmus simul cum sacerdote dicat eadem verba, saltem semel; submissa voce. Tum sacerdos dans infirmo Eucharistiam, dicat:

ACCIPE, frater (soror) viaticum Corporis Domini nostri Iesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, et perducat in vitam æternam, amen.

51. Si vero communio non datur per modum viatici, dicat more ordinario:

Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat, etc.

52. Quod si mors immineat, et periculum sit in mora, tunc dicto Misereatur, etc, prædictis precibus omnibus, vel ex parte omissis, ei statim viaticum præbeatur. Postea Sacerdos abluat digitos, nihil dicens: et infirmo detur ablutio. Deinde dicat:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

53. Oremus.

DOMINE sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, te fideliter deprecamur, ut accipienti fratri nostro (sorori nostræ) sacrosanctum Corpus Domini nostri Iesu Christi Fflii tui, tam corpori, quam animæ prosit ad remedium sempiternum. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum.
℟. Amen.

54. His expletis, si altera particula sacramenti superfuerit (superesse autem semper debet, præterquam in casu iam dicto), genuflectit, surgit, et accipiens vas cum sacramento, facit cum eo signum crucis super infirmum, nihil dicens, et reverenter illud deferens, ordine quo venerat, revertitur ad ecclesiam, dicendo psalmum: Laudate Dominum de cælis et alios psalmos et hymnos, prout tempus feret.

55. Cum pervenerit ad ecclesiam, ponit sacramentum super altare, adorat, deinde dicit:

℣. Panem de cælo præstitisti ei.
℟. Omne delectamentum in se habentem.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

55. Oremus.

DEUS, qui nobis sub sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue, quæsumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sacra mysteria venerari; ut redemptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui vivis et regnas, etc.
℟. Amen.

56. Deinde annuntiat indulgentias a summis pontificibus concessas sanctissimum Sacramentum comitantibus.

57. Postea cum Sacramento in pyxide velo cooperta faciat signum crucis super populum, nihil dicens. Postremo illud in loco suo reponat.

58. Quod si ob difficultatem, aut longitudinem itineris, vel quia ea qua decet veneratione, Sacramentum ad ecclesiam commode reportari non potest, sumpta fuerit una tantum particula consecrata, ut dictum est, tunc ea infirmo administrata, sacerdos, prædictis precibus recitatis, eum manu benedicit, et una cum aliis privato habitu, exstinctis luminibus, umbella demissa, latente pyxide, ad ecclesiam, vel domum quisque suam revertatur.

V. De sacramento extremæ unctionis

1. Extremæ unctionis sacramentum a Christo Domino institutum, tamquam cælestis medicina, non animæ solum, sed etiam corpori salutaris , omni studio ac diligentia periculose ægrotantibus adhibendum est, et ea[1] quidem tempore, si fieri possit, cum illis adhuc integra mens et ratio viget, ut ad uberiorem sacramenti gratiam percipiendam, ipsi etiam suam fidem, ac piam animi voluntatem conferre possint, dum sacro liniuntur oleo.

2. In quo illud in primis ex generali ecclesiæ consuetudine observandum est, ut si tempus, et infirmi conditio permittat, ante extremam unctionem, pœnitentiæ, et Eucharistiæ sacramenta infirmis præbeantur.

3. Habeat igitur parochus loco nitido et decenter ornato, in vase argenteo, seu stanneo diligenter custoditum sacrum oleum infirmorum, quod in singulis annis feria V. in Cœna Domini ab episcopo benedictum, veteri combusto, renovandum est. Id tamen, si forte infra annum aliquo modo ita deficiat, ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto in minori quantitate superinfuso, reparari potest.

4. Oleum porro ipsum vel per se solum, vel in bombacio seu re simili servari potest; sed ad evitandum effusionis periculum multo commodius ad infirmos defertur in bombacio.

5. Debet autem hoc sacramentum infirmis præberi, qui cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur; et iis, qui præ senio deficiunt, et in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate.

6. Infirmis autem, qui, dum sana mente, et integris sensibus essent, illud petierint, seu verisimiliter petiissent, seu dederint signa contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint, vel amentes effecti sint, vel delirent, aut non sentiant, nihilominus præbeatur.

7. Sed si infirmus, dum phrenesi, aut amentia laborat, verisimiliter posset quidquam facere contra reverentiam sacramenti, non inungatur, nisi periculum tollatur omnino.

8. Impœnitentibus vero, et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, et excommunicatis, et nondum baptizatis, penitus denegetur.

9. Non ministretur etiam prælium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula subituris, aut reis ultimo supplicio mox afficiendis, aut pueris rationis usum non habentibus.

10. Si quis autem laborat in extremis, et periculum immineat ne decedat antequam finiantur unctiones, cito ungatur, incipiendo ab eo loco: Per istam sanctam unctionem, etc., ut infra. Deinde, si adhuc supervivat, dicantur orationes prætermissæ suo loco positæ.

11. Si vero dum inungitur, infirmus decedat, presbyter ultra non procedat, et prædictas orationes omittat.

12. Quod si dubitet an vivat adhuc, unctionem prosequatur, sub conditione pronunciando formam, dicens: Si vivis, per istam sanctam unctionem, etc., ut infra.

13. Si autem acciderit, infirmum post peccatorum suorum confessionem ad exitum vitæ properare, tunc cum sacro viatico poterit et oleum infirmorum ad eum deferri per ipsum sacerdotem, qui defert sacram Eucharistiam. Si tamen alius presbyter, vel diaconus, qui oleum sanctum deferat, haberi possit, per ipsum deferatur, qui superpelliceo indutus, cum oleo sacro occulte delato sequatur sacerdotem viaticum portantem; et postquam infirmus viaticum sumpserit, inungatur a sacerdote.

14. In eadem infirmitate hoc sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidit.

15. Quinque vero corporis partes præcipue ungi debent, quas veluti sensuum instrumenta homini natura tribuit, nempe oculi, aures, nares, os, et manus: attamen pedes etiam et renes ungendi sunt; sed renum unctio in mulieribus, honestatis gratia, semper omittitur; atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.

[1] *Malim:* eo.

16. Manus vero, quæ reliquis infirmis interius ungi debent, presbyteris exterius ungantur.

17. Dum oculos, aures, et alia corporis membra, quæ paria sunt, sacerdos ungit, caveat, ne altero ipsorum inungendo, sacramenti formam prius absolvat, quam ambo huiusmodi paria membra perunxerit.

17. Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima inungatur, eadem verborum forma.

18. Huius autem sacramenti forma, qua Sancta Romana Ecclesia utitur, sollemnis illa precatio est, quam sacerdos ad singulas unctiones adhibet, cum ait:

PER istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid, per visum, sive per auditum, etc., deliquisti.

Ordo ministrandi sacramentum extremæ unctionis

19. Sacerdos igitur sacramentum ministraturus, quatenus fieri poterit, parari curet apud infirmum mensam mappa candida coopertam, itemque vas, in quo sit bombacium, seu quid simile in septem globulos distinctum, ad abstergendas partes inunctas; medullam panis ad detergendos digitos; et aquam ad abluendas sacerdotis manus; ceream item candelam, quæ deinde accensa ipsi ungenti lumen præbeat. Denique operam dabit, ut quanta poterit munditia ac nitore hoc sacramentum ministretur.

20. Deinde convocatis clericis seu ministris, vel saltem uno clerico, qui crucem sine hasta, aquam benedictam cum aspersorio, et librum Ritualem deferat, ipse parochus decenter accipit vas sacri olei infirmorum sacculo serico violacei coloris inclusum, illudque caute defert, ne effundi possit. Quod si longius iter peragendum, aut etiam equitandum sit, vel alias adsit periculum effusionis, vas olei sacculo, aut bursa inclusum, ut dictum est, ad collum appendat, ut commodius et securius perferat. Procedat autem sine sonitu campanulæ.

21. Cum perventum fuerit ad locum, ubi iacet infirmus, sacerdos intrans cubiculum, dicit:

Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea.

22. Deinde deposito oleo super mensam, superpelliceo, stolaque violacea indutus, ægroto crucem pie deosculandam porrigit; mox in modum crucis eum aqua benedicta, et cubiculum, et circumstantes aspergit, dicens Antiphonam:

Asperges, etc.

23. Quod si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, et absolvat. Deinde piis verbis illum consoletur, et de huius sacramenti vi, atque efficacia, si tempus ferat, breviter admoneat: et quantum opus sit, eius animam confirmet, et in spem erigat vitæ æternæ.

24. Postea dicat:

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

25. Oremus.

INTROEAT, Domine Iesu Christe, domum hanc sub nostræ humilitatis ingressu, æterna felicitas, divina prosperitas, serena lætitia, caritas fructuosa, sanitas sempiterna: effugiat ex hoc loco accessus dæmonum: adsint angeli pacis, domumque hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica, Domine, super nos nomen sanctum tuum; et benedic ✠ nostræ conversationi: sanctifica nostræ humilitatis ingressum, qui sanctus et pius es, et permanes cum Patre et Spiritu sancto in sæcula sæculorum.
℟. Amen.

26.

OREMUS et deprecemur Dominum nostrum Iesum Christum, ut benedicendo benedicat ✠ hoc tabernaculum, et omnes habitantes in eo, et det eis angelum bonum custodem, et faciat eos sibi servire ad considerandum mirabilia de lege sua: avertat ab eis omnes contrarias potestates: eripiat eos ab omni formidine, et ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

27. Oremus.

EXAUDI nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: et mittere digneris sanctum angelum tuum de cælis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

28. Quæ orationes, si tempus non patiatur, ex parte, vel in totum poterunt omitti. Tum de more facta confessione generali, Latino, vel vulgari sermone, sacerdos dicat:

Misereatur, etc. Indulgentiam, etc.

29. Antequam parochus incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent, et ubi commodum fuerit, pro loco et tempore, et adstantium numero, vel qualitate, recitent septem psalmos pœnitentiales cum litaniis, vel alias preces, dum ipse unctionis sacramentum administrat.

30. Mox dicat:

IN nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti, ✠ exstinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, et per invocationem omnium sanctorum angelorum, archangelorum, patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum, virginum, atque omnium simul sanctorum, amen.

Ad oculos

31. Deinde intincto pollice in oleo sancto, in modum crucis ungit infirmum in partibus hic subscriptis, aptando proprio loco verba formæ in hunc modum:

PER istam sanctam unctionem ✠ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum deliquisti, amen.

32. Minister vero, si est in sacris, vel ipsemet sacerdos, post quamlibet unctionem, tergat loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei similis, eumque in vase mundo reponat, et ad ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque proiiciat in sacrarium.

Ad aures

33.

PER istam sanctam unctionem ✠ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum deliquisti, amen.

Ad nares

34.

PER istam sanctam unctionem ✠ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per odoratum deliquisti, amen.

Ad os, compressis labiis

35.

PER istam sanctam unctionem ✠ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per gustum et locutionem deliquisti, amen.

Ad manus

36.

PER istam sanctam unctionem ✠ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per tactum deliquisti, amen.

37. Et adverte, quod sacerdotibus, ut dictum est, manus non inunguntur interius, sed exterius.

Ad pedes

38.

PER istam sanctam unctionem ✠ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per gressum deliquisti, amen.

Ad lumbos sive renes

39.

PER istam sanctam unctionem ✠ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per lumborum delectationem deliquisti, amen.

40. Hæc autem unctio ad lumbos, ut dictum est, omittitur semper in feminis, et etiam in viris, qui ob infirmitatem vix, aut sine periculo moveri non possunt.

41. Quibus omnibus peractis, sacerdos dicit:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvum (salvam) fac servum tuum (ancillam tuam).
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Salvum (salvam) fac servum tuum (ancillam tuam).
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Mitte ei, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eum (eam).

℣. Esto ei, Domine, turris fortitiidinis.
℟. A facie inimici.

℣. Nihil proficiat inimicus in eo.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

42. Oremus.

DOMINE Deus, qui per apostolum tuum Iacobum locutus es: Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei; cura, quæsumus, Redemptor noster, gratia sancti Spiritus languores istius infirmi (infirmæ), eiusque sana vulnera, et dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis et corporis ab eo (ea) expelle, plenamque interius et exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiæ tuæ restitiitus (restituta), ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas Deus, in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

43. Oremus.

RESPICE, quæsumus, Domine, famulum tuum (famulam tuam), N., in infirmitate sui corporis fatiscentem, et animam refove, quam creasti: ut castigationibus emendatus (emendata), se tua sentiat medicina salvatum (salvatam). Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

44. Oremus.

DOMINE sancte, Pater ommpotens, æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis: ad invocationem tui nominis benignus assiste: ut famulum tuum (famulam tuam) ab ægritudine liberatum (liberatam), et sanitate donatum (donatam), dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atque Ecclesiæ tuæ sanctæ, cum omni desiderata prosperitate, restftuas. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

45. Ad extremum, pro personæ qualitate, salutaria monita breviter præbere poterit, quibus infirmus ad moriendum in Domino confirmetur, et ad fugandas dæmonum tentationes roboretur.

46. Denique aquam benedictam, et crucem, nisi aliam habeat, coram eo relinquet, ut illam frequenter aspiciat, et pro sua devotione osculetur et amplectatur.

47. Admoneat etiam domesticos, et ministros infirmi, ut si morbus ingravescat, vel infirmus incipiat agonizare, statim ipsum parochum accersant, ut morientem adiuvet, eiusque animam Deo commendet: sed si mors immineat, priusquam discedat, sacerdos animam Deo rite commendabit.

48. Quæ autem pertinent ad visitationem, curamque infirmorum, et ad iuvandos morientes, ad commendationem animæ, et ad exsequias, infra suis locis præscribuntur.

De visitatione et cura infirmorum

49. Parochus in primis meminisse debet, non postremas esse muneris sui partes, ægrotantium curam habere. Quare cum primum noverit, quempiam ex fidelibus curæ suæ commissis ægrotare, non exspectabit, ut ad eum vocetur, sed ultro ad illum accedat; idque non semel tantum, sed sæpius, quatenus opus fuerit: horteturque parochiales suos, ut ipsum admoneant, cum aliquem in parochia sua ægrotare contigerit, præcipue si morbus gravior fuerit.

50. Ad hoc iuvabit, præsertim in amplis parochiis, ægrotorum notam seu catalogum habere, ut cuiusque statum et conditionem cognoscat, eorumque memoriam facilius retinere, et illis opportune subvenire possit.

51. Quod si parochus legitime impeditus infirmorum, ut quando plures sunt, visitationi interdum vacare non potest; id præstandum curabit per alios sacerdotes, si quos habet in parochia sua, aut saltem per laicos homines pios, et Christiana caritate præditos.

52. Ægrotos visitans, ea, qua sacerdotes Domini decet, honestate et gravitate se habeat, ut non ægris solum, sed sibi et domesticis verbo et exemplo prosit ad salutem.

53. Eorum vero præcipuam curam geret, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi pastoris caritatem et operam requirunt. Quibus non potest ipse succurrere de suo, et eleemosynas illis, prout debet, si facultas suppetit, erogare, quantum fieri potest, sive per caritatis, vel alterius nominis confraternitatem, si in ea civitate vel loco fuerit, sive per privatas, sive per publicas collectas et eleemosynas, illorum necessitatibus succurrendum curabit.

54. In primis autem spiritualem ægrotantium curam suscipiat, omnemque diligentiam in eo ponat, ut in via salutis eos dirigat, atque a diabolicis insidiis salutarium adiumentorum præsidio defendat, ac tueatur.

55. Accedat autem ad ægrotum ita paratus, ut in promptu habeat argumenta ad persuadendum apta: ac præsertim sanctorum exempla, quæ plurimum valent; quibus eum in Domino consoletur, excitet, ac recreet. Horteturque, ut omnem spem suam in Deo ponat, peccatorum suorum pœniteat, divinam misericordiam imploret, et infirmitatis pœnas, tamquam paternam Dei visitationem, patienter ferat, et ad salutem suam provenisse credat, ut vitam moresque suos melius instituat.

56. Deinde, qua par est prudentia et caritate, hominem ad sacram confessionem inducat, et confitentem audiat, etiamsi velit totius vitæ peccata confiteri; ac si opus fuerit, tam infirmo, quam eius familiaribus vel propinquis in memoriam revocet, quod Lateranensis Concilii ac plurimum summorum pontificum decretis cavetur sub gravibus pœnis, ne medici ultra tertiam vicem ægrotos visitent, nisi prius ipsis certo constet, illos confessionis sacramento rite expiatos fuisse.

57. Illud præterea diligenter servari curabit, ne quis pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, vel adhibeat, quod in detrimentum animæ convertatur.

58. Ubi vero periculum immineat, parochus monebit ægrotum, ne dæmonum astutia, neque medicorum pollicitationibus, neque propinquorum aut amicorum blanditiis se ullo modo decipi sinat, quo minus ea, quæ ad animæ salutem pertinent, opportune procuret, et qua par est devotione et celeritate, sancta sacramenta, dum sana mens est, integrique sensus, religiose suscipiat, citra fallacem illam ac perniciosam procrastinationem, quæ plurimos ad æterna supplicia perduxit, in diesque fallente diabolo perducit.

59. Quod si æger aliquis hortationibus ac monitis sacerdotum, vel amicorum et domesticorum consiliis adduci non potest, ut velit peccata sua confiteri, tunc non omnino desperanda res est; sed quamdiu ille vivit, repetendæ sunt frequentes, variæ et efficaces sacerdotum et aliorum piorum hominum exhortationes; proponendaque æternæ salutis damna et sempiternæ mortis supplicia; ostendendaque immensa Dei misericordia, eum ad pœnitentiam provocantis ad ignoscendum paratissimi. Adhibendæ sunt etiam tum privatæ, tum publicæ ad Deum preces, ad divinam gratiam impetrandam pro salute miseri decumbentis.

60. Videbit denique sacerdos, quibus potissimum tentationibus, aut pravis opinionibus æger sit subiectus, eique, prout opus fuerit, apta remedia prudenter adhibebit.

61. Sacras imagines Christi Domini crucifixi, beatæ Mariæ Virginis et sancti, quem æger præcipue veneratur, ob oculos eius apponi curabit. Vasculum item adsit aqua benedictæ, qua frequenter aspergatur.

62. Proponet etiam ægrotanti, prout eius conditio feret, aliquas breves orationes et pias mentis ad Deum excitationes; præsertim versiculos e psalmorum libro, vel orationem Dominicam, et salutationem angelicam, symbolum fidei vel passionis Domini nostri meditationem, et sanctorum martyria et exempla, ac cælestis gloria beatitudinem. Hæc tamen opportune et discrete suggerantur, ne ægroto molestia, sed levamen afferatur.

63. Consoletur infirmum, dicens, se pro eo in missæ sacrificio et aliis precibus oratum, curaturumque, ut alii itidem pro eo faciant; idque re ipsa præstabit.

64. Si morbus gravior, vel cum periculo fuerit, ægroto suadeat, ut dum integra mente est, rem suam omnem recte constituat, et testamentum faciat; si quid habet alienum, restituat, et ad remedium animæ suæ pro facultatibus, quod in Domino ei placuerit, disponat: sed hæc suggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur.

65. Hortetur denique, ut si convaluerit, ante omnia ad ecclesiam veniat, ubi Deo gratias agat de restituta valetudine, et sacram communionem pie suscipiat, ac deinceps meliorem vitæ disciplinam teneat.

66. Sequentes preces omnes, vel ex parte, prout tempus et ægrotorum conditio feret, arbitrio sacerdotis dici vel omitti possunt. Sacerdos igitur infirmi cubiculum ingressus, primum dicat:

Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea.

67. Mox infirmum et lectum eius, et cubiculum aspergat aqua benedicta, dicens antiphonam:

Asperges me, Domine, etc.

68. Deinde erga infirmum officium suum præstet, ut supra dictum est.

69. Quo præstito, vel antequam discedat, dicere poterit supra infirmum aliquem psalmum ex quattuor prioribus pœnitentialibus, vel psalmum 90.: Qui habitat in adiutorio, etc., ut infra, fol. 97., cum Gloria Patri in fine.

70. Postea dicat:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvum (salvam) fac servum tuum (ancillam tuam).
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Mitte ei, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eum (eam).

℣. Nihil proficiat inimicus in eo (ea).
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Esto ei, Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.

℣. Dominus opem ferat illi.
℟. Super lectum doloris eius.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

71. Oremus.

DEUS, cui proprium est misereri semper, et parcere: suscipe deprecationem nostram, ut nos, et hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat. — Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilii tui super infirmum famulum tuum (infirmam famulam tuam), ostende virtutem, ut ope misericordiæ tuæ adiutus (adiuta), Ecclesiæ tuæ sanctæ incolumis repræsentari mereatur. — Concede hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), quæsumus, Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere; et gloriosa beatæ Mariæ semper Virginis intercessione, a præsenti liberari tristitia, et æterna perfrui lætitia. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

72.

BENEDICTIO Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus sancti, descendat super te, et maneat semper. ℟. Amen.

73. Deinde aspergat eum aqua benedicta.

74. Qui sequuntur psalmi et evangelia cum precibus, pro temporis etiam opportunitate, et ægrotantium pio desiderio, sacerdotis arbitrio dici poterunt. Psalmus 6.:

Domine, ne in furore tuo arguas me: *
neque in ira tua corripias me.
Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: *
sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
Et anima mea turbata est valde: *
sed tu, Domine, usquequo?
Convertere, Domine, et eripe animam meam: *
salvum me fac propter misericordiam tuam.
Quoniam non est in morte qui memor sit tui: *
in inferno autem quis confitebitur tibi?
Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: *
lacrymis meis stratum meum rigabo.
Turbatus est a furore oculus meus: *
inveteravi inter omnes inimicos meos.
Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: *
quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.
Exaudivit Dominus deprecationem meam: *
Dominus orationem meam suscepit.
Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei: *
convertantur et erubescant valde velociter.
Gloria Patri. Sicut erat, etc.

75.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti evangelii secundum Matthæum.
℟. Gloria tibi, Domine.

Dum sacerdos dicit: Sequentia sancti, etc., faciat signum crucis de more super se in fronte, ore et in pectore, similiter super infirmum, si fuerit masculus, et is ob infirmitatem non potest se signare. Si autem fuerit femina, dum sacerdos se signat, illa per semetipsam in locis prædictis se signet, si potest; si vero non potest, alia mulier eam signet, et hoc idem in sequentibus evangeliis servetur. Matth. 8.

In illo tempore: Cum introisset Iesus Capharnaum, accessit eum centurio, rogans eum, et dicens: Domine, puer meus iacet in domo paraclytus, et male torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam, et curabo eum. Et respondens centurio ait: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic: Vade, et vadit; et alii: Veni, et venit; et servo meo: Fac hoc, et facit. Audiens autem Iesus miratus est, et sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fi-

dem in Israel. Dico autem vobis, quod multi ab oriente et occidente venient, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Iacob in regno cælorum: filii autem regni eiicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit Iesus centurioni: Vade, et sicut credidist, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora.

76. Oremus.

OMNIPOTENS, sempiterne Deus, salus æterna credentium, exaudi nos pro infirmo famulo tuo (infirma famula tua), N., pro quo (qua) misericordiæ tuæ imploramus auxiliumm, ut reddita sibi sanitare, gratiarum tibi in Ecclesia tua referat actiones. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

77. Psalmus 15.:

Conserva me, Domine, quoniam speravi in te, †
dixi Domino: Deus meus es tu, *
quoniam bonorum meorum non eges!
Sanctis, qui sunt in terra eius, *
mirificavit omnes voluntates meas in eis.
Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, *
postea acceleraverunt.
Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus, *
nec memor ero nominum eorum per labia mea.
Dominus pars hereditatis meæ et calicis mei, *
tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.
Funes ceciderunt mihi in præclaris, *
etenim hereditas mea præclara est mihi.
Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum, *
insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei.
Providebam Dominum in conspectu meo semper, *
quoniam a dextris est mihi, ne commovear.
Propter hoc lætatum est cor meum et exsultavit lingua mea, *
insuper et caro mea requiescet in spe;
Quoniam non derelinques animam meam in inferno, *
nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.
Notas mihi fecisti vias vitæ, †
adimplebis me lætitia cum vultu tuo, *
delectationes in dextera tua usque in finem.
Gloria Patri. Sicut erat, etc.

78.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti evangelii secundum Marcum.
℟. Gloria tibi, Domine.

Marci 16.

IN illo tempore: recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Iesus, et exprobravit incredulitatem eorum, et duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eiicient: linguis loquentur novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, et bene habebunt.

79. Oratio: Oremus.

VIRTUTUM cælestium, Deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem, et omnem infirmitatem præcepti tui potestate depellis: adesto propitius huic famulo tuo (famulæ tuæ), N., ut fugatis infirmitatibus, et viribus receptis, nomen sanctum tuum, instaurata protinus sanitate, benedicat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

80. Psalmus 19.:

Exaudiat te Dominus in die tribulationis, *
protegat te nomen Dei Iacob!
Mittat tibi auxilium de sancto, *
et de Sion tueatur te!
Memor sit omnis sacrificii tui, *
et holocaustum tuum pingue fiat!
Tribuat tibi secundum cor tuum, *
et omne consilium tuum confirmet!
Lætabimur in salutari tuo, *
et in nomine Dei nostri magnificabimur.
Impleat Dominus omnes petitiones tuas! *
Nunc cognovi, quoniam salvum fecit Dominus christum suum.
Exaudiet illum de cælo sancto suo, *
in potentatibus salus dexteræ eius.
Hi in curribus et hi in equis, *
nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.
Ipsi obligati sunt et ciciderunt, *
nos autem surreximus et erecti sumus.
Domine, salvum fac regem, *
et exaudi nos in die, qua invocaverimus te!
Gloria Patri.

81.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti evangelii secundum Lucam.
℟. Gloria tibi, Domine.

Luc. 4.

IN illo tempore: Surgens Iesus de synagoga introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri, et dimisit illam, et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem sol occidisset, omnes, qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad Iesum. At ille singulis manus imponens, curabat eos.

82. Oratio: Oremus.

DOMINE, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus, qui fragilitatem humanæ conditionis, infusa virtutis tuæ dignatione, confirmas, ut salutaribus remediis pietatis tuæ corpora nostra et mentes vegetentur: super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) propitius intende; ut, omni necessitate corporeæ infirmitatis exclusa, gratia in eo (ea) pristinæ sanitatis perfecte reparetur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

83. Psalmus 85.:

Inclina, Domine, aurem tuam et exaudi me, *
quoniam inops et pauper sum ego!
Custodi animam meam, quoniam sanctus sum, *
salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te!
Miserere mei, Domine, quoniam ad te clamavi tota die, †
lætifica animam servi tui, *
quoniam ad te, Domine, animam meam levavi;
Quoniam tu, Domine, suavis et mitis, *
et multæ misericordiæ omnibus invocantibus te!
Auribus percipe, Domine, orationem meam, *
et intende voci deprecationis meæ!
In die tribulationis meæ clamavi ad te, *
quia exaudisti me.
Non est similis tui in diis, Domine, *
et non est secundum opera tua.
Omnes gentes, quascumque fecisti,
venient et adorabunt coram te, Domine, *
et glorificabunt nomen tuum;
Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia, *
tu es Deus solus.
Deduc me, Domine, in via tua, †
et ingrediar in veritate tua, *
lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum!

Confitebor tibi, Domine Deus meus, in toto corde meo, *
   et glorificabo nomen tuum in æternum;
Quia misericordia tua magna est super me, *
   et eruisti animam meam ex inferno inferiori.
Deus, iniqui insurrexerunt super me, †
   et synagoga potentium quæsierunt animam meam, *
   et non proposuerunt te in conspectu suo;
Et tu, Domine Deus miserator et misericors, *
   patiens et multæ misericordiæ et verax.
Respice in me et miserere mei, †
   da imperium tuum puero tuo, *
   et salvum fac filium ancillæ tuæ!
Fac mecum signum in bonum, †
   ut videant, qui oderunt me, et confundantur, *
   quoniam tu, Domine, adiuvisti me et consolatus es me.
Gloria Patri. Sicut erat.

84.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelii secundum Ioannem.
℟. Gloria tibi, Domine.

Ioan. 5.

IN illo tempore: Erat dies festus Iudæorum, et ascendit Iesus Ierosolymam. Est autem Ierosolymis Probatica piscina, quæ cognominatur Hebraice Bethsaida, quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium, cæcorum claudorum, aridorum exspectantium aquæ motum. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam, et movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi, triginta et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset Iesus iacentem, et cognovisset, quia multum iam tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominen non habeo, ut cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam; dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei Iesus: Surge, tolle grabatum tuum, et ambula. Et statim sanus factus est homo ille, et sustulit grabatum suum, et ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, et ambula. Interrogaverunt ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum, et ambula? Is autem, qui sanus fuerat effectus, nesciebat, quis esset. Iesus autem declinavit a turba constituta in loco. Postea invenit eum Iesus in templo, et dixit illi: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

85. Oratio: Oremus.

RESPICE, Domine, famulum tuum (famulam tuam), in infirmitate sui corporis laborantem, et aniimam refove, quam creasti: ut castigationibus emendatus (emendata), continuo se sentiat tua medicina salvatum (salvatam). Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

86. Psalmus 90.:

Qui habitat in adiutorio Altissimi, *
in protectione Dei cæli commorabitur;
Dicet Domino: Susceptor meus es tu et refugium meum, *
Deus meus, sperabo in eum;
Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium *
et a verbo aspero.
Scapulis suis obumbrabit tibi, *
et sub pennis eius sperabis.
Scuto circumdabit te veritas eius, *
non timebis a timore nocturno;
A sagitta volante in die, †
a negotio perambulante in tenebris, *
ab incursu et dæmonio meridiano.
Cadent a latere tuo mille, †
et decem milia a dextris tuis, *
ad te autem non appropinquabit.
Verumtamen oculis tuis considerabis, *
et retributionem peccatorum videbis;
Quoniam tu es, Domine, spes mea, *
Altissimum posuisti refugium tuum.
Non accedet ad te malum, *
et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo;
Quoniam angelis suis mandavit de te, *
ut custodiant te in omnibus viis tuis.
In manibus portabunt te, *
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
Super aspidem et basiliscum ambulabis, *
et conculcabis leonem et draconem;
Quoniam in me speravit, liberabo eum, *
protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.
Clamabit ad me, et ego exaudiam eum, †
cum ipso sum in tribulatione, *
eripiam eum et glorificabo eum.
Longitudine dierum replebo eum, *
et ostendam illi salutare meum.
Gloria Patri. Sicut erat.

87. Oratio: Oremus.

OMNIPOTENS, sempiterne Deus, infirmitatem famuli tui (famulæ tuæ), propitius respice, atque ad protegendum eum (eam), dexteram tuæ maiestatis extende. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

88. Completa oratione ultima, sacerdos imponat dexteram manum super caput infirmi, et dicat:

SUPER ægros manus imponent, et bene habebunt. Iesus, Mariæ filius, mundi salus et Dominus, meritis et intercessione sanctorum apostolorum suorum Petri et Pauli et omnium sanctorum, sit tibi clemens et propitius, amen.

89. Postea dicat:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Initium sancti Evangelii secundum Ioannem.
℟. Gloria tibi, Domine.

Ioan. 1.

IN principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat: et vita erat lux hominum, et lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. ET VERBUM CARO FACTUM EST, et habitavit in nobis (et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a Patre), plenum gratiæ et veritatis. ℟. Deo gratias.

90. Postea benedicens infirmum, subiungat, dicens:

BENEDICTIO Dei omnipotentis, Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti descendat super te, et maneat semper. ℟. Amen.

91. Deinde aspergat cum aqua benedicta.

92. Si fuerint plures infirmi in eodem cubiculo vel loco, preces et orationes prædictæ dicantur super eos in numero plurali.

93. Quæ omnia etiam poterunt, arbitrio sacerdotis, breviora fieri.

Modus iuvandi morientes

1. Ingravescente morbo, parochus infirmum frequentius visitabit, et ad salutem diligenter iuvare non desinet; monebitque instante periculo se confestim vocari, ut in tempore præsto sit morienti, sumptoque sanctissimo Viatico et sacra Unctione adhibita, si periculum immineat, statim commendationis animæ officium præstabit, de quo infra. Sed si tempus suppetat, sequentia pietatis officia præstare poterit, si ita expedire iudicaverit, pro conditione personæ.

2. Ac primo, ut ægrotus indulgentiam legitima auctoritate concessam consequi possit, eam illi reducat ad mentem, proponatque, quid ad eam consequendam agi debeat: præsertim, ut contrito corde sanctissimum nomen Iesu semel, vel sæpius invocet.

3. Deinde hortetur infirmum, et excitet, ut dum mente viget, eliciat actus fidei, spei, et caritatis, aliarumque virtutum, nempe:

– ut firmiter credat omnes articulos fidei, et quidquid sancta Romana Ecclesia catholica et apostolica credit;
– ut speret Christum Dominum nostrum pro sua immensa clementia sibi fore propitium; et merito eius sanctissima passionis, et per intercessionem Beatæ Mariæ et omnium Sanctorum, se vitam æternam consecuturum;
– ut toto corde diligat et maxime diligere cupiat Dominum Deum ea dilectione, qua ilium diligunt beati sanctique omnes;
– ut ob amorem Dei doleat ex corde de omni offensa, qualitercumque contra Dominum Deum et proximum commissa;
– ut ex corde ob amorem Dei parcat omnibus, qui sibi quoquo modo fuerint molesti aut inimici;
– ut ab iis veniam postulet, quos aliquando dictis aut factis offendit;
– ut quem patitur dolorem et morbi molestiam, propter Deum in pœnitentiam peccatorum suorum patienter toleret;
– ut si Dominus sibi salutem corporis præstare dignabitur, proponat de cetero pro viribus suis a peccatis cavere, et eius mandata servare.

4. Hortetur præterea, ut, eo modo, quo potest, saltem ex corde, ita per intervalla precetur:

Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.
In te, Domine, speravi: non confundar in æternum.
In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: redemisti me, Domine, Deus veritatis.
Deus, in adiutorium meum intende: Domine, ad adiuvandum me festina.
Esto mihi, Domine, in Deum protectorem.
Deus, propitius esto mihi peccatori.
Dulcissime Domine Iesu Christe, per virtutem sanctissima passionis tuæ, recipe me in numerum electorum tuorum.
Domine Iesu Christe, suscipe spiritum meum.
Maria, mater gratia, mater misericordia, tu me ab hoste protege, et hora mortis suscipe.
Sancte Angele Dei, mihi custos assiste.
Omnes sancti Angeli et omnes Sancti, intercedite pro me et mihi succurrite.

5. Hæc, et his similia poterit prudens sacerdos vulgari vel Latino sermone, pro personæ captu, morienti suggerere.

6. Deinde sequentes preces, quanta poterit maiori devotione dicat, admoneatque domesticos et circumstantes, ut simul orent pro moriente.

Ordo commendationis animæ

1. Parochus ad decedentis anima commendationem accedens, clericum saltem unum, si potest, secum habeat, qui deferat vasculum aquæ benedictæ, superpelliceum et stolam violaceam, quibus ipse sacerdos ante infirmi cubiculum indutus, locum ingrediens, dicit:

Pax huic domui, et omnibus habitantibus in ea.

2. Deinde aspergat ægrotum, lectum et circumstantes aqua benedicta, dicens:

Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor, etc.

3. Postea Salvatoris nostri crucifixi imaginem ægroti osculandam præbet, verbis efficacibus eum ad spem æternæ salutis erigens, ipsamque imaginem coram eo ponat, ut, illam aspiciens, salutis suæ spem sumat.

4. Deinde, accensa candela, genibus flexis, cum omnibus circumstantibus breves litanias devote recitet, in hunc modum:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison.

Sancta Maria. Ora pro eo (ea).
Omnes sancti angeli et archangeli. Orate pro eo (ea).
Sancte Abel. Ora.
Omnis chorus iustorum. Orate.
Sancte Abraham. Ora.
Sancte Ioannes Baptista. Ora.
Omnes sancti patriarchæ et prophetæ. Orate.
Sancte Petre. Ora.
Sancte Paule. Ora.
Sancte Paule. Ora.
Sancte Andrea. Ora.
Sancte Ioannes. Ora.
Omnes sancti apostoli et evangelistæ. Orate.
Omnes sancti discipuli Domini. Orate.
Omnes sancti innocentes. Orate.
Sancte Stephane. Ora.
Sancta Laurenti. Ora.
Omnes sancti martyres. Orate.
Sancte Silvester. Ora.
Sancte Gregori. Ora.
Sancte Augustine. Ora.
Omnes sancti pontifices et confessores. Orate.
Sancte Benedicte. Ora.
Sancte Francisce. Ora.
Omnes sancti monachi et eremitæ. Orate.
Sancta Maria Magdalena. Ora.
Sancta Lucia. Ora.
Omnes sanctæ virgines et viduæ. Orate.
Omnes sancti et sanctæ Dei. Intercedite pro eo (ea).
Propitius esto. Parce ei, Domine.
Propitius esto. Libera eum (eam), Domine.
Propitius esto. Libera.
Ab ira tua. Libera.
A periculo mortis. Libera.
A mala morte. Libera.
A pœnis inferni. Libera.
Ab omni malo. Libera.

A potestate diaboli. Libera.
Per nativitatem tuam. Libera.
Per crucem et passionem tuam. Libera.
Per mortem et sepulturam tuam. Libera.
Per gloriosam resurrectionem tuam. Libera.
Per admirabilem ascensionem tuam. Libera.
Per gratiam Spiritus sancti paracliti. Libera.
In die iudicii. Libera.
Peccatores. Te rogamus, audi nos.
Ut ei parcas. Te rogamus.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison.

5. Deinde, cum in agone sui exitus anima anxiatur, dicantur sequentes orationes. Oratio:

PROFICISCERE, anima Christiana, de hoc mundo, in nomine Dei Patris omnipotentis, qui te creavit: in nomine Iesu Christi Filii Dei vivi, qui pro te passus est: in nomine Spiritus Sancti, qui in te effusus est: in nomine angelorum et archangelorum: in nomine thronorum et dominationum: in nomine principatuum et potestatum: in nomine cherubim et seraphim: in nomine patriarcharum et prophetarum: in nomine sanctorum apostolorum et evangelistarum: in nomine sanctorum martyrum et confessorum: in nomine sanctorum monachorum et eremitarum: in nomine sanctarum virginum, et omnium sanctorum et sanctarum Dei. Hodie sit in pace locus tuus, et habitatio tua in sancta Sion. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

6. Oratio:

DEUS misericors, Deus clemens, Deus, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata pœnitentium deles, et præteritorum criminum culpas venia remissionis evacuas: respice propitius super hunc famulum tuum (hanc famulam tuam), N., et remissionem omnium peccatorum suorum, tota cordis confessione poscentem, deprecatus exaudi. — Renova in eo (ea), piissime Pater, quidquid terrena fragilitate corruptum, vel quidquid diabolica fraude violatum est; et unitati corporis Ecclesiæ membrum redemptionis annecte. Miserere, Domine, gemituum, miserere lacrimarum eius: et non habentem fiduciam, nisi in tua misericordia, ad tua sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

7.

COMMENDO te omnipotenti Deo, carissime frater (carissima soror), et ei, cuius es creatura, committo, ut cum humanitatis debitum, morte interveniente, persolveris, ad creatorem tuum, qui te de limo terræ formavit, revertaris. Egredienti itaque animæ tuæ de corpore splendidus angelorum cœtus occurrat. Iudex apostolorum tibi senatus adveniat. Candidatorum tibi martyrum triumphator exercitus obviet. Liliata rutilantium te confessorum turma circumdet. Iubilantium te virginum chorus excipiat, et beatæ quietis in sinu patriarcharum te complexus astringat. Mitis atque festivus Christi Iesu tibi aspectus appareat, qui te inter assistentes sibi iugiter interesse decernat. Ignores omne, quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruciat in

tormentis. Cedat tibi teterrimus satanas cum satellitibus suis, et in adventu tuo[1] te comitantibus angelis, contremiscat, atque in æternæ noctis chaos immane diffugiat. Exsurgat Deus, et dissipentur inimici eius, et fugiant, qui oderunt eum a facie eius; sicut deficit fumus, deficiant, sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei: et iusti epulentur, et exsultent in conspectu Dei. Confundantur igitur et erubescant omnes Tartareæ legiones, et ministri Satanæ iter tuum impedire non audeant; liberet te a cruciatu Christus, qui pro te mori dignatus est. Constituat te Christus, Filius Dei vivi intra paradisi sui semper amœna virentia, et inter oves suas te verus ille pastor agnoscat. Ille ab omnibus tuis peccatis te absolvat, atque ad dexteram suam in electorum suorum te sorte constituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas, et, præsens semper assistens, manifestissimam beatis oculis aspicias veritatem. Constitutus igitur inter agmina beatorum, contemplationis divinæ dulcedine potiaris in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

8. Oratio:

SUSCIPE, Domine, servum tuum (ancillam tuam) in locum sperandæ salvationis, sibi a misericordia tua. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ) ex omnibus periculis inferni, et de laqueis pœnarum, et ex omnibus tribulationibus. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Enoch et Eliam de communi morte mundi. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Noe de diluvio. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Abraham de Ur Chaldæorum. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Iob de passionibus suis. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Isaac de hostia et de manu patris sui Abrahæ. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Lot de Sodomis et de flamma ignis. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Moysen de manu Pharaonis, regis Ægyptiorum. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Danielem de lacu leonum. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti tres pueros de camino ignis ardentis et de manu regis iniqui. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Susannam de falso crimine. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti David de manu regis Saul et de manu Goliæ. ℟. Amen.

[1] *Malim* suo.

Libera, Domine, animam servi tui (ancillæ tuæ), sicut liberasti Petrum et Paulum de carceribus. ℟. Amen.

Et sicut beatissimam Theclam virginem et martyrem tuam de tribus atrocissimis tormentis liberasti, sic liberare digneris animam huius servi tui (ancillæ tuæ), et tecum facias in bonis congaudere cælestibus. ℟. Amen.

9. Oratio:

COMMENDAMUS tibi, Domine, animam famuli tui (famulæ tuæ), N. precamurque te, Domine Iesu Christe, Salvator mundi, ut propter quam ad terram misericorditer descendisti, patriarcharum tuorum sinibus insinuare non renuas. Agnosce, Domine, creaturam tuam non ex diis alienis creatam, sed a te, Deo solo, Deo vivo et vero, quia non est alius Deus præter te, et non est secundum opera tua. Lætifica, Domine, animam eius in conspectu tuo, et ne memineris iniquitatum eius antiquarum et ebrietatum, quas suscitavit furor sive fervor mali desiderii. Licet enim peccaverit, tamen Patrem et Filium et Spiritum Sanctum non negavit, sed credidit, et zelum Dei in se habuit, et Deum, qui fecit omnia, fideliter adoravit.

10. Oratio:

DELICTA iuventutis et ignorantias eius, quæsumus, ne memineris, Domine, sed secundum magnam misericordiam tuam memor esto illius in gloria claritatis tuæ. Aperiantur ei cæli, collætentur ei angeli. In regnum tuum, Domine, servum tuum (ancillam tuam) suscipe. Suscipiat eam (eam) sanctus Michael, archangelus Dei, qui militiæ cælestis meruit principatum. Veniant illi obviam sancti angeli Dei, et perducant eum (eam) in civitatem cælestem Ierusalem. Suscipiat eam (eam) beatus Petrus apostolus, cui a Deo claves regni cælestis traditæ sunt. Adiuvet eum (eam) sanctus Paulus, qui dignus fuit esse vas electionis. Intercedat pro eo (ea) sanctus Ioannes apostolus dilectus Dei, cui revelata sunt secreta cælestia. Orent pro eo (ea) omnes sancti apostoli, quibus a Domino data est potestas ligandi atque solvendi. Intercedant pro eo (ea) omnes sancti et electi Dei, qui pro Christi nomine tormenta in hoc sæculo sustinuerunt, ut vinculis carnis exutus (exuta) pervenire mereatur ad gloriam regni cælestis, præstante Domino nostro, Iesu Christo. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

11. Si vero diutius laborat anima, poterit legi super eum hoc evangelium sancti Ioannis: Ioan. 17.

SUBLEVATIS oculis in cælum, dixit: Pater, venit hora: clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te: sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne, quod dedisti ei, det eis vitam æternam. Hæc est autem vita æterna: ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Iesum Christum. Ego te clarificavi super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam: et nunc clarifica me tu, Pater, apud temetipsum, claritate quam habui, priusquam mundus esset, apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo: tui erant, et mihi eos dedisti: et sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis: et ipsi acceperunt, et cognoverunt vere

quia a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo; non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi: quia tui sunt: et mea omnia tua sunt, et tua mea sunt: et clarificatus sum in eis. Et jam non sum in mundo, et hi in mundo sunt, et ego ad te venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi: ut sint unum, sicut et nos. Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodivi: et nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio: et hæc loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum, et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt, sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum: et pro eis ego sanctificabo meipsum: ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis rogo tantum, sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint: ut credat mundus, quia tu me misisti. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis: ut sint unum, sicut et nos unum sumus. Ego in eis, et tu in me: ut sint consummati in unum: et cognoscat mundus quia tu me misisti, et dilexisti eos, sicut et me dilexisti. Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum: ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste, mundus te non cognovit, ego autem te cognovi: et hi cognoverunt, quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum, et notum faciam: ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, et ego in ipsis.

12. Passio Domini nostri Iesu Christi, secundum Ioannem: Cap. 18.

HÆC cum dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, et discipuli eius. Sciebat autem et Iudas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter Iesus convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem, et a pontificibus et pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, et facibus, et armis. Iesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit, et dixit eis: Quem quæritis? Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat autem et Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. Ut ergo dixit eis: Ego sum: abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos: Quem quæritis? Illi autem dixerunt: Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum: si ergo me quæritis, sinite hos abire. Ut impleretur sermo, quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum: et percussit pontificis servum, et abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. Dixit ergo Iesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Cohors ergo, et tribunus, et ministri Iudæorum comprehenderunt Iesum, et ligaverunt eum. Et adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Iudæis: Quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, et introivit cum Iesu in atrium

pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius, qui erat notus pontifici, et dixit ostiariæ: et introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille: Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas, quia frigus erat, et calefaciebant se: erat autem cum eis et Petrus stans, et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit Iesum de discipulis suis, et de doctrina eius. Respondit ei Iesus: Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga, et in templo, quo omnes Iudæi conveniunt, et in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid locutus sim ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Hæc autem cum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem. Erat autem Simon Petrus stans, et calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille, et dixit: Non sum. Dicit ei unus ex servis pontificis, cognatus eius, cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit Petrus: et statim gallus cantavit. Adducunt ergo Iesum a Caipha in prætorium. Erat autem mane: et ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. Exivit ergo Pilatus ad eos foras, et dixit: Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? Responderunt, et dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo Iesu impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus: et vocavit Iesum, et dixit ei: Tu es rex Iudæorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus: Numquid ego Iudæus sum? gens tua et pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum exivit ad Iudæos, et dicit eis: Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in Pascha: vultis ergo dimittam vobis regem Iudæorum? Clamaverunt ergo rursum omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, et flagellavit. Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius: et veste purpurea circumdederunt eum. Et veniebant ad eum, et dicebant: Ave, rex Iudæorum: et dabant ei alapas. Exivit ergo iterum Pilatus foras, et dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam. (Exivit ergo Iesus portans coronam spineam, et purpureum vestimentum.) Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri, clamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, et crucifigite: ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit. Cum ergo audis-

set Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus est prætorium iterum: et dixit ad Iesum: Unde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari. Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras Iesum: et sedit pro tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem Gabbatha. Erat enim parasceve Paschæ, hora quasi sexta, et dicit Iudæis: Ecce rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem, nisi Cæsarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum, et eduxerunt. Et baiulans sibi crucem exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locum, hebraice autem Golgotha: ubi crucifixerunt eum, et cum eo alios duos hinc et hinc, medium autem Iesum. Scripsit autem et titulum Pilatus, et posuit super crucem. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Hunc ergo titulum multi Iudæorum legerunt: quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus est Iesus, et erat scriptum Hebraice, Græce, et Latine. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæorum: Noli scribere: Rex Iudæorum: sed quia ipse dixit: Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius (et fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem) et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit. Ut Scriptura impleretur, dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi: et in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt. Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, et soror matris eius, Maria Cleophæ, et Maria Magdalene. Cum vidisset ergo Iesus matrem, et discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens Iesus quia omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dixit: Sitio. Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset Iesus acetum, dixit: Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudæi ergo (quoniam parasceve erat) ut non remanerent in cruce corpora sabbato (erat enim magnus dies ille sabbati), rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, et tollerentur. Venerunt ergo milites: et primi quidem fregerunt crura, et alterius, qui crucifixus est cum eo. Ad Iesum autem cum venissent, ut viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed unus militum lancea latus eius aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit: et verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit: ut et vos credatis. Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia Scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Post hæc autem rogavit Pilatum Ioseph ab Arimathæa (eo quod esset discipulus Iesu, occultus autem propter metum Iudæorum), ut tolleret corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo, et tulit corpus Iesu. Venit autem et Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam

myrrhæ et aloes, quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Iesu, et ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus: et in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceven Iudæorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum.

13. Oratio ad Dominum Iesum Christum de singulis articulis passionis eius, dicenda a moriente, vel ab alio pro eo:

℣. Adoramus te, Christe, et benedicimus tibi.
℟. Quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum.

DEUS, qui pro redemptione mundi voluisti nasci, circumcidi, a Iudaeis reprobari, a Iuda traditore osculo tradi, vinculis alligari, sicut agnus innocens ad victimam duci, atque conspectibus Annæ, Caiphæ, Pilati, et Herodis indecenter offerri, a falsis testibus accusari, flagellis et opprobriis vexari, sputis conspui, spinis coronari, colaphis cædi, arundine percuti, facie velari, et vestibus exui, cruci clavis affigi, in cruce levari, inter latrones deputari, felle et aceto potari, et lancea vulnerari: tu, Domine, per has sanctissimas pœnas tuas, quas ego indignus (indigna) recolo, et per sanctam crucem et mortem tuam, libera me (vel, si alius dicit pro eo: libera famulum tuum [famulam tuam], N.) a pœnis inferni, et perducere digneris, quo perduxisti latronem tecum crucifixum. Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas in sæcula sæculorum.
℟. Amen.

14. Dici præterea possunt sequentes psalmi. Psalmus 117:

Confitemini Domino, quoniam bonus, *
quoniam in sæculum misericordia eius!
Dicat nunc Israel, quoniam bonus, *
quoniam in sæculum misericordia eius!
Dicat nunc domus Aaron, *
quoniam in sæculum misericordia eius!
Dicant nunc, qui timent Dominum, *
quoniam in sæculum misericordia eius!
De tribulatione invocavi Dominum, *
et exaudivit me in latitudine Dominus.
Dominus mihi adiutor, *
non timebo, quid faciat mihi homo.
Dominus mihi adiutor, *
et ego despiciam inimicos meos.
Bonum est confidere in Domino, *
quam confidere in homine.
Bonum est sperare in Domino, *
quam sperare in principibus.
Omnes gentes circuierunt me, *
et in nomine Domini quia ultus sum in eos.

Circumdantes circumdederunt me, *
   et in nomine Domini quia ultus sum in eos.
Circumdederunt me sicut apes, †
   et exarserunt sicut ignis in spinis, *
   et in nomine Domini quia ultus sum in eos.
Impulsus eversus sum, ut caderem, *
   et Dominus suscepit me.
Fortitudo mea et laus mea Dominus, *
   et factus est mihi in salutem.
Vox exsultationis et salutis *
   in tabernaculis iustorum:
Dextera Domini fecit virtutem, †
   dextera Domini exaltavit me, *
   dextera Domini fecit virtutem.
Non moriar sed vivam, *
   et narrabo opera Domini.
Castigans castigavit me Dominus, *
   et morti non tradidit me.
Aperite mihi portas iustitiæ, †
   ingressus in eas confitebor Domino, *
   hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam!
Confitebor tibi, quoniam exaudisti me, *
   et factus es mihi in salutem.
Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, *
   hic factus est in caput anguli.
A Domino factum est istud, *
   et est mirabile in oculis nostris.
Hæc est dies, quam fecit Dominus, *
   exsultemus et lætemur in ea.
O, Domine, salvum me fac, †
   o Domine, bene prosperare, *
   benedictus, qui venit in nomine Domini!
Benediximus vobis de domo Domini, *
   Deus Dominus, et illuxit nobis.
Constituite diem sollemnem in condensis *
   usque ad cornu altaris!
Deus meus es tu, et confitebor tibi, *
   Deus meus es tu, et exaltabo te.
Confitebor tibi, quoniam exaudisti me, *
   et factus es mihi in salutem.
Confitemini Domino, quoniam bonus, *
   quoniam in sæculum misericordia eius!
Gloria Patri.

15. Psalmus 118:

Beati immaculati in via, *
qui ambulant in lege Domini.
Beati, qui scrutantur testimonia eius, *
in toto corde exquirunt eum.
Non enim, qui operantur iniquitatem, *
in viis eius ambulaverunt.
Tu mandasti *
mandata tua custodiri nimis.
Utinam dirigantur viæ meæ *
ad custodiendas iustificationes tuas!
Tunc non confundar, *
cum perspexero in omnibus mandatis tuis.
Confitebor tibi in directione cordis, *
in eo, quod didici iudicia iustitiæ tuæ.
Iustificationes tuas custodiam, *
non me derelinquas usquequaque!
In quo corrigit adolescentior viam suam? *
In custodiendo sermones tuos.
In toto corde meo exquisivi te, *
ne repellas me a mandatis tuis!
In corde meo abscondi eloquia tua, *
ut non peccem tibi.
Benedictus es, Domine, *
doce me iustificationes tuas!
In labiis meis *
pronuntiavi omnia iudicia oris tui.
In via testimoniorum tuorum delectatus sum *
sicut in omnibus divitiis.
In mandatis tuis exercebor, *
et considerabo vias tuas.
In iustificationibus tuis meditabor, *
non obliviscar sermones tuos.
Gloria Patri, etc.

Retribue servo tuo, vivifica me, *
et custodiam sermones tuos!
Revela oculos meos, *
et considerabo mirabilia de lege tua!
Incola ego sum in terra, *
non abscondas a me mandata tua!
Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas, *
in omni tempore.

Increpasti superbos, *
 maledicti, qui declinant a mandatis tuis.
Aufer a me opprobrium et contemptum, *
 quia testimonia tua exquisivi!
Etenim sederunt principes et adversum me loquebantur, *
 servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.
Nam et testimonia tua meditatio mea est, *
 et consilium meum iustificationes tuæ.
Adhæsit pavimento anima mea, *
 vivifica me secundum verbum tuum!
Vias meas enuntiavi, et exaudisti me, *
 doce me iustificationes tuas!
Viam iustificationum tuarum instrue me, *
 et exercebor in mirabilibus tuis!
Dormitavit anima mea præ tædio, *
 confirma me in verbis tuis!
Viam iniquitatis amove a me, *
 et de lege tua miserere mei!
Viam veritatis elegi, *
 iudicia tua non sum oblitus.
Adhæsi testimoniis tuis, Domine, *
 noli me confundere!
Viam mandatorum tuorum cucurri, *
 cum dilatasti cor meum.
Gloria Patri.

16. Tres piæ et utiles morientibus orationes cum tribus Pater noster et ribus Ave Maria in agone mortis recitandæ. Primo dicitur: Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster. Ave maria. Oratio:

DOMINE Iesu Christe, per tuam sanctissimam agoniam, et orationem, qua orasti pro nobis in monte Oliveti, quando factus est sudor tuus sicut gutta sanguinis decurrentis in terram: obsecro te, ut multitudinum sudoris tui sanguinei, quem præ timoris angustia copiosissime pro nobis effudisti, offere et ostendere digneris Deo Patri omnipotenti, contra multitudinem omnium peccatorum huius famuli tui (famulæ tuæ), N. et libera eum (eam) in hac hora mortis suæ ab omnibus pœnis et angustiis, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas, Deus in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

17. Secundo dicitur: Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster. Ave maria. Oratio:

DOMINE Iesu Christe, qui pro nobis mori dignatus es in cruce, obsecro te, ut omnes amaritudines passionum, et pœnarum tuarum, quas pro nobis miseris peccatoribus sustinuisti in cruce, maxime in illa hora, quando sanctissima anima tua egressa est de sanctissimo corpore tuo, offerre et ostendere digneris Deo Patri omni-

potenti pro anima huius famuli tui (famulæ tuæ), N. et libera eum (eam) in hac hora mortis ab omnibus pœnis et passionibus, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum eodem Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas Deus in sæcula sæculorum.
℟. Amen.

18. Tertio dicitur: Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster. Ave maria. Oratio:

DOMINE Iesu Christe, qui per os prophetæ dixisti: in caritate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans; obsecro te, ut eamdem caritatem tuam, quæ te de cælis in terram ad tolerandas omnium passionum tuarum amaritudines attraxit, offerre et ostendere digneris Deo Patri omnipotenti pro anima huius famuli tui (famulæ tuæ), N. et libera eum (eam) ab omnibus passionibus et pœnis, quas pro peccatis suis timet se meruisse. Et salva animam eius in hac hora exitus sui. Aperi ei ianuam vitæ, et fac eum (eam) gaudere cum sanctis tuis in gloria æterna. Et tu, piissime, Domine Iesu Christe, qui redemisti nos pretiosissimo sanguine tuo, miserere animæ huius famuli tui (famulæ tuæ), et eam introducere digneris ad semper virentia et amœna loca paradisi, ut vivat tibi amore indivisibili, qui a te, et ab electis tuis numquam separari potest. Qui cum eodem Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas Deus in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

In exspiratione

19. Cum tempus exspirandi institerit, tunc maxime ab omnibus circumstantibus, flexis genibus, vehementer orationi instandum est. Ipse vero moriens, si potest, dicat; vel, si non potest, assistens, sive sacerdos pro eo clara voce pronuntiet: Iesu, Iesu, Iesu. Quod et ea qua sequuntur, ad illius aures, si videbitur, etiam sæpius repetat:

IN manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. Domine, Iesu Christe, suscipe spiritum meum. Sancta Maria, ora pro me. Maria, mater gratia, mater misericordia, tu me ab hoste protege, et hora mortis suscipe.

20. Tunc ubi viget pia consuetudo, pulsetur campana parochialis ecclesiæ aliquibus ictibus, ad significandum fidelibus in urbe vel loco, aut extra in suburbanis existentibus instantem mortem exspirantis ægroti, ut pro eo Deum rogare possint. Egressa anima de corpore, statim dicatur hoc responsorium:

*Subvenite, Sancti Dei, occurrite, angeli Domini, * suscipientes animam eius, ** offerentes eam in conspectu altissimi.* ℣. *Suscipiat te Christus, qui vocavit te, et in sinum Abrahæ angeli deducant te.* ℟. *Suscipientes animam eius, offerentes eam in conspectu Altissimi.* ℣. *Requiem æternam dona ei, Domine, et lux perpetua luceat ei.* [℟.] *Offerentes eam in conspectu Altissimi.*

21.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Requiem aternam dona ei, Domine.
℟. Et lux perpetua luceat ei.

℣. A porta inferi.
℟. Erue, Domine, animam eius.

℣. Requiescat in pace.
℟. Amen.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

22. Oremus.

TIBI, Domine, commendamus animam famuli tui (famulæ tuæ), N., ut defunctus (defuncta) sæculo tibi vivat, et quæ per fragilitatem humanæ conversationis peccata commisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum.

23. Interim detur campanæ signum transitus defuncti, pro loci consuetudine, ut audientes pro eius anima Deum precentur. Deinde corpus, de more honeste compositum, loco decenti cum lumine collocetur: ac parva crux super pectus inter manus defuncti ponatur, aut ubi crux desit, manus in modum crucis componantur, interdumque aspergatur aqua benedicta, et interim, donec efferatur, qui adsunt, sive sacerdotes, sive alii, orabunt pro defuncto.

VI. De exsequiis

1. Sacras ceremonias ac ritus, quibus ex antiquissima traditione et summorum pontificum institutis sancta mater Ecclesia catholica in filiorum suorum exsequiis uti solet, tamquam vera religionis mysteria Christianæque pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suffragia, parochi summo studio servare debent, atque usu retinere.

2. His itaque præstandis, qua par est modestia ac devotione ita se habebunt, ut ad defunctorum salutem, simulque ad vivorum pietatem, quemadmodum vere sunt, non ad quæstum eiusmodi ritus sancte instituti esse videantur.

3. Nullum corpus sepeliatur, prasertim si mors repentina fuerit, nisi post congruum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus.

4. Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut missa præsente corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur.

5. Si quis die festo sit sepeliundus, missa propria pro defunctis præsente corpore celebrari poterit, dum tamen conventualis missa et officia divina non impediantur, magnaque diei celebritas non obstet.

6. Caveant omnino parochi aliique sacerdotes, ne sepulturæ vel exsequiarum seu anniversarii mortuorum officii causa quidquam paciscantur, aut tamquam pretium exigant: sed iis eleemosynis contenti sint, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut ordinarius constituerit. Neque permittant, ut pallia aut alia altaris ornamenta ad ornatum feretri vel tumbæ adhibeantur.

7. Cum autem antiquissimi ritus ecclesiastici sit, cereos accensos in exsequiis et funeribus deferre, caveant item, ne eiusmodi ritus omittatur, ac ne quid avare aut indigne in eo committatur.

8. Pauperes vero, quibus mortuis nihil, aut ita parum superest, ut consuetis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur, ac debita lumina suis impensis, si opus sit, adhibeant sacerdotes, ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia confraternitas, si fuerit, iuxta loci consuetudinem.

9. Ubi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in cœmeteriis, retineatur, et ubi fieri potest, restituatur: at vero cuil locus sepulturæ dabitur in ecclesia, humi tantum detur. Cadavera autem prope altaria non sepeliantur.

10. Sepulcra sacerdotum et clericorum cuiuscumque ordinis, ubi fieri potest, a sepulcris laicorum separata sint, ac decentiori loco sita; atque ita, ubi commodum fuerit, ut alia pro sacerdotibus, alia pro inferioris ordinis Ecclesiæ ministris parata sint.

12. Sacerdos, aut cuiusvis ordinis clericus defunctus, vestibus suis cottidianis communibus usque ad talarem vestem inclusive, tum desuper sacro vestitu sacerdotali vel clericali, quem ordinis sui ratio deposcit, indui debet. Sacerdos quidem super talarem vestem, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola et caslua seu planeta nigra, seu violacea sit indutus.

13. Diaconus vero induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, quæ sub axilla dextera annectatur, et dalmatica nigra seu violacea.

14. Subdiaconus autem amictu, alba, cingulo, manipulo et tunicella.

15. Alii præterea inferiorum ordinum Clerici superpelliceo supra vestem talarem ornari debent. Singuli prædicti cum tonsura ac biretus suis.

16. Nullum porro cadaver perpetuæ sepulturæ traditum ex ulla cuiusvis ordinis Ecclesiæ asportari liceat, nisi de licentia ordinarii.

17. Laici cadaver, quolibet generis aut dignitatis titulo præditus ille fuerit, clerici ne deferant, sed laici.

18. Corpora defunctorum in ecclesia ponenda sunt pedibus versus altare maius; vel si conduntur in oratoriis, aut capellis, ponantur cum pedibus versis ad illarum altaria: quod etiam pro situ et loco fiat in sepulcro. Presbyteri vero habeant caput versus altare.

19. Ceterum nemo Christianus in communione fidelium defunctus, extra ecclesiam, aut cœmeterium rite benedictum sepeliri debet; sed si necessitas cogat ex aliquo eventu aliquando ad tempus aliter fieri, curetur, ut, quatenus fieri possit, corpus in locum sacrum quamprimum transferatur; et interim semper crux capiti illius apponi debet, ad significandum ilium in Christo quievisse.

Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam

1. Ignorare non debet parochus, qui ab ecclesiastica sepultura ipso iure sint excludendi, ne quemquam ad illam contra sacrorum canonum decreta umquam admittat.

2. Negatur igitur ecclesiastica sepultura

- paganis, Iudæis et omnibus infidelibus, hæreticis et eorum fautoribus: apostatis a Christiana fide, schismaticis et publicis excommunicatis maiori excommunicatione, interdictis nominatim et iis, qui sunt in loco interdicto, eo durante.
- Se ipsos occidentibus ob desperationem, vel iracundiam (non tamen si ex insania id accidat), nisi ante mortem dederint signa pœnitentiæ.
- Morientibus in duello, etiamsi ante obitum dederint pœnitentiæ signa.
- Menifestis et publicis peccatoribus, qui sine pœnitentiæ perierunt.
- Iis, de quibus publie constat, quod semel in anno non susceperint sacramenta confessionis et comunionis in Pascha, et absque ullo signo contritionis obierunt.
- Infantibus mortuis absque baptismo.

Ubi vero in prædictis casibus dubium occurrerit, ordinarius consulatur.

Exsequiarum ordo

3. Constituto tempore quo corpus ad cœmeterium vel ecclesiam deferendum est, ex ecclesia parochiali vel alia, iuxta loci consuetudinem, parochus vel alius sacerdos indutus superpelliceo et stola nigra vel etiam pluviali eiusdem coloris, clerico vel aliquo præferente crucem et alio aquam benedictam cum aspersorio portante, ad domum defuncti una cum aliis procedit. Postquam illuc pervenerit, intortitia vel cerei distribuuntur et accenduntur.

4. Interim parochus vel alius sacerdos incipit:

Oremus pro fidelibus defunctis.

5. Chorus prosequitur:

Requiem æternam dona ei, Domine, et lux perpetua luceat eis.

6. Postea inchoatur absolute Invitatorium:

*Circumdederunt me gemitus mortis: * dolores inferni circumdederunt me.*

7. Cum psalmo 94:

Venite exultemus Domino,
  iubilemus Deo salutari nostro.
Præoccupemus faciem eius in confessione,
  et in psalmis iubilemus ei. *Circumdederunt.*
Quoniam Deus magnus Dominus,
  et Rex magnus super omnes Deos.
Quoniam non repellet Dominus plebem suam,
  quia in manu eius sunt omnes fines terræ
  et altitudines montium ipse conspicit. *Dolores.*
Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud,
  et aridam fundaverunt manus eius.
Venite adoremus, et procidamus ante Deum.
  Ploremus coram Domino, qui fecit nos,
  quia ipse est Dominus Deus noster.
Nos autem populus eius
  et oves pascuæ eius. *Circumdederunt.*
Hodie si vocem eius audieritis:
  nolite obdurare corda vestra;
sicut in exarbecatione
  secundum diem tentationis in deserto
ubi tentaverunt me patres vestri,
  probaverunt et viderunt opera mea. *Dolores.*

Quadraginta annis proximus fui generationi huic
et dixi, semper hi errant corde:
ipsi vero non cognoverunt vias meas,
quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam. *Circumdederunt.*
Requiem æternam
dona ei, Domine.
Et lux perpetua
luceat ei. *Dolores.* *Circumdederunt.*

8. Quo decantato sacerdos incipit antiphonam:

Absolve, Domine.

9. Canticum Zachariæ: Luc. 1.

Benedictus Dominus Deus Israel, *
quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ;
Et erexit cornu salutis nobis *
in domo David, pueri sui;
Sicut locutus est per os sanctorum, *
qui a sæculo sunt, prophetarum eius;
Salutem ex inimicis nostris *
et de manu omnium, qui oderunt nos;
Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris *
et memorari testamenti sui sancti;
Iusiurandum, quod iuravit ad Abraham, patrem nostrum, *
daturum se nobis;
Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati *
serviamus illi;
In sanctitate et iustitia coram ipso *
omnibus diebus nostris;
Et tu, puer, Propheta Altissimi vocaberis, *
præibis enim ante faciem Domini parare vias eius;
Ad dandam scientiam salutis plebi eius *
in remissionem peccatorum eorum;
Per viscera misericordiæ Dei nostri, *
in quibus visitavit nos Oriens ex alto;
Illuminare his, qui in tenebris et in umbra mortis sedent, *
ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.
Requiem æternam.

10. Antiphona.

Absolve, Domine animam famuli tui (famulæ tuæ) *ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter sanctos tuos resuscitatus* (resuscitata) *respiret.*

11. Postea sacerdos dicit:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, secreto.

℣. Et ne nos inducas in tentationem, quod clare dicitur.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. A porta inferi.
℟. Erue, Domine, animam eius.

℣. Credo videre bona Domini.
℟. In terra viventium.

℣. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi.
℟. Et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.

℣. Domine, Iesu Christe, miserere ei.
℟. Christe, parce ei.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

12. Oratio pro archiepiscopo defuncto: Oremus.

DEUS, qui inter apostolicos sacerdotes famulum tuum N. archiepiscopum pontificali fecisti dignitate vigere: præsta, quæsumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur consortio. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

13. Pro defuncto episcopo, oratio:

DEUS, qui inter apostolicos sacerdotes famulum tuum N. pontificali fecisti dignitate vigere: præsta, quæsumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur consortio. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

14. Si fuerint plures, dicatur in numero plurali. Pro episcopo cardinali defuncto, dicatur famulum tuum N., episcopum cardinalem pontificali fecisti dignitate, etc. Pro presbytero cardinali, dicatur famulum tuum N., presbyterum cardinalem sacerdotali fecisti, etc. Pro diacono autem cardinali, dicitur oratio Inclina Domine, quæ habetur paulo infra, hoc modo: Ut animam famuli tui N., diaconi cardinalis, quam de hoc sæculo, etc.

15. Pro defuncto sacerdote, oratio:

DEUS, tuorum gloria sacerdotum, præsta, quæsumus, ut anima famuli tui N. sacerdotis in tuorum fulgeat luce sanctorum. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

16. Pro uno defuncto, oratio:

INCLINA, Domine, aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur: ut animam famuli tui N., quam de hoc sæculo migrare iussisti, in pacis ac lucis regione constituas, et sanctorum tuorum iubeas esse consortem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

17. Pro una defuncta, oratio:

QUÆSUMUS, Domine, pro tua pietate miserere animæ famulæ tuæ N., et a contagiis mortalitatis exutam in æternæ salvationis partem restitue. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

18. Post orationem pro defunctis, cantatur antiphona:

Michael præpositus paradisi, quem honorificant angelorum cives.

℣. Stetit angelus iuxta aram templi.
℟. Habens thuribulum aureum in manu sua.

19. Oratio: Oremus.

DEUS, qui miro ordine angelorum ministeria hominumque dispensas: concede propitius; ut a quibus tibi ministrantibus in cælo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

20. Mox ordinatur processio, et pueris ac scholaribus præcedentibus sequuntur tribus, deinde confraternitates, tandem regulares, si adsint, quos sequitur postea clerus sæcularis per ordinem: binique procedunt prælata cruce, parocho præcedente feretrum cum luminibus. Parochus vero vel sacerdos, priusquam efferatur cadaver, aspergit illud aqua benedicta, et si aderit turibulum, turificat.

21. In processione devote cantatur responsorium *Libera me Domine* vel psalmus Miserere usque ad ecclesiam vel cœmeterium. Responsorium:

*Libera me, Domine, de morte æterna, in die illa tremenda, * quando cæli movendi sunt et terra, ** dum veneris iudicare sæculum per ignem.* ℣. *Tremens factus sum ego, et timeo, dum discussio venerit, atque ventura ira. Quando.* ℣. *Dies illa, dies iræ, calamitatis et miseriæ, dies magna et amara valde. Dum veneris.* ℣. *Requiem æternam dona ei, Domine, et lux perpetua luceat ei.* ℣. *Libera me, Domine, etc. usque ad primum versum.*

22. Vel cantetur psalmus 50:

Miserere mei, Deus, *
   secundum magnam misericordiam tuam!
Et secundum multitudinem miserationum tuarum *
   dele iniquitatem meam!
Amplius lava me ab iniquitate mea, *
   et a peccato meo munda me;
Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, *
   et peccatum meum contra me est semper!

Tibi soli peccavi et malum coram te feci, *
ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas, cum iudicaris.
Ecce enim, in iniquitatibus conceptus sum, *
et in peccatis concepit me mater mea.
Ecce enim, veritatem dilexisti, *
incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.
Asperges me hyssopo, et mundabor, *
lavabis me, et super nivem dealbabor.
Auditui meo dabis gaudium et lætitiam, *
et exsultabunt ossa humiliata.
Averte faciem tuam a peccatis meis, *
et omnes iniquitates meas dele!
Cor mundum crea in me Deus, *
et spiritum rectum innova in visceribus meis!
Ne proiicias me a facie tua, *
et spiritum sanctum tuum ne auferas a me!
Redde mihi lætitiam salutaris tui, *
et spiritu principali confirma me!
Docebo iniquos vias tuas, *
et impii ad te convertentur.
Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ, *
et exsultabit lingua mea iustitiam tuam!
Domine, labia mea aperies, *
et os meum annuntiabit laudem tuam;
Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique, *
holocaustis non delectaberis!
Sacrificium Deo spiritus contribulatus, *
cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.
Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion, *
ut ædificentur muri Ierusalem!
Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes et holocausta, *
tunc imponent super altare tuum vitulos.
Requiem æternam *
done eis, Domine.
Et lux perpetua *
luceat eis.

23. Si missa erit pro defuncto cantanda, feretro in medio templi deposito, ita ut defuncti pedes, si fuerit laicus, sint versus altare maius, si vero fuerit sacerdos, ut dictum est, caput sit versus ipsum altare. Statim sacerdos cum ministris paratur ad celebrandam missam pro defunctis.

24. Finita missa sacerdos, deposita casula seu planeta et manipulo, accipit pluviale nigri coloris, et subdiaconus accipit crucem, et accedit ad feretrum, et se sistit ad caput defuncti cum cruce, medius inter duos acolythos vel ceroferarios cum candelabris et candelis accensis; diacono et aliis ministris illi

assistentibus cum turibulo et navicula incensi, item cum vase aquæ benedictæ et aspersorio, et acolytho seu clerico tenente librum Ritualem, absolute dicit sequentem orationem:

NON intres in iudicium cum servo tuo (famula tua), Domine, quia nullus apud te iustificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo eum (eam), quæsumus, tua iudicialis sententia premat, quem (quam) tibi vera supplicatio fidei Christianæ commendat, sed gratia tua illi succurrente, mereatur evadere iudicium ultionis, qui (quæ) dum viveret, insignitus (insignita) est signaculo Sanctæ Trinitatis. Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

25. Deinde incipit responsorium Libera me Domine, etc., ut supra, fol. 132., quod dum a choro cantatur, sacerdos, acolytho seu diacono ministrante, accipit incensum de navicula, et ponit in turibulum, et finito responsorio, dicit:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison.

26. Mox sacerdos subiungit alta voce:

Pater noster, et secreto dicitur ab omnibus.

27. Et ipse interim accipit a diacono vel acolytho aspersorium aquæ benedictæ; et ministris utrinque fimbrias pluvialis levantibus, circumiens feretrum (si transit ante sanctissimum Sacramentum, genuflectit), aspergit corpus defuncti: deinde reversus ad locum suum, accipit turibulum: et eodem modo circumit feretrum, et corpus incensat, ut asperserat. Postea reddito turibulo ei, a quo acceperat, stans in loco suo, acolytho seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit:

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. A porta inferi.
℟. Erue, Domine, animam eius.

℣. Requiescat in pace.
℟. Amen.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

28. Oremus.

DEUS, cui proprium est misereri semper, et parcere, te supplices exoramus pro anima famuli tui (famulæ tuæ) N., quam hodie de hoc sæculo migrare iussisti: ut non tradas eam in manus inimici, neque obliviscaris in finem: sed iubeas eam a sanctis angeli suscipi, et ad patriam Paradisi perduci; ut, quia in te speravit et credidit, non pœnas inferni sustineat, sed gaudia sempiterna possideat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

29. Si defunctus fuerit archiepiscopus vel episcopus vel sacerdos, in oratione dicatur: pro anima famuli tui N. archiepiscopi vel episcopi vel sacerdotis, quam hodie, etc.

30. Finita oratione corpus defertur ad sepulcrum. Et dum portatur, chorus cantat antiphonam:

In paradisum deducant te angeli: et cum Lazaro quondam paupere vitam habeas sempiternam cum psalmo De profundis, post quemlibet versum repetendo antiphonam In paradisum, etc.

31. Psalmus 129:

De profundis clamavi ad te, Domine, *
Domine, exaudi vocem meam! *In paradisum.*
Fiant aures tuæ intendentes *
in vocem deprecationis meæ! *In paradisum.*
Si iniquitates observaveris, Domine, *
Domine, quis sustinebit; *In paradisum.*
Quia apud te propitiatio est, *
et propter legem tuam sustinui te, Domine? *In paradisum.*
Sustinuit anima mea in verbo eius, *
speravit anima mea in Domino. *In paradisum.*
A custodia matutina usque ad noctem *
speret Israel in Domino; *In paradisum.*
Quia apud Dominum misericordia, *
et copiosa apud eum redemptio; *In paradisum.*
Et ipse redimet Israel *
ex omnibus iniquitatibus eius. *In paradisum.*
Requiem æternam done eis Domine, *
et lux perpetua luceat eis. *In paradisum.*

32. Quando dicitur officium defunctorum, vel unus saltem nocturnus, aut non cantatur missa pro defuncto, neque habetur concio, tunc statim sit progressus ad sepulcrum, et corpore defuncti aqua benedicta asperso, cantatur In paradisum, cum psalmo De profundis, etc.

33. Quibus decantatis, dicitur: Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc., ℣. Et ne nos inducas in tentationem, etc., ℣. A porta inferi, etc. cum reliquis versiculis et orationibus, eodem ordine, quo ante domum defuncti, usque ad orationem Deus qui miro ordine, etc., qua oratione finita dicatur:

℣. Requiem æternam dona ei, Domine.
℟. Et lux perpetua luceat ei.

℣. Requiescat in pace.
℟. Amen.

34. Deinde a sepultura in ecclesiam, vel in sacristiam revertentes, dicant sine cantu antiphonam Si iniquitates, cum psalmo De profundis, etc., Requiem æternam dona eis Domine, etc. Quibus finitis, recedit clerus.

35. Quod si corpus tunc ad sepulturam non deferatur, omisso In paradisum, fiat officium, ut sequitur. Antiphona Ego sum resurrectio, canticum Benedictus Dominus Deus Israel, etc., ut supra, f. 129. Quo decantato, repetitur antiphona:

Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet: et omnis, qui vivit et credit in me, non morietur in æternum.

36. Postea sacerdos dicit:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc. interim corpus aspergit.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. A porta inferi.
℟. Erue, Domine, animam eius.

℣. Requiescat in pace.
℟. Amen.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

37. Oremus.

FAC, quæsumus, Domine, hanc cum servo tuo defuncto (ancilla tua defuncta) misericordiam, ut factorum suorum in pœnis non recipiat vicem, qui (quæ) tuam in votis tenuit voluntatem: ut, sicut hic eum (eam) vera fides iunxit fidelium turmis; ita illic eum (eam) tua miseratio societ angelicis choris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

℣. Requiem æternam dona ei, Domine.
℟. Et lux perpetua luceat ei.

℣. Requiescat in pace.
℟. Amen.

℣. Anima eius, et animæ omnium fidelium defunctorum, per misericordiam Dei requiescant in pace.
℟. [Amen.]

38. Quando opportunum est, in die depositionis defuncti, dicatur officium mortuorum cum tribus nocturnis, et laudibus, vel si totum dici non posset, dicatur saltem unum nocturnum cum laudibus.

39. Missa vero, si hora fuerit congruens, præsente corpore non omittatur, nisi aliqua magna diei sollemnitas, aut aliqua necessitas aliter suadeat, post missam vero, fiat ut supra, fol. 134.

40. Si officium fuerit pro pluribus defunctis, oratio et versus dicantur in numero plurali. Si fuerit mulier, in genere feminino, si fuerit sacerdos vel episcopus in oratione exprimitur nomen dignitatis, etc.

Ordo sepeliendi parvulos

41. Cum infans vel puer baptizatus defunctus fuerit ante usum rationis, indulta iuxta ætatem, et imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis et odoriferis, in signum integritatis carnis et virginitatis; et parochus superpelliceo et stola alba indutus, et alii de clero, si adsint, præcedente cruce, qua sine hasta defertur, accedunt ad domum defuncti, cum clerico aspersorium deferente. Sacerdos aspergit corpus, deinde dicit antiphonam:

Sit nomen Domini.

42. Psalmus 112:

Laudate, pueri, Dominum, *
laudate nomen Domini!
Sit nomen Domini benedictum *
ex hoc nunc et usque in sæculum!
A solis ortu usque ad occasum *
laudabile nomen Domini.
Excelsus super omnes gentes Dominus, *
et super cælos gloria eius.
Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, *
et humilia respicit in cælo et in terra;
Suscitans a terra inopem *
et de stercore erigens pauperem;
Ut collocet eum cum principibus, *
cum principibus populi sui;
Qui habitare facit sterilem in domo *
matrem filiorum lætantem?
Gloria Patri.

43. Antiphona:

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in sæculum.

44. Dum portatur ad ecclesiam, dicatur psalmus Beati immaculati, etc., ut supra, fol. 119, et si tempus superest, dici potest psalmus 148:

Laudate Dominum de cælis, *
laudate eum in excelsis!
Laudate eum, omnes angeli eius, *
laudate eum, omnes virtutes eius!
Laudate eum, sol et luna, *
laudate eum, omnes stellæ et lumen!
Laudate eum, cæli cælorum, *
et aquæ omnes, quæ super cælos sunt, laudent nomen Domini;

Quia ipse dixit et facta sunt, *
ipse mandavit et creata sunt!
Statuit ea in æternum et in sæculum sæculi, *
præceptum posuit et non præteribit.
Laudate Dominum de terra, *
dracones et omnes abyssi!
Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, *
quæ faciunt verbum eius;
Montes et omnes colles, *
ligna fructifera et omnes cedri;
Bestiæ et universa pecora, *
serpentes et volucres pennatæ;
Reges terræ et omnes populi, *
principes et omnes iudices terræ;
Iuvenes et virgines, †
senes cum iunioribus laudent nomen Domini, *
quia exaltatum est nomen eius solius!
Confessio eius super cælum et terram, *
et exaltavit cornu populi sui.
Hymnus omnibus sanctis eius, *
filiis Israel, populo appropinquanti sibi.

45. Psalmus 149:

Cantate Domino canticum novum, *
laus eius in ecclesia sanctorum!
Lætetur Israel in eo, qui fecit eum, *
et filii Sion exsultent in rege suo!
Laudent nomen eius in choro, *
in tympano et psalterio psallant ei;
Quia beneplacitum est Domino in populo suo, *
et exaltabit mansuetos in salutem!
Exsultabunt sancti in gloria, *
lætabuntur in cubilibus suis.
Exaltationes Dei in gutture eorum, *
et gladii ancipites in manibus eorum;
Ad faciendam vindictam in nationibus, *
increpationes in populis;
Ad alligandos reges eorum in compedibus, *
et nobiles eorum in manicis ferreis;
Ut faciant in eis iudicium conscriptum, *
gloria hæc est omnibus sanctis eius.
[Gloria Patri.]

46. Psalmus 150:

Laudate Dominum in sanctis eius, *
laudate eum in firmamento virtutis eius!
Laudate eum in virtutibus eius, *
laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius!
Laudate eum in sono tubæ, *
laudate eum in psalterio et cithara!
Laudate eum in tympano et choro, *
laudate eum in chordis et organo!
Laudate eum in cymbalis benesonantibus, †
laudate eum in cymbalis iubilationis, *
omnis spiritus laudet Dominum!
Gloria Patri et Filio, etc.

47. Cum autem pervenerint ad ecclesiam, dicatur antiphona:

Hic accipiet.

48. Psalmus 23:

Domini est terra et plenitudo eius, *
orbis terrarum et universi, qui habitant in eo;
Quia ipse super maria fundavit eum, *
et super flumina præparavit eum.
Quis ascendet in montem Domini, *
aut quis stabit in loco sancto eius?
Innocens manibus et mundo corde, †
qui non accepit in vano animam suam, *
nec iuravit in dolo proximo suo.
Hic accipiet benedictionem a Domino, *
et misericordiam a Deo salutari suo.
Hæc est generatio quærentium eum, *
quærentium faciem Dei Iacob.
Attollite portas, principes, vestras, †
et elevamini, portæ æternales, *
et introibit rex gloriæ!
Quis est iste rex gloriæ? †
Dominus fortis et potens, *
Dominus potens in prœlio.
Attollite portas, principes, vestras, †
et elevamini, portæ æternales, *
et introibit rex gloriæ!
Quis est iste rex gloriæ? *
Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.
Gloria Patri.

49. Antiphona:

Hic accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo, quia hæc est generatio quærentium Dominum.

50. Postea dicitur:

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster secreto, interim corpus aspergit.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Me autem propter innocentiam suscepisti.
℟. Et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

51. Oremus.

OMNIPOTENS et mitissime Deus, qui omnibus parvulis renatis fonte baptismatis, dum migrant a s culo, sine ullis eorum meritis vitam illico largiris æternam, sicut anima huius parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos, quæsumus, Domine, per intercessionem beatæ Mariæ semper Virginis et omnium sanctorum tuorum, hic purificatis tibi mentibus famulari, et in paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

52. Dum portatur ad tumulum, et etiamsi tunc non portetur, dicitur antiphona:

Iuvenes et virgines.

53. Psalmus Laudate Dominum de cælis, etc., ut supra, fol. 140., et in fine Gloria Patri, etc., et repetitur antiphona:

Iuvenes et virgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini.

54.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Sinite parvulos venire ad me.
℟. Talium est enim regnum cælorum.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

55. Oremus.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, sancta puritatis amator, qui animam huius parvuli ad cælorum regnum hodie misericorditer vocare dignatus es: digneris eti-

am, Domine, ita nobiscum misericorditer agere; ut meritis tuæ sanctissimæ passionis, et intercessione beata Maria semper Virginis et omnium sanctorum tuorum, in eodem regno nos cum omnibus sanctis et electis tuis semper facias congaudere. Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

56. Deinde sacerdos corpus aspergat aqua benedicta, et turificet similiter, et tumulum, postea sepeliatur.

57. Cum autem a sepultura revertuntur in ecclesiam, dicatur antiphona:

Benedicite.

58. Canticum trium puerorum: Dan. 3.

Benedicite, omnia opera Domini, Domino, *
laudate et superexaltate eum in sæcula!
Benedicite, angeli Domini, Domino, *
benedicite, cæli, Domino!
Benedicite, aquæ omnes, quæ super cælos sunt, Domino, *
benedicite, omnes virtutes Domini, Domino!
Benedicite, sol et luna, Domino, *
benedicite, stellæ cæli, Domino!
Benedicite, omnis imber et ros, Domino, *
benedicite, omnes spiritus Dei, Domino!
Benedicite, ignis et æstus, Domino, *
benedicite, frigus et æstus, Domino!
Benedicite, rores et pruina, Domino, *
benedicite, gelu et frigus, Domino!
Benedicite, glacies et nives, Domino, *
benedicite, noctes et dies, Domino!
Benedicite, lux et tenebræ, Domino, *
benedicite, fulgura et nubes, Domino!
Benedicat terra Dominum, *
laudet et superexaltet eum in sæcula!
Benedicite, montes et colles, Domino, *
benedicite, universa germinantia in terra, Domino!
Benedicite, fontes, Domino, *
benedicite, maria et flumina, Domino!
Benedicite, cete et omnia, quæ moventur in aquis, Domino, *
benedicite, omnes volucres cæli, Domino!
Benedicite, omnes bestiæ et pecora, Domino, *
benedicite, filii hominum, Domino!
Benedicat Israel Dominum, *
laudet et superexaltet eum in sæcula!

Benedicite, sacerdotes Domini, Domino, *
benedicite, servi Domini, Domino!
Benedicite, spiritus et animæ iustorum, Domino, *
benedicite, sancti et humiles corde, Domino!
Benedicite, Anania, Azaria, Misael, Domino, *
laudate et superexaltate eum in sæcula!
Benedicamus Patrem et Filium cum Sancto Spiritu, *
laudemus et superexaltemus eum in sæcula!
Benedictus es, Domine, in firmamento cæli, *
et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in sæcula!

59. Antiphona:

Benedicite Dominum omnes electi eius, agite dies lætitiæ, et confitemini illi.

60. Deinde ante altare dicit sacerdos:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEUS, qui miro ordine angelorum ministeria hominumque dispensas: concede propitius; ut, a quibus tibi ministrantibus in cælo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

VII. De sacramento matrimonii

1. Parochus, admonitus de aliquo matrimonio in sua parochia contrahendo, primum cognoscat ex his ad quos spectat, qui et quales sint, qui matrimonium contrahere volunt: an inter eos sit aliquod canonicum impedimentum: utrum sponte, libere et secundum honestatem sacramenti velint contrahere: utrum sint in ætate legitima, et vir saltem quattuordecim, mulier vero duodecim annos expleverit, et uterque sciat rudimenta fidei, cum ea deinde filios suos docere debeant.

2. Noverit, ex probatis auctoribus, quæ sint impedimenta matrimonii contrahendi, et quæ contractum dirimant; et qui sint gradus consanguinitatis et affinitatis, et item cognationis spiritualis ex baptismi vel confirmationis sacramento contractæ.

3. Habeat in primis ipse bene cognita præcepta illa omnia, quæ in matrimoniis rite conficiendis servari oportere, sacri canones, et præcipue sancta synodus Tridentina iussit; dabitque operam, ut illa in parochia sua accurate exacteque, serventur.

4. Præsertim vero meminerit, matrimonia inter raptorem et raptam, dum ipsa in raptoris potestate manserit, inita, nec non clandestina, et quælibet matrimonia, quæ aliter quam præsente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi vel ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus contrahuntur, ex ipsius concilii decretis irrita omnino ac nulla esse.

5. Est autem parochus, qui adesse debet, is, in cuius parochia matrimonium celebratur, sive viri sive mulieris.

6. Caveat prætera parochus, ne facile ad contrahendum matrimonium admittat vagos et peregrinos, et qui incertas habent sedes; neque item eos, qui antea coniugati fuerunt; ut sunt uxores militum, vel

captivorum, vel aliorum, qui peregrinantur; nisi diligenter de iis omnibus facta inquisitione, et re ad ordinarium delata, ab eoque habita eiusmodi matrimonii celebrandi licentia, quæ gratis concedatur.

7. Antequam matrimonium contrahatur ter a proprio contrahentium parocho, continuis diebus festis in ecclesia intra missarum sollemnia ad ipsius concilii præscriptum publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum.

8. Si vero vir et mulier parochiæ sint diversæ, in utraque parochia fiant denuntiationes: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii procedatur. Sed si quid obstat, ultra parochus non procedat.

9. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, vel alia rationabilis causa subsit arbitrio episcopi, matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes; tunc de licentia ordinarii, vel una tantum fiat denuntiatio, vel saltem parocho, et duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem, denuntiationes in Ecclesia fiant; ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegant, nisi aliter ordinarius ipse expedire iudicaverit.

10. Has autem denuntiationes parochus facere non aggrediatur, nisi prius de utriusque contrahentis libero consensu sibi bene constet.

11. Si vero infra duos menses post factas denuntiationes matrimonium contrahatur, denuntiationes repetantur, nisi aliter episcopo videatur.

12. Denuntiationes autem fiant hoc modo. Inter missarum sollemnia parochus populum admoneat in hanc sententiam vulgari sermone:

Notum sit omnibus hic præsentibus, quod N. vir, et N. mulier, ex tali vel tali familia, et parochia, Deo adiuvante, intendunt inter se contrahere matrimonium. Proinde monemus omnes et singulos, ut si quis noverit aliquod consanguinitatis vel affinitatis aut cognationis spiritualis, vel quodvis aliud impedimentum contrahendum invicem impediat, illud quamprimum nobis denuntiare debeat. Et hoc admonemus primo (si fuerit prima) vel secundo (si

Tudva légyen mindeneknél, kik itt jelen vannak, hogy N. N. Istennek segítségéből akarja magának házastársul venni N. N. asszonyt. Annak okáért intünk mindeneket, hogy, ha valaki ezek között valami atyafiságo, sógorságot, komaságot, vagy egyéb akárminémű akadékot tudna, mely miatt ezek között a házasság meg nem lehetne, azt mennél hamarébb adja értésünkre. Erre pedig intünk először (ha ez az első kihirdetés) másodszor (ha a második) harmadszor (ha ez a harmadik

Khund sey allen alhie gegen wertigen, das N. N. und N. N. willens sein, mit der hülff Gottes, sich in den heiligen Ehestand zubegeben. Derowegen vermahnen wir alle und jede das, wo jemand zwischen diesen beiden Personen Blutsfreundschafft Schwagerschafft, Gevatterschafft, oder etwa eine andere verhindernüswüste, die sie vom solchem Ehelichen stand möchte verhindern, der wölle uns solches bey Christlicher gehorsam auffs ehest anzeigen. Und dis

Oznamuge se vvssem z de prytomnym, zè tito ossobi, N. N. a N. N. umienili zspomoci bozeislav swateho manzèlst w a w stupit. Protoz wssecci splu sa naponinagu, aby gest lizèbykto wedèl neyaku prkeaz’ ku, prátelst va Kruneho, swagerst w a, kmotrstwa, a neho yaku kolvvek ginu prekaz’ ku, kteraby mezi giz’ menovvanij ossobamij manzèlstvvo prekazit’ mohla; bez messkania nam oznamil. A to prvvnij raz (gestli nay-prvve) po druhie (gestli druhi raz) po tertie (gestli

fuerit secunda) vel tertio (si fuerit tertia denuntiatio).

hirdetés).

zum Erstenmal (so es die erste verkündigung ist) zum Andernmal (so es die andere ist) zum Drittenmal (so es die dritte verkündigung ist).

treti raz) sa oznamuge.

13. Moneat parochus coniuges, ut ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consumment; nec etiam simul maneant, nisi aliquibus propinquis, vel aliis præsentibus; quæ benedictio a nullo alio, quam ab ipso parocho, seu ab alio sacerdote de ipsius parochi vel ordinarii licentia, fieri debet.

14. Matrimonium in ecclesia maxime celebrari decet: sed si domi celebratum fuerit, præsente parocho et testibus, sponsi veniant ad ecclesiam benedictionem accepturi. Et tunc caveat sacerdos, ne iterum a contrahentibus consensum exigat; sed tantum benedictionem illis conferat, celebrata missa, ut infra dicetur.

15. Admoneantur prætera coniuges, ut antequam contrahant, sua peccata diligenter confiteantur, et ad sanctissimam eucharistiam, atque ad matrimonii sacramentum suscipiendum pie accedant; et quomodo in eo recte et Christiane conversari debeant, diligenter instructantur ex divina Scriptura, exemplo Tobiæ et Saræ, verbisque angeli Raphaelis eos edocentis, quam sancte coniuges debeant convivere.

16. Postremo meminerint parochi, a dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, et a feria quarta cinerum usque ad octavam Paschæ inclusive, sollemnitates nuptiarum prohibitas esse: ut, nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia. Matrimonium autem omni tempore contrahi potest. Nuptiæ vero qua decet modestia et honestate fiant. Sancta enim res est matrimonium sancteque tractandum.

17. Qua omnia fere ex sacri concilii Tridentini decretis desumpta, et item alia, quæ ibi de matrimonio rite contrahendo præcipiuntur, sunt diligenter servanda.

Ritus celebrandi matrimonii sacramentum

1. Parochus igitur matrimonium celebraturus, publicationibus factis tribus diebus festis, ut dictum est, si nullum obstet legitimum impedimentum, in ecclesia, superpelliceo et alba stola indutus, adhibito uno saltem clerico superpelliceo pariter induto, qui Librum et vas aquæ benedictæ cum aspersorio deferat, coram tribus aut duobus testibus, virum et mulierem, quos parentum vel propinquorum suorum præsentia cohonestari decet, de consensu in matrimonium interroget, utrumque sigillatim in hunc modum vulgari sermone, et primum quidem sponsum, deinde sponsam:

2. Sacerdos:

Quod est tibi nomen?

Ki neved?

Wie heistu?

Yakoty meno?

3. Sponsus:

Ioannes vel N.

János vagy N.

Ioannes oder N.

Yan lebo N.

4. Sponsa:			
Catharina vel N.	Katalin avagy N.	Katharina oder N.	Kaharina lebo N.
5. Sacerdos:			
N., interrogo te sub obligamine fidei tuæ Christianæ, fatearis vere, an cuipiam obligaveris te ad matrimonium, præter hanc honestam personam (honestum N. N.), et an promiseris alicui alteri, quod velis eam ducere in uxorem (eum accipere in maritum)?	N., kérdelek tégedet a te keresztyén hitedre, mondd meg igazán, nem kötelezted-e magadat valakinek másnak házasságra, e tisztességes (jámbor) személynek kívüle: avagy nem tettél-e egyébnek fogadást, hogy őtet házastársul el akarnád venni (házastársul hozzá mennél)?	N., Ich frage dich bey deiner Christlichen trew und glauben, fag mirs in der warheit, ob du dich hast ausser dieser (diesem) gegenwertigen ehrlichen (person, N. N.) mit etwa einer (einem) andern Ehelich versprochen: oder ob du nit einer (einem) andern zugesagt hast, das du sie zur Ehe (ihn zum nehmen Mann haben) wolst?	N., pitam satèbà na twogu Krstànsku wieru, a-bis mne povedèl, fyli zdavanij zginu ossobu, a lebo nie slubillisy manzèlstwo ziadney druhei ossobe mimo tegto poctiwei ossobi?
6. Sponsus:			
Non.	Nem.	Nein.	Nie.
7. Sacerdos:			
Amasne hanc honestam personem (hunc honestum N. N.)?	Szereted-e ezt a tisztességes (jámbor) személyt?	Hastu diese gegenwertige person (diesen gegenwertigen N. N.) lieb?	Milugessli tuto poctivu ossobu?
8. Sponsus:			
Amo.	Szeretem.	Ja, ich hab sie (ihn) lieb.	Milugem.
9. Sacerdos:			
Visne illam (illum) accipere in tuam legitimam uxorem (tuum legitimum	Akarod-e házastársul hozzád venni (akarsz-e házastársul hozzá menni)?	Wilstu sie (ihn) zu deiner Ehlichen Gemahl nehmen (deinem Mann ha-	Chcessli gu (ho) sebe wziat' za pravu a wernu manzèla (pra veho a wer-

maritum)?		ben)?	neho manzèla?

10. Sponsus:

Volo.	Akarom (akarok).	Ja, ich will.	Chcem.

11. Sacerdos:

Rursum sub obligamine fidei ex te quæro, an non sit inter vos aliqua consanguinitas, affinitas, cognatio spiritualis, vel quidpiam aliud, propter quod matrimonio iungi non possitis?	Mégis hitedre kérdlek, nincsen-e tiközöttetek valami atyafiság, sógorság, komaság, avagy egyéb oly dolog, mely miatt házasságra egybe nem adathatnátok?	Ich frage dich abermal bey deiner Christlichen trew und glauben, ist zwischen euch beiden kein Bluts-freundschafft, Schwagerschafft, Gevatterschafft, oder sonst etwan ein verhindernus, umb welches wegen ihr nicht möchtet Ehelich zusammen gegeben werden?	Pitam sa tebà podruhie, abis mne oznamil na twogu wieru Krstánsku, Nielmezi wami neyakeho Krwneho priatelstva, Swagerstva, Kmotrstva, lebo neyakei ginei prekazki, wamj staw Manzèlskij prekazit’ mohla?

12. Deinde sacerdos eodem modo interroget sponsam, et illa respondeat, ut supra.

Benedictio annulorum

13. His ita actis, iubeat sacerdos sponso et sponsæ, ut annulos suos ad altare ponant, et benedicat eos hoc modo:

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Domine, exaudi oratione meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

14. Oremus.

BENEDIC, Domine, hos annulos, quos in tuo nomine benedicimus: ut, qui eos gestaverint, in tua pace consistant, et in tua voluntate permaneant, et in tuo amore vivant et senescant, et multuplicentur in logintudine dierum. per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

15. Oremus.

CREATOR et conservator humani generis, dator gratiæ spiritualis, mitte Spiritum sanctum tuum paraclitum de cælis super hos annulos; ut armati virtute cælestis defensionis, illis qui eos portaverint, proficiant ad salutem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

16. Tunc sacerdos aspergat annulos aqua benedicta in modum crucis. Et annulum sponsæ, in digitum dextræ manus sponsi, minimo vicinum, qui annularis vocatur, ponat; similiter annulum sponsi, in digitum sponsæ, dicens:

In nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus Sancti, amen.

Benedictio nubentium

17. Quod si ex parte utriusque, tam scilicet sponsi, quam sponsæ, nupiæ hæ primæ sint, hoc est, si nec sponsus aliam uxorem, nec sponsa alium virum habuerit, aut vero, si sponsa sola innupta fuerit, etiamsi sponsus viduus fuerit, benedicat eos hoc ordine:

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.
℟. A templom sancto tuo, quod est in Ierusalem.

℣. Benedicti sitis a Domino.
℟. Qui fecit mundum ex nihilo.

18. Oratio: Oremus.

DEUS Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, benedic ✠ adolescentes istos, et semina semen vitæ in mentibus eorum: ut quidquid pro sua utilitate didicerint, hoc facere cupiant. Per Dominum nostrum Iesum Christum recuperatorem hominum, filium tuum unigenitum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

19. Psalmus 127:

Beati omnes, qui timent Dominum, *
qui ambulant in viis eius.
Labores manuum tuarum quia manducabis, *
beatus es et bene tibi erit.
Uxor tua sicut vitis abundans *
in lateribus domus tuæ.
Filii tui sicut novellæ olivarum *
in circuitu mensæ tuæ.

Ecce, sic benedicetur homo, *
qui timet Dominum.
Benedicat tibi Dominus ex Sion, *
et videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ;
Et videas filios filiorum tuorum, *
pacem super Israel.
Gloria Patri.
Sicut erat, etc.

20.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvos fac servos tuos.
℟. Deus meus, sperantes in te.

℣. Mitte eis, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eos.

℣. Esto eis, Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

21. Oratio: Oremus.

RESPICE, quæsumus, Domine, super hanc convenionem de cælo sancto tuo, et sicut Tobiam et Saram, angelo pacis comitante protegebas, ita et istos a mortifera dæmonum infestatione protegas, et ab eis mentis et corporis adversitates repellas: ut munimine tuo proteccti, laudent nomen tuum sanctum, quod est benedictum in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

22. Oratio: Oremus.

ADESTO, Domine, supplicationibus nostris, et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut, quod te auctore iungitur, te auxiliante servetur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

23. Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, Iesu Christe, hunc famulum et hanc famulam tuam, sicut benedixisti famílias filiorum Israel per orationem Moysi, ut venientes per mare

Rubrum, in conspectu pharaonis salvi fierent, ita et hi in conspectu tuo salvi fiant in die iudicii. Per Christum, Dominum nostrum. ℟. Amen.

24. Benedictio:

BENEDICAT ✠ vos Deus Pater, custodiat vos Iesus Christus, illuminet vos Spiritus sanctus, ostendat Dominus faciem suam vobis et misereatur vestri, et convertat Dominus vultum suum super vos, et det vobis pacem omnibus diebus vitæ vestræ, impleatque vos omni benedictione cælesti in remissionem omnium peccatorum vestrorum, ut habeatis vitam æternam in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

25. Deinceps sacerdos dextras utriusque iungat, et iunctas stola circumvolvat, et hac forma verborum eos copulet:

EGO coniungo vos in matrimonium, in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti, amen.

26. Postremo pro more in hac patria usitato, dextris ipsorum super sanctis reliquiis collocatis, faciat sacerdos eos singillatim iurare, ipso in proferendo verba iuramenti in secunda præeunte, illis vero in prima persona subsequentibus. Et primo quidem sponsum, deinde sponsam, hoc modo. Sacerdos:

Sic te Deus adiuvet.	Isten tégedet úgy segéljen.	Als dir Gott helff.	Tak tebe pan Buoch pomahai.

27. Sponsus:

Sic me Deus adiuvet.	Isten engemet úgy segéljen.	Als mir Gott helff.	Tak mne pan Buoch pomahai.

28. Sacerdos:

Beata Virgo Maria.	Boldogasszony.	Unser liebe Fraw.	Blahoslavena panna Maria.

29. Sponsus:

Beata Virgo Maria.	Boldogasszony.	Unser liebe Fraw.	Blahoslavena panna Maria.

30. Sacerdos:

Et omnes sancti Dei.	És Istennek minden szenti.	Und alle Gottes heiligen.	Y wssecci bozìj swatij.

31. Sponsus:

Et omnes sancti Dei.	És Istennek minden szenti.	Und alle Gottes heiligen.	Y wssecci bozìj swatij.

32. Sacerdos:

Quod hanc hone-	Hogy e tisztességes	Das du diese ge-	Zè ty tuto poctivu

stam personam (hunc honestum N. N.) amas.	(jámbor) személyt szereted.	genwertige person (diesen gegenwertigen N. N.) lieb hast.	ossobu milugess.
33. Sponsus:			
Quod hanc honestam personam (hunc honestum N. N.) amo.	Hogy e tisztességes (jámbor) személyt szeretem.	Das ich diese gegenwertige person (diesen gegenwertigen N. N.) lieb hab.	Zè ya tuto poctivu ossobu milugem.
34. Sacerdos:			
Amando accipis in tuam legitimam uxorem (tuum legitimum maritum).	Szeretvén hozzád veszed (hozzá mégy) házastársul.	Und sie (ihn) zu deiner (deinem) Ehlichen Gemahl (Mann) nehmest.	Milugijce za pravu (pravihu) a wernu manzèlku (wernoho manzèla) sebe pogjmass.
35. Sponsus:			
Amando accipio in meam legitimam uxorem (meum legitimum maritum).	Szeretvén hozzám veszem (hozzámegyek) házastársul.	Und sie (ihn) zu meiner (meinem) Ehlichen Gemahl (Mann) nehme.	Milugijce za pravu (pravihu) a wernu manzèlku (wernoho manzèla) sebe pogjmam.
36. Sacerdos:			
Iuxta divinam ordinationem.	Istennek rendelése szerint.	Nach der ordnung Gottes.	Podla ustanowenie Bozieho.
37. Sponsus:			
Iuxta divina ordinatione.	Istennnek rendelése szerint.	Nach der ordnung Gottes.	Podla ustanowenie Bozieho.
38. Sacerdos:			
Et sanctæ matris Ecclesiæ ritum.	A kereszyén anyaszentegyháznak szokása szerint.	Und nach der Christlichen Kirchen gebrauch.	Y podla obiczaga Cyrkwe swatei wsseobecnei.
39. Sponsus:			
Et sanctæ matris Ecclesiæ ritum.	A kereszyén anyaszentegyháznak	Und nach der Christlichen Kir-	Y podla obiczaga Cyrkwe swatei

	szokása szerint.	chen gebrauch.	wsseobecnei.

40. Sacerdos:

Et quod illam (illum) non deferes.	És hogy őtet el nem hagyod.	Und das du sie (ihn) nicht verlassen wilst.	Azè gu (ho) nikda neopustiss.

41. Sponsus:

Et quod illam (illum) non deferam.	És hogy őtet el nem hagyom.	Und das du sie (ihn) nicht verlassen will.	Azè gu (ho) nikda neopustijm.

42. Sacerdos:

Tua et illius vita durante.	Holtodiglan s holtáiglan.	So lang du und sie (er) lebet.	Az' do gei (geho) a twogei smrti.

43. Sponsus:

Mea et illius vita durante.	Holtomiglan s holtáiglan.	So lang ich und sie (er) lebet.	Az' do gei (geho) a mogei smrti.

44. Sacerdos:

In ulla necessitate.	Semminemű nyavalyájában.	In keinerley noth und wider wertigkeit.	W zìadnem protiwenstwi.

45. Sponsus:

In ulla necessitate.	Semminemű nyavalyájában.	In keinerley noth und wider wertigkeit.	W zìadnem protiwenstwi.

46. Sacerdos:

Ita te Deus adiuvet.	Isten tégedet úgy segéljen.	Als dir Gott helff.	Tak tebe pan Buoch pomahai.

47. Sponsus:

Ita me Deus adiuvet.	Isten engemet úgy segéljen.	Als dir Gott helff.	Tak mne pan Buoch pomahai.

48. Postea sponsam simili modo interrogatam, faciat iurare: finitoque utriusque iuramento, aspergat eos aqua benedicta, et dimittat in pace.

49. His expletis, si benedicendæ sint nuptiæ, parochus missam pro sponso et sponsa, ut in missali Romano, celebret, servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur.

50. Peractis omnibus, parochus manu sua describat in librum matrimoniorum, nomina coniugum et testium et alia iuxta formulam præscriptam: idque licet alius sacerdos, vel a se ab ordinario delegatus, matrimonium celebraverit.

De secundis nuptiis

51. Si ex parte utriusque coniugis hæ sunt secundæ nuptiæ, hoc est, si utriusque vidui sint: sacerdos qui eos coniungit, observet et peragat ea, quæ ordo coniungendi sponsum et sponsam in facie Ecclesiæ, superius descriptus, continet, usque ad eum locum, ubi sit annulorum sponsi in digitum sponsæ, et e contra impositio, inclusive. Benedictionem autem nubentium ibi subsequentem omittat, sed eius loco hanc saltem orationem dicat.

52. Oratio: Oremus.

ADESTO, Domine, supplicationibus nostris, et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste: ut quod te auctore iungitur, te auxiliante servetur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

53. Oratione finita, iungat dextras utriusque, et stola cirdcum volvat, copuletque per hæc verba formalia:

EGO coniungo vos in matrimonium, in nomine Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti, amen.

54. Et ultimo faciat ipsos iuare, eo modo, qui supra habetur descriptus.

55. Quod si ex parte tantum sponsæ sunt secundæ nuptiæ, hoc est, si sponsa vidua est, sed sponsus nondum aliam habuit uxorem: de his, quæ ordo congiungendi sponsum et sponsam superius habet, nihil quidem omittatur, verum benedictio nubentium, super solum sponsum, numero singulari et genere masculino dicatur, hoc modo:

56. Oratio: Oremus.

DEUS Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, benedic adolescentem istum, et semina semen vitæ in mente eius: ut quicquid pro sua utilitate didicerit, hoc facere cupiat. Per Dominum nostrum Iesum Christum recuperatorem hominum, filium tuum unigenitum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

57. Cum psalmo:

Beati omnes, qui timent Dominum, etc., ut supra f. 154. et in fine Gloria Patri, etc.

58. Quo finito subiungitur oratio: Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, Iesu Christe, hunc famulum tuuam, sicut benedixisti familias filiorum Israel per orationem Moysi, ut venientes per mare Rubrum, in conspectu pharaonis salvi fierent, ita et hi in conspectu tuo salvi fiat in die iudicii. Per Christum, Dominum nostrum. ℟. Amen.

59. Benedictio:

BENEDICAT ✠ vos Deus Pater, custodiat te Iesus Christus, illuminet te Spiritus sanctus, ostendat Dominus faciem suam tibi et misereatur tui, et convertat Dominus vultum suum super te, et det tibi pacem omnibus diebus vitæ tuæ, impleatque te omni benedictione cælesti in remissionem omnium peccatorum tuorum, ut habeas vitam æternam in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

60. Alia omnia, ut supra, fol. 156.

Ritus introducendi novam nuptam in templum post nuptias

61. Nova nupta, dum gratias Deo actura ad templum venerit, consistat ante fores. Ubi sacerdos, superpelliceo et stola indutus, dicat super eam hæc, quæ sequuntur. Psalmus 66:

Deus misereatur nostri, et benedícat nobis, *
illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri;
Ut cognoscamus in terra viam tuam, *
in omnibus gentibus salutare tuum!
Confiteantur tibi populi, Deus, *
confiteantur tibi populi omnes!
Lætentur et exsultent gentes, †
quoniam iudicas populos in æquitate, *
et gentes in terra dírigis!
Confiteantur tibi populi, Deus, †
confiteantur tibi populi omnes, *
terra dedit fructum suum!
Benedícat nos Deus, Deus noster, †
benedícat nos Deus, *
et metuant eum omnes fines terræ!
Gloria Patri.
Sicut erat, etc.

62.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc. Ave Maria, etc.

℣. Salvam fac ancíllam tuam, Domine.
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Mitte ei, Domine, auxílium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eam.

℣. Nihil profíciat inimícus in ea.
℟. Et fílius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobíscum.
℟. Et cum spíritu tuo.

63. Oratio: Oremus.

DEUS, qui mortuam Saræ vulvam per Abrahæ, servi tui semen fecundare dignatus es, ut etiam contra spem soboles ei nasceretur, famulam hanc tuam propítius respice, eíque partum et fecunditatem benígnus tríbue, et prolem, quam donaveris, benedícito. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

64. Postea stolam det in manus novæ nuptæ, et introducat eam in templum, dicens:

INGREDERE in templum Dei, adora Fílium beatæ Maríæ Vírginis, ut tibi fecunditatem tríbuat prolis.

65. Deinde aspergat ipsam aqua benedicta in modum crucis, dicens:

PAX et benedíctio Dei omnipotentis: Patris et Fílii et Spíritus Sancti descendat super te, et maneat semper.

De benedictione mulieris post partum

66. Cum puerpera post partum, iuxta piam et laudabilem consuetudinem ad ecclesiam venerit, pro incolumitate gratias Deo actura; præ foribus ecclesiæ exspectet sacerdotem, ut ab eo benedictionem accipiat. Ubi sacerdos superpelliceo et stola alba indutus, benedicat eam, infrascriptos psalmos et preces recitans.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

67. Antiphona:

Hæc accipiet benedictionem a Domino.

68. Psalmus 23:

Domini est terra et plenitudo eius, *
  orbis terrarum et universi, qui habitant in eo;
Quia ipse super maria fundavit eum, *
  et super flumina præparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini, *
  aut quis stabit in loco sancto eius?
Innocens manibus et mundo corde, †
  qui non accepit in vano animam suam, *
  nec iuravit in dolo proximo suo.
Hic accipiet benedictionem a Domino, *
  et misericordiam a Deo salutari suo.
Hæc est generatio quærentium eum, *
  quærentium faciem Dei Iacob.
Attollite portas, principes, vestras, †
  et elevamini, portæ æternales, *
  et introibit rex gloriæ!
Quis est iste rex gloriæ? †
  Dominus fortis et potens, *
  Dominus potens in prœlio.
Attollite portas, principes, vestras, †
  et elevamini, portæ æternales, *
  et introibit rex gloriæ!
Quis est iste rex gloriæ? *
  Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.
Gloria Patri, etc.

69. Et psalmus Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in viis eius, etc. totus, ut supra, fol. 154. cum Gloria Patri, etc.

70. Antiphona:

Hæc accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo: quia hæc est generatio quærentium Dominum.

71.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvam fac ancíllam tuam, Domine.
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Mitte ei, Domine, auxílium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eam.

℣. Nihil profíciat inimícus in ea.
℟. Et fílius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobíscum.
℟. Et cum spíritu tuo.

72. Oratio: Oremus.

DEUS, qui per Moysen famulum tuum Israeliticæ plebi mandasti, ut mulier, quæ suscepto semine, filium pareret, quadraginta diebus se ab ingressu templi sequestraret: dignare, Domine, hanc famulam tuam ab omni inquinamento peccati mundare, quatenus in operibus mandatorum tuorum, in corpore mundato et mente sincera, sinum matris Ecclesiæ mereatur introire, et hostias pacificas pro suis delictis offerre. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

73. Oremus.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, et Pater Domini nostri, Iesu Christi, qui tuum Unigenitum, una cum matre sua semper Virgine Maria, post quadraginta dierum spatium in templo præsentasti: benedicere ✠ digneris hanc famulam tuam post partum, et concede propitius, ut sicut eam per nostrum officium in templum istud terrenum introducimus, sic post finem vitæ præsentis in templum cæleste mereatur introire. Per eum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem.
℟. Amen.

74. Deinde extrema parte stolæ in manum mulieris data, eam introducat in templum, dicens:

INGREDERE in templum Dei, adora Filium beatæ Mariæ Virginis, qui tibi fecunditatem tribuit prolis, Iesum Christum, Dominum nostrum, mediatorem Dei et hominum. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat, Deus, in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

75. Postea legat super eam hoc evangelium.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelii secundum Lucam.
℟. Gloria tibi, Domine. Luc. 2.

IN illo tempore. Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi, tulerunt eum in Ierusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini. Quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum Domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege Domini par turturum, aut duos pullos columbarum. Et ecce, homo erat in Ierusalem, cui nomen Simeon, et homo iste iustus et timoratus, exspectans consolationem Israel, et Spiritus Sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu sancto non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in Spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, et ipse accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum et dixit: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum.

Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuæ Israel.

74. Finito evangelio aspergat mulierem aqua benedicta, in modum crucis, dicens:

PAX et benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti descendat super te et maneat semper.

75. Deinde admoneat eam, ut Deo gratias agat.

76. Si contigerit mulierem adversa valetudine certo tempore a purificatione impediri, differatur purificatio, donec utcumque restituta, in ecclesiam ingredi possit; etiam si mortis immineat periculum. Quia purificatio extra ecclesiam facienda non est; neque substituenda alia mulier purificanda in locum defunctæ puerperæ.

VIII. De benedictionibus

REGULÆ GENERALES

1. Noverit sacerdos, quarum rerum benedictiones ad ipsum, et quæ ad episcopum suo iure pertineant, ne maioris dignitatis munera temere aut imperite umquam usurpet propria auctoritate.

2. In omni benedictione extra missam, sacerdos saltem superpelliceo et stola pro ratione temporis utatur, nisi aliter in missali notetur.

3. Stando semper benedicat, et aperto capite.

4. In principio cuiusque benedictionis, dicat:

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

5. Deinde dicatur oratio propria una, vel plures, prout suo loco notatum fuerit.

6. Postea rem aspergat aqua benedicta, et ubi notatum fuerit, pariter incenset, nihil dicendo.

7. Cum sacerdos aliquid benedicturus est, habeat ministrum cum vase aquæ benedictæ et aspergillo, et cum hoc rituali libro, seu missali.

8. Caveat, ne benedictionis causa ponat aliquid indecens super altare, veluti esculenta, sed quod eiusmodi est, ponatur super mensam, commodo loco paratam.

Ordo ad faciendam aquam benedictam

9. Diebus dominicis, et quandocumque opus fuerit, præparato sale et aqua munda benedicenda in ecclesia, vel in sacristia, Sacerdos, superpelliceo et stola violacea indutus, primo dicit:

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

10. Deinde absolute incipit exorcismum salis:

EXORCIZO te, creatura salis, per Deum ✠ vivum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ sanctum, per Deum, qui te per Eliseum prophetam in aquam mitti iussit, ut sanaretur sterilitas aquæ: ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium; et sis omnibus sumentibus te sanitas animæ et corporis; et effugiat, atque discedat a loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, et nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisque spiritus immundus, adiuratus per eum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

11. Exorcismus aquæ, et dicitur sine Oremus:

EXORCIZO te, creatura aquæ, in nomine Dei ✠ Patris omnipotentis, et in nomine Iesu ✠ Christi Filii eius Domini nostri, et in virtute Spiritus ✠ Sancti: ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, et ipsum inimicum eradicare et explantare valeas cum angelis suis apostaticis, per virtutem eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem.
℟. Amen.

12. Oratio: Oremus.

DEUS, qui ad salutem humani generis maxima quæque sacramenta in aquarum substantia condidisti: adesto propitius invocationibus nostris, et elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ benedictionis ✠ infunde: ut creatura tua, mysteriis tuis serviens, ad abigendos dæmones morbosque pellendos, divinæ gratiæ sumat effectum; ut quidquid in domibus vel in locis fidelium hæc unda resperserit, careat omni immunditia, liberetur a noxa: non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens: discedant omnes insidiæ latentis inimici; et si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aspersione huius aquæ effugiat: ut salubritas, per invocationem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum nostrum, etc.

13. Hic mittat sal in aquam in modum crucis, dicendo semel:

COMMIXTIO salis et aquæ pariter fiat: in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus ✠ Sancti. ℟. Amen.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

14. Oratio: Oremus.

DEUS, invictæ virtutis auctor, et insuperabilis imperii Rex, ac semper magnificus triumphator: qui adversæ dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis sævitiam superas: qui hostiles nequitias potenter expugnas; te, Domine, trementes et supplices deprecemur, ac petimus: ut hanc creaturam salis et aquæ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ rore sanctifices; ut, ubicumque fuerit aspersa, per invocationem sancti nominis tui, omnis infestatio immundi spiritus abigatur: terrorque venenosi serpentis procul pellatur: et præsentia Sancti Spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus, ubique adesse dignetur. Per Dominum nostrum… in unitate eiusdem Spiritus Sancti, etc. ℟. Amen.

15. Post benedictionem aquæ, sacerdos dominicis diebus, antequam incipiat missam, aspergit altare, deinde se et ministros, ac populum, prout in missali præscribitur.

16. Postea Christifideles possunt de ipsa aqua benedicta in vasculis suis accipere, et secum deferre ad aspergendos ægros, domos, agros, vineas, et alia, et ad eam habendam in cubiculis suis, ut ea quotidie et sæpius aspergi possint.

Benedictio candelarum extra diem Purificationis Beatæ Mariæ Virginis

17.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

18. Oremus.

DOMINE, Iesu Christe, Fili Dei vivi, benedic ✠ candelas istas supplicationibus nostris: infunde eis, Domine, per virtutem sanctæ Crucis ✠ benedictionem cælestem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti; talemque benedictionem signaculo sanctæ Crucis ✠ accipiant, ut quibuscumque locis accensæ, sive positæ fuerint, discedant principes tenebrarum, et contremiscant, et fugiant pavidi cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis, nec præsumant amplius inquietare, aut molestare servientes tibi omnipotenti Deo. Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum.
℟. Amen.

19. Postmodum aspergantur aqua benedicta.

Benedictio domorum in sabbato sancto Paschæ

20. Parochus seu alius sacerdos superpelliceo et stola alba indutus, cum ministro deferente vas aquæ ex benedictione fontium ante perfusionem chrismatis acceptæ, visitat domos suæ parochiæ, aspergens eas eadem aqua benedicta. Ingrediens domum dicit:

℣. Pax huic domui.
℟. Et omnibus habitantibus in ea.

21. Deinde aspergens loca præcipua domus, et eos, qui habitant in ea, dicit antiphonam:

Vidi aquam egredientem de templo, a latere dextro, alleluia; et omnes, ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt, alleluia, alleluia. Ps. Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius. Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto, sicut erat, etc.

22. Repetitur antiphona Vidi aquam, etc. Deinde dicit:

℣. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, alleluia.
℟. Et salutare tuum da nobis, alleluia.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

23. Oratio: Oremus.

EXAUDI nos, Domine, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus: et sicut domos Hebræorum in exitu de Ægypto, agni sanguine linitas (quod pascha nostrum, in quo immolatus est Christus, figurabat) ab angelo percutiente custodisti; ita mittere digneris sanctum angelum tuum de cælis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Benedictio domorum alio tempore facienda cum aspersione aquæ benedictæ

24. Parochus seu alii sacerdotes volentes aliquam particularem domum, vel generaliter domos fidelium alio tempore infra annum aspergere aqua benedicta, ingredientes domum dicant:

℣. Pax huic domui.
℟. Et omnibus habitantibus in ea.

25. Deinde loca aspergendo, dicit antiphonam:

Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor. Ps. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto, sicut erat, etc.

26. Repetitur antiphona Asperges me Domine, etc.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

27.

EXAUDI nos, Domine, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus: et mittere digneris sanctum angelum tuum de cælis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

28. Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio loci

29.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

30.

BENEDIC, ✠ Domine, Deus omnipotens, locum istum (domum istam): ut sit in eo (ea) sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, et mansuetudo, plenitudo legis, et gratiarum actio Deo Patri et Filio et Spiritui sancto; et hæc benedictio maneat super hunc locum, et super habitantes in eo nunc et semper. ℟. Amen.

31. Et aspergatur aqua benedicta.

Alia benedictio domus novæ

32.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

33. Oremus.

Te Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus pro hac domo, et habitatoribus eius, ac rebus: ut eam benedicere, ✠ et sanctificare, ✠ ac bonis omnibus ampliare digneris: tribue eis, Domine, de rore cæli abundantiam, et de pinguedine terræ vitæ substantiam, et desideria voti eorum ad effectum tuæ miserationis perducas. Ad introitum ergo nostrum benedicere, ✠ et sanctificare ✠ digneris hanc domum, sicut benedicere dignatus es domum Abraham, Isaac, et Iacob: et intra parietes domus istius angeli tuæ lucis inhabitent, eamque, et eius habitatores custodiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

34. Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio thalami

35.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

36. Oremus.

Benedic, ✠ Domine, thalamum hunc: ut omnes habitantes in eo, in tua pace consistant, et in tua voluntate permaneant, et senescant, et multiplicentur in longitudinem dierum, et ad regna cælorum perveniant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Benedictio novæ navis

37.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

38. Oremus.

PROPITIARE, Domine, supplicationibus nostris, et benedic ✠ navem istam dextera tua sancta, et omnes qui in ea vehentur, sicut dignatus es benedicere arcam, Noë ambulantem in diluvio: porrige eis, Domine, dexteram tuam, sicut porrexisti beato Petro ambulanti supra mare; et mitte sanctum angelum tuum de cælis, qui liberet, et custodiat eam semper a periculis universis, cum omnibus quæ in ea erunt: et famulos tuos, repulsis adversitatibus, portu semper optabili, curusque tranquillo tuearis, transactisque, ac recte perfectis negotiis omnibus, iterato tempore ad propria cum omni gaudio revocare digneris. Qui vivis et regnas, etc.

39. Asperga navem aqua benedicta.

Benedictio communis super fruges et vineas

40. Oremus.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

41. Oremus.

ORAMUS pietatem tuam, omnipotens Deus, ut has primitias creaturæ tuæ, quas aeris et pluviæ temperamento nutrire dignatus es, benedictionis tuæ imbre perfundas, et fructus terræ tuæ usque ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere; ut a fertilitate terræ esurientium animas bonis omnibus affluentibus repleas, et egenus et pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

42. Aspergat illas aqua benedicta.

Benedictio peregrinorum ad loca sancta prodeuntium

43. Peregrini ad loca sancta profecturi, antequam discedant, iuxta veteris Ecclesiæ institutum, deberent accipere patentes seu commendatitias litteras a suo ordinario, seu parocho. Quibus obtentis, et rebus suis dispositis, facta peccatorum suorum confessione, et audita missa, in qua dicitur oratio pro peregrinantibus, sanctissimam Eucharistiam devote suscipiunt. Expleta missa sacerdos super eos genuflexos dicit sequentes preces. Antiphona:

In viam pacis. [Ps.] Benedictus Dominus Deus Israel, etc., ut supra, fol. 129. In fine Gloria Patri.

44. Repetitur antiphona:

In viam pacis et prosperitatis dirigat vos omnipotens et misericors Dominus, et angelus Raphael comitetur vobiscum in via, ut cum pace, salute, et gaudio revertatis ad propria.

45.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvos fac servos tuos.
℟. Deus meus sperantes in te.

℣. Mitte eis, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eos.

℣. Esto eis, Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.

℣. Nihil proficiat inimicus in eis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.

℣. Benedictus, Dominus, die quotidie.
℟. Prosperum iter faciat vobis Deus salutarium nostrorum.

℣. Vias tuas, Domine, demonstra nobis.
℟. Et semitas tuas edoce nos.

℣. Utinam dirigantur viæ nostræ.
℟. Ad custodiendas iustificationes tuas.

℣. Erunt prava via directa.
℟. Et aspera in vias planas.

℣. Angelis suis mandavit de te.
℟. Ut custodiant te in omnibus viis tuis.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

46. Oratio: Oremus.

DEUS, qui filios Israel per maris medium sicco vestigio ire fecisti, quique tribus magis iter ad te stella duce pandisti: tribue eis, quæsumus, iter prosperum, tempusque tranquillum; ut angelo tuo sancto comite, ad eum, quo pergunt, locum, ac demum ad æternæ salutis portum feliciter valeant pervenire.

47.

DEUS, qui Abraham puerum tuum de Ur Chaldæorum eductum, per omnes suæ peregrinationis vias illæsum custodisti: quæsumus, ut hos famulos tuos custodire digneris; esto eis, Domine, in procinctu suffragium, in via solatium, in æstu umbraculum, in pluvia et frigore tegumentum, in lassitudine vehiculum, in adversitate præsidium, in lubrico baculus, in naufragio portus: ut te duce, quo tendunt, prospere perveniant, et demum incolumes ad propria revertantur.

48.

ADESTO, quæsumus, Domine, supplicationibus nostris: et viam famulorum tuorum in salutis tuæ prosperitate dispone; ut inter omnes viæ et vitæ huius varietates tuo semper protegantur auxilio.

49.

PRÆSTA, quæsumus, omnipotens Deus: ut familia tua per viam salutis incedat; et beati Ioannis Præcursoris hortamenta sectando, ad eum, quem prædixit, secura perveniat, Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum.

50.

EXAUDI, Domine, preces nostras, et iter famulorum tuorum propitius comitare, atque misericordiam tuam, sicut ubique es, ita ubique largire: quatenus a cunctis adversitatibus tua opitulatione defensi, gratiarum tibi referant actionem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

51.

PAX et benedictio Dei omnipotentis, Patris, ✠ et Filii et Spiritus sancti, descendat super vos, et maneat semper. ℟. Amen.

52. Deinde aspergantur aqua benedicta.

53. Quod si unus fuerit peregrinaturus, omnia dicuntur in numero singulari: ac si sacerdos ipse, qui benedicit, fuerit socius peregrinationis, dicat in persona prima numeri pluralis, quatenus congruere videbitur.

Benedictio peregrinorum post reditum

54.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

55. Antiphona:

Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

56. Psalmus 127:

Beati omnes, qui timent Dominum:
qui ambulant in viis eius, etc., ut supra, fol. 154, cum Gloria Patri, etc.

57. Et repetitur antiphona:

Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

58.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Benedicti, qui veniunt in nomine Domini.
℟. Benedicti vos a Domino, qui fecit cælum et terram.

℣. Respice, Domine, in servos tuos, et in opera tua.
℟. Et dirige eos in viam mandatorum tuorum.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

59. Oremus.

LARGIRE, quæsumus, Domine, famulis tuis indulgentiam placatus et pacem: ut pariter ab omnibus mundentur offensis, et secura tibi mente deserviant.

60.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, nostrorum temporum, vitæ dispositor, famulis tuis continuæ tranquillitatis largire subsidium: ut quos incolumes propriis laboribus reddidisti, tua facias protectione securos.

61.

DEUS humilium visitator, qui nos fraterna dilectione consolaris: prætende societati nostræ gratiam tuam; ut per eos, in quibus habitas, tuum [in] nobis sentiamus adventum. Per Dominum nostrum, etc.

62. Deinde aspergantur aqua benedicta a sacerdote, dicente:

PAX et benedictio Dei omnipotentis, Patris, ✠ et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super vos et maneat semper. ℟. Amen.

Benedictiones esculentorum præsertim in Pascha

Benedictio agni Paschalis

63.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

64. Oremus.

DEUS, qui per famulum tuum Moysen, in liberatione populi tui de Ægypto, agnum occidi iussisti in similitudinem Domine nostri Iesu Christi, et utrosque postes domorum de sanguine eiusdem agni perungi præcepisti: tu benedicere, ✠ et sanctificare ✠ digneris hanc creaturam carnis, quam nos famuli tui ad laudem tuam sumere desideramus, per resurrectionem eiusdem Domini nostri Iesu Christi. Qui tecum vivit et regnat in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

65. Et mox aspergat aqua benedicta.

Benedictio ovorum

66.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

67.

SUBVENIAT, quæsumus, Domine, tuæ benedictionis gratia huic ovorum creaturæ: ut cibus salubris fiat fidelibus tuis, in tuarum gratiarum actione sumentibus, ob resurrectionem Domini nostri Iesu Christi. Qui tecum vivit et regnat in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

68. Aspergat aqua benedicta.

Benedictio panis

69.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

70.

DOMINE Iesu Christe, panis angelorum, panis vivus æternæ vitæ, benedicere ✠ dignare panem istum, sicut benedixisti quinque panes in deserto: ut omnes ex eo gustantes, inde corporis et animæ percipiant sanitatem. Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

71. Et aspergat aqua benedicta.

Alia benedictio panis

72.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

73.

DOMINE, sancte Pater, omnipotens, aterne Deus, benedicere ✠ digneris hunc panem tua sancta spirituali benedictione: ut sit omnibus sumentibus salus mentis et corporis; atque contra omnes morbos, et universas inimicorum insidias tutamen. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, panem vivum, qui de calo descendit, et dat vitam et salutem mundo: et tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia s cula sæculorum. ℟. Amen.

74. Aspergat aqua benedicta.

Benedictio novorum fructuum

75.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

76.

BENEDIC, ✠ Domine, hos novos fructus, N., et præsta: ut, qui ex eis in tuo sancto nomine vescentur, corporis et animæ salute potiantur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

77. Et aspergat aqua benedicta.

Benedictio ad quodcumque comestibile

78.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

79. Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, creaturam istam, N., ut sit remedium salutare generi humano: et præsta per invocationem sancti nominis tui; ut quicumque ex ea sumpserint, corporis sanitatem, et animæ tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

80. Aspergat id aqua benedicta.

Benedictio olei simplicis

81.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

82.

EXORCIZO te, creatura olei, per Deum Patrem ✠ omnipotentem, qui fecit cælum et terram, mare, et omnia, quæ in eis sunt. Omnis virtus adversarii, omnis exer-

citus diaboli, et omnis incursus, omne phantasma satane eradicare, et effugare ab hac creatura olei, ut fiat omnibus, qui eo usuri sunt, salus mentis et corporis, in nomine Dei Patris ✠ omnipotentis, et Iesu ✠ Christi Filii eius Domini nostri, et Spiritus sancti ✠ Paracliti, et in caritate eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

83.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

84.

DOMINE Deus omnipotens, cui astat exercitus angelorum cum tremore, quorum servitium spirituale cognoscitur, dignare respicere, benedicere, ✠ et sanctificare ✠ hanc creaturam olei, quam ex olivarum succo eduxisti, et ex eo infirmos inungi mandasti, quatenus sanitate percepta, tibi Deo vivo et vero gratias agerent: præsta, quæsumus; ut hi, qui hoc oleo, quod in tuo nomine benedicimus, ✠ usi fuerint, ab omni languore, omnique infirmitate, atque cunctis insidiis inimici liberentur, et cuncta adversitates separentur a plasmate tuo, quod pretioso sanguine Filii tui redemisti, ut numquam lædatur a morsu serpentis antiqui. Per eumdem Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate, etc.

85. Aspergat oleum aqua benedicta.

Benedictio communis ad omnia

86.

DEUS, qui per resurrectionem Filii tui, Domini nostri Iesu Christi, mundo gaudia contulisti: auge et sanctifica collata nobis hæc dona tuæ largitatis, mentesque nostras pariter spiritualibus reple deliciis. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

87. Ultimo aspergat aqua benedicta.

Benedictio vini in festo sancti Ioannis evangelistæ

88. Primo legatur evangelium, quod sequitur:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelii secundum Ioannem.
℟. Gloria tibi, Domine. Ioan. 2.

IN illo tempore. Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, et erat mater Iesu ibi. Vocatus est autem Iesus et discipuli eius ad nuptias. Et, deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent. Dicit ei Iesus: Quid mihi et tibi est, mulier? Nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcumque dixerit vobis, facite. Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex, positæ secundum purificationem Iudæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis Iesus: Implete hydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis Iesus: Haurite nunc, et ferte architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit archtriclinus aquam, vinum factam, et non sciebat unde esset, ministri autem sciebant, qui hauserant aquam, vocat sponsum architriclinus, et dicit ei: Omnis homo primum bonum vinum ponit, et cum inebriati fuerint, tunc id, quod deterius est, tu autem servasti bonum vinum usque adhuc. Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ, et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum discipuli eius.

89. Quo finito, sic concludetur:

PER istos sermones sancti Evangelii benedicat ✠ Dominus noster, Iesus Christus, hanc creaturam vini.

90.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

91. Deinde legatur psalmus 22:

DOMINUS regit me, et nihil mihi deerit, *
in loco pascuæ, ibi me collocavit.
Super aquam refectionis educavit me, *
animam meam convertit.
Deduxit me super semitas iustitiæ *
propter nomen suum.
Nam et si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, *
quoniam tu mecum es.
Virga tua et baculus tuus, *
ipsa me consolata sunt.

Parasti in conspectu meo mensam *
adversus eos, qui tribulant me.
Impinguasti in oleo caput meum, *
et calix meus inebrians quam præclarus est.
Et misericordia tua subsequetur me *
omnibus diebus vitæ meæ.
Et ut inhabitem in domo Domini *
in longitudinem dierum.
Gloria Patri.
Sicut erat, etc.

92.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvos fac servos tuos et ancillas tuas.
℟. Domine, Deus meus, sperantes in te.

℣. Et, si quid nocivum biberint.
℟. Non eis nocebit.

℣. Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus.
℟. Beatus vir, qui sperat in eo.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

93. Oratio: Oremus.

DEUS et Pater Domini nostri, Iesu Christi, cuius verbo cæli firmati sunt, cui omnis creatura deservit, et omnis potestas subiecta est, et quem metuit et expavescit: nos te ad auxilium nostrum invocamus, cuius audito nomine, serpens conquiescit, draco fugit, vipera silet, scorpius exstinguitur, regulus vincitur, et omnia venenata et noxia animalia terrentur; tu exstingue omnes diabolicas fraudes et omnes humano generi adversantes nequitias, et hunc potum per intercessionem beatissimæ Virginis Mariæ et beati Ioannis apostoli et evangelistæ et omnium sanctorum tuorum tua virtute benedic, ✠ et omnes ex eo gustantes, ab omni malo custodias, et ad regnum gloriæ tuæ perducas. Per eumdem Christum, Dominum nostrum. ℟. Amen.

94. Oratio: Oremus.

DOMINE, Iesu Christe, qui ex quinque panibus et duobus piscibus quinque milia hominum satiasti, et in Cana Galilææ vinum ex aqua fecisti, qui es vitis vera:

multiplica super nos misericordiam tuam, et pietatis tuæ clementiam nobis ostende, quemadmodum fecisti cum patribus nostris, in misericordia tua sperantibus; et benedicere ✠ ac sanctificare ✠ digneris hanc creaturam vini, quam ad sustentationem fidelium tuorum tribuisti, ut, quicumque ex hac usus fuerit, vel ex ea potaverit, divinæ benedictionis tuæ opulentia repleatur. Per eumdem Christum as cum Deo Patre, etc. ℟. Amen.

95. Oremus.

DEUS, cuius potestate beatus Ioannes evangelista potum venenosum illæsus superavit: benedicere ✠ et sanctificare ✠ digneris hanc creaturam vini, ut omnibus ex eo gustantibus, expulso omni gustu nocivo, infuso tuæ benedictionis mysterio, sit in terris corporis et animæ sanitas, et in cælis perpetua consolatio. Per Dominum nostrum, Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

96.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Benedicamus Domino.
℟. Deo gratias.

97.

ET benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti descendat super hanc creaturam vini, et maneat semper. ℟. Amen.

98. Tunc aspergatur vinum aqua benedicta.

Benedictio trium munerum pretiosorum in Festo Epiphania

99.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

100.

SUSCIPE, sancte Pater, a me indigno famulo tuo hæc munera, quæ in honore nominis tui sancti, et in titulum omnipotentiæ tuæ maiestatis, humiliter tibi offero: sicut

suscepisti sacrificium Abel iusti, et sicut eadem munera a tribus magis tibi quondam offerentibus suscepisti.

101.

EXORCIZO te, creatura auri, thuris et myrrhæ, per Patrem ✠ omnipotentem, per Iesum Christum, ✠ Filium eius unigenitum, per Spiritum sanctum ✠ Paraclitum: ut a te discedat omnis fraus, dolus, et nequitia diaboli, et sis remedium salutare humano generi contra insidias inimici: et quicumque divino freti auxilio te in suis loculis, domibus, aut circa se habuerint, per virtutem et merita Domini et Salvatoris nostri, ac intercessionem eius sanctissimæ Genetricis et Virginis Mariæ, ac eorum, qui hodie similibus munrribus Christum Dominum venerati sunt, omniumque sanctorum, ab omnibus periculis animæ et corporis liberentur, et bonis omnibus perfrui mereantur.
℟. Amen.

102. Oremus.

DEUS invisibilis et interminabilis, pietatem tuam per sanctum et tremendum Filii tui nomen, suppliciter deprecamur: ut in hanc creaturam auri, thuris, et myrrhæ benedictionem ✠ ac operationem tuæ virtutis infundas: ut, qui ea penes se habuerint, ab omni ægritudinis et læsionis incursu tuti sint; et omnes morbos corporis et animæ effugiant, nullum dominetur in eis periculum, et læti, ac incolumes tibi in Ecclesia tua deserviant. Qui in Trinitate perfecta vivis et regnas Deus per omnia sæcula sæculorum.
℟. Amen.

103.

ET benedíctio Dei omnipotentis, Patris, ✠ et Filii et Spiritus sancti, descendat super hanc creaturam auri, thuris, et myrrhæ, et maneat semper. ℟. Amen.

104. Et aspergatur aqua benedicta.

Benedictio pomorum
in festo sancti Blasii episcopi et martyris

105.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

106. Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, creaturam istam pomorum, ut sit remedium salutare generi humano, et præsta per invocationem sancti nominis tui et intercessionem sancti Blasii martyris tui, ut quicumque ex eis sumpserint, salutem animæ et corporis suscipiant sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

107. Oremus.

Omnipotens mitissime Deus, qui omnium mundi rerum diversitatem solo verbo creasti, et ad hominum reformationem illud idem verbum, per quod facta sunt omnia, incarnari voluisti, et qui magnus es et immensus, terribilis atque laudabilis et faciens mirabilia: pro cuius fidei confessione gloriosus martyr et pontifex Blasius diversorum tormentorum genera non pavescens, martyrii palmam feliciter est adeptus, quique eidem inter ceteras gratias, hanc prærogativam contulisti, ut eius intercessione gutturis morbos cum saluti nostræ expediens fuerit, tua virtute curares. Maiestatem tuam suppliciter exoramus, ut non inspectis nostris reatibus, sed eius meritis et precibus, hanc creaturam pomorum benedicere ✠ et sanctificare ✠ tua innumerabili pietate digneris, tuam gratiam infundendo; ut omnes, qui ex eis bona fide gustaverint, quocumque morbo se gravatos senserint, liberentur, et in Ecclesia tua sancta sani et hilares tibi gratiarum referant actiones, et laudent nomen tuum gloriosum, quod est benedictum in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

108. Postea aspergantur aqua benedicta.

Benedictio novæ uvæ in festo Transfiguratio Dominis

109.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

110. Oratio: Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, hos fructus vitium novos, quos per rorem cæli et inundantiam pluviarum et tempora serena atque tranquilla ad maturitatem perducere dignatus es, ad percipiendum nobis cum gratiarum actione. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

111. Aspergatur aqua benedicta.

Benedictio herbarum in festo Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis

112.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

113. Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, creaturam hanc florum herbarumque, ut sit remedium salutare humano generi, per invocationem tui sancti nominis, et quam nobis tua largitas pro consolatione tribuit, proficiat habentibus et conservantibus in sanitatem et felicitatem corporis et animæ. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

114. Oremus.

PROPITIARE famulis ac famulabus tuis, Domine, Deus, ob gloriam sanctissimi nominis tui, qui tibi fide deserviunt et cælestia dona sperant, ut tua benedictio per has herbas et flores ipsis proficiat ad tutelam corporis et animæ, et flores ac herbas istas tua benignitas benedicendo ✠ benedicat, atque præsidiis tuæ gratiæ, quod speramus et credimus una fide Catholica insigniti, consequi mereamur, et laudabiliter obtinere valeamus. Per eum, qui nos in cruce redemit et salvavit. ℟. Amen.

115. Et aspergantur aqua benedicta.

IX. Benedictiones ab episcopis vel aliis facultatem habentibus faciendæ

Benedictio sacerdotalium indumentorum in genere

1.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

2. Oremus.

OMNIPOTENS, sempiterne Deus, qui per Moysen famulum tuum pontificalia, et sacerdotalia, seu levitica vestimenta, ad explendum in conspectu tuo ministerium eorum, ad honorem et decorem nominis tui fieri decrevisti: adesto propitius invocationibus nostris: ut hæc indumenta sacerdotalia desuper irrigante gratia tua, ingenti benedictione per nostræ humilitatis servitium purificare, ✠ benedicere ✠ et consecrare ✠ digneris: ut divinis cultibus et sacris mysteriis apta et benedicta exsistant; his quoque sacris vestibus pontifices et sacerdotes seu levitæ tui induti, ab omnibus impulsionibus seu tentationibus malignorum spirituum muniti et defensi esse mereantur: tuisque mysteriis apte et condigne servire et inhærere, atque in his tibi placite et devote perseverare tribue. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

3. Oremus.

DEUS, invictæ virtutis triumphator, et omnium rerum creator ac sanctificator: intende propitius preces nostras; et hæc indumenta leviticæ, sacerdotalis et pontificalis gloriæ, ministris tuis fruenda, tuo ore proprio benedicere, ✠ sanctificare, ✠ et consecrare ✠ digneris: omnesque eis utentes, tuis mysteriis aptos, et tibi in eis devote ac laudabiliter servientes, gratos efficere digneris. Per Christum Dominum nostrum Iesum Christum, etc. ℟. Amen.

4. Oremus.

DOMINE Deus omnipotens, qui vestimenta pontificibus, sacerdotibus et levitis in usum tabernaculi fœderis necessaria, Moysen famulum tuum agere iussisti, eumque spiritu sapientiæ ad id peragendum replevisti: hæc vestimenta in usum et cultum mysterii tui benedicere, ✠ sanctificare, ✠ et consecrare ✠ digneris: atque ministros altaris tui, qui ea induerint, septiformis Spiritus gratia dignanter repleri, atque castitatis stola, beata facias cum bonorum fructu operum ministerii congruentis immortalitate vestiri. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

5. Deinde aspergit ipsa indumenta aqua benedicta.

Benedictio mapparum sive linteaminum altaris

6.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

7.

EXAUDI, Domine, preces nostras: et hæc linteamina sacri altaris usui præparata, benedicere, ✠ et sanctificare digneris. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

8.

DOMINE Deus omnipotens, qui Moysen famulum tuum ornamenta et linteamina facere per quadraginta dies docuisti, quæ etiam Maria texuit, et fecit in usum ministerii tabernaculi fœderis; benedicere, ✠ sanctificare, ✠ et consecrare ✠ digneris hac linteamina ad tegendum involvendumque altare gloriosissimi Filii tui Domini nostri Iesu Christi. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

9. Deinde aspergit ea aqua benedicta.

Benedictio corporalium

10.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

11. Oremus.

CLEMENTISSIME Domine, cuius inenarrabilis est virtus, cuius mysteria arcanis mirabilibus celebrantur: tribue, quæsumus; ut hoc linteamen tua propitiationis benedictione sanctificetur ✠ ad consecrandum super illud Corpus et Sanguinem Dei et Domini nostri Iesu Christi Filii tui. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

12. Oremus.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, benedicere, ✠ sanctificare, ✠ et consecrare ✠ digneris linteamen istud ad tegendum involvendumque Corpus et Sanguinem Domini nostri Iesu Christi Filii tui. Qui tecum vivit et regnat, etc. ℟. Amen.

13. Oremus.

OMNIPOTENS Deus, manibus nostris opem tuæ benedictionis infunde: ut per nostram benedictionem hoc linteamen sanctificetur, et Corporis ac Sanguinis Redemptoris nostri novum sudarium, Spiritus sancti gratia, efficiatur. Per eumdem, etc. in unitate eiusdem Spiritus sancti. ℟. Amen.

14. Et aspergit aqua benedicta.

Benedictio tabernaculi seu vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda

15.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

16.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, maiestatem tuam supplices deprecamur: ut vasculum hoc pro Corpore Filii tui Domini nostri Iesu Christi in eo condendo fabricatum, benedictionis ✠ tuæ gratia dicare digneris. Per eumdem Christum Dominum nostrum.

17. Deinde aspergit illud aqua benedicta.

Benedictio novæ crucis

17.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

18.

ROGAMUS te, Domine, sancte Pater, omnipotens, aterne Deus: ut digneris benedicere ✠ hoc signum Crucis, ut sit remedium salutare generi humano; sit soliditas fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum; sit solamen, et protectio, ac tutela contra sæva iacula inimicorum. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

19. Alia oratio ad idem:

BENEDIC, ✠ Domine hanc Crucem, per quam eripuisti mundum a dæmonum potestate, et superasti passione tua suggestorem peccati, qui gaudebat in prævaricatione primi hominis per ligni vetiti sumptionem. Hic aspergatur aqua benedicta. San-

ctificetur hoc signum Crucis in nomine Patris, ✠ et Filii, ✠ et Spiritus sancti; ✠ ut orantes, inclinantesque se propter Dominum ante istam Crucem, inveniant corporis et animæ sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

20. Postea Sacerdos genuflexus ante Crucem devote adorat, et osculatur, et idem faciunt, quicumque voluerint.

Benedictio imaginum Iesu Christi Domini nostri, Beatæ Virginis Mariæ et aliorum sanctorum

21.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

22. Oratio: Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui sanctorum tuorum imagines (effigies) sculpi aut pingi non reprobas, ut quoties illas oculis corporeis intuemur toties eorum actus et sanctitatem ad imitandum memoriæ oculis meditemur: hanc, quæsumus, imaginem (sculpturam) in honorem et memoriam Unigeniti Filii tui Domini nostri Iesus Christi (beatissimæ Virginis Mariæ, matris Domini nostri Iesu Christi vel beati N., apostoli tui vel martyris vel pontificis vel confessoris vel beata N., virginis vel martyris) adaptatam, benedicere ✠ et sanctificare ✠ digneris: et præsta, ut quicumque coram illa Unigenitum Filium tuum (vel: beatissimam Virginem vel gloriosum apostolum sive martyrem sive confessorem aut virginem) suppliciter colere et honorare studuerit, illius meritis et obtineat in futurum. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

23. Ultimo aspergat aqua benedicta.

Ritus benedicendi et imponendi primarium lapidem pro ecclesia ædificanda, servandus a sacerdote facultatem habente ab episcopo

24. Ecclesiam ex episcopi auctoritate tantum, iuxta sacrorum canonum decreta, ædificari fas est. Si vero sacerdos eius ædificationis primarium lapidem benedicenti potestatem habens, eiusmodi functionem peragat, hunc ritum servabit.

25. Pridie quam primarius lapis benedicatur, ligneam crucem in loco, ubi debet esse altare, figat ipse, vel alius sacerdos. Sequenti vero die lapis in ecclesiæ fundatione ponendus qui debet esse quadratus, et angularis, benedicatur hoc modo.

26. Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola et pluvia albi coloris, adhibitis aliquot sacerdotibus et clericis, salem et aquam benedicit, nisi prius in promptu habeat aquam iam benedictam, ordinaria benedictione, ut supra, fol. 166. Et interim, dum cantatur a clericis antiphona cum psalmo sequenti, aspergit locum, ubi crux posita est, aqua benedicta.

27. Antiphona:

Signum salutis pone, Domine, Iesu Christe in loco isto, et non permittas introire angelum percutientem.

28. Psalmus 83:

QUAM dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, *
concupiscit et deficit anima mea in atria Domini!
Cor meum et caro mea *
exsultaverunt in Deum vivum.
Etenim passer invenit sibi domum, *
et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos;
Altaria tua, Domine virtutum, *
rex meus et Deus meus.
Beati, qui habitant in domo tua, Domine, *
in sæcula sæculorum laudabunt te.
Beatus vir, cuius est auxilium abs te, †
ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum, *
in loco, quem posuit.
Etenim benedictionem dabit legislator, †
ibunt de virtute in virtutem, *
videbitur Deus deorum in Sion.
Domine Deus virtutum, exaudi orationem meam, *
auribus percipe, Deus Iacob!
Protector noster, aspice, Deus, *
et respice in faciem christi tui;
Quia melior est dies una in atriis tuis *
super milia!
Elegi abiectus esse in domo Dei mei *
magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum;
Quia misericordiam et veritatem diligit Deus, *
gratiam et gloriam dabit Dominus.
Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia, *
Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.
Gloria Patri et Filio.

29. Finito psalmo, sacerdos versus ad locum per eum aspersum, dicit: Oremus.

DOMINE Deus, qui licet cælo et terra non capiaris, domum tamen dignaris habere in terris, ubi nomen tuum iugiter invocetur: locum hunc, quæsumus, beatæ Mariæ semper Virginis, et beati N. (nominando sanctum vel sanctam, in cuius honorem ac nomen fundabitur ecclesia), omniumque sanctorum intercedentibus meritis, sereno pietatis tuæ intuitu visita, et per infusionem gratiæ tuæ ab omni inquinamento purifica, purificatumque conserva; et qui dilecti tui David devotionem in filii sui Salomonis opere complevisti, in hoc opere desideria nostra perficere digneris, effugiantque omnes hinc nequitiæ spirituales. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum.
℟. Amen.

30. Postea stans benedicit primarium lapidem, dicens:

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc et usque in sæculum.

℣. Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes.
℟. Hic factus est in caput anguli.

℣. Tu es Petrus.
℟. Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

℣. Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto.
℟. Sicut erat in principio et nunc et semper, et in sæcula sæculorum, amen.

31. Oremus.

DOMINE Iesu Christe, Fili Dei vivi, qui es verus omnipotens Deus, splendor, et imago æterni Patris, et vita æterna: qui es lapis angularis de monte sine manibus abscissus, et immutabile fundamentum: hunc lapidem collocandum in tuo nomine confirma; et tu, qui es principium et finis, in quo principio Deus Pater ab initio cuncta creavit, sis, quæsumus, principium et incrementum et consummatio ipsius operis, quod debet ad laudem et gloriam tui nominis inchoari. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

32. Tunc aspergit lapidem ipsum aqua benedicta, et, accepto cultro, per singulas partes sculpit in eo signum crucis, dicens:

In nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti. ✠ ℟. Amen.

33. Quo facto dicit: Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, creaturam istam lapidis, et præsta per invocationem sancti tui nominis: ut, quicumque ad hanc ecclesiam ædificandam pura mente auxili-

um dederint, corporis sanitatem, et animæ medelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

34. Postea dicantur litaniæ ordinariæ sine Oratinibus in fine positis: uti infra, in processione litaniarum maiorum.

35. Quibus dictis, parato cæmento, et cæmentario assistente, sacerdos inchoat, clericis prosequentibus, antiphonam:

Mane surgens Iacob, erigebat lapidem in titulum, fundens oleum desuper, votum vovit Domino: Vere locus iste sanctus est, et ego nesciebam.

36. Psalmus 126:

NISI Dominus ædificaverit domum, *
in vanum laboraverunt, qui ædificant eam.
Nisi Dominus custodierit civitatem, *
frustra vigilat, qui custodit eam.
Vanum est vobis ante lucem surgere, *
surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris;
Cum dederit dilectis suis somnum! *
Ecce, hereditas Domini filii, merces, fructus ventris.
Sicut sagittæ in manu potentis, *
ita filii excussorum.
Beatus vir, qui implevit desiderium suum ex ipsis, *
non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta.
Gloria Patri, etc.

37. Quo dicto, sacerdos stans tangit et ponit ipsum primarium lapidem in fundamento, dicens:

IN fide Iesu Christi collocamus lapidem istum primarium in hoc fundamento, in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus sancti: ✠ ut vigeat vera fides hic, et timor Dei, fraternaque dilectio; et sit hic locus destinatus orationi, et ad invocandum, et laudandum nomen eiusdem Domini nostri Iesu Christi. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

38. Interim cæmentarius locat ipsum lapidem cum cæmento: postea sacerdos spargit super lapidem aquam benedictam, dicens:

Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor. Ps. Miserere mei, Deus, secundum magnam, etc., ut supra, fol. 132. Dicitur totus cum Gloria Patri.

39. Quo dicto, sacerdos spargit. aquam benedictam per omnia fundamenta, si sunt aperta; si vero non sunt aperta, circuit aspergendo fundamenta ecclesiæ designata. Et incipiens aspergere, inchoat antiphonam, clero prosequente:

O, quam metuendus est locus ise! Vere non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta cæli.

40. Psalmus 86:

FUNDAMENTA eius in montibus sanctis, *
diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.
Gloriosa dicta sunt de te, *
civitas Dei.
Memor ero Rahab et Babylonis *
scientium me.
Ecce, alienigenæ et Tyrus et populus Æthiopum, *
hi fuerunt illic.
Numquid Sion dicet: †
Homo et homo natus est in ea, *
et ipse fundavit eam Altissimus.
Dominus narrabit in scripturis populorum et principum, *
horum, qui fuerunt in ea.
Sicut lætantium omnium, *
habitatio est in te.
Gloria Pari, etc.

41. Antiphona:

O, quam metuendus est locus iste! Vere non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta cæli.

42. Interim aspergendo procedit usque ad fundamenta aperta, seu designata, et repetita antiphona, stans dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

OMNIPOTENS et misericors Deus, qui sacerdotibus tuis tantam præ ceteris gratiam contulisti, ut quidquid in tuo nomine digne, perfecteque ab eis agitur, a te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam; ut, quidquid modo visitaturi sumus, visites, et quidquid benedicturi sumus, benedicas: ✠ sitque ad nostræ humilitatis introitum, sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

43. Antiphona:

DEUS, qui ex omnium cohabitatione sanctorum æternum maiestati tuæ condis habitaculum: da ædificationi tuæ incrementa cælestia; ut, quod te iubente fundatur, te largiente perficiatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Ritus benedicendi novam ecclesiam seu oratorium publicum, ut ibi sanctissimum missæ sacrificium celebrari possit

44. Sacerdos novam ecclesiam de licentia episcopi benedicturus, ut in ea divinum sacrificium missæ rite celebretur, stola ac pluviali albi coloris indutus, aliquot sacerdotibus et clericis adhibitis, prælata cruce media inter duos clericos deferentes cereos accensos, mane procedit ad primariam ecclesiæ vel oratorii ianuam: ubi stans capite aperto, conversus ad eam dicat absolute orationem:

ACTIONES nostras, quæsumus, Domine, aspirando præveni, et adiuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat, et per te cœpta finiatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

45. Deinde inchoat antiphonam: *Asperges me, Domine,* etc. Et clerus alternatim dicit psalmum Miserere mei, Deus, ut supra, fol. 132., in fine Gloria Patri.

46. Interim circumdant exterius ecclesiam (quæ intus debet esse vacua et nuda, et pariter altaria nuda, excluso populo, donec absoluta sit benedictio), et sacerdos, accepto aspergillo ex herba hyssopi, ad eius dexteram se convertens, parietes ecclesiæ in superiori parte, et in fundamentis aqua benedicta aspergit, dicens:

Asperges me, Domine, hyssopo et mundabor, lavabis me, et super nivem dealbabor.

47. Reversi ad locum, unde processio initium habuit, repetita antiphona a clero, sacerdos, stans ut prius, versus ad ecclesiam, dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate. Oratio:

DOMINE Deus, qui licet cælo et terra non capiaris, domum tamen dignaris habere in terris, ubi nomen tuum iugiter invocetur, locum hunc, quæsumus, beatæ Mariæ semper Virginis, et beati N. omniumque sanctorum intercedentibus meritis, sereno pietatis tuæ intuitu visita, et per infusionem gratiæ tuæ ab omni inquinamento purifica, purificatumque conserva; et qui dilecti tui David devotionem in filii sui, Salomonis opere complevisti, in hoc opere desideria nostra perficere digneris, effugiantque omnes hinc nequitiæ spirituales. Per Dominum nostrum, etc.

48. Qua finita oratione, omnes bini in ecclesiam intrant, et ad altare maius procedunt, litanias decantantes, quas vide infra, in processione litaniarum maiorum.

49. Ubi dictum fuerit: Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris. [℟.] Te rogamus, audi nos, surgit sacerdos, et intelligibili voce dicit:

Ut hanc ecclesiam et altare hoc ad honorem tuum, et nomen sancti tui N., purgare, et benedicere ✠ digneris. [℟.] Te rogamus, audi nos.

50. Cum dicit benedicere, manu dextera benedicit ecclesiam et altare; deinde, ut prius, genuflectit donec perficiantur litaniæ, et cantores prosequuntur:

Ut nos exaudire digneris. [℟.] Te rogamus, audi nos.
Fili Dei. [℟.] Te rogamus, audi nos.

Agnus Dei, etc.

51. Dicto ultimo Kyrie eleison, sacerdos stans dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

PRÆVENIAT nos, quæsumus, Domine, misericordia tua: et, intercedentibus omnibus sanctis tuis, voces nostras clementia tua propitiationis anticipet. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

52. Tum distans ab altari congruenti spatio, genuflexus, et se signans, dicit:

Deus, in adiutorium meum intende.

53. Et statim surgit clero, respondente:

Domine ad adiuvandum me festina.

54. Ipse vero stans dicit:

Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto.

55. Chorus respondet:

Sicut erat in principio, etc.

56. Postea sacerdos dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate. Oratio:

OMNIPOTENS et misericors Deus, qui sacerdotibus tuis tantam præ ceteris gratiam contulisti, ut quidquid in tuo nomine digne perfecteque ab eis agitur, a te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam; ut quidquid modo visitaturi sumus, visites, et quidquid benedicturi sumus, benedicas; ✠ sitque ad nostræ humilitatis introitum, sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, angeli pacis ingressus. Per Dominum nostrum Iesum Christum, etc.

57. His dictis inchoat antiphonam:

Benedic, Domine, domum istam nomini tuo ædificatam, cum tribus psalmis sequentibus.

58. Videlicet psalmus 119:

AD Dominum cum tribularer clamavi, *
   et exaudivit me.
Domine, libera animam meam a labiis iniquis *
   et a lingua dolosa!
Quid detur tibi aut quid apponatur tibi *
   ad linguam dolosam?
Sagittæ potentis acutæ *
   cum carbonibus desolatoriis.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, †
habitavi cum habitantibus Cedar, *
multum incola fuit anima mea!
Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus, *
cum loquebar illis, impugnabant me gratis.
Gloria Patri.

59. Psalmus 120:

LEVAVI oculos meos in montes: *
Unde veniet auxilium mihi?
Auxilium meum a Domino, *
qui fecit cælum et terram.
Non det in commotionem pedem tuum, *
neque dormitet, qui custodit te.
Ecce, non dormitabit neque dormiet, *
qui custodit Israel.
Dominus custodit te, Dominus protectio tua *
super manum dexteram tuam.
Per diem sol non uret te, *
neque luna per noctem.
Dominus custodit te ab omni malo, *
custodiat animam tuam Dominus!
Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum *
ex hoc nunc et usque in sæculum!
Gloria Patri.

60. Psalmus 121:

LÆTATUS sum in his, quæ dicta sunt mihi: *
In domum Domini ibimus.
Stantes erant pedes nostri *
in atriis tuis, Ierusalem.
Ierusalem, quæ ædificatur ut civitas, *
cuius participatio eius in idipsum.
Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini, *
testimonium Israel ad confitendum nomini Domini;
Quia illic sederunt sedes in iudicio, *
sedes super domum David.
Rogate, quæ ad pacem sunt, Ierusalem, *
et abundantia diligentibus te!
Fiat pax in virtute tua, *
et abundantia in turribus tuis!
Propter fratres meos et proximos meos *
loquebar pacem de te.

Propter domum Domini Dei nostri *
  quæsivi bona tibi.
Gloria Patri.

61. Antiphona:

Benedic, Domine, domum istam nomini tuo ædificatam.

62. Interim aspergit interius parietes in parte superiori et inferiori, inchoans aspersionem a parte evangelii, dicens: *Asperges me, Domine,* etc., tum ad altare reversus, dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

DEUS, qui loca nomini tuo dicanda sanctificas, effunde super hanc orationis domum gratiam tuam: ut ab omnibus hic nomen tuum invocantibus auxilium tuæ misericordiæ sentiatur. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum.
℟. Amen.

63. His peractis, dicitur missa de tempore occurrenti vel de sancto. Ecclesia vero, quamvis a simplice sacerdote, ut supra, sit benedicta, ab episcopo tamen consecranda est.

Ritus reconciliandi ecclesiam violatam, si nondum erat ab episcopo consecrata

64. Ecclesiæ violatæ reconciliatio, per sacerdotam ab episcopo delegatum, fiat hoc modo: altare ecclesiæ omnino nudetur, provideaturque, ut ecclesia pssit libere circumiri, tam exterius, quam interius, si fieri potest. Paretur vasculum cum aqua benedicta, et aspergillum de herba hyssopo factum. Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola et pluviali albo, adhibitis aliquot sacerdotibus et clericis, procedit ad primariam ecclesiæ portam, ubi stans antiphonam incipit, dicens, clero prosequente:

Asperges me, Domine, hyssopo et mundabor, lavabis me, et super nivem dealbabor. Ps. Miserere mei, Deus, totus, ut supra, fol. 132., cum Gloria Patri, quo finito, antiphona repetitur.

65. Interim dum antiphona et psalmus dicuntur, sacerdos cum aqua benedicta aspergit in circuitu extrinsecus ecclesiam, et cœmeterium, simul aspergendo alternatim ad parietes ecclesiæ, ad terram cœmeterii, præsertim ad loca contaminata. Quo facto, redit ad locum, ubi incepit aspergere, et stans dicit: Oremus.

OMNIPOTENS et misericors Deus, qui sacerdotibus tuis tantam præ ceteris gratiam contulisti, ut quidquid in tuo nomine digne, perfecteque ab eis agitur, a te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam; ut quidquid modo visitaturi sumus, benedicas; ✠ sitque ad nostræ humilitatis introitum, sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

66. Deinde sacerdos incipit litanias (quas vide infra, in processione litaniarum maiorum), et ingredietur ecclesiam cum clero, cantando eas, acceditque ante altare maius, coram quo genuflectit. Cumque

dictum fuerit Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam, etc. ℟. Te rogamus, audi nos, sacerdos surgit, et clara voce dicit:

Ut hanc ecclesiam, altare hoc et cœmeterium purgare, ✠ reconciliare digneris.
Te rogamus, etc.

67. Quibus finitis sacerdos versus ad dictum altare, dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

PRÆVENIAT nos, quæsumus, Domine, misericordia tua: et itercedentibus omnibus sanctis tuis voces nostras clementia tuæ propitationis anticipet. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

68. Deinde sacerdos genuflectit ante altare, et se signo crucis muniens, clara voce dicit:

Deus, in adiutorium meum intende.

69. Tum surgit, et chorus, seu astantes clerici respondent:

Domine, ad adiuvandum me festina.

70. Et sacerdos stans, dicit:

GLORIA Patri, et Filio, et Spiritui Sancto. ℟. Sicut erat in principio, et nunc, et semper, et in sæcula sæculorum, amen.

71. Quo dicto, sacerdos inchoat, clero prosequente, antiphonam:

Exsurgat Deus, et dissipentur inimici eius, et fugiant, qui oderunt eum a facie eius.

72. Psalmus:

IN ecclesiis benedicite Deo Domino *
de fontibus Israel. Repetitur antiphona.
Ibi Beniamin adulescentulus *
in mentis excessu. Repetitur antiphona.
Principes Iuda duces eorum, *
principes Zabulon, principes Nephthali. Repetitur antiphona.
Manda, Deus, virtuti tuæ, *
confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis; Repetitur antiphona.
A templo tuo in Ierusalem! *
Tibi offerent reges munera. Repetitur antiphona.
Increpa feras harundinis, †
congregatio taurorum in vaccis populorum, *
ut excludant eos, qui probati sunt argento! Repetitur antiphona.
Dissipa gentes, quæ bella volunt, †
venient legati ex Ægypto, *
Æthiopia præveniet manus eius Deo! Repetitur antiphona.
Regna terræ, cantate Deo, *
psallite Domino! Repetitur antiphona.

Psallite Deo, qui ascendit super cælum cæli *
ad orientem! Repetitur antiphona.
Ecce, dabit voci suæ vocem virtutis, †
date gloriam Deo super Israel, *
magnificentia eius et virtus eius in nubibus! Repetitur antiphona.
Mirabilis Deus in sanctis suis, †
Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suæ, *
benedictus Deus. Et non dicitur Gloria Patri, sed antiphona repetitur.

73. Interim, dum antiphona et spalmus prædicti dicuntur, sacerdos circuit ecclesiam intrinsecus aspergendo, aspergit etiam specialiter loca contaminata. Quo facto, stans in presbyterio, versus ad altare, dicit:

DEUS, qui in omni loco dominationis tuæ clemens et benignus purificator assistis: exaudi nos, quæsumus, et concede; ut in posterum inviolabilis huius loci permaneat benedictio, et tui muneris beneficia universitas fidelium, quæ supplicat, percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

74. Deinde dicitur missa de die occurrenti.

75. Simplex sacerdos, tantum ex privilegio Sedis Apostolicæ, potest ecclesiam ab episcopo consecratam reconciliare. Et tunc utatur ritu in Ponificali præscripto: procedatque indutus amictu, alba, cingulo, stola, et pluviali albi coloris: adhibitis secum aliis presbyteris et clericis superpelliceis, cum aqua ab episcopo ad hunc usum rite benedicta.

Ritus benedicendi novum cœmeterium per sacerdotem ab episcopo delegatum

76. Pridie quam fiat benedictio, ponitur in medio cœmeterii benedicendo lignea crux, alta ad staturam hominis, et ante ipsam crucem in terra figitur paxillus tridens ligneus, altus ad cubitum unum, aptus ad affigendum illi tres candelas.

77. Sequenti die mane sacerdos in sacristia paratur amictu, albo, cingulo, stola ac pluviali albi coloris, adhibitis aliquot sacerdotibus et clericis indutis superpelliceis, qui deferant vasculum aquæ benedictæ, aspergillum, turibulum cum incensi navicula, et hoc Rituali libro, et tribus candelis cereis, procedit ad cœmeterium benedicendum ante crucem in medio positam, et affiguntur, et accenduntur tres candelæ super ligneum paxillum; et sacerdos ante crucem et candelas, stans discooperto capite, dicit:

OMNIPOTENS Deus, qui es custos animarum, et tutela salutis, fides credentium: respice propitius ad nostræ servitutis officium, et ad introitum nostrum purgetur, benedicatur, ✠ et sanctificetur ✠ hoc cœmeterium; ut humana corpora hic post vitæ cursum quiescentia, in magno iudicii die simul cum felicibus animabus mereantur adipisci vitæ perennis gaudia. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

78. Mox ante ipsam crucem omnes genibus flexis dicunt litanias ordinarias (quæ sunt infra, in litaniarum maiorum processione), ineipiente cantore, ceteris respondentibus. Et cum dictum fuerit: Ut omni-

bus fidelibus defunctis, etc. Te rogamus, audi nos, sacerdos surgit, et clara voce dicit, producens manu signum crucis:

Ut hoc cœmeterium purgare, et benedicere digneris. Te rogamus, etc.

79. Deinde sacerdos, ut prius, genuflectit, et litaniæ perficiuntur.

80. Quibus finitis, surgunt omnes, et sacerdos crucem aspergit aqua benedicta, dicens antiphonam: *Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor.* [Ps.] Miserere mei Deus, etc. dicitur totus ab astantibus, cum Gloria Patri, etc., ut supra, fol. 132. Quo dicto, repetitur antiphona. Dum dicitur psalmus, sacerdos circuit, et perambulat totum cœmeterium, incipiens ad eius dexteram, aspergens ubique aqua benedicta.

81. Quo facto, redit ante crucem, et ad ipsam respiciens, dicit: Oremus.

DEUS, qui es totius orbis conditor, et humani generis redemptor, cunctarumque creaturarum visibilium et invisibilium perfectus dispositor: te supplici voce, ac puro corde exposcimus; ut hoc cœmeterium, in quo famulorum, famularumque tuarum corpora quiescere debent, post curricula huius vitæ labentia, purgare, ✠ benedicere, ✠ et sanctificare ✠ digneris: quique remissionem omnium peccatorum per tuam magnam misericordiam in te confidentibus prastitisti, corporibus quoque eorum in hoc cœmeterio quiescentibus, et tubam primi Archangeli exspectantibus, consolationem perpetuam largiter impartire. Per Christum Domimum nostrum. ℟. Amen.

82. Tunc figit in summitate crucis unam ex tribus candelis ardentibus, et alias duas similiter ardentes in duobus brachiis eiusdem crucis. Deinde incensat ipsam crucem, et, aspergens aqua benedicta, redit cum ministris in sacristiam.

Ordo reconciliandi cœmeterium violatum sive ecclesiæ contiguum sit, sive separatum, ubi ecclesia non est polluta

83. Mane diei, qua facienda est reconciliatio, sacerdos, si ab episcopo facultatem habeat, adhibitis aliis sacerdotibus et clericis indutis superpelliceis, in sacristia, aut alio decenti loco, vestitus amictu, alba, cingulo, stola et pluviali albi coloris, accedit ad medium cometerii, clerico vasculum aquæ benedictæ et aspergillum deferente: et ibi super tapete genuflectit una cum ministris; et cantores aliique omnes, genibus flexis, dicunt litanias ordinarias (quæ infra, in litaniarum maiorum processione habentur). In quibus dictum fuerit: Ut omnibus fidelibus defunctis, etc. Te rogamus, audi nos, sacerdos surgit et, manu dextera producens signum crucis super cometerium, clara voce dicit:

Ut hoc cœmeterium reconciliare ✠ et sanctificare digneris.
℟. Te rogamus, audi nos.

84. Quibus dictis, ut prius, genuflectit, cantoribus litanias perficientibus.

85. Quibus finitis, surgunt omnes, et sacerdos, accepto aspergillo cum aqua benedicta, inchoat antiphonam:

Asperges me, Domine, hyssopo clero prosequente *et mundabor, lavabis me, et super nivem dealbabor.* Ps. *Miserere mei, Deus,* etc., dicitur totus, ut supra, fol. 132., sine Gloria Patri, in fine repetitur antiphona Asperges, etc.

86. Dum hæc dicuntur, sacerdos circuit totum cœmeterium, incipiens ad eius dexteram, aspergens ubique aqua benedicta, præsertim in loco, ubi violatio commissa est. Quo peracto, redit ad locum, ubi litaniæ dictæ fuerunt, et ibi stans dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

DOMINE pie, qui agrum figuli pretio sanguinis tui in sepulturam peregrinorum comparari voluisti: quæsumus, dignanter reminiscere clementissimi huius mysterii tui. Tu es enim, Domine, figulus noster: tu quietis nostræ ager: tu agri huius pretium. Tu dedisti etiam, et suscepisti. Tu de pretio tui vivifici sanguinis nos requiescere donasti. Tu ergo, Domine, qui es offensionis nostræ clementissimus indultor, exspectantissimus iudicator, iudicii tui superabundantissimus miserator, iudicium tuæ iustissima severitatis abscondens, post miserationem tuæ piæ redemptionis, adesto exauditor et effector nostræ reconciliationis: hocque cœmeterium, peregrinorum tuorum, cælestis patriæ incolatum exspectantium, benignus purifica, et reconcilia; et hic tumulatorum et tumulandorum corpora, de potentia et pietate tuæ resurrectionis ad gloriam incorruptionis, non damnans, sed glorificans resuscita. Qui venturus es iudicare vivos, et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

X. De processionibus

1. Publicæ sacræque processiones, seu supplicationes, quibus ex antiquissimo sanctorum patrum instituto catholica Ecclesia vel ad excitandum fidelium pietatem, vel ad commemoranda Dei beneficia, eique gratias agendas, vel ad divinum auxilium implorandum, uti consuevit, qua par est religione celebrari debent: continent enim magna ac divina mysteria, et salutares Christianæ pietatis fructus eas pie exsequentes a Deo consequuntur: de quibus fideles præmonere et erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, parochorum officium est.

2. Videant in primis sacerdotes, aliique ecclesiastici ordinis, ut in his processionibus ea modestia ac reverentia tum ab ipsis, tum [ab] aliis adhibeatur, quæ piis et religiosis huiusmodi actionibus maxime debetur.

3. Omnes decenti habitu, superpelliceis, vel aliis sacris vestibus, sine galeris, nisi pluvia cogente, induti, graviter, modeste ac devote bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut, remoto risu, mutuoque colloquio, et vago oculorum aspectu, populum etiam ad pie, devoteque precandum invitent.

4. Laici a clericis, feminæ a viris separatæ, orantes prosequantur.

5. Praferatur crux, et, ubi viget consuetudo, vexillum sacris imaginibus insignitum, non tamen factum militari seu triangulari forma.

6. Edendi ac bibendi abusum, secumve esculenta et poculenta deferendi in sacris processionibus, agrisque lustrandis, et suburbanis ecclesiis visitandis, tollere parochi studeant; ac fideles, præsertim die Dominica, quæ proximo Rogationes antecedit, quantum hæc dedeceat corruptela, sæpius admoneant.

7. Processiones prius fieri debent, deinde missa sollemniter celebrari: præterquam, quando consuetudo aliud suadet, vel ordinario, aut clero secus videtur.

8. Processiones autem quædam sunt ordinariæ, quæ fiunt certis diebus per annum, ut in festo Purificationis Beatæ Mariæ semper Virginis, et in Dominica Palmarum, et in nocte Resurrectionis, et in li-

taniis maioribus in festo sancti Marci, quo et segetes benedicuntur; et in minoribus rogationum triduo ante Ascensionem Domini, et in die festo Corporis Christi, vel aliis diebus pro consuetudine ecclesiarum.

9. Quædam vero sunt extraordinariæ, ut quæ variis ac publicis Ecclesiæ de causis in dies indicuntur.

10. Processio in die festo Purificationis Beatæ Mariæ Virgini et in Dominica Palmarum, sit prout in Missali.

Ordo in sacratissima nocte Resurrectionis Christi servandus

11. Nocte, hora consueta, ter pulsetur maiori campana, et ubi clerus ac populus convenerit, eatur processionaliter ad sepulcrum, præcedentibus cereis, vexillis ac turibulo. Cum ad sepulcrum perventum fuerit, omnes in genua procumbant. Et officians incipiat:

Exsurge, Et prosequatur chorus: *quare obdormis, Domine? Exsurge, et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis, oblivisceris tribulationem nostram, adhæsit in terra venter noster? Exsurge, Domine, adiuva nos, et libera nos.*

12. Postea cantatur, vel legendo dicitur psalmus 138:

DOMINE, probasti me et cognovisti me, *
tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam.
Intellexisti cogitationes meas de longe, *
semitam meam et funiculum meum investigasti;
Et omnes vias meas prævidisti, *
quia non est sermo in lingua mea.
Ecce, Domine, tu cognovisti omnia novissima et antiqua, *
tu formasti me et posuisti super me manum tuam.
Mirabilis facta est scientia tua ex me, *
confortata est, et non potero ad eam.
Quo ibo a spiritu tuo, *
et quo a facie tua fugiam?
Si ascendero in cælum, tu illic es, *
si descendero in infernum, ades.
Si sumpsero pennas meas diluculo, *
et habitavero in extremis maris;
Etenim illuc manus tua deducet me, *
et tenebit me dextera tua.
Et dixi: Forsitan tenebræ conculcabunt me, *
et nox illuminatio mea in deliciis meis;
Quia tenebræ non obscurabuntur a te, †
et nox sicut dies illuminabitur, *
sicut tenebræ eius, ita et lumen eius;
Quia tu possedisti renes meos, *
suscepisti me de utero matris meæ.

Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es, †
mirabilia opera tua, *
et anima mea cognoscit nimis.
Non est occultatum os meum a te, †
quod fecisti in occulto, *
et substantia mea in inferioribus terræ.
Imperfectum meum viderunt oculi tui, †
et in libro tuo omnes scribentur, *
dies formabuntur, et nemo in eis.
Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, *
nimis confortatus est principatus eorum.
Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur, *
exsurrexi et adhuc sum tecum.
Si occideris, Deus, peccatores, *
viri sanguinum, declinate a me;
Quia dicitis in cogitatione: *
Accipient in vanitate civitates tuas!
Nonne, qui oderunt te, Domine, oderam, *
et super inimicos tuos tabescebam?
Perfecto odio oderam illos, *
et inimici facti sunt mihi.
Proba me, Deus, et scito cor meum, *
interroga me et cognosce semitas meas;
Et vide, si via iniquitatis in me est, *
et deduc me in via æterna!
Gloria Patri.
Sicut erat, etc.

13. Dum psalmus canitur, accedit officians ad sacramentum, genuflectens incensat, et ex loco, in quo repositum erat, eximit, ac decenter deponit, vel manu tenet. Finito psalmo, incipit officians:

Resurrexi, Et chorus prosequitur: *et adhuc tecum sum, alleluia. Posuisti super me manum tuam, alleluia. Mirabilis facta est scientia tua, alleluia, alleluia.*

14. Et interim, dum hoc cantatur, procedunt ad altare maius. Quo ubi pervenerit officians, et chorus cantum absolverit, versa ad populum facie, sacramentumque in manu tenens, incipit:

Pax vobis, ego sum, alleluia.

15. Chorus respondet:

Nolite timere, alleluia.

16. Et eadem verba ter repetit officians, semper altius elevando vocem: et chorus ter simili tono respondet.

17. Denique, benedictione populo data sanctissimo sacramento, illud reponit, et incensat, ac alta voce incipit cantum Paschalem:

Christus surrexit, etc., cantoribus prosequentibus.

18. In capitulis autem speciales cerimoniæ ab antiquo observari solitæ ista nocte, in posterum quoque poterunt observari.

Ordo servandus in litaniarum maiorum processione, quæ die festo sancti Marci celebratur, quo et segetes benedicuntur

19. Clerus et populus hora statuta mane in ecclesia congregati, omnes contrito et humili corde Deum flexis genibus paulisper precentur. Sacerdos pluviali cum ministris, vel saltem superpelliceo et stola violacei coloris sit indutus; cuius coloris habitu in reliquis processionibus semper utatur, præterquam in processionibus Corporis Christi, et quæ fiunt sollemnibus diebus, vel in gratiarum actionem; quibus diebus utitur colore propriæ solemnitati congruenti. Ceteri vero sacerdotes et clerici superpelliceis induti, sequentem antiphonam stantes concinant. Antiphona:

Exaudi nos, Domine, quoniam benigna est misericordia tua. Secundum multitudinem miserationum tuarum respice nos, Domine. ℣. *Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam. Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto,* etc. *Secundum multitudinem miserationum tuarum respice nos, Domine.*

20. Quo finito, officians dicat:

℣. Propitius esto peccatis nostris, Domine.
℟. Propter nomen tuum.

21. Oremus.

PARCE, Domine, parce populo tuo, ut dignis flagellationibus castigatus, in tua semper miseratione respiret. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

22. Deinde genuflectant omnes, et duo clerici ante altare maius genuflexi devote litanias cantare incipiant, ceteris eadem voce respondentibus. Cum autem cantatum erit: Sancta Maria, ora pro nobis, surgunt omnes, et ordinatim procedunt, egredientes ad locum, in quo segetes benedici debent, litaniasque prosequentes, præcedente cruce et sequente clero, ultimo loco sacerdos paratus, ut supra dictum est, cum ministris, prout res vel locus postulet, sacris vestibus indutis.

23. Si processio fit longior, vel repetantur litaniæ, vel litaniis absolutis usque ad preces exclusive, dicantur aliqui psalmi ex pœnitentialibus, seu gradualibus.

24. Ubi vero ad segetes perventum fuerit, mox omnibus genuflectentibus, resumuntur litaniæ, et iuxta rectoris chori discretionem abbreviando decantantur: et tunc sacerdos fruges benedicens, ter dicat ver-

sum: Ut fructus terræ dare ✠ et conservare digneris. Te rogamus, audi nos, choro eumdem ter repetente.

Litaniæ

25.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison.

Christe, audi nos. Christe, exaudi nos.
Pater de cælis, Deus. Miserere nobis.
Fili, Redemptor mundi, Deus.
Miserere nobis.
Spiritus Sancte, Deus. Miserere nobis.
Sancta Trinitas, unus Deus.
Miserere nobis.
Sancta Maria. Ora pro nobis.
Sancta Dei Genitrix. Ora.
Sancta Virgo virginum. Ora.
Sancte Michael. Ora.
Sancte Gabriel. Ora.
Sancte Raphael. Ora.
Omnes sancti angeli et archangeli.
Orate pro nobis.
Omnes sancti beatorum spirituum ordines. Orate pro.
Sancte Ioannes Baptista.
Ora pro nobis.
Omnes sancti patriarchæ et prophetæ.
Orate pro nobis.
Sancte Petre. Ora.
Sancte Paule. Ora.
Sancte Andrea. Ora.
Sancte Iacobe. Ora.
Sancte Ioannes. Ora.
Sancte Thoma. Ora.
Sancte Iacobe. Ora.
Sancte Philippe. Ora.
Sancte Bartholomæe. Ora.
Sancte Matthæe. Ora.
Sancte Simon. Ora.
Sancte Thaddæe. Or.
Sancte Matthia. Ora.
Sancte Barnaba. Ora.
Sancte Luca. Ora.
Sancte Marce. Ora.
Omnes sancti apostoli et evangelistæ.
Orate pro nobis.
Omnes sancti discipuli Domini.
Orate pro nobis.
Omnes sancti Innocentes.
Orate pro nobis.
Sancte Stephane. Ora.
Sancte Laurenti. Ora.
Sancte Vincenti. Ora.
Sancte Adalberte. Ora.
Sancti Fabianæ et Sebastiane. Orate.
Sancti Ioannes et Paule. Orate.
Sancti Cosma et Damiane. Orate.
Sancti Gervasi et Protasi. Orate.
Omnes sancti martyres. Orate.
Sancte Silvester. Ora.
Sancte Gregori. Ora.
Sancte Ambrosi. Ora.
Sancte Augustine. Ora.
Sancte Hieronyme. Ora.
Sancte Martine. Ora.
Sancte Nicolæ. Ora.
Sancte rex Stephane. Ora.
Sancte Emerice. Ora.
Sancte Ladislæ. Ora pro nobis.
Omnes sancti pontifices et confessores.
Orate pro nobis.
Omnes sancti doctores.
Orate pro nobis.
Sancte Antoni. Ora.
Sancte Benedicte. Ora.
Sancte Bernarde. Ora.
Sancte Dominice. Ora.
Sancte Francisce. Ora.

Omnes sancti sacerdotes et levitæ.
Orate pro nobis.
Omnes sancti monachi et eremitæ.
Orate pro nobis.
Sancta Maria Magdalena. Ora pro.
Sancta Elisabeth. Ora.
Sancta Agatha. Ora.
Sancta Lucia. Ora.
Sancta Agnes. Ora.
Sancta Cæcilia. Ora.
Sancta Catharina. Ora.
Sancta Anastasia. Ora.
Omnes sanctæ virgines et viduæ.
Orate pro nobis.
Omnes sancti et sanctæ Dei.
Intercedite pro nobis.
Propitius esto. Parce nobis, Domine.
Propitius esto. Exaudi nos, Domine.
Ab omni malo. Libera nos, Domine.
Ab omni peccato. Libera nos, Domine.
Ab ira tua. Libera nos, Domine.
A subitanea et improvisa morte.
Libera nos, Domine.
Ab insidiis diaboli.
Libera nos, Domine.
Ab ira et odio et omni mala voluntate.
Libera nos.
A spiritu fornicationis.
Libera nos, Domine.
A fulgure et tempestate.
Libera nos, Domine.
A morte perpetua.
Libera nos, Domine.
Per mysterium sanctæ incarnationis tuæ.
Libera nos.
Per adventum tuum. Libera nos.
Per nativitatem tuam. Libera nos.
Per baptismum tuum et sanctum ieiunium tuum. Libera nos.
Per crucem et passionem tuam.
Libera nos.
Per mortem et sepulturam tuam.
Libera nos.
Per sanctam resurrectionem tuam.
Libera nos.
Per admirabilem ascensionem tuam.
Libera nos.
Per adventum Spiritus Sancti Paracliti.
Libera nos.
In die iudicii. Libera nos.
Peccatores. Te rogamus, audi nos.
Ut nobis parcas. Te rogamus, audi nos.
Ut nobis indulgeas.
Te rogamus, audi nos.
Ut ad veram pœnitentiam nos perducere digneris. Te rogamus.
Ut Ecclesiam tuam sanctam regere et conservare digneris.
Te rogamus, audi nos.
Ut domnum apostolicum et omnes ecclesiasticos ordines in sancta religione conservare digneris.
Te rogamus.
Ut inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare digneris. Te rogamus.
Ut regibus et principibus Christianis pacem et veram concordiam donare digneris. Te rogamus, audi nos.
Ut cuncto populo Christiano pacem et unitatem largiri digneris.
Te rogamus, audi nos.
Ut nosmetipsos in tuo sancto servitio confortare et conservare digneris.
Te rogamus, audi nos.
Ut mentes nostras ad cælestia desideria erigas. Te rogamus, audi nos.
Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas.
Te rogamus, audi nos.
Ut animas nostras, fratrum, propinquorum, et benefactorum nostrorum ab æterna damnatione eripias. Te rogamus.
Hunc versum sacerdos fruges benedicens, ter repetat: Ut fructus terræ dare et

conservare digneris.
Te rogamus, audi nos.
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris.
Te rogamus, audi nos.
Ut nos exaudire digneris.
Te rogamus, audi nos.
Fili Dei. Te rogamus, audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi.
Parce nobis, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi.
Exaudi nos, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi.
Miserere nobis.
Christe, audi nos. Christe, exaudi nos.

26.

Kyrie, eleison. Christe, eleison. Kyrie, eleison. Pater noster secreto.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

27. Oratio: Oremus.

PIETATEM tuam, quæsumus, omnipotens Deus, ut has primitias creaturæ tuæ, quas aeris et pluviæ temperamento nutrire dignatus es, benedictionis ✠ tuæ imbre perfundas, et fructus terræ usque ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere, ut a fertilitate terræ, esurientium animas bonis affluentibus repleas, et egenus et pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

28. Postea versa facie ad orientem et præmisso versu Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo cantetur:

℣. Initium sancti Evangelii secundum Ioannem.
℟. Gloria tibi, Domine. Ioan. 1.

In principio erat Verbum, etc., ut supra, fol. 99.

29. Finito evangelio, dicatur:

*Verbum caro factum est, et habitabit in nobis. * Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a Patre, ** plenum gratiæ et veritatis. ℣. In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. * Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiæ et veritatis. ℣. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto. ** Plenum gratiæ et veritatis.*

30. Deinde sacerdos dicit orationem: Oremus.

BENEDIC, ✠ Domine, hanc creaturam segetum, ut sit remedium salutare humano generi, et præsta per intercessionem nominis tui gloriosi, ut quicumque ex ea sum[p]serint, sanitatem mentis et corporis, animæque tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

31. Hinc evangelium, quod sequitur, cantetur versa facie ad meridiem:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelii secundum Marcum.
℟. Gloria tibi, Domine. Marci ult.

IN illo tempore. Recumbentibus undecim discipulis apparuit Iesus, et exprobravit incredulitatem eorum et duritiam cordis: quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dæmonia eiicient: linguis loquentur novis. Serpentes tollent: et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, et bene habebunt. Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, et sedet a dextris Dei. Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis.

32. Responsorium:

Ite in orbem universum, et prædicate dicentes: alleluia. * *Qui crediderint et baptizatus fuerit, salvus erit.* ** *Alleluia, alleluia, alleluia.* ℣. *In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Qui crediderit et baptizatus erit, salvus erit, alleluia, alleluia, alleluia. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto. Alleluia, alleluia, alleluia.*

33. Oratio: Oremus.

OMNIPOTENS, sempiterne Deus, arbiter throni, qui molem terræ, ex nihilo pendentem, gubernas, et ad usum humani generis corporisque sustentationem agros operibus excolere iussisti: misericordiam tuam supplices exoramus, ut, quicquid in hos agros salubriter seminatum atque plantatum est, aspectu tuæ clementiæ prospicias, et aeris temperiem misericorditer moderari digneris, ut, resecato atque absorpto omnium tribulorum spinarumque squalore, efficiatur fecundum, et ad maturitatem perfectam tribuas pervenire, ut nos, famuli tui, licet indigni, uberem tuorum donorum fructum cum gratiarum actione percipientes, debitas atque acceptabiles sancto nomini tuo laudes referre mereamur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

34. Tandem evangelium subsequens cantetur, versa ad occidentem facie:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelii, secundum Matthæum.
℟. Gloria tibi, Domine. Matth. 1.

LIBER generationis Iesu Christi filii David, filii Abraham. Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Iudam, et fratres eius. Iudas autem genuit Phares, et Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esron. Esron autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naasson. Naasson autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Booz de Rahab. Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed autem genuit Iesse. Iesse autem genuit David regem. David autem rex genuit Salomonem ex ea quæ fuit Uriæ. Salomon autem genuit Roboam. Roboam autem genuit Abia. Abia autem genuit Asa. Asa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. Ozias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manassem. Manesses[1] autem genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam. Iosias autem genuit Iechoniam, et fratres eius in transmigratione Babylonis. Et post transmigrationem Babylonis: Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Azor. Azor autem genuit Sadoc. Sadoc autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Matthan. Matthan autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.

35. Responsorium:

*Felix namque es sacra virgo Maria, et omni laude dignissima: * quia ex te ortus est Sol iustitiæ ** Christus Deus noster. ℣. Ora pro populo, interveni pro clero, intercede pro devoto femineo sexu, sentiant omnes tuum iuvamen, quicumque celebrant tuam sanctam commemorationem. Quia ex te ortus est Sol iustitiæ, Christus Deus noster. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto. Christus Deus noster.*

36. Oremus.

TE, Domine, petimus ac rogamus, ut hos fructus seminum, tuis oculis serenis hilarique vultu aspicere digneris, sicut enim testatus es per famulum tuum Moysen filiis Israel, ut egressi e terra Ægypti in terram, quam eis daturus eras, primitias fructuum suorum offer‹r›ent sacerdotibus benedicendas, sic nos oramus auxilium misericordiæ tuæ super has segetes, ut non grando eas succidat, non turbo subvertat, non vis tempestatis detruncet, nec aeris serenitas exæstuet, et inundatio pluviarum non exterminet, sed incolumes conservando pro usu animarum et corporum hominum ad plenissimam maturitatem perducere digneris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

37. Postremo hoc evangelium, versus septemtrionalem partem cantetur:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

[1] *Malim* Manasses.

℣. Sequentia sancti Evangelii, secundum Lucam.
℟. Gloria tibi, Domine. Luc. 1.

FUIT in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, et uxor illius de filiabus Aaron, et nomen eius Elisabeth. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus Domini sine querela. Et non erat illis filius, eo quod esset Elisabeth sterilis, et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis suæ ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit, ut incensum poneret, ingressus in templum Domini: et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus Domini, stans a dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns, et timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus: Ne timeas, Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: et uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, et vocabis nomen eius Ioannem. Et erit gaudium tibi, et exsultatio, et multi in nativitate eius gaudebunt: erit enim magnus coram Domino. Et vinum et siceram non bibet, et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ: et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu et virtute Eliæ: ut convertat corda patrum in filios, et incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam.

38. Responsorium:

*Inter natos mulierum non surrexit maior Ianne Baptista. * Qui viam Domino præparavit in eremo.* ℣. *Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes Ioannes. Qui viam Domino præparavit in eremo. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto. Qui viam.*

39. Oremus.

DOMINE, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus, quæsumus, emitte sanctos angelos tuos, ut defendant segetes nostras a vermibus, ab avibus et locustis, ut magnificetur nomen tuum, Deus, in omni loco. Per Dominum nostrum, Iesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

40. Subiungatur oratio pro vinearum benedictione, ubi sunt vineta. Oremus.

DEUS, qui spiritualis vineæ tuæ toto terrarum orbe palmites extendisti, montium nostrorum culturam ad boni operis fructum provehe, his quoque vineis benedictionis ✠ tuæ rorem infundas, et a cunctis protegas infestationibus, augeque fructuum earum largitatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

41. Oremus.

DOMINE, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus, qui cælum et terram, mare et omnia creasti, te supplices exoramus, ut fructum hunc terrenum benedicere, ✠ sanctificare ✠ et multiplicare digneris: repleas nostra cellaria sive habitacula plenitudine frumenti et vini, et ut lætantes in eis referamus tibi laudes et gratias. Per Dominum

nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

42.

ET benedictio ✠ Dei omnipotentis, Patris ✠ et Filii et Spiritus Sancti descendat super hanc creaturam segetum, et maneat semper. ℟. Amen.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Benedicamus Domino, alleluia, alleluia, alleluia.
℟. Deo gratias, alleluia, alleluia, alleluia.

43. Et revertantur cum processione, clero cum scholaribus in reversione cantante prosas: Victimæ Paschali; Mundi renovatio, etc. Ac postremo, cum prope ecclesiam fuerint, incipiant hymnum: Te Deum laudamus, et cum eo templum ingrediuntur, ubi præmissa concludantur suffragio de Beata Maria Virgine vel de patrono ecclesiæ.

De processionibus in diebus rogationum

44. In litaniis maioribus rogationum, serventur omnia, ut supra in litaniis maioribus festo sancti Marci; excepta benedictione segetum. Sed hymni aut cantica lætitiæ, in his, aut aliis pœnitentiæ causa institutis processionibus, non dicantur.

45. Si ad unum, vel plures ecclesias in via sit divertendum, ingressis ecclesiam, intermissisque litaniis, si sacrum habendum est, statim inchoabit sacerdos sacrum: eoque finito, aut etiam exhortatione (si quæ habebitur), susequentia cantabuntur, vel recitabuntur suffragia:

1. Fit de sancto, ad cuius ecclesiam sit processio

2. De resurrectione

46. Antiphona:

Surrexit Dominus de sepulcro: qui pro nobis pependit in ligno, alleluia, alleluia.

47.

℣. Surrexit Dominus vere, alleluia.
℟. Et apparuit Simoni, alleluia.

48. Oratio: Oremus.

DEUS, qui sollemnitate Paschali, mundo remedia contulisti: populum tuum, quæsumus, cælesti dono prosequere, ut et perfectam libertatem consequi mereatur, et ad vitam proficiat sempiternam.

3. De die ipsarum rogationum

49. Antiphona:

Petite, et accipietis; ut gaudium vestrum sit plenum: ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, et credidistis, alleluia.

50.

℣. Mane nobiscum Domine, alleluia.
℟. Quoniam advesperascit, alleluia.

51. Oremus.

PRÆSTA, quæsumus, omnipotens Deus, ut qui in afflictione nostra de tua pietate confidimus, contra adversa omnia, tua semper protectione muniamur.

4. De sancta cruce

52. Antiphona:

Crucem sanctam subiit, qui infernum confregit: accinctus est potentia, surrexit die tertia, alleluia, alleluia.

53.

℣. Dicite in nationibus, alleluia.
℟. Quia Dominus regnavit a ligno, alleluia.

54. Oratio: Oremus.

DEUS, qui pro nobis Filium tuum, crucis patibulum subire voluisti, ut inimici a nobis expelleres potestatem: concede nobis famulis tuis, ut resurrectionis gratiam consequamur.

5. De Beata Maria Virgine

52. Antiphona:

Regina cæli lætare, alleluia. Quia quem meruisti portare, alleluia. Resurrexit, sicut dixit, alleluia. Ora pro nobis Deum, alleluia.

53.

℣. Gaude et lætare, Virgo Maria, alleluia.
℟. Quia surrexit Dominus vere, alleluia.

54. Oremus.

DEUS, qui per resurrectionem Filii tui, Domini nostri Iesu Christi mundum lætificare dignatus es: præsta, quæsumus, ut per eius genitricem Virginem Mariam, perpetuæ capiamus gaudia vitæ.

6. De sanctis apostolis Petro et Paulo

55. Antiphona:

Fulgebunt iusti sicut Sol in regno Patris eorum, alleluia.

56.

℣. In omnem terram exivit sonus eorum, alleluia.
℟. Et in fines orbis terræ verba eorum, alleluia.

57. Oremus.

DEUS, cuius dextera beatum Petrum ambulantem in fluctibus ne mergeretur, erexit, et coapostolum eius Paulum tertio naufragantem, de profundo pelagi liberavit: exaudi nos propitius, et concede, ut amborum meritis, æternitatis gloriam consequamur.

7. De sancto Adalberto episcopo et martyre
vel *De patrono ecclesiæ*

58. Antiphona:

Beatus vir, qui inventus est sine macula, alleluia: et operatus est iustitiam, alleluia.

59.

℣. Gloria et honore coronasti eum, Domine, alleluia.
℟. Et constituisti eum super opera manuum tuarum, alleluia.

60. Oratio: Oremus.

DEUS, qui beatum Adalbertum martyrem tuum atque pontificem gloria et honore coronasti: concede nobis famulis tuis, eius intercessione, et meritis, veniam consequi delictorum, et perfrui gaudis beatorum.

8. De omnibus sanctis

61. Antiphona:

In cælestibus regnis sanctorum habitatio est, alleluia: et in æternum requies eorum, alleluia.

62.

℣. Gaudete iusti in Domino, alleluia.
℟. Rectos decet collaudatio, alleluia.

63. Oratio: Oremus.

DEUS, qui nos omnium sanctorum tuorum commemoratione lætificas: eorum quæsumus precibus et meritis, fac nos æternæ salvationis præsidiis muniri, et

concedet, ut eorum beatæ societati mereamur coniungi.

9. Pro peccatis

64. Antiphona:

Ne reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel parentum nostrorum: neque vindictam sumas de peccatis nostris.

65.

℣. Propitius esto peccatis nostris, Domine.
℟. Propter nomen tuum.

66. Oremus.

EXAUDI, quæsumus, Domine, supplicum preces, et confitentium tibi parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus et pacem.

10. Pro rege

67. Antiphona:

Prævaluit David in Philistæum in funda et lapide, in nomine Domini, alleluia.

68.

℣. Domine, salvum fac regem nostrum, alleluia.
℟. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te, alleluia.

69. Oremus.

QUÆSUMUS, omnipotens Deus, ut famulus tuus, N., rex noster, qui tua miseratione suscepit regni gubernacula, virtutum etiam omnium percipiat incrementa: quibus decenter ornatus, et vitiorum monstra devitare, et hostes superare; et ad te, qui via, veritas, et vita es, una cum populo sibi subiecto, gratiosus valeat pervenire.

11. Contra paganos et hæreticos

70. Antiphona:

Contere, Domine, fortitudinem inimicorum ecclesiæ tuæ, et disperge illos, ut cognoscant, quia non est alius, qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster, alleluia.

71.

℣. Exsurgat, Deus, et dissipentur inimici eius, alleluia.
℟. Et fugian, qui oderunt eum, a facie eius, alleluia.

72. Oremus.

OMNIPOTENS, sempiterne Deus, in cuius manu sunt omnium potestates, et omnium iura regnorum: respice in auxilium Christianorum; ut gentes paganorum et hæreticorum, quæ in sua feritate et fraude confidunt, dexteræ tuæ potentia conterantur.

12[a]. Pro pluvia

73. Antiphona:

Domine, rex, Deus Abraham, dona nobis pluviam super faciem terræ, ut sciat populus iste, quia tu es Dominus Deus noster, alleluia.

74.

℣. Rigans montes de superioribus suis, alleluia.
℟. Et de fructu operum tuorum satiabitur terra, alleluia.

75. Oremus.

DEUS, in quo vivimus, movemur, et sumus, pluviam nobis tribue congruentem: ut præsentibus auxiliis sufficienter adiuti, sempiterna fiducialius appetamus.

12[b]. Pro serenitate

76. Antiphona:

Conditor alme siderum, æterna lux credentium, qui pro peccatis nostris iuste irasceris, et propitius es clamantibus ad te: Domine, miserere nostri, miserere nosri, Redemptor mundi, et per intercessionem Mariæ semper Virginis, ac sanctorum sanctarumque, omniumque, da nobis serenitatem aeris, ut cognoscamus, quia tu es solus altissimus in æternum, alleluia.

77.

℣. Emitte manum tuam de alto, alleluia.
℟. Et libera nos de aquis multis, alleluia.

78. Oremus.

AD te nos, Domine, clamantes exaudi, et aeris serenitatem nobis tribue supplicantibus: ut qui iuste pro peccatis nostris affligimur, misericordia tua præveniente, clementiam sentiamus.

13. Pro pace

79. Antiphona:

Da pacem, Domine, in diebus nostris: quia non est alius, qui pugnet pro nobis, nisi tu, Deus noster, alleluia.

80.

℣. Fiat pax in virtute tua, alleluia.
℟. Et abundantia in turribus tuis, alleluia.

81. Oremus.

DEUS, a quo sancta desideria, recta consilia, et iusta sunt opera, da servis tuis illam, quam mundus dare non potest pacem: ut et corda nostra mandatis tuis dediat, et hortium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

82. Suffragiis finitis, iterum reversuri resumunt litanias choro inchoante:

Aufer a nobis, Domine, cunctas iniquitates nostras, ut mereamur puris mentibus introire ad sancta sanctorum.

83. Mox pueri cantant:

℣. Exaudi, exaudi, exaudi, Domine, preces nostras, Et immediate ex litaniis addunt: Pater de cælis, Deus, miserere nobis.

84. Respondet chorus:

℟. Miserere, miserere, miserere populo tuo, quem redemisti sanguine tuo, ne in æternum irascaris nobis.

85. Et sic semper respondet chorus, pueris præcinentibus versum Exaudi, etc., cum litaniis, quas simili modo continuant, usque dum revertuntur eodem ordine, quo prius, ad ecclesiam principalem.

86. Ubi autem perventum fuerit ad ecclesiam, ex qua processio discesserat, primo et secundo die dicitur commemoratio de Beata Virgine, del de patrono ecclesiæ. Tertio vero die appropinquantes templo, cantant: Te Deum laudamus, et cum commemoratione de Beata Virgine, vel de patrono ecclesiæ, processio terminatur.

De processione in festo sanctissimi Corporis Christi

87. Quoniam venerandum et adorandum Christi Domini nostri Corpus, hoc sacro die publice gestatur, et honorificentissime colitur; solemnis etiam processio, qualis vix toto anno cernitur, institui solet ac debet in ecclesiis. Proinde de operam parochus, ut ad eamdem processionem spectantia, tempestive parentur; omnesque hominum ordines congregantur, qui Catholicam fidem suam externo etiam ritu declarent ac comprobent.

88. Sacerdos primum missam celebret, in qua duas hostias consecret (nisi consuetudo in capitulis fit, ut pridie consecretur, et processio ante vesperas habeatur), et sumpta una, alteram in tabernaculum in processione deferendum ita reponat, ut per vitrum seu crystallum, quo ipsum tabernaculum circumseptum esse debet, exterius adorantibus appareat, veloque operiatur, donec auferatur ab altari. Peracto autem Sacrificio, et processione iam inchoata, ordine quo iam supra dictum est in litaniis maioribus, sacerdos pluviali albo indutus, ter incenset Sacramentum genuflexus.

89. Deinde diaconus oblongum ac decens velum circumponit scapulis sacerdotis, qui parte veli ante pectus pendente, utraque manu cooperta, ostensorium seu tabernaculum a diacono sibi porrectum reverenter suscipit in supremo altaris gradu; mox ad altare ascendit, et sacramentum ante faciem tenens vertit se ad populum, et facta cruce cum ostensorio, descendit sub umbellam comitantibus ministris, et duo acolythi vel clerici cum turibulis effumantibus præcedunt.

90. Sacerdos in sanctissimo sacramento tum gestando, tum reponendo, caute admodum ac reverenter sese gerat, nec vagetur oculis inter eundum, nem nimium properet: sed pietatem et gravitatem quandam præ se ferat, præsertim cum Sacramentum ipsum assumens populo benedicit. Quæ ratio benedicendi, per totam huius festi octavam in templo etiam continuatur.

91. Omnes præcedent nudo capite, accensos cereos gestantes, et sequentes hymnos pro longitudine processionis devote concinentes.

92. Cum sacerdos discedit ab altari, officians cantare incipit hymnum: Pange lingua gloriosi, vel (ubi consuetudo tenet in capitulis) responsorium:

Homo quidam choro prosequente *fecit cœnam magnam, et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis, ut venirent.* * *Quia parata sunt omnia.* ℣. *Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis. Quia parata sunt omnia. Gloria Patri. Quia parata sunt omnia.*

93. Quem hymnum seu responsorium, dum chorus prosequitur, processio egreditur e templo, et peragitur more consueto.

94. In processione autem, post Pange lingua, cantantur hymni: Sacris sollemniis; Verbum supernum prodiens; Iesu nostra redemptio; Æterne rex altissime, aut prosa: Lauda Sion Salvatorem, et id genus alia cantica de Corpore Christi. Nonnumquam tubæ, fistulæ, organa, et alia instrumenta musica eidem processioni, ad Christi gloriam, et pro devotione fidelium adhibentur.

95. Hymnus sancti Thomæ Aquinatis:

1. *Pange lingua gloriosi*
chorus prosequitur: *Corporis mysterium,*
sanguinisque pretiosi,
quem in mundi pretium
fructus ventris generosi
rex effudit gentium.

2. *Nobis datus, nobis natus*
ex intacta Virgine,
et in mundo conversatus,
sparso verbi semine,
sui moras incolatus
miro clausit ordine.

3. *In suprema nocte cœnæ,*
recumbens cum fratribus,
observata lege plene
cibis in legalibus,
cibum turbæ duodenæ
se dat suis manibus.

4. *Verbum caro, panem verum*
verbo carnem efficit:
fitque sanguis Christi merum,
et si sensus deficit,
ad firmandum cor sincerum
sola fides sufficit.

5. *Tantum ergo Sacramentum*
veneremur cernui:
et antiquum documentum
novo cedat ritui:
prastet fides supplementum
sensuum defectui.

6. *Genitori, Genitoque*
laus et iubilatio,
salus, honor, virtus quoque
sit et benedictio:
procedenti ab utroque
compar sit laudatio. Amen.

96. Hymnus sancti Thomæ Aquinatis:

1. *Sacris sollemniis iuncta sint gaudia,*
et ex præcordiis sonent præconia,
recedant vetera, nova sint omnia,
corda, voces et opera.

2. *Noctis recolitur cona novissima,*
qua Christus creditur agnum et azyma
dedisse fratribus, iuxta legitima
priscis indulta patribus.

3. *Post agnum typicum, expletis epulis,*
Corpus Dominicum datum discipulis,
sic totum omnibus, quod totum singulis,
eius fatemur manibus.

4. *Dedit fragilibus corporis ferculum,*
dedit et tristibus sanguinis poculum,
dicens: Accipite quod trado vasculum,
omnes ex eo bibite.

5. *Sic sacrificium istud instituit,*
cuius officium committi voluit
solis presbyteris, quibus sic congruit,
ut sumant, et dent ceteris.

6. *Panis angelicus fit panis hominum;*
dat panis cælicus figuris terminum:
O, res mirabilis! Manducat Dominum
pauper servus et humilis.

7. *Te, trina Deitas unaque, poscimus,*
sic nos tu visita, sicut te colimus:
per tuas semitas duc nos, quo tendimus,
ad lucem, quam inhabitas. Amen.

97. Hymnus sancti Thomæ Aquinatis:

1. *Sacris sollemniis iuncta sint gaudia,*
et ex præcordiis sonent præconia,
recedant vetera, nova sint omnia,
corda, voces et opera.

2. *In mortem a discipulo*
suis tradendus æmulis,
prius in vitæ ferculo
se tradidit discipulis.

3. *Quibus sub bina specie*
carnem dedit et sanguinem:
ut duplicis substantiæ
totum cibaret hominem.

4. *Se nascens dedit socium,*
convescens in edulium,
se moriens in pretium,
se regnans dat in præmium.

5. *O salutaris hostia,*
quæ cæli pandis ostium,
bella premunt hostilia,
da robur, fer auxilium.

6. *Uni trinoque Domino*
sit sempiterna gloria,
qui vitam sine termino
nobis donet in patria. Amen.

98. Hymnus:

1. *Iesu, nostra redemptio,*
amor et desiderium,
Deus, creator omnium,
homo in fine temporum.

2. *Quæ te vicit clementia,*
ut ferres nostra crimina,
crudelem mortem patiens,
ut nos a morte tolleres.

3. *Inferni claustra penetrans,*
tuos captivos redimens,
victor triumpho nobili
ad dextram Dei residens.

4. *Ipsa te cogat pietas,*
ut mala nostra superes
parcendo et voti compotes
nos tuo vultu saties.

5. *Tu esto nostrum gaudium,*
qui es futurus præmium,
sit nostra in te gloria,
Per sempiterna sæcula. Amen.

99. Hymnus:

1. *Æterne rex altissime,*
redemptor et fidelium,
quo mors soluta deperit,
daur triumphus gratiæ.

2. *Scandens tribunal dexteræ*
Patris potestas omnium
collata Iesu cælitus,
quæ non erat humanitus.

3. *Ut trina rerum machina,*
cælestium, terrestrium
et inferorum condita
flectat genu iam subdita.

4. *Tremunt videntes angeli*
versa vicem mortalium
culpat caro, purgat caro,
regnat Deus, dei caro.

5. *Tu esto nostrum gaudium,*
manens olympo præditum,
mundi regis, qui fabricam,
mundana vincens gaudia.

6. *Hinc te precantes quæsumus,*
ignosce culpis omnibus,
et corda sursum subleva
ad te superna gratia.

7. *Ut cum repente cœperis,*
clarere nube iudicis,
pœnas repellas debitas,
reddas coronas perditas.

8. *Gloria tibi, Domine,*
qui scandis super sidera,
cum Patre et sancto Spiritu,
in sempiterna sæcula. Amen.

100. Prosa de sanctissimo Corpore Christi:

1. *Lauda Sion Salvatorem,*
lauda ducem et pastorem
in hymnis et canticis.
Quantum potes, tantum aude:
quia maior omni laude,
nec laudare sufficis.

2. *Laudis thema specialis,*
panis vivus et vitalis,
hodie proponitur.
Quem in sacræ mensa cœnæ,
turbæ fratrum duodenæ
datum non ambigitur.

3. *Sit laus plena, sit sonora,*
sit iucunda, sit decora
mentis iubilatio.
Dies enim sollemnis agitur,
in qua mensæ primo recolitur
huius institutio.

4. *In hac mensa novi regis,*
novum Pascha novæ legis,
Phase vetus terminat.
Vetustatem novitas,
umbram fugat veritas,
noctem lux eliminat.

5. *Quod in cœna Christus gessit,*
faciendum hoc expressit
in sui memoriam.
Docti sacris institutis,
panem, vinum, in salutis
consecramus hostiam.

6. *Dogma datur Christianis,*
quod in carnem transit panis,
et vinum in sanguinem.
Quod non capis, quod non vides,
animosa firmat fides,
præter rerum ordinem.

7. *Sub diversis speciebus,*
signis tantum, et non rebus,
latent res eximiæ.
Caro cibus, sanguis potus:
manet Christus tamen totus,
sub utraque specie.

8. *A sumente non concisus,*
non confractus, non divisus:
integer accipitur.
Sumit unus, sumunt mille:
quantum isti, tantum ille:
nec sumptus consumitur.

9. *Sumunt boni, sumunt mali:*
sorte tamen inæquali,
vitæ vel interitus.
Mors est malis, vita bonis:
vide paris sumptionis
quam sit dispar exitus.

10. *Fracto demum Sacramento,*
ne vacilles, sed memento,
tantum esse sub fragmento,
quantum toto tegitur.
Nulla rei fit scissura:
signi tantum fit fractura:
qua nec status nec statura
signati minuitur.

11. *Ecce panis angelorum,*
factus cibus viatorum:
vere panis filiorum,
non mittendus canibus.
In figuris præsignatur,
cum Isaac immolatur:
agnus Paschæ deputatur,
datur manna patribus.

12. *Bone pastor, panis vere,*
Iesu, nostri miserere:
tu nos pasce, nos tuere:
tu nos bona fac videre
In terra viventium.
Tu, qui cuncta scis et vales:
qui nos pascis hic mortales:
tuos ibi commensales,
cohæredes et sodales,
fac sanctorum civium. Amen. Alleluia.

101. Curet etiam parochus, ut in quattuor locis diversis, ad quæ processio ventura est, tempestive erigantur ornenturque altaria, apud quæ cantentur evangelia infrascripta, cum suis versiculis et collectis, populoque cum venerabili Sacramento benedicatur.

1. statio

102. Ubi igitur ad primum altare ventum fuerit, sacerdos venerabile Sacramentum supra illud decenter collocet, eique flexis genibus reverentiam exhibeat, et turificet. Veniat deinde ad ipsum unus ex diaconis vel sacerdotibus (si adfuerint, alioquin ipsemet parochus cantet evangelia, et perficiat reliqua cum ministro) librum evangeliorum ambabus manibus ante pectus tenens, qui pro cantando evangelio, benedictionem ab eo flexis genibus petat, dicens:

Iube, domne, benedicere.

103. Ad quem sacerdos:

Dominus sit in corde tuo, et in labiis tuis, ut digne pronunties Evangelium eius.

104. Postea paululum ab altari recedat diaconus, atque iunctis ante pectus manibus, incipiat:

℣. Dominus vobiscum.

105. Respondet chorus:

[℟.] Et cum spiritu tuo.

106.

℣. Sequentia sancti Evangelii secundum Ioannem.
℟. Gloria tibi, Domine. Ioan. 6.

IN illo tempore dixit Iesus discipulis suis et turbis Iudæorum: Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo. Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter patrem, et qui manducat me et ipse vivet propter me. Hic est panis, qui de cælo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna: et mortui sunt. Qui manducant hunc panem, vivet in æternum. ℟. Laus tibi, Christe.

107. Ubi diaconus evangelium finierit, portet librum ad sacerdotem, eique textum cantatum deosculandum exhibeat. Ille autem signo crucis facto super evangelicum textum, eoque exosculato, dicat:

Per evangelica dicta, deleantur nostra delicta. ℟. Amen.

108. Tunc omnes flectant genua, et sacerdos stans versus venerabile Sacramentum, cantet:

℣. Cibavit eos ex adipe frumenti, alleluia.
℟. Et de petra melle saturavit eos, alleluia.

109. Oremus.

DEUS, qui nobis sub sacramento mirabili, passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue, quæsumus, ita nos corporis et sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut re-

demptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui vivis et regnas cum Deo Patre, in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

110. Posthæc sacerdos, facta Corpori Christi reverentia, et turificatione præmissa, ciborium decenter in manus sumat, illudque ante se tenetes, versa ad populum facie, cantet:

℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc, et usque in sæculum.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

111. Deinde populo circumstanti benedicat cum venerabili Sacramento, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠ et Filii et Spiritus sancti, descendat super vos, et maneat semper. ℟. Amen.

2. statio

112. Postea chorus continuet prædictum hymnum, vel responsorium, pergatque tota processio ad altare secundum. Omniaque et singula ea ibi (sicut ad tertium et quartum altare) fiant, quæ circa primum altare descripta sunt, excepto evangelio, versu et collecta, quæ habebantur, ut sequitur.

113. Evangelium in secunda statione cantandum:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelii secundum Lucam.
℟. Gloria tibi, Domine. Luc. 11.

In illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Petite et dabitur vobis, quærite et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur. Quis autem ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se?

114.

℣. Panem cæli dedit eis, alleluia.
℟. Panem angelorum manducavit homo, alleluia.

115. Oremus.

Deus, qui gloriosum Corporis et Sanguinis Domini nostri, Iesu Christi mysterium nobiscum manere voluisti, da nobis, quæsumus eius præsentiam ita venerari in terris, ut de eius visione gaudere mereamur in cælis. Per eumdem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

116. Tunc iterum detur benedictio, ut in prima statione.

3. statio

117. Evangelium in tertia statione cantandum:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelii secundum Marcum.
℟. Gloria tibi, Domine. Marci 11.

IN illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Habete fidem Dei. Amen dico vobis, quia quicumque dixerit huic monti: Tollere, et mittere in mare, et non hæsitaverit in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque dixerit, fiat, fiat ei. Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, et evenient vobis. Et cum stabitis ad orandum, dimittite, si quis habetis adversus aliquem: ut et Pater vester, qui in cælis est, dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis, nec Pater vester, qui in cælis est, dimittet vobis peccata vestra.

118.

℣. Panem de cælo præstitisti eis, alleluia.
℟. Omne delectamentum in se habentem.

119. Oratio: Oremus.

FAC nos, quæsumus, Dmine, divinitatis tuæ sempiterna fruitione repleri, quam pretiosi Corporis et Sanguinis tui temporalis perceptio præfigurat. Qui vivis et regnas per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

120. Iterum detur benedictio.

4. statio

121. Evangelium in quarta statione cantandum:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Initium sancti Evangelii secundum Ioannem.
℟. Gloria tibi, Domine. Ioan. 1.

In principio erat Verbum, etc., ut supra, fol. 99.

122.

℣. Educas panem de terra, alleluia.
℟. Et vinum lætificet cor hominis, alleluia.

123. Oremus.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili, etc., ut supra, fol. 239.

124. Iterum benedictio detur eodem modo, quo in prima statione.

125. Circa finem processionis, in ingressu templi, incipit chorus cantare hymnum: *Te Deum laudamus,* ut infra.

126. Quo decantato et venerabili Sacramento ad ecclesiam reportato, et super altare deposito, sacerdos incensat de more, et tandem ad manus reverenter sumens, vertit se ad populum cum ostensorio, et incipit:

Tantum ergo Sacramentum, quem versum dum chorus continuat, sacerdos reponit interim ad altare ciborium. Finito prædicto versu, iterum se vertit sacerdos ad populum cum Sacramento, et pergit cantando:

Genitori genitoque, manetque sacerdos versa ad populum facie, usquedum chorus perveniat ad hæc verba: Sit et benedictio, quæ sacerdos canit, benedicens populo cum Corpore Christi in modum crucis, reliquum chorus perficit.

127. Sacerdos autem ciborio reverenter ad altare collocato, stans cantat versiculum:

℣. Panem de cælo præstitisti eis, alleluia.
℟. Omne delectamentum in se habentem, alleluia.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

128. Oremus.

Deus, qui nobis sub Sacramento, etc., ut supra, fol. 239. göndör smink ékszer nőie göndör szép haja h osszú nőies

129. Demum sacerdos, facta genuflexione, sacrosanctam Eucharistiam ad suum locum reverenter reponit.

130. Hostiam denique illam in festo Corporis Christi publice circumgestatam, atque per octavam subinde adoratam, sacerdos proximo die, quo post octavam illam celebraverit, sub missa sumat.

De processione ad petendam pluviam

131. Aguntur omnia, ut supra in litaniis maioribus, usque ad finem litaniarum, in quarum precibus bis dicitur:

Ut congruentem pluviam fidelibus tuis concedere digneris. Te rogamus, audi nos.

132. In fine postea dicitur:

Pater noster, secreto.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

133. Psalmus 146:

LAUDATE Dominum, quoniam bonus est psalmus, *
Deo nostro sit iucunda decoraque laudatio.
Ædificans Ierusalem Dominus *
dispersiones Israelis congregabit;
Qui sanat contritos corde, *
et alligat contritiones eorum;
Qui numerat multitudinem stellarum, *
et omnibus eis nomina vocat.
Magnus Dominus noster et magna virtus eius, *
et sapientiæ eius non est numerus.
Suscipiens mansuetos Dominus, *
humilians autem peccatores usque ad terram.
Præcinite Domino in confessione, *
psallite Deo nostro in cithara;
Qui operit cælum nubibus, *
et parat terræ pluviam;
Qui producit in montibus fenum, *
et herbam servituti hominum;
Qui dat iumentis escam ipsorum, *
et pullis corvorum invocantibus eum.
Non in fortitudine equi voluntatem habebit, *
nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.
Beneplacitum est Domino super timentes eum, *
et in eis, qui sperant super misericordia eius.
Gloria Patri.

134. Quo finito dicantur preces:

℣. Operi, Domine, cælum nubibus.
℟. Et para terræ pluviam.

℣. Ut producat in montibus fœnum.
℟. Et herbam servituti hominum.

℣. Riga montes de superioribus tuis.
℟. Et de fructu operum tuorum satiabitur terra.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

135. Oratio: Oremus.

DEUS, in quo vivimus, movemur, et sumus: pluviam nobis tribue congruentem; ut, prasentibus subsidiis auxiliis sufficienter adiuti, sempiterna fiducialius appetamus.

136. Oratio:

PRÆSTA, quæsumus, omnipotens Deus: ut, qui in afflictione nostra de tua pietate confidimus, contra adversa omnia tua semper protectione muniamur.

137. Oratio:

DA nobis, quæsumus, Domine, pluviam salutarem: et aridam terræ faciem fluentis cælestibus dignanter infunde. Per Dominum nostrum Iesum Christum, etc.

138. Oratio:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Benedicamus Domino.
℟. Deo gratias.

℣. Exaudiat nos omnipotens et misericors Dominus.
℟. Amen.

℣. Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace.
℟. Amen.

Processio ad postulandam serenitatem

139. Omnia fiant, ut supra in litaniis maioribus, et in litaniarum precibus bis dicatur:

Ut fidelibus tuis aeris serenitatem concedere digneris. Te rogamus, audi nos.

140. Ad finem obsecrationum, dicitur:

Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. [Sed libera nos a malo.]

141. Psalmus 66:

Deus misereatur nostri, et benedicat nobis, etc., ut supra, fol. 160.

142.

℣. Adduxisti, Domine, spiritum tuum super terram.
℟. Et prohibitæ sunt pluviæ de cælo.

℣. Cum obduxero nubibus cælum.
℟. Apparebit arcus meus, et recordabor fœderis mei.

℣. Illustra faciem tuam, Domine, super servos tuos.
℟. Et benedic sperantes in te.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dommus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

143. Oremus.

DEUS, qui culpa offenderis, pœnitentia placaris: preces populi tui supplicantis propitius respice; et flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, averte.

144. Oratio:

AD te nos, Domine, clamantes exaudi: et aeris serenitatem nobis tribue supplicantibus; ut, qui iuste pro peccatis nostris affligimur, misericordia tua præveniente, clementiam sentiamus.

145. Oratio:

QUÆSUMUS, omnipotens Deus, clementiam tuam: ut inundantiam coerceas imbrium, et hilaritatem vultus tui nobis impertiri digneris. Per Dominum nostrum Iesum Christum, Filium tuum, etc.

Preces ad repellendam tempestatem

146. Pulsantur campanæ, et qui adesse possunt, in ecclesiam convocatis, dicuntur litaniæ ordinariæ, in quibus bis dicitur:

A fulgure et tempestate. [Libera nos, Domine.]

147. Et post litanias, orationemque dominicam psalmus 147:

LAUDA, Ierusalem, Dominum, *
lauda Deum tuum, Sion;
Quoniam confortavit seras portarum tuarum, *
benedixit filiis tuis in te;
Qui posuit fines tuos pacem, *
et adipe frumenti satiat te;
Qui emittit eloquium suum terræ, *
velociter currit sermo eius;

Qui dat nivem sicut lanam, *
nebulam sicut cinerem spargit!
Mittit crystallum suam sicut buccellas. *
Ante faciem frigoris eius quis sustinebit?
Emittet verbum suum et liquefaciet ea, *
flabit spiritus eius, et fluent aquæ;
Qui annuntiat verbum suum Iacob, *
iustitias et iudicia sua Israel.
Non fecit taliter omni nationi, *
et iudicia sua non manifestavit eis.
Gloria Patri.

148.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum et terram.

℣. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.
℟. Et salutare tuum da nobis.

℣. Adiuva nos Deus salutaris noster.
℟. Et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos.

℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.

℣. Fiat misericordia tua, Domine, super nos.
℟. Quemadmodum speravimus in te.

℣. Salvum fac populum tuum, Domine.
℟. Et benedic hereditati tuæ.

℣. Non privabis bonis eos, qui ambulant in innocentia.
℟. Domine, Deus virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

149. Oratio: Oremus.

DEUS, qui culpa offenderis, pœnitentia placaris: preces populi tui supplicantis propitius respice, et flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, averte.

150. Oratio:

A domo tua, quæsumus, Domine, spirituales nequitiæ repellantur, et aerearum discedat malignitas tempestatum.

151. Oratio:

OMNIPOTENS, sempiterne Deus, parce metuentibus, propitiare supplicibus; ut post noxios ignes nubium, et vim procellarum, in misericordiam transeat laudis comminatio tempestatum.

152. Oratio:

DOMINE, Iesu, qui imperasti venti et mari, et facta fuit tranquillitas magna, exaudi preces familiæ tuæ, et præsta, ut hoc signo sanctæ Crucis, ✠ omnis discedat sævitia tempestatum.

153. Oratio:

OMNIPOTENS et misericors Deus, qui nos et castigando sanas, et ignoscendo conservas: præsta supplicibus tuis, ut et tranquillitatibus optatæ consolationis lætemur, et dono tuæ pietatis semper utamur. Per Dominum nostrum, etc.

154. Aspergatur aqua benedicta.

Preces dicendæ tempore penuriæ et famis

155. Aguntur omnia, ut supra in litaniis maioribus usque ad finem litaniarum, in quarum precibus bis dicitur:

Ut fructus terræ dare et conservare digneris. [Te rogamus, audi nos.]

156. Post litanias dicitur:

Pater noster, etc.

157. Psalmus 22:

Dominus regit me, etc., ut supra, fol. 181.

158.

℣. Domine, non secundum peccata nostra facias nobis.
℟. Neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.

℣. Oculi omnium in te sperant, Domine.
℟. Et tu das illis escam in tempore opportuno.

℣. Memento congregationis tuæ.
℟. Quam possedisti ab initio.

℣. Dominus dabit benignitatem.
℟. Et terra nostra dabit fructum suum.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

159. Oratio: Oremus.

INEFFABILEM nobis, Domine, misericordiam tuam clementer ostende: ut simul nos et a peccatis omnibus exuas, et a pœnis, quas pro his meremur, eripias.

160. Oratio:

DA nobis, quæsumus, Domine, piæ supplicationis effectum, et famem propitiatus averte: ut mortalium corda cognoscant, et te indignante talia flagella prodire, et te miserante cessare.

161. Oratio:

POPULUM tibi subditum pro peccatis suis fame laborantem ad te, Domine, converte propitius; qui quærentibus regnum tuum omnia adiicienda esse dixisti. Qui vivis et regnas cum Deo Patre, etc.

Processio tempore mortalitatis et pestis

162. Fiat ut supra in litaniis maioribus, et in litaniarum precibus dicatur bis:

A peste et fame. [Libera nos, Domine.]

163. Et infra, suo loco:

Ut a pestilentiæ flagello nos liberare digneris, etc.

164. In fine litaniarum dicitur:

Pater noster, etc.

[℣.] Et ne nos inducas, etc.

165. Psalmus 6:

Domine, ne in furore tuo arguas me, etc., ut supra, fol. 90.

166.

℣. Domine, non secundum peccata nostra facias nobis.
℟. Neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.

℣. Adiuva nos, Deus, salutaris noster.
℟. Et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos.

℣. Domine, ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum.
℟. Cito anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis.

℣. Ora pro nobis, sancte Sebastiane.
℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

167. Oremus.

EXAUDI nos, Deus, salutaris noster: et intercedente beata et gloriosa Dei Genitrice Maria semper Virgine, et beato Sebastiano martyre tuo, et omnibus sanctis, populum tuum ab iracundiæ tuæ terroribus libera, et misericordiæ tuæ fac largitate securum.

168. Oratio:

PROPITIARE, Domine, supplicationibus nostris: et animarum et corporum medere languoribus: ut remissione percepta, in tua semper benedictione lætemur.

169. Oratio:

DA nobis, quæsumus, Domine, piæ petitionis effectum: et pestilentiam mortalitatemque propitiatus averte; ut mortalium corda cognoscant, a te indignante talia flagella prodire, et te miserante cessare. Per Dominum nostrum.

Preces dicendæ in litaniis tempore belli

170. Peractis omnibus, ut supra in litaniis maioribus, ad finem litaniarum dicitur:

Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera, etc.

171. Psalmus 45:

DEUS noster refugium et virtus, *
adiutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.
Propterea non timebimus, dum turbabitur terra, *
et transferentur montes in cor maris.
Sonuerunt et turbatæ sunt aquæ eorum, *
conturbati sunt montes in fortitudine eius.
Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, *
sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.

Deus in medio eius, non commovebitur, *
 adiuvabit eam Deus mane diluculo.
Conturbatæ sunt gentes et inclinata sunt regna, *
 dedit vocem suam, mota est terra.
Dominus virtutum nobiscum, *
 susceptor noster Deus Iacob.
Venite et videte opera Domini, †
 quæ posuit prodigia super terram *
 auferens bella usque ad finem terræ!
Arcum conteret et confringet arma, *
 et scuta comburet igni.
Vacate et videte, quoniam ego sum Deus, *
 exaltabor in gentibus et exaltabor in terra!
Dominus virtutum nobiscum, *
 susceptor noster Deus Iacob.
Gloria Patri.

172.

℣. Exsurge, Domine, adiuva nos.
℟. Et libera nos propter nomen tuum.

℣. Salvum fac populum tuum, Domine.
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Fiat pax in virtute tua.
℟. Et abundantia in turribus tuis.

℣. Esto nobis, Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici,

℣. Arcum contere, et confringe arma.
℟. Et scuta combure igni.

℣. Mitte nobis, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere nos.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

173. Oratio: Oremus.

DEUS, qui conteris bella, et impugnatores in te sperantium tuæ defensionis expugnas, auxiliare famulis tuis implorantibus misericordiam tuam: ut inimicorum suorum feritate depressa, incessabili te gratiarum actione laudemus.

174. Oratio:

DEUS, a quo sancta desideria, recta consilia, et iusta sunt opera: da servis tuis illam, quam mundus dare non potest, pacem; ut et corda nostra mandatis tuis dedita, et hostium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla.

175. Oratio:

HOSTIUM nostrorum, quæsumus, Domine, elide superbiam: et eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute prosterne. Per Dominum nostrum Iesum Christum, etc.

176. Si vero bellum est contra Turcas, et alios infideles, vel hæreticos, inter preces litaniarum bis dicatur:

Ut inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare digneris. Te rogamus, etc.

177. Et addatur:

Ut Turcarum (vel: hæreticorum) conatus reprimere, et ad nihilum redigere digneris. Te rogamus, etc.

178. Et dicto Pater noster, dicatur psalmus 78:

DEUS, venerunt gentes in hereditatem tuam, †
polluerunt templum sanctum tuum, *
posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.
Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus cæli, *
carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.
Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam
in circuitu Ierusalem, *
et non erat, qui sepeliret.
Facti sumus opprobrium vicinis nostris, *
subsannatio et illusio his, qui in circuitu nostro sunt.
Usquequo, Domine, irasceris in finem, *
accendetur velut ignis zelus tuus?
Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt, *
et in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt;
Quia comederunt Iacob, *
et locum eius desolaverunt!
Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, †
cito anticipent nos misericordiæ tuæ, *
quia pauperes facti sumus nimis!
Adiuva nos, Deus, salutaris noster, †
et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos, *
et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum!
Ne forte dicant in gentibus: Ubi est Deus eorum? *
Et innotescat in nationibus coram oculis nostris;

Ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est, *
introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum!
Secundum magnitudinem brachii tui, *
posside filios mortificatorum;
Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, *
improperium ipsorum, quod exprobraverunt tibi, Domine!
Nos autem populus tuus et oves pascuæ tuæ, *
confitebimur tibi in sæculum.
In generationem et generationem *
annuntiabimus laudem tuam.
Gloria Patri.

179.

℣. Salvos fac servos tuos.
℟. Deus meus, sperantes in te.

℣. Esto nobis, Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.

℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.

℣. Hostium nominis tui, Domine, elide superbiam.
℟. Et eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute prosterne.

℣. Fiant tamquam pulvis ante faciem venti.
℟. Et angelus Domini persequatur eos.

℣. Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt.
℟. Et in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt.

℣. Mitte nobis, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere nos.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

180.

DA, quæsumus, Ecclesiæ tuæ, misericors Deus: ut Sancto Spiritu congregata, hostili nullatenus incursione turbetur.

181.

DEUS, qui culpa offenderis, pœnitentia placaris: preces populi tui supplicantis propitius respice; et flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, averte.

182.

OMNIPOTENS, sempiterne Deus, in cuius manu sunt omnium potestates, et omnium iura regnorum: respice in auxilium Christianorum; ut gentes Turcarum (seu: hæreticorum), quæ in sua feritate confidunt, dexteræ tuæ potentia conterantur. Per Dominum nostrum Iesum Christum, etc.

183.

℣. Exaudiat nos Dominus.
℟. Amen.

Processio in quacumque tribulatione

184. Servatis omnibus, ut supra in litaniis maioribus, finitisque litaniis, dicitur:

Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.

185. Psalmus 19:

Exaudiat te, Dominus, in die tribulationis, etc., ut, supra, fol. 94. Vel psalmus 90.: Qui habitat in adiutorio, etc., ut supra, fol. 97.

186. Quo finito, dicuntur versus:

℣. Deus, refugium nostrum et virtus.
℟. Adiutor in tribulationibus.

℣. Salvos fac servos tuos, Domine.
℟. Deus meus, sperantes in te.

℣. Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis.
℟. Miserere nobis.

℣. Adiuva nos, Deus, salutaris noster.
℟. Et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

187. Oremus.

NE despicias, omnipotens Deus, populum, tuum in afflictione clamantem: sed propter gloriam nominis tui, tribulatis succurre placatus.

188. Oratio:

INEFFABILEM misericordiam tuam, Domine, nobis clementer ostende: ut simul nos et a peccatis omnibus exuas, et a pœnis, quas pro his meremur, eripias.

189. Oratio:

CONCEDE nos famulos tuos, quæsumus, Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere: et gloriosa beatæ Mariæ semper Virginis intercessione, a præsenti liberari tristitia, et æterna perfrui lætitia.

190. Oratio:

TRIBULATIONEM nostram, quæsumus, Domine, propitius respice: et iram tuæ indignationis, quam iuste meremur, averte.

191. Oratio:

DEUS, refugium nostrum et virtus: adesto piis Ecclesia tuæ precibus, auctor ipse pietatis, et præsta; ut, quod fideliter petimus, efficaciter consequamur. Per Dominum Iesum Christum, etc.

Preces dicendæ in processione pro gratiarum actione

192. Initio processionis cantatur hymnus:

Te Deum laudamus: te Dominum confitemur.
Te æternum Patrem omnis terra veneratur.
Tibi omnes Angeli, tibi cæli et universæ potestates,
tibi Cherubim et Seraphim incessabili voce proclamant:
sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt cæli et terra maiestatis gloriæ tuæ.
Te gloriosus apostolorum chorus,
te prophetarum laudabilis numerus,
te martyrum candidatus laudat exercitus.
Te per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia,
Patrem immensæ maiestatis.
Venerandum tuum verum et unicum Filium,
sanctum quoque Paraclitum Spiritum.
Tu Rex gloriæ, Christe.
Tu Patris sempiternus es Filius.
Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum.
Tu, devicto mortis aculeo, aperuisti credentibus regna cælorum.
Tu ad dexteram Dei sedes, in gloria Patris.
Iudex crederis esse venturus.
Te ergo quæsumus, tuis famulis subveni: quos pretioso sanguine redemisti.

Æterna fac cum sanctis tuis [in] gloria munerari.
Salvum fac populum tuum, Domine, et benedic hereditati tuæ.
Et rege eos, et extolle illos usque in æternum.
Per singulos dies benedicimus te.
Et laudamus nomen tuum in sæculum, et in sæculum sæculi.
Dignare, Domine, die isto sine peccato nos custodire.
Miserere nostri, Domine, miserere nostri.
Fiat misericordia tua, Domine, super nos, quemadmodum speravimus in te.
In te, Domine, speravi: non confundar in æternum.

193. Deinde dici poterunt psalmi, qui sequuntur, prout tempus feret. Psalmus 65:

IUBILATE Deo, omnis terra, †
psalmum dicite nomini eius, *
date gloriam laudi eius!
Dicite Deo: Quam terribilia sunt opera tua, Domine, *
in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui!
Omnis terra adoret te et psallat tibi, *
psalmum dicat nomini tuo!
Venite et videte opera Dei, *
terribilis in consiliis super filios hominum;
Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede, *
ibi lætabimur in ipso;
Qui dominatur in virtute sua in æternum, †
oculi eius super gentes respiciunt, *
qui exasperant, non exaltentur in semetipsis!
Benedicte, gentes, Deum nostrum, *
et auditam facite vocem laudis eius;
Qui posuit animam meam ad vitam, *
et non dedit in commotionem pedes meos;
Quoniam probasti nos, Deus, *
igne nos examinasti, sicut examinatur argentum!
Induxisti nos in laqueum, †
posuisti tribulationes in dorso nostro, *
imposuisti homines super capita nostra.
Transivimus per ignem et aquam, *
et eduxisti nos in refrigerium.
Introibo in domum tuam in holocaustis, *
reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea;
Et locutum est os meum *
in tribulatione mea.
Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, *
offeram tibi boves cum hircis.

Venite, audite et narrabo, omnes, qui timetis Deum, *
quanta fecit animæ meæ!
Ad ipsum ore meo clamavi, *
et exaltavi sub lingua mea.
Iniquitatem si aspexi in corde meo, *
non exaudiet Dominus.
Propterea exaudivit Deus, *
et attendit voci deprecationis meæ.
Benedictus Deus, *
qui non amovit orationem meam et misericordiam suam a me.
Gloria Patri.

194. Psalmus 80:

EXSULTATE Deo, adiutori nostro, *
iubilate Deo Iacob!
Sumite psalmum et date tympanum, *
psalterium iucundum cum cithara!
Buccinate in neomenia tuba, *
in insigni die sollemnitatis vestræ;
Quia præceptum in Israel est, *
et iudicium Deo Iacob!
Testimonium in Ioseph posuit illud, cum exiret de terra Ægypti, *
linguam, quam non noverat, audivit:
Divertit ab oneribus dorsum eius, *
manus eius in cophino servierunt.
In tribulatione invocasti me, et liberavi te,
exaudivi te in abscondito tempestatis, *
probavi te apud aquam contradictionis.
Audi, populus meus, et contestabor te, †
Israel, si audieris me, non erit in te deus recens, *
neque adorabis deum alienum.
Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terrra Ægypti, *
dilata os tuum, et implebo illud;
Et non audivit populus meus vocem meam, *
et Israel non intendit mihi;
Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, *
ibunt in adinventionibus suis!
Si populus meus audisset me, *
Israel si in viis meis ambulasset;
Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, *
et super tribulantes eos misissem manum meam.
Inimici Domini mentiti sunt ei, *
et erit tempus eorum in sæcula;

Et cibavit eos ex adipe frumenti, *
 et de petra melle saturavit eos.
Gloria Patri.

194. Psalmus 95:

CANTATE Domino canticum novum, *
cantate Domino, omnis terra!
Cantate Domino et benedicite nomini eius, *
 annuntiate de die in diem salutare eius!
Annuntiate inter gentes gloriam eius, *
 in omnibus populis mirabilia eius;
Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis, *
 terribilis est super omnes deos;
Quoniam omnes dii gentium dæmonia, *
 Dominus autem cælos fecit.
Confessio et pulchritudo in conspectu eius, *
 sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius.
Afferte Domino, patriæ gentium, †
 afferte Domino gloriam et honorem, *
 afferte Domino gloriam nomini eius!
Tollite hostias et introite in atria eius, *
 adorate Dominum in atrio sancto eius!
Commoveatur a facie eius universa terra, *
 dicite in gentibus, quia Dominus regnavit!
Etenim correxit orbem terræ, qui non commovebitur, *
 iudicabit populos in æquitate.
Lætentur cæli et exsultet terra, †
 commoveatur mare et plenitudo eius, *
 gaudebunt campi et omnia, quæ in eis sunt!
Tunc exsultabunt omnia ligna silvarum a facie Domini, quia venit, *
 quoniam venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terræ in æquitate, *
 et populos in veritate sua.
Gloria Patri.

195. Psalmus 99:

Iubilate Deo, omnis terra, *
servite Domino in lætitia!
Introite in conspectu eius *
 in exsultatione!
Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus, *
 ipse fecit nos, et non ipsi nos!

Populus eius et oves pascuæ eius, †
introite portas eius in confessione, *
atria eius in hymnis, confitemini illi!
Laudate nomen eius, quoniam suavis est Dominus, †
in æternum misericordia eius, *
et usque in generationem et generationem veritas eius.
Gloria Patri.

196. Psalmus 102:

BENEDIC, anima mea, Domino, *
et omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius!
Benedic, anima mea, Domino, *
et noli oblivisci omnes retributiones eius;
Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, *
qui sanat omnes infirmitates tuas;
Qui redimit de interitu vitam tuam, *
qui coronat te in misericordia et miserationibus;
Qui replet in bonis desiderium tuum, *
renovabitur ut aquilæ iuventus tua;
Faciens misericordias Dominus, *
et iudicium omnibus iniuriam patientibus!
Notas fecit vias suas Moysi, *
filiis Israel voluntates suas.
Miserator et misericors Dominus, *
longanimis et multum misericors.
Non in perpetuum irascetur, *
neque in æternum comminabitur.
Non secundum peccata nostra fecit nobis, *
neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis;
Quoniam secundum altitudinem cæli a terra, *
corroboravit misericordiam suam super timentes se.
Quantum distat ortus ab occidente, *
longe fecit a nobis iniquitates nostras.
Quomodo miseretur pater filiorum, †
misertus est Dominus timentibus se, *
quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.
Recordatus est, quoniam pulvis sumus, †
homo, sicut fenum dies eius, *
tamquam flos agri, sic efflorebit;
Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet, *
et non cognoscet amplius locum suum.
Misericordia autem Domini ab æterno *
et usque in æternum super timentes eum;

Et iustitia illius in filios filiorum *
his, qui servant testamentum eius;
Et memores sunt mandatorum ipsius *
ad faciendum ea.
Dominus in cælo paravit sedem suam, *
et regnum ipsius omnibus dominabitur.
Benedicite Domino, omnes angeli eius, †
potentes virtute, facientes verbum illius *
ad audiendam vocem sermonum eius!
Benedicite Domino, omnes virtutes eius, *
ministri eius, qui facitis voluntatem eius!
Benedicite Domino, omnia opera eius, †
in omni loco dominationis eius, *
benedic, anima mea, Domino!
Gloria Patri.

197. Psalmus 116:

LAUDATE Dominum, omnes gentes, *
laudate eum, omnes populi;
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, *
et veritas Domini manet in æternum.
Gloria Patri.

198. Psalmus 148:

Laudate Dominum de cælis, cum duobus sequentibus, ut supra, fol. 140.

199. Canticum:

Benedicite omnia opera Domini, etc., ut supra, fol. 144.

200. Canticum:

Benedictus Dominus Deus Israel, etc., ut supra, fol. 129.

201. Hac autem pradicta, prout longitudo itineris postulaverit, vel omnia, vel ex parte cantari possunt. Deinde in Ecclesia, ubi fit statio, ante altare dicuntur sequentes versus et orationes:

℣. Benedictus es, Domine, Deus patrum nostrorum.
℟. Et laudabilis, et gloriosus in sæcula.

℣. Benedicamus Patrem, et Filium, cum Sancto Spiritu.
℟. Laudemus, et superexaltemus eum in sæcula.

℣. Benedictus es, Domine Deus, in firmamento cæli.
℟. Et laudabilis et gloriosus, et superexaltatus in sæcula.

℣. Benedic, anima mea, Domino.
℟. Et noli oblivisci omnes retributiones eius.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

202. Oremus.

DEUS, cuius misericordiæ non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus: piissimæ maiestati tuæ pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes; ut, qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens, ad præmia futura disponas.

203. Oratio:

DEUS, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodem Spiritu recta sapere; et de eius semper consolatione gaudere.

204. Oratio:

DEUS, qui neminem in te sperantem nimium affligi permittis, sed pium precibus præstas auditum: pro postulationibus nostris, votisque susceptis gratias agimus, te piissime deprecantes; ut a cunctis semper muniamur adversis. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, etc.

De processione in translatione sacrarum reliquiarum insignium

205. Ecclesia et viæ, per quas transeundum est, quam fieri potest, decentius ornentur. Sacerdotes et ministri vestibus induti albi vel rubei coloris, prout sancti, quorum reliquiæ transferuntur, exposcunt, et cum luminaribus accensis omnes procedant, decantantes litanias cum invocatione sanctorum, quorum reliquiæ deferuntur, et hymnum Te Deum, etc. et psalmum Laudate Dominum de cælis cum duobus sequentibus, et alios psalmos et hymnos de proprio vel de communi eorum sanctorum, quorum reliquiæ transferuntur.

XI. De exorcizandis obsessis a dæmonio

1. Sacerdos, seu quivis alius legitimus Ecclesiæ minister vexatos a dæmone exorcizaturus, ea, qua par est pietate, prudentia, ac vitæ integritate præditus esse debet: qui non sua, sed divina fretus virtute, ab omni rerum humanarum cupiditate alienus, tam pium opus ex caritate constanter et humiliter exsequatur. Hunc præterea maturæ ætatis esse decet, et non solum officio, sed etiam morum gravitate reverendum.

2. Ut igitur suo munere recte fungatur, cum alia multa sibi utilia documenta, quæ brevitatis gratia hoc loco prætermittuntur, ex probatis auctoribus, et ex usu noscere studeat; tum hæc pauca magis necessaria diligenter observabit.

3. In primis, ne facile credat, aliquem a dæmone obsessum esse, sed nota habeat ea signa, quibus obsessus dignoscitur ab iis, qui vel atra bile, vel morbo aliquo laborant. Signa autem obsidentis dæmonis sunt: ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere distantia et occulta patefacere; vires supra ætatis seu conditionis naturam ostendere; et id genus alia, quæ cum plurima concurrunt, maiora sunt indicia.

4. Hæc autem ut magis cognoscat, post unum aut alterum exorcismum interroget obsessum, quid senserit in animo,vel in corpore, ut sciat etiam, ad quænam verba magis diaboli conturbentur, ut ea deinceps magis inculcet ac repetat.

5. Advertat, quibus artibus ac deceptionibus utantur dæmones ad exorcistam decipiendum: solent enim ut plurimum fallaciter respondere, et difficile se manifestare, ut exorcista diu defatigatus desistat; aut infirmus videatur non esse a dæmonio vexatus.

6. Aliquando, postquam sunt manifesti, abscondunt se, et relinquunt corpus quasi liberum ab omni molestia, ut infirmus putet se omnino esse liberatum: sed cessare non debet exorcista, donec viderit signa liberationis.

7. Aliquando etiam dæmones ponunt quæcumque possunt impedimenta, ne infirmus se subiiciat exorcismis, vel conantur persuadere infirmitatem esse naturalem; interdum in medio exorcismi faciunt dormire infirmum, et ei visionem aliquam ostendunt, subtrahendo se, ut infirmus liberatus videatur.

8. Aliqui ostendunt factum maleficium, et a quibus sit factum, et modum ad illud dissipandum: sed caveat, ne ob hoc ad magos, vel ad sagas, vel ad alios, quam ad Ecclesiæ ministros confugiat, aut ulla superstitione, aut alio modo illicito utatur.

9. Quandoque diabolus infirmum quiescere et suscipere sanctissimam Eucharistiam permittit, ut discessisse videatur. Denique innumerabiles sunt artes et fraudes diaboli ad decipiendum hominem, quibus ne fallatur, exorcista cautus esse debet.

10. Quare memor, Dominum nostrum dixisse, genus esse dæmoniorum, quod non eiicitur, nisi per orationem et ieiunium (Matth. 17), hæc duo potissimum remedia ad impetrandum divinum auxilium, dæmonesque pellendos, exemplo sanctorum patrum, quoad eius fieri poterit, tum per se, tum per alios curet adhiberi.

11. In ecclesiam, si commode fieri potest, vel in alium religiosum et honestum locum seorsum a multitudine perductus energumenus exorcizetur; sed si sit ægrotus, vel alia honesta de causa, in domo privata exorcizari poterit.

12. Admoneatur obsessus, si mente et corpore valeat, ut pro se oret Deum, ac ieiunet, et sacra confessione et communione sæpius ad arbitrium sacerdotis se communiat; et dum exorcizatur, totum se colligat, et ad Deum convertat ac firma fide salutem ab eo deposcat cum omni humilitate. Et cum vehementius vexatur, patienter sustineat, nihil diffidens de auxilio Dei.

13. Habeat præ manibus, vel in conspectu crucifixum. Reliquiæ quoque sanctorum, ubi haberi possint, decenter ac tuto colligatæ et coopertæ, ad pectus, vel ad caput obsessi reverenter admoveantur; sed caveatur, ne res sacræ indigne tractentur, aut illis a dæmone ulla fiat iniuria. Sanctissima vero Eucharistia super caput obsessi, aut aliter eius corpori non admoveatur, ob irreverentiæ periculum.

14. Exorcista ne vagetur in multiloquio, aut supervacaneis vel curiosis interrogationibus, præsertim de rebus futuris et occultis, ad suum munus non pertinentibus; sed iubeat immundum spiritum tacere, et ad interrogata tantum respondere; neque ei credatur, si dæmon simularet se esse animam alicuius sancti, de vel defuncti, vel angelum bonum.

15. Necessariæ vero interrogationes sunt, ut de numero et nomine spirituum obsidentium, de tempore, quo ingressi sunt, de causa, et aliis huiusmodi. Ceteras autem dæmonis nugas, risus, et ineptias exorcista cohibeat, aut contemnat, et circumstantes, qui pauci esse debent, admoneat, ne hæc curent, neque ipsi interrogent obsessum; sed potius humillter et enixe Deum pro eo precentur.

16. Exorcismos vero faciat ac legat cum imperio, et auctoritate, magna fide, et humilltate, atque fervore; et cum viderit spiritum valde torqueri, tunc magis instet et urgeat. Et quoties viderit obsessum in aliqua corporis parte commoveri, aut pungi, aut tumorem alicubi apparere, ibi faciat signum crucis, et aqua benedicta aspergat, quam exorcizando in promptu habeat.

17. Observet etiam ad quæ verba dæmones magis contremiscant, et ea seapius repetat; et quando pervenerit ad comminationem, eam iterum et sæpius proferat, semper pœnam augendo; ac si videat se proficere, in ipsa perseveret per duas, tres, quattuor horas, et amplius prout poterit, donec victoriam consequatur.

18. Caveat proinde exorcista, ne ullam medicinam infirmo obsesso præbeat, aut suadeat; sed hanc curam medicis relinquat.

19. Mulierem exorcizans, semper secum habeat honestas personas, quæ obsessam teneant, dum exagitatur a dæmonio; quæ quidem personæ sint patienti, si fieri potest, cognatione proximæ; atque honestatis memor exorcista caveat, ne quid dicat, vel faciat, quod sibi, aut aliis occasio esse possit pravæ cogitationis.

20. Dum exorcizat, utatur sacræ Scripturæ verbis potius, quam suis, aut alienis. Iubeatque dæmonem dicere, an detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica signa vel instrumenta: quæ si obsessus ore sumpserit, evomat; vel si alibi extra corpus fuerint, ea revelet; et inventa comburantur. Moneatur etiam obsessus, ut tentationes suas omnes exorcistæ patefaciat.

21. Si vero obsessus liberatus fuerit, moneatur, ut diligenter sibi caveat a peccatis, ne occasionem dæmoni prabeat in ipsum revertendi, ne fiant novissima hominis illius peiora prioribus.

[Ritus exorcizandi obsessos a dæmonio]

22. Itaque sacerdos, sive alius eorcista rite confessus, aut saltem corde peccata sua detestans, peracto, si commode fieri potest, sanctissimo missæ sacrificio, divinoque auxilio piis precibus implorato, superpelliceo et stola violacea, cuius extrema pars ad obsessi collum circumponatur, indutus, et coram se habens obsessum ligatum, si fuerit periculum, eum, se, et astantes communiat signo crucis, et aspergat aqua benedicta, et genibus flexis, aliis respondentibus, dicat litanias ordinarias usque ad preces exclusive. In fine antiphona:

Ne reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel parentum nostrorum: neque vindictam sumas de peccatis nostris.

23.

Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℣. Sed libera nos a malo.

24. Psalmus 53:

DEUS, in nomine tuo salvum me fac, *
et in virtute tua iudica me!
Deus, exaudi orationem meam, *
auribus percipe verba oris mei;
Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, †
et fortes quæsierunt animam meam, *
et non proposuerunt Deum ante conspectum suum!
Ecce enim, Deus adiuvat me, *
et Dominus susceptor est animæ meæ.

Averte mala inimicis meis, *
 et in veritate tua disperde illos!
Voluntarie sacrificabo tibi, †
 et confitebor nomini tuo, Domine, *
 quoniam bonum est;
Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, *
 et super inimicos meos despexit oculus meus.
Gloria Patri.

25.

℣. Salvum (salvam) fac servum tuum (ancillam tuam).
℟. Deus meus, sperantem in te.

℣. Esto ei, Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.

℣. Nihil proficiat inimicus in eo (ea).
℟. Et filius iniquitatis non apponant nocere ei.

℣. Mitte ei, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eum (eam).

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

25. Oratio: Oremus.

DEUS, cui proprium est misereri semper et parcere: suscipe deprecationem nostram; ut hunc famulum tuum, quem (hanc famulam tuam, quam) delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat.

26. Oratio:

DOMINE, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, qui illum refugam tyrannum et apostatam gehennæ ignibus deputasti, quique Unigenitum tuum in hunc mundum misisti, ut illum rugientem contereret: velociter attende, accelera, ut eripias hominem ad imaginem et similitudinem tuam creatum, a ruina, et dæmonio meridiano. Da, Domine, terrorem tuum super bestiam, quæ exterminat vineam tuam. Da fiduciam servis tuis contra nequissimum draconem pugnare fortissime, ne contemnat sperantes in te, et ne dicat, sicut in pharaone, qui iam dixit: Deum non novi, nec Israel dimitto.Urgeat illum dextera tua potens discedere a famulo tuo (a famula tua), N. ✠ ne diutius præsumat captivum tenere, quem tu ad imaginem tuam facere dignatus es, et in Filio tuo redemisti. Qui tecum vivit et regnat, etc. ℟. Amen.

27. Deinde præcipiat dæmoni hunc in modum:

PRÆCIPIO tibi, quicumque es, spiritus immunde, et omnibus sociis tuis hunc Dei famulum (hanc Dei famulam) obsidentibus: ut per mysteria incarnationis, passionis, resurrectionis, et ascensionis Domini nostri Iesu Christi, per missionem Spiritus sancti, et per adventum eiusdem Domini nostri ad iudicium, dicas mihi nomen tuum, diem, et horam exitus tui, cum aliquo signo: et ut mihi Dei ministro licet indigno, prorsus in omnibus obedias: neque hanc creaturam Dei, vel circumstantes, aut eorum bona ullo modo offendas.

28. Deinde legantur super obsessum hæc evangelia, vel unum, aut alterum:

℣. Lectio sancti Evangelii secundum Ioannem, hæc dicens, signat se et obsessum, in fronte, ore et pectore.

In principio erat verbum, etc., ut supra, f. 99.

30.

℣. Lectio sancti Evangelii secundum Marcum. Marci 16.

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient: linguis loquentur novis: serpentes tollent: et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, et bene habebunt.

31.

℣. Lectio sancti Evangelii secundum Lucam. Luc. 10.

IN illo tempore: Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio, dicentes ad Iesum: Domine, etiam dæmonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Videbam satanam sicut fulgur de cælo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, et scorpiones, et super omnem virtutem inimici: et nihil vobis nocebit. Verumtamen in hoc nolite, gaudere quia spiritus vobis subiuciuntur: gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in cælis.

32.

℣. Lectio sancti Evangelii secundum Lucam. Luc. 11.

IN illo tempore: Erat Iesus eiiciens dæmonium, et illud erat mutum. Et cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus, et admiratæ sunt turbæ. Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Et alii tentantes, signum de cælo quærebant ab eo. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet. Si autem et satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum eius? Quia dicitis, in Beelzebub me eiicere dæmonia. Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filii vestri

in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito Dei eiicio dæmonia: profecto pervenit in vos regnum Dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet. Si autem fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma eius auferet, in quibus confidebat, et spolia eius distribuet.

33.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

34. Oratio: Oremus.

OMNIPOTENS Domine, Verbum Dei Patris, Christe Iesu, Deus et Dominus universæ creaturæ; qui sanctis apostolis tuis dedisti potestatem calcandi super serpentes et scorpiones: qui inter cetera mirabilium tuorum præcepta dignatus es dicere: Dæmones effugate: cuius virtute motus tamquam fulgur de cælo satanas cecidit: tuum sanctum nomen cum timore et tremore suppliciter deprecor, ut indignissimo mihi servo tuo, data venia omnium delictorum meorum, constantem fidem, et potestatem donare digneris, ut hunc crudelem dæmonem, brachii tui sancti munitus potentia, fidenter et securus aggrediar: per te, Iesu Christe, Domine Deus noster, qui venturus es iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

35. Deinde muniens se et obsessum signo crucis, circumposita parte stolæ ad collum eius, et, dextera manu sua capiti eius imposita, constanter et magna cum fide dicat ea quæ sequuntur:

℣. Ecce crucem Domini, fugite, partes adversæ.
℟. Vicit leo de tribu Iuda, radix David.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

36. Oratio: Oremus.

DEUS, et Pater Domini nostri Iesu Christi, invoco nomen sanctum tuum, et clementiam tuam supplex exposco: ut adversus hunc, et omnem immundum spiritum, qui vexat hoc plasma tuum, mihi auxilium præstare digneris. Per eumdem Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

37. Exorcismus:

EXORCIZO te, immundissime spiritus, omnis incursio adversarii, omne phantasma, omnis legio, in nomine Domini nostri Iesu Christi ✠ eradicare, et effugare ab hoc plasmate Dei. ✠ Ipse tibi imperat, qui te de supernis cælorum in inferiora ter-

ræ demergi præcepit. Ipse tibi imperat, qui mari, ventis, et tempestatibus imperavit. Audi ergo, et time, satana, inimice fidei, hostis generis humani, mortis adductor, vitæ raptor, iustitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorum, seductor hominum, proditor gentium, incitator invidiæ, origo avaritiæ, causa discordiæ, excitator dolorum: quid stas, et resistis, cum scias, Christum Dominum vires tuas perdere? Illum metue, qui in Isaac immolatus est, in Ioseph venumdatus, in agno occisus, in homine crucifixus, deinde inferni triumphator fuit. *Sequentes cruces fiant in fronte obsessi.* Recede ergo in nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus Sancti, ✠ da locum Spiritui Sancto, per hoc signum ✠ Crucis Iesu Christi Domini nostri. Qui cum Patre et eodem Spiritu Sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

38.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

39.

DEUS, conditor et defensor generis humani, qui hominem ad imaginem tuam formasti: respice super hunc famulum tuum N., qui (hanc famulam tuam N., quæ) dolis immundi spiritus appetitur, quem (quam) vetus adversarius, antiquus hostis terra, formidinis horrore circumvolat, et sensum mentis humanæ stupore defigit, terrore conturbat, et metu trepidi timoris exagitat. Repelle, Domine, virtutem diaboli, fallacesque eius insidias amove: procul impius tentator aufugiat: sit nominis tui signo ✠ *in fronte* famulus tuus munitus (famula tua munita) et in animo tutus (tuta) et corpore. *Tres cruces sequentes fiant in pectore dæmoniaci.* Tu pectoris ✠ huius interna custodias. Tu viscera ✠ regas. Tu ✠ cor confirmes. In anima adversatricis potestatis tentamenta evanescant. Da, Domine, ad hanc invocationem sanctissimi nominis tui gratiam, ut, qui hucusque terrebat, territus aufugiat, et victus abscedat, tibique possit hic famulus tuus (hæc famula tua) et corde firmatus (firmata) et mente sincerus (sincera), debitum præbere famulatum. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum, etc. ℟. Amen.

40. Exorcismus:

ADIURO te, serpens antique, per iudicem vivorum et mortuorum, per factorem tuum, per factorem mundi, per eum, qui habet potestatem mittendi te in gehennam, ut ab hoc famulo Dei, N., qui (ab hac famula Dei N., quæ) ad Ecclesia sinum recurrit, cum metu, et exercitu furoris tui festinus discedas. Adiuro te iterum ✠ *in fronte* non mea infirmitate, sed virtute Spiritus Sancti, ut exeas ab hoc famulo Dei, N., quem (ab hac famula Dei, N., quam) omnipotens Deus ad imaginem suam fecit. Cede igitur, cede non mihi, sed ministro Christi. Illius enim te urget potestas, qui te cruci suæ subiugavit. Illius brachium contremisce, qui devictis gemitibus inferni, animas ad lucem perduxit. Sit tibi terror corpus hominis, ✠ *in pectore* sit tibi formido

imago Dei. ✠ in fronte Non resistas, nec moreris discedere ab homine isto, quoniam complacuit Christo in homine habitare. Et ne contemnendum putes, dum me peccatorem nimis esse cognoscis. Imperat tibi Deus. ✠ Imperat tibi maiestas Christi. ✠ Imperat tibi Deus Pater, ✠ imperat tibi Deus Filius, ✠ imperat tibi Deus Spiritus Sanctus. ✠ Imperat tibi sacramentum crucis. ✠ Imperat tibi fides sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et ceterorum sanctorum. ✠ Imperat tibi martyrum sanguis. ✠ Imperat tibi continentia confessorum. ✠ Imperat tibi pia sanctorum et sanctarum omnium intercessio. ✠ Imperat tibi Christianæ fidei mysteriorum virtus. ✠ Exi ergo, transgressor. Exi, seductor, plene omni dolo et fallacia, virtutis inimice, innocentium persecutor. Da locum, dirissime, da locum, impiissime, da locum Christo, in quo nihil invenisti de operibus tuis: qui te spoliavit, qui regnum tuum destruxit, qui te victum ligavit, et vasa tua diripuit: qui te proiecit in tenebras exteriores, ubi tibi cum ministris tuis erit præparatus interitus. Sed quid truculente reniteris? Quid temerarie detrectas? Reus es omnipotenti Deo, cuius statuta transgressus es. Reus es Filio eius Iesu Christo Domino nostro, quem tentare ausus es, et crucifigere præsumpsisti. Reus es humano generi, cui tuis persuasionibus mortis venenum propinasti. Adiuro ergo te, draco nequissime, in nomine Agni ✠ immaculati, qui ambulavit super aspidem et basiliscum, qui conculcavit leonem et draconem, ut discedas ab hoc homine, ✠ fiat in fronte discedas ab Ecclesia Dei, ✠ fiat signum crucis super circumstantes contremisce, et effuge, invocato nomine Domini illius, quem inferi tremunt: cui virtutes cælorum, et potestates, et dominationes subiectæ sunt: quem cherubim et seraphim indefessis vocibus laudant, dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Imperat tibi Verbum ✠ caro factum. Imperat tibi natus ✠ ex Virgine. Imperat tibi Iesus ✠ Nazarenus, qui te, cum discipulos eius contemneres, elisum atque prostratum exire præcepit ab homine: quo præsente, cum ab homine separasset, nec porcorum gregem ingredi præsumebas. Recede ergo nunc adiuratus in nomine ✠ eius ab homine, quem ipse plasmavit. Durum est tibi velle resistere. ✠ Durum est tibi contra stimulum calcitrare. ✠ Quia quanto tardius exis, tanto magis tibi supplicium crescit, quia non homines contemnis, sed illum, qui dominatur vivorum et mortuorum, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem. ℟. Amen.

41.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

42. Oratio: Oremus.

DEUS cæli, Deus terræ, Deus angelorum, Deus archangelorum, Deus prophetarum, Deus apostolorum, Deus martyrum, Deus virginum, Deus, qui potestatem habes donare vitam post mortem, requiem post laborem: quia non est alius Deus præter te, nec esse poterit verus, nisi tu, Creator cæli et terræ, qui verus Rex es, et cuius regni non erit finis; humiliter maiestati gloriæ tuæ supplico, ut hunc famulum tu-

um (hanc famulam tuam) de immundis spiritibus liberare digneris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

43. Exorcismus:

ADIURO ergo te, omnis immundissime spiritus, omne phantasma, omnis incursio satanæ, in nomine Iesu Christi ✠ Nazareni, qui post lavacrum Ioannis in desertum ductus est, et te in tuis sedibus vicit: ut, quem ille de limo terræ ad honorem gloriæ suæ formavit, tu desinas impugnare: et in homine miserabili non humanam fragilitatem, sed imaginem omnipotentis Dei contremiscas. Cede ergo Deo, ✠ qui te, et malitiam tuam in pharaone, et in exercitu eius per Moysen servum suum in abyssum demersit. Cede Deo, ✠ qui te per fidelissimum servum suum David de rege Saule spiritualibus canticis pulsum fugavit. Cede Deo, ✠ qui te in Iuda Iscariote proditore damnavit. Ille enim te divinis ✠ verberibus tangit, in cuius conspectu cum tuis legionibus tremens et clamans dixisti: Quid nobis et tibi, Iesu, Filii Dei altissimi? Venisti huc ante tempus torquere nos? Ille te perpetuis flammis urget, qui in fine temporum dicturus est impiis: Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis eius. Tibi enim, impie, et angelis tuis vermes erunt, qui numquam morientur. Tibi, et angelis tuis inexstinguibile præparatur incendium: quia tu es princeps maledicti homicidii, tu auctor incæstus, tu sacrilegorum capit, to actionum pessimarum magister, tu hæreticorum doctor, tu totius obscœnitatis inventor. Exi ergo, ✠ impie, exi, ✠ scelerate, exi cum omni fallacia tua: quia hominem templum suum esse voluit Deus. Sed quid diutius moraris hic? Da honorem Deo Patri omnipotenti, ✠ cui omne genu flectitur. Da locum Domino Iesu Christo, ✠ qui pro homine sanguinem suum sacratissimum fudit. Da locum Spiritui Sancto, ✠ qui per beatum apostolum suum Petrum te manifeste stravit in Simone mago; qui fallaciam tuam in Anania et Saphira condemnavit; qui te in Herode rege honorem Deo non dante percussit; qui te in magno Elima per apostolum suum Paulum cæcitatis caligine perdidit, et per eumdem de pythonissa verbo imperans exire præcepit. Discede ergo nunc, ✠ discede, ✠ seductor. Tibi eremus sedes est.Tibi habitatio serpens est: humiliare, et prosternere. Iam non est differendi tempus. Ecce enim dominator Dominus proximat cito, et ignis ardebit ante ipsum, et præcedet, et inflammabit in circuitu inimicos eius. Si enim hominem fefelleris, Deum non poteris irridere. Ille te eiicit, cuius oculis nihil occultum est. Ille te expellit, cuius virtuti universa subiecta sunt. Ille te excludit, qui tibi, et angelis tuis præparavit æternam gehennam; de cuius ore exibit gladius acutus: qui venturus est iudicare vivos et mortuos, et sæculum per ignem.

℟. Amen.

44. Prædicta omnia, quatenus opus sit, repeti possunt, donec obsessus sit omnino liberatus.

45. Iuvabit præterea plurimum, hæc quæ infra notantur, super obsessum devote dicere, sæpeque repetere. Pater Noster, etc. Ave Maria, etc. Credo, etc.

46. Canticum beatæ Mariæ Virginis: Luc. 1.

MAGNIFICAT *
anima mea Dominum;
Et exsultavit spiritus meus *
in Deo salutari meo;
Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, *
ecce enim, ex hoc beatam me dicent omnes generationes;
Quia fecit mihi magna, qui potens est, *
et sanctum nomen eius;
Et misericordia eius a progenie in progenies *
timentibus eum.
Fecit potentiam in brachio suo, *
dispersit superbos mente cordis sui.
Deposuit potentes de sede, *
et exaltavit humiles.
Esurientes implevit bonis, *
et divites dimisit inanes.
Suscepit Israel, puerum suum, *
recordatus misericordiæ suæ;
Sicut locutus est ad patres nostros, *
Abraham et semini eius in sæcula.
Gloria Patri.

47. Canticum: Benedictus Dominus Deus Israel, etc., ut supra, fol. 129.

48. Symbolum sancti Athanasii:

QUICUMQUE vult salvus esse, *
ante omnia opus est, ut teneat catholicam fidem;
Quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, *
absque dubio in æternum peribit.
Fides autem catholica hæc est: *
ut unum Deum in Trinitate et Trinitatem in Unitate veneremur;
Neque confundentes personas, *
neque substantiam separantes.
Alia est enim persona Patris, alia Filii, *
alia Spiritus Sancti;
Sed Patris et Filii et Spiritus Sancti una est divinitas, *
æqualis gloria, coæterna maiestas.
Qualis Pater, talis Filius, *
talis Spiritus Sanctus.
Increatus Pater, increatus Filius, *
increatus Spiritus Sanctus.

Immensus Pater, immensus Filius, *
immensus Spiritus Sanctus.
Æternus Pater, æternus Filius, *
æternus Spiritus Sanctus;
Et tamen non tres æterni, *
sed unus æternus;
Sicut non tres increati nec tres immensi, *
sed unus increatus et unus immensus.
Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, *
omnipotens Spiritus Sanctus;
Et tamen non tres omnipotentes, *
sed unus omnipotens.
Ita Deus Pater, Deus Filius, *
Deus Spiritus Sanctus;
Et tamen non tres Dii, *
sed unus est Deus.
Ita Dominus Pater, Dominus Filius, *
Dominus Spiritus Sanctus;
Et tamen non tres Domini, *
sed unus est Dominus;
Quia sicut singillatim unamquamque personam Deum ac Dominum confiteri Christiana veritate compellimur, *
ita tres Deos aut Dominos dicere catholica religione prohibemur.
Pater a nullo est factus, *
nec creatus nec genitus.
Filius a Patre solo est, *
non factus nec creatus, sed genitus.
Spiritus Sanctus a Patre et Filio, *
non factus nec creatus nec genitus, sed procedens.
Unus ergo Pater, non tres Patres, unus Filius, non tres Filii, *
unus Spiritus Sanctus, non tres Spiritus Sancti;
Et in hac Trinitate nihil prius aut posterius, nihil maius aut minus, *
sed totæ tres personæ coæternæ sibi sunt et coæquales.
Ita, ut per omnia, sicut iam supra dictum est, *
et Unitas in Trinitate et Trinitas in Unitate veneranda sit.
Qui vult ergo salvus esse, *
ita de Trinitate sentiat;
Sed necessarium est ad æternam salutem, *
ut incarnationem quoque Domini nostri Iesu Christi fideliter credat!
Est ergo fides recta, ut credamus et confiteamur, *
quia Dominus noster Iesus Christus, Dei Filius, Deus et homo est.
Deus est ex substantia Patris ante sæcula genitus, *
et homo est ex substantia matris in sæculo natus.

Perfectus Deus, perfectus homo *
ex anima rationali et humana carne subsistens.
Æqualis Patri secundum divinitatem, *
minor Patre secundum humanitatem;
Qui licet Deus sit et homo, *
non duo tamen, sed unus est Christus.
Unus autem non conversione divinitatis in carnem, *
sed assumptione humanitatis in Deum.
Unus omnino non confusione substantiæ, *
sed unitate personæ.
Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo, *
ita Deus et homo unus est Christus;
Qui passus est pro salute nostra, descendit ad inferos, *
tertia die resurrexit a mortuis.
Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, *
inde venturus est iudicare vivos et mortuos;
Ad cuius adventum omnes homines resurgere habent
cum corporibus suis, *
et reddituri sunt de factis propriis rationem;
Et qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, *
qui vero mala, in ignem æternum.
Hæc est fides catholica, *
quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit,
salvus esse non poterit.
Gloria Patri.

49. Psalmus 90: Qui habitat in adiutorio Altissii, etc, ut supra, fol. 000. Psalmus 67:

EXSURGAT Deus, et dissipentur inimici eius, *
et fugiant, qui oderunt eum, a facie eius!
Sicut deficit fumus, deficiant, *
sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei;
Et iusti epulentur et exsultent in conspectu Dei, *
et delectentur in lætitia!
Cantate Deo, psalmum dicite nomini eius, †
iter facite ei, qui ascendit super occasum, *
Dominus nomen illi!
Exsultate in conspectu eius, *
turbabuntur a facie eius, patris orphanorum et iudicis viduarum!
Deus in loco sancto suo, *
Deus, qui inhabitare facit unius moris in domo;
Qui educit vinctos in fortitudine, *
similiter eos, qui exasperant, qui habitant in sepulcris.

Deus, cum egredereris in conspectu populi tui, *
cum pertransires in deserto;
Terra mota est, etenim cæli distillaverunt a facie Dei Sinai, *
a facie Dei Israel.
Pluviam voluntariam segregabis, Deus, hereditati tuæ, *
et infirmata est, tu vero perfecisti eam.
Animalia tua habitabunt in ea, *
parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.
Dominus dabit verbum evangelizantibus *
virtute multa.
Rex virtutum dilecti dilecti *
et speciei domus dividere spolia.
Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, *
et posteriora dorsi eius in pallore auri.
Dum discernit cælestis reges super eam, †
nive dealbabuntur in Selmon, *
mons Dei, mons pinguis.
Mons coagulatus, mons pinguis, *
ut quid suspicamini montes coagulatos?
Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo, *
etenim Dominus habitabit in finem.
Currus Dei decem milibus multiplex, milia lætantium, *
Dominus in eis in Sina in sancto.
Ascendisti in altum, cepisti captivitatem, *
accepisti dona in hominibus;
Etenim non credentes *
inhabitare Dominum Deum.
Benedictus Dominus die cottidie, *
prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.
Deus noster, Deus salvos faciendi, *
et Domini Domini exitus mortis.
Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum, *
verticem capilli perambulantium in delictis suis.
Dixit Dominus: Ex Basan convertam, *
convertam in profundum maris;
Ut intinguatur pes tuus in sanguine, *
lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.
Viderunt ingressus tuos, Deus, *
ingressus Dei mei, regis mei, qui est in sancto.
Prævenerunt principes coniuncti psallentibus *
in medio iuvencularum tympanistriarum.
In ecclesiis benedicite Deo Domino *
de fontibus Israel.

Ibi Beniamin adulescentulus *
in mentis excessu.
Principes Iuda duces eorum, *
principes Zabulon, principes Nephthali.
Manda, Deus, virtuti tuæ, *
confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis;
A templo tuo in Ierusalem! *
Tibi offerent reges munera.
Increpa feras harundinis, †
congregatio taurorum in vaccis populorum, *
ut excludant eos, qui probati sunt argento!
Dissipa gentes, quæ bella volunt, †
venient legati ex Ægypto, *
Æthiopia præveniet manus eius Deo!
Regna terræ, cantate Deo, *
psallite Domino!
Psallite Deo, qui ascendit super cælum cæli *
ad orientem!
Ecce, dabit voci suæ vocem virtutis, †
date gloriam Deo super Israel, *
magnificentia eius et virtus eius in nubibus!
Mirabilis Deus in sanctis suis, †
Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suæ, *
benedictus Deus.
Gloria Patri.

50. Psalmus 69:

DEUS, in adiutorium meum intende, *
Domine, ad adiuvandum me festina!
Confundantur et revereantur, *
qui quærunt animam meam!
Avertantur retrorsum et erubescant, *
qui volunt mihi mala!
Avertantur statim erubescentes, *
qui dicunt mihi: Euge, euge!
Exsultent et lætentur in te omnes, qui quærunt te, *
et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum!
Ego vero egenus et pauper sum, *
Deus, adiuva me!
Adiutor meus et liberator meus es tu, *
Domine, ne moreris!
Gloria Patri, etc.

51. Psalmus 53: Deus in nomine tuo salvum me fac, etc., ut supra, fol. 267; psalmus 117: Confitemini Domino, quoniam bonus, ut supra, fol. 117. Psalmus 34:

IUDICA, Domine, nocentes me, *
expugna impugnantes me!
Apprehende arma et scutum, *
et exsurge in adiutorium mihi!
Effunde frameam et conclude adversus eos, qui persequuntur me, *
dic animæ meæ: Salus tua ego sum!
Confundantur et revereantur, *
quærentes animam meam!
Avertantur retrosum et confundantur *
cogitantes mihi mala!
Fiant tamquam pulvis ante faciem venti, *
et angelus Domini coarctans eos!
Fiat via illorum tenebræ et lubricum, *
et angelus Domini persequens eos;
Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui, *
supervacue exprobraverunt animam meam!
Veniat illi laqueus, quem ignorat, †
et captio, quam abscondit, apprehendat eum, *
et in laqueum cadat in ipsum!
Anima autem mea exsultabit in Domino, *
et delectabitur super salutari suo.
Omnia ossa mea dicent: *
Domine, quis similis tibi?
Eripiens inopem de manu fortiorum eius, *
egenum et pauperem a diripientibus eum.
Surgentes testes iniqui, *
quæ ignorabam, interrogabant me.
Retribuebant mihi mala pro bonis, *
sterilitatem animæ meæ.
Ego autem cum mihi molesti essent, *
induebar cilicio.
Humiliabam in ieiunio animam meam, *
et oratio mea in sinu meo convertetur.
Quasi proximum et quasi fratrem nostrum, sic complacebam, *
quasi lugens et contristatus, sic humiliabar;
Et adversum me lætati sunt et convenerunt, *
congregata sunt super me flagella, et ignoravi.
Dissipati sunt nec compuncti, †
tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione, *
frenduerunt super me dentibus suis.

Domine, quando respicies? †
  Restitue animam meam a malignitate eorum, *
  a leonibus unicam meam!
Confitebor tibi in ecclesia magna, *
  in populo gravi laudabo te.
Non supergaudeant mihi, qui adversantur mihi inique, *
  qui oderunt me gratis et annuunt oculis;
Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur, *
  et in iracundia terræ loquentes dolos cogitabant;
Et dilataverunt super me os suum, *
  dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri!
Vidisti, Domine, ne sileas, *
  Domine, ne discedas a me!
Exsurge et intende iudicio meo, *
  Deus meus et Dominus meus, in causam meam!
Iudica me secundum iustitiam tuam, Domine Deus meus, *
  et non supergaudeant mihi!
Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animæ nostræ! *
  Nec dicant: Devoravimus eum!
Erubescant et revereantur simul, *
  qui gratulantur malis meis.
Induantur confusione et reverentia, *
  qui magna loquuntur super me!
Exsultent et lætentur, qui volunt iustitiam meam, *
  et dicant semper: Magnificetur Dominus,
  qui volunt pacem, servi eius;
Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, *
  tota die laudem tuam!
Gloria Patri.

52. Psalmus 30:

IN te, Domine, speravi, non confundar in æternum, *
  in iustitia tua libera me!
Inclina ad me aurem tuam, *
  accelera, ut eruas me!
Esto mihi in Deum protectorem et in domum refugii, *
  ut salvum me facias;
Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu, *
  et propter nomen tuum deduces me et enutries me!
Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi, *
  quoniam tu es protector meus.
In manus tuas commendo spiritum meum, *
  redemisti me, Domine Deus veritatis.

Odisti observantes vanitates *
supervacue.
Ego autem in Domino speravi, *
exsultabo et lætabor in misericordia tua;
Quoniam respexisti humilitatem meam, *
salvasti de necessitatibus animam meam;
Nec conclusisti me in manibus inimici, *
statuisti in loco spatioso pedes meos.
Miserere mei, Domine, quoniam tribulor, †
conturbatus est in ira oculus meus, anima mea et venter meus;
Quoniam defecit in dolore vita mea, *
et anni mei in gemitibus!
Infirmata est in paupertate virtus mea, *
et ossa mea conturbata sunt.
Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium
et vicinis meis valde, *
et timor notis meis.
Qui videbant me, foras fugerunt a me, *
oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde.
Factus sum tamquam vas perditum, *
quoniam audivi vituperationem multorum
commorantium in circuitu.
In eo dum convenirent simul adversum me, *
accipere animam meam consiliati sunt.
Ego autem in te speravi, Domine, †
dixi: Deus meus es tu, *
in manibus tuis sortes meæ.
Eripe me de manu inimicorum meorum *
et a persequentibus me!
Illustra faciem tuam super servum tuum, †
salvum me fac in misericordia tua, *
Domine, non confundar, quoniam invocavi te!
Erubescant impii et deducantur in infernum, *
muta fiant labia dolosa;
Quæ loquuntur adversus iustum iniquitatem, *
in superbia et in abusione!
Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, *
quam abscondisti timentibus te!
Perfecisti eis, qui sperant in te, *
in conspectu filiorum hominum.
Abscondes eos in abscondito faciei tuæ *
a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo *
a contradictione linguarum.
Benedictus Dominus, *
quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.
Ego autem dixi in excessu mentis meæ: *
Proiectus sum a facie oculorum tuorum.
Ideo exaudisti vocem orationis meæ, *
dum clamarem ad te.
Diligite Dominum, omnes sancti eius, †
quoniam veritatem requiret Dominus, *
et retribuet abundanter facientibus superbiam!
Viriliter agite, et confortetur cor vestrum, *
omnes, qui speratis in Domino!
Gloria Patri.

53. Psalmus 21:

DEUS, Deus meus, respice in me! †
Quare me dereliquisti? *
Longe a salute mea verba delictorum meorum.
Deus meus, clamabo per diem, et non exaudies, *
et nocte, et non ad insipientiam mihi.
Tu autem in sancto habitas, *
laus Israel.
In te speraverunt patres nostri, *
speraverunt, et liberasti eos.
Ad te clamaverunt et salvi facti sunt, *
in te speraverunt et non sunt confusi.
Ego autem sum vermis et non homo, *
opprobrium hominum et abiectio plebis.
Omnes videntes me deriserunt me, *
locuti sunt labiis et moverunt caput:
Speravit in Domino, eripiat eum, *
salvum faciat eum, quoniam vult eum!
Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre, *
spes mea ab uberibus matris meæ;
In te proiectus sum ex utero, †
de ventre matris meæ Deus meus es tu, *
ne discesseris a me;
Quoniam tribulatio proxima est, *
quoniam non est, qui adiuvet!
Circumdederunt me vituli multi, *
tauri pingues obsederunt me.

Aperuerunt super me os suum *
sicut leo rapiens et rugiens.
Sicut aqua effusus sum, *
et dispersa sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum tamquam cera liquescens *
in medio ventris mei.
Aruit tamquam testa virtus mea, †
et lingua mea adhæsit faucibus meis, *
et in pulverem mortis deduxisti me;
Quoniam circumdederunt me canes multi, *
concilium malignantium obsedit me.
Foderunt manus meas et pedes meos, *
dinumeraverunt omnia ossa mea.
Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me, †
diviserunt sibi vestimenta mea, *
et super vestem meam miserunt sortem.
Tu autem, Domine, ne elongaveris auxilium tuum a me, *
ad defensionem meam conspice!
Erue a framea, Deus, animam meam, *
et de manu canis unicam meam!
Salva me ex ore leonis, *
et a cornibus unicornium humilitatem meam!
Narrabo nomen tuum fratribus meis, *
in medio ecclesiæ laudabo te.
Qui timetis Dominum, laudate eum, *
universum semen Iacob, glorificate eum!
Timeat eum omne semen Israel, *
quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis.
Nec avertit faciem suam a me, *
et cum clamarem ad eum, exaudivit me.
Apud te laus mea in ecclesia magna, *
vota mea reddam in conspectu timentium eum.
Edent pauperes et saturabuntur, †
et laudabunt Dominum, qui requirunt eum, *
vivent corda eorum in sæculum sæculi.
Reminiscentur et convertentur ad Dominum *
universi fines terræ.
Et adorabunt in conspectu eius *
universæ familiæ gentium;
Quoniam Domini est regnum, *
et ipse dominabitur gentium.
Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terræ, *
in conspectu eius cadent omnes, qui descendunt in terram;

Et anima mea illi vivet, *
et semen meum serviet ipsi.
Annuntiabitur Domino generatio ventura, †
et annuntiabunt cæli iustitiam eius populo, qui nascetur, *
quem fecit Dominus.
Gloria Patri.

54. Psalmus 3:

DOMINE, quid multiplicati sunt, qui tribulant me? *
Multi insurgunt adversum me.
Multi dicunt animæ meæ: *
Non est salus ipsi in Deo eius.
Tu autem, Domine, susceptor meus es, *
gloria mea et exaltans caput meum.
Voce mea ad Dominum clamavi, *
et exaudivit me de monte sancto suo.
Ego dormivi et soporatus sum, *
et exsurrexi, quia Dominus suscepit me.
Non timebo milia populi circumdantis me. *
Exsurge, Domine, salvum me fac, Deus meus;
Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa, *
dentes peccatorum contrivisti!
Domini est salus, *
et super populum tuum benedictio tua.
Gloria Patri.

55. Psalmus 10:

In Domino confido, †
quomodo dicitis animæ meæ: *
Transmigra in montem sicut passer!
Quoniam ecce, peccatores intenderunt arcum, †
paraverunt sagittas suas in pharetra, *
ut sagittent in obscuro rectos corde;
Quoniam, quæ perfecisti, destruxerunt, *
iustus autem quid fecit?
Dominus in templo sancto suo, *
Dominus in cælo sedes eius.
Oculi eius in pauperem respiciunt, *
palpebræ eius interrogant filios hominum.
Dominus interrogat iustum et impium, *
qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.
Pluet super peccatores laqueos, *
ignis et sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum;

Quoniam iustus Dominus et iustitias dilexit, *
æquitatem vidit vultus eius.
Gloria.

56. Psalmus 12:

USQUEQUO, Domine, oblivisceris me in finem, *
usquequo avertis faciem tuam a me?
Quamdiu ponam consilia in anima mea, *
dolorem in corde meo per diem?
Usquequo exaltabitur inimicus meus super me? *
Respice et exaudi me, Domine Deus meus!
Illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte, *
nequando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum!
Qui tribulant me, exsultabunt, si motus fuero, *
ego autem in misericordia tua speravi.
Exsultabit cor meum in salutari tuo, †
cantabo Domino, qui bona tribuit mihi, *
et psallam nomini Domini altissimi.
Gloria Patri.

57. Oratio post liberationem:

ORAMUS te, Deus omnipotens, ut spiritus iniquitatis amplius non habeat potestatem in hoc famulo tuo (hac famula tua), N., sed ut fugiat, et non revertatur: ingrediatur in eum (eam), Domine, te iubente, bonitas et pax Domini nostri Iesu Christi, per quem redempti sumus, et ab omni malo non timemus, quia Dominus nobiscum est. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

XII. Formulæ scribendæ in libris habendis apud parochos, ut infra notatur

1. Liber baptizatorum habeatur in ecclesiis, in quibus confertur baptisma.
2. Liber confirmatorum habeatur in ecclesiis, in quibus confertur chrisma.
3. Liber matrimoniorum.
4. Liber status animarum.
5. Liber defunctorum habeatur etiam in omnibus ecclesiis, in quibus defuncti sepeliuntur. Hi tres habeantur a quolibet parocho.
6. Advertat in primis parochus, ut in libris tam baptizatorum et confirmatorum, quam matrimoniorum et defunctorum exprimat semper, non solum nomen personarum, quæ ibi nominantur, sed etiam familiam.

Forma describendi baptizatos in primo libro

7.

Anno Domini _____ die _____ mensis _____ ego N., parochus huius ecclesiæ sanctæ N. civitatis (vel: loci N.) baptizavi infantem, die _____ natum (vel: natam), ex N. et N. coniugibus huius parochiæ (vel: S. N. et ex tali patria et familia), cui impositum est nomen N. Patrini fuerunt, N., filius N. ex parochia (vel: loco N.) et N. coniux N. filia N. ex parochia (seu: loco N.).

8. Si infans non fuerit ex legitimo matrimonio natus, nomen saltem alterius parentis, de quo constat, scribatur (omnis tamen infamiæ vitetur occasio), si vero de neutro constat, ita scribatur:

Baptizavi infantem, cuius parentes ignorantur, natum die, etc., ut supra.

9. Si expositus sit infants, exprimatur quo die, ubi et a quo repertus, et quot dierum verisimiliter sit, et baptizetur sub conditione, si ignoratur fuisse bapizatum.

10. Si infans domi ob imminens mortis periculum baptizatus sit, tunc ita scribatur:

Anno _____ die _____ mensis _____ natus est N., filius N. et N. coniugum, etc., ut supra, quem ob imminens mortis periculum, in domo rite baptizavit N. Obstetrix probata (vel: N., filius N., ut mihi rettulit N.).

11. Si supervixerit infans, et ei adhibitæ sint in ecclesia sacræ cerimoniæ, ita addatur:

Die _____ eiusdem mensis, ad ecclesiam portatus est infans prædictus, ipsique ego parochus sacras cerimonias et preces adhibui, et N. nomen imposui.

12. Si forte non parochus, sed alius baptizaverit, id exprimatur.

13. Si fuerit baptizatus sub conditione (Si non es baptizatus, etc.), id pariter exprimatur.

Forma describendi confirmatos in secundo libro

14.

Anno _____ die _____ mensis _____, qui fuit dies _____, N., filius N. et N. coniugum (vel: N., filia N.; et si fuerit nupta, addatur: uxor N.), sacramentum confirmationis accepit a reverendissimo domino N. episcopo N. in ecclesia sancta N. civitatis (vel: loci N.). Compater fuit N., filius N., parochiæ sanctæ N. civitatis (vel: loci N.).

15. Marium descriptio in una pagina, seu prima facie folii, feminarum vero in altera seiunctim notetur.

16. Si confirmatus non constet an ex legitimo matrimonio genitus sit, vel parantes ingorentur, servetur, quod in libro baptizatorum præscriptum est.

Forma describendi coniugatos in tertio libro

17.

ANNO _____ die _____ mensis _____ denuntiationibus præmissis, tribus continuis diebus festivis, quarum prima die _____, secunda die _____, tertia die _____ inter missæ parochialis sollemnia habita est, nulloque legitimo impedimento detecto, ego N., rector huius ecclesiæ parochialis N. civitatis (vel: loci N.), filium N., parochiæ sanctæ N., et N., filiam N. (seu: relictam quondam N., si vidua fuerit) huius (seu: parochiæ sanctæ N.) in ecclesia N. interrogavi, eorumque mutuo consensu habito, sollemniter per verba de præsenti matrimonio coniunxi, præferentibus testibus notis N., filio N., qui habitat in parochia sancta N., et N., filio N., etc. et N., filio N., etc., postea eis ex ritu sanctæ Matris Ecclesiæ (si tamen nuptias benedixerit) in missæ celebratione benedixi.

18. Si unus ex iis, qui matrimonium contrahere voluerint, alterius parochiæ fuerit, antequam admittatur, parochus, in cuius ecclesia matrimonium celebrari debet, denuntiationum in eius parochia rite factarum fidem scriptam habeat, atque asservetur, et res tota exprimatur in ispomet libro matrimoniorum, hac ratione:

DENUNTIATIONES huius matrimonii factæ sunt etiam a reverendissimo domino, N., parocho ecclesiæ sanctæ N. sub cuius cura dictus N. (vel: dicta N.) habitat, ut ex ipsius parochi scripto servato apud me apparet. Denuntiationum autem prima, facta est die _____, secunda die _____, tertia die _____ inter missæ parochialis sollemnia, nullumque impedimentum canonicum detectum est.

19. Si autem alteruter sit diversæ diœcesis, testimonium parochi affirmantis denuntiationes esse rite præstitas, nullius roboris censeatur, nisi ab episcopo vel ab eius vicario generali illius diœcesis subscriptione et sigillo comprobatum, et ab episcopo, seu eius vicario loi, ubi contrahitur matrimonium, recognitum sit, ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta.

20. Ubi vero ordinarii concessu (quod scripto constare debet) denuntiaiones aliquæ differendæ aut omittendæ interdum sint, ita notentur:

ANNO Domini _____ die _____ mensis _____ denuntiationum una die _____ rite facta, reliquis ver dilatis post matrimonii celebrationem, ex facultate scripto concessa a reverendissimo N. (seu: a vicario N.) sub die _____ datis, etc. infrascripti tenoris, quam penes me servo cum aliis huiusmodi facultatibus, nulloque prorsus impedimento allato: Ego, etc., ut supra.

21. Denuntiationes vero, quæ post contractum matrimonium fient, ita scribantur:

ANNO _____ die _____ mensis _____, qui fuit festus, etc. et sequenti, qui fuit dominicus, etc., eiusdem mensis, ego, N., rector huius ecclesiæ sanctæ N., inter

missarum sollemnia denuntiationes habui matrimonii, iam prævia opportuna dispensatione initi inter N. et N., die prima huius mensis: nullum tamen canonicum impedimentum ab aliquo allatum est, quo minus huiusmodi matrimonium ratum ac firmum esse debeat.

22. Si autem denuntiationes omnes omittendæ sint, aut differendæ, ita scribatur:

DENUNTIATIONIBUS omnibus omissis (vel: dilatis, etc.) ex facultate, etc. Ego, rector N., etc., ut supra.

22. Ceterum si alter presbytero ab ordinario, vel a parocho facultas facta sit coniungendi aliquos, id in libro proprii parochi sic adnotetur ipsius parochi manu:

N. presbyter vel capellanus ecclesiæ N. de licentia reverendissimi episcopi N. (seu: N., eius vicarii loci N.) aut mea, quæ penes me extat, N. filium N., et N., etc. matrimonio coniunxit, etc., ut supra. Et ego, N. parochus N. subscripsi, et testor rem ita se habere.

23. Quod si ex denuntiationibus compertum sit, coniuges aliquo consanguinitatis aut affinitatis gradu coniunctos esse, nihilominus ad contrahendum fuerit cum ipsis apostolica auctoritate dispensatum; adnotetur gradus consanguinitatis, vel affinitatis dispensatæ, et compendium decreti super ea relati cum die et anno, ac notarii de illo rogati nomine, hoc modo:

ANNO Domini _____ die _____ mensis _____ præmissis denuntiationibus, ac compero impedimento secundi (vel: tertii aut quarti) gradus consanguinitas vel affinitatis, seu alio quovis, etc. inter N. et N. etc., obtentoque per eos Apostolicæ Sedis mandato de dispensando, et cum eis per reverendissimum episcopum N., auctoritate dispensato, sub die _____ anno _____, ut constat ex actis notarii officii prædicti episcopi, eos matrimonio coniunxi, etc., ut in prædicta formula.

24. Denuntiationes autem factæ in diversis parochiis, sponsi videlicet et sponsæ, ab utroque parocho in libro notari debent, etiamsi matrimonium non sequatur.

Forma describendi statum animarum in quarto libro

25. Familia quæque distincte in libro notetur, intervallo relicto ab unaquaque ad alteram subsequentem, in quo sigillatim scrbantur nomen, cognomen, ætas singulorum, qui ex familia sunt, vel tamquam advenæ in ea vivunt.

26. Qui vero ad sacram communionem admissi sunt, hoc signum C. in margine econtra habeant.

27. Qui sacramento confirmationis sunt muniti, hoc signum habeant Chr.

28. Qui ad alium locum habitandum accesserint, eorum nomina subducta linea notentur.

29. Hac igitur ratione fiat, videlicet:

ANNO _____ die _____ mensis _____. In via (seu: platea, seu: pago), in propriis ædibus Pauli N. (vel: in ædibus N., a Paulo conductis) habitant. Chr. Paulus N., Petri filius, annorum, etc. Chr. Apollonia, eius uxor, fialia Iacobi N., annorum, etc. C. Dominicus, eorum filius, annorum, etc. Lucia, eorum filia, annorum, etc. C. Chr. Antonius, filius N., famulus, annorum, etc. C. Catharina N., filia N., ancilla, annorum, etc. ✠ Martinus, filius N., annorum, etc.

Forma describendi defunctos in quinto libro

30. Describatur quis, et quae, et cui sacramenta ministraverit, quando quis mortuus fuerit, et ubi sepultus; quod hoc pacto fieri poterit:

Anno _____ die _____ mensis _____ N., filius (vel: filia) N., ex loco N., aetatis N. (si haec sciri possunt), in domo N., in communione sanctae matris Ecclesiae animam Deo reddidit, cuius corpus die _____ sepultum est in ecclesia sancta N., mihi, N. (vel: N. confessario probato) confessus die _____, sanctissimoque viatico refectus die _____, et sacri olei unctione roboratus etiam per me die _____.

LAUS DEO, VIRGINIQUE MATRI MARIÆ. AMEN.